

Przegl. W. S. Jaworski 1287
2036 540 dublet

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

TOW. SZKOŁY LUDOWEJ

ZA ROK 1909.

KRAKÓW, 1910.

NAKŁADEM TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.

6822 c

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

TOW. SZKOŁY LUDOWEJ

ZA ROK 1909.

KRAKÓW, 1910.
NAKŁADEM TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.

A.

Towarzystwo Szkoły Ludowej stało się już obecnie tak poważną organizacją społeczną, że w życiu kulturalnem Polski stanowi jeden z pierwszorzędnych czynników. Ogarnęło bowiem swą działalnością wszystkie dziedziny pracy oświatowej i dotarło z polską książką w rękę i z polskim słowem na ustach nie tylko do najdalszych zakątków kraju, ale nawet do odległych ziem obcych, w których mieszkają Polacy.

Obecnie utrzymuje Towarzystwo Szkoły Ludowej:

- 3 gimnazya,
- 2 seminaria nauczycielskie,
- 4 szkoły wydziałowe
- 105 szkół ludowych,
- 147 kursów nauki początkowej,
- 30 kursów przemysłowych i handlowych
- 14 ochronek,
- 18 burs,
- 7 uczelni,
- 1824 wypożyczalni i czytelni,
- 9 domów ludowych,
- 3 zbiorów muzealnych,
- 6 biur porady prawnej.

Gdy zaś zważy się, że

a) budżet samego Zarządu Głównego wynosił:

w r. 1908	.	kor.	417400
w r. 1909	.	"	845085
w r. 1910.	.	"	1168462

b) budżet Kół i Związków Okręgowych:

w r. 1908.	około	.	kor.	500000
w r. 1909.	*	.	"	800000

wtedy dopiero zrozumie się ogrom działalności T. S. L. i ważność jego misji.

Na osiągnięciu jednak tych rezultatów nie wolno nam poprzestać, gdyż w stosunku do ogólnych potrzeb narodu, to, co dotychczas T. S. L. działało, jest dopiero małą częstką. Wszak zważmy: na kresach wschodnich i zachodnich trzeba bronić tego, co już posiadamy, a odzyskać żywioł polski, zaniedbany przez wieki i zdobyć prawa należne Polakom przez forsowną pracę na każdym polu, wewnątrz zaś, w Galicyi zachodniej, trzeba usunąć znaczny brak uświadczenia narodowego, by stworzyć silny pień narodowy, z któregoby kresy czerpały swe żywotne soki. A tymczasem nieraz zdarza się, że Polak, wyszedłszy z rozennych ziem polskich na robotę do obcych, w niedługim czasie zapomina swego języka i wstydy się swego imienia.

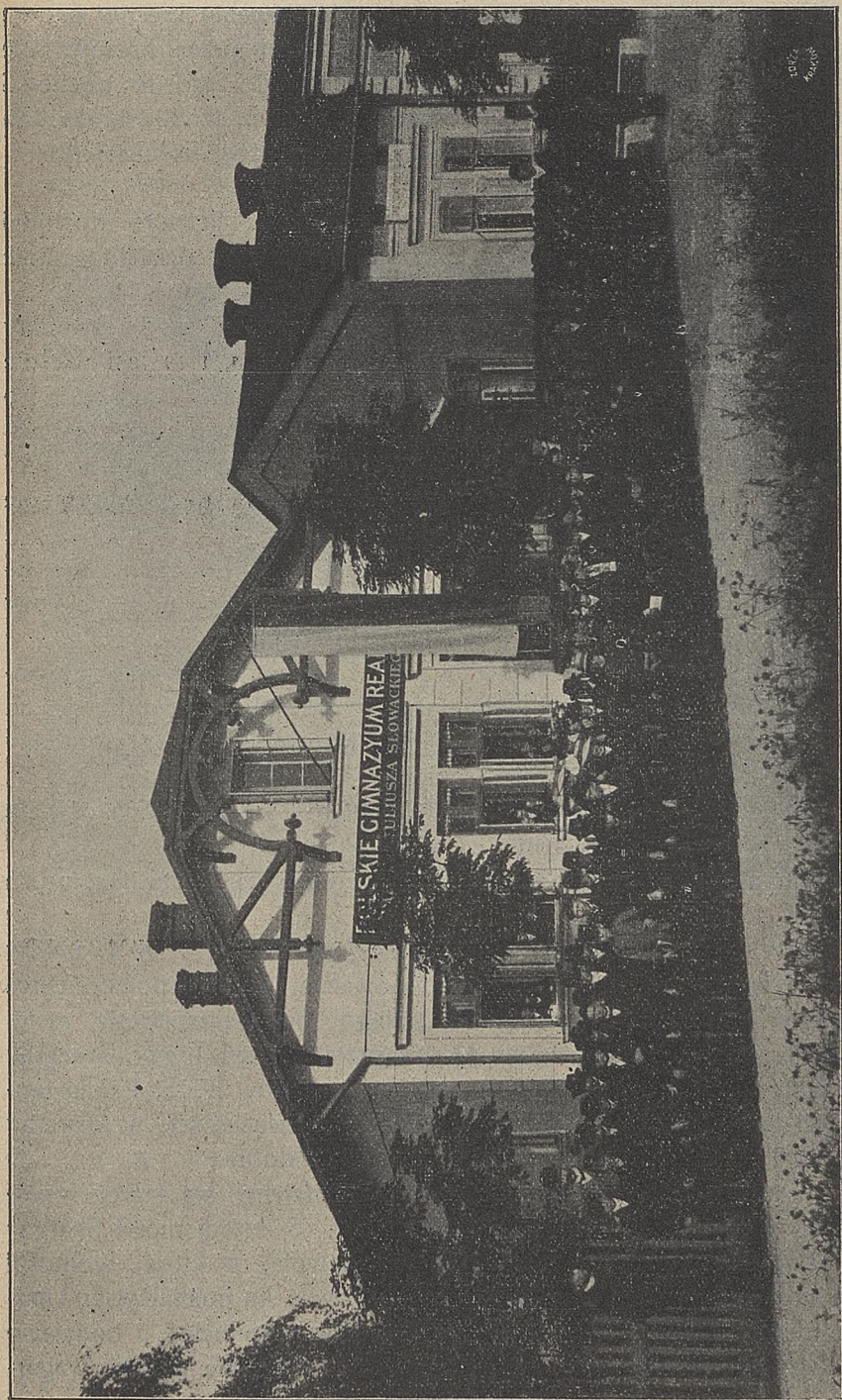
Najgubniejsze w tem wszystkie to słowa, często słyszane: „*postęp przyjdzie sam powoli z biegiem wypadków*“, zgubne dlatego, że osłabiają energię twórczą i podawaniem złudnej racy chcą usprawiedliwić bierność i apatyę. Jeżeli komu, to nam Polakom nie wolno zdawać się na łaskę losu, gdyż wobec Ojczyzny mamy znacznie większe obowiązki, niż każdy inny szczęśliwy naród: najpierw bowiem musimy wypełnić te obowiązki, jakie na nas włożyła chwila bieżąca, a powtóre musimy odrobić to, czego zaniedbały wieki. Stąd nie dość dla Polaka wykonywać obowiązki swego zawodu, bo w ten sposób przyczynia się tylko do utrzymania status quo, on musi jeszcze dawać z siebie coś więcej dla odzyskania utraconego dobra.

Wobec tego konieczną jest rzeczą prowadzić pracę oświatowo-kulturalną na całym obszarze ziem polskich tempem przyspieszonym, jeżeli mamy odzyskać to, co należy się narodowi kulturalnemu.

Gdzie tylko skupia się pewna liczba żywiej czujących ludzi, powinny powstać Koła T. S. L., szkoły polskie, czytelnie, kursy nauki początkowej i inne liczne placówki oświatowe, by tworzyć po całym kraju jak najwięcej ognisk oświatowych.

I przyznać trzeba że społeczeństwo polskie poczyną rozumieć doniosłość sprawy, o którą chodzi, a której na imię: „Oświata“, gdyż zawsze popiera i moralnie i materialnie T. S. L. Zobaczmy tabelę porównawczą działalności T. S. L., a wzrastające ciągle poparcie społeczeństwa, samo wystąpi w jaskrawych barwach. Co istotną tego zjawiska przyczyną? *Oto to, że społeczeństwo zrozumiało, że sprawy oświatowe, pojęte tak szeroko i tak głęoko, jak je T. S. L. pojmuje, przyniosą mu »zbawienia słońce«.*

Tą to myślą natchniony, zbiera cały naród dla T. S. L. „*D a r G r u n w a l d z k i*“. Jest on przeznaczony na kresy, gdzie niebezpieczeństwo narodowe największe.

Grupa pierwszych uczniów Gimnazjum realnego im. Juliusza Słowackiego w Orłowej na Śląsku.

Ale to dobrze pamiętamy, że przy odzyskiwaniu kresów baczną uwagę trzeba zwrócić na sam rdzeń, bo inaczej praca kresowa nie będzie miała silnego oparcia o pień macierzysty. Stąd to pochodzi troska T. S. L. o to, by na tym właśnie rdzennym terenie praca szła jak najżywiej, bo blask jego światła oświeci i krańce, bo siła jego organizmu ożywi także dalsze placówki.

Tej wiary w świetlane posłannictwo T. S. L., którego dowodzi wykazana na początku, a ciągle olbrzymiejąca, jego działalność, nie i nikt nie potrafi wydrzeć społeczeństwu.

Z każdym rokiem coraz więcej ludzi wchodzi pod sztandary T. S. L. i coraz więcej powstaje ognisk oświatowych. I to jest właśnie znamienity tytuł do dumy i zasługi dla T. S. L., że potrafiło skupić w sobie wszystkie klasy i warstwy narodu, wszystkie stany i wszystkie poglądy pogodzić dla jednej największej idei dobra duchowego, dla jednej myśli odrodzenia narodu.

A tem tłumaczy się niezwykle rozwój T. S. L., że nie ma na oku żadnych innych względów, jak tylko dobro narodowe, że nie służy żadnym partyjnym celom, tylko całemu narodowi.

Czy nie jest to zaszczytne dla T. S. L., że mozolnym, systematycznym i drobiazgowym trudem potrafiło rok rocznie zdobywać na oświatę miliony koron, że jego oddzielne, na pozór małe Koła potrafiły otrzymać od społeczeństwa nie setki koron, ale setki tysięcy? Bo T. S. L., nie mając jeszcze Daru Grunwaldzkiego, już łożyło na oświatę corocznie przeszło milion koron.

A to niezbity pewnik, że społeczeństwo nie daje ofiar tam, gdzie nie widzi skutków pracy.

Dotychczasowe znaczne wyniki pracy oświatowej T. S. L. należy przypisać zgodnemu działaniu bardzo poważnej części społeczeństwa polskiego. Z ciągłego też, a tak stałego powiększania się zastępów T. S. L. można wnosić, że kiedyś przyjdzie czas, gdy wszyscy bez różnicy Polacy staną w szeregach pracowników T. S. L. dla lepszej doli narodu, gdy ani jednej nie będzie miejscowości, w którejby nie było T. S. L., rzucającego blaski prawdy i dobra.

A stanie się to niewątpliwie, gdy pozbędziemy się starej i największej wady naszej, „niezgody domowej“, o której mówi Skarga:

„I ta niezgoda przywiedzie na was niewolą, w której wolności wasze utoną i w śmiech się obróć... i będziecie ku pośmiewisku i urąganiu nieprzyjaciołom waszym... i naród swój pogubicie... i będziecie bez ojczyzny i królestwa swego, wygnańcy wszędzie nędzni, wzgar-

dzeni, ubodzy włóczęgowie, które popychać nogami tam, gdzie was pierwszej ważono, będą“.

By dojść do tego upragnionego, a zbożnego celu, jakim jest połączenie całego narodu dla jednej wspólnej idei, T. S. L. wyteży wszystkie swoje siły i ufa, że mimo krytyk niesłusznych, a często bolesnych zdoła tego dokazać.

Dziatewa ze szkoły polskiej w Witkowicach ze swoim nauczycielem p: Bronisławem Godziemba-Głowińskim.

Zarząd Główny T. S. L. zdaje sobie należycie sprawę z ważności tego obowiązku narodowego, stoją mu bowiem stale przed oczyma słowa wieszcza:

„Zasiewajcie więc miłość Ojczyzny i ducha poświęcenia się, a bądźcie pewni, że wyrośnie Rzeczpospolita wielka i potężna!“

B.

Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego T. S. L.

I. ZARZĄD GŁÓWNY.

a) Skład.

Na Walnym Zjeździe T. S. L. w Jarosławiu w r. 1908. został wybrany pełny Zarząd Główny z 36 członków, z których jednak trzecia część musiała w r. 1909. wedle statutu ustąpić i w jej miejsce wybrano 12 członków na W. Zjeździe w Kołomyi. Ponieważ jednak w pierwszej połowie 1909. roku kilka osób złożyło godność członków Zarządu Głównego a mianowicie: pp. Ordyński Ryszard z Krakowa (1910), Dr Pawlikowski Tadeusz z Krakowa (1910), Dr Stępowski Maryan z Krakowa (1911), kilka zaś osób nie zostało wybranych ponownie przez Walny Zjazd w Kołomyi, a mianowicie: pp. Czarnecki Kazimierz z Krakowa, Jedynak Michał z Paszczyny, Dr Wasung Władysław z Krakowa, Wąsowicz Władysław z Krakowa, lecz w ich miejsce zostali wybrani przez W. Zjazd następujący członkowie: pp. Dr Cyga Leszek ze Stanisławowa (1910) Dr Jaworski Wł. Leopold z Krakowa (1912), Krzysztoń Wilhelm z Krakowa (1912), Łopuszański Tadeusz z Krakowa (1910), Starzyński Artur z Krakowa (1912), Dr Surzycki Stefan z Krakowa (1911), Wyczyński Kazimierz z Krakowa (1910), poczem p. Krzysztoń Wilhelm złożył godność członka Zarządu Głównego, wskutek tego skład Zarządu Głównego T. S. L. zmieniał się w ciągu roku.

Z końcem roku 1909. przedstawiał się więc skład Zarządu Głównego następująco:

Dr Bandrowski Ernest (1911) z Krakowa prezes,
Dr Adam Ernest (1910) ze Lwowa wiceprezes,

Natanson Stefan (1910) z Krakowa wiceprezes,
 Januszewski Antoni z Krakowa (1911) sekretarz,
 Dr Próchnicki Zdzisław ze Lwowa (1910) sekretarz,
 Wincenty Sikora z Krakowa (1911) sekretarz,
 (po Drze St. Stępowskim),
 Parczyński Józef z Krakowa (1910) skarbnik,
 Halski Lu dwik z Krakowa (1912) zastępca skarbnika,
 (po drze T. Pawlikowskim).
 Linde Hubert z Tarnowa (1912) rachmistrz,
 Tabaczyński Tadeusz z Krakowa (1912) zast. rachmistrza,
 Aleksandrowiczówna Aniela ze Lwowa (1910),
 Prof. Dr Bujak Franciszek z Krakowa (1910),
 Dr Cyga Leszek ze Stanisławowa (1912).
 Dr Czerkawski Włodzimierz z Krakowa (1912)
 (kooptowany w miejsce p. Krzysztonia),
 Dr Dulęba Bronisław ze Lwowa (1911),
 Gruszecki Stanisław z Kołomyi (1911),
 Dr Jaworski Wład. Leopold z Krakowa (1912),
 Dr Kania Władysław z Krakowa (1912),
 Dr Kiernik Władysław z Bochni (1911),
 Kopecka Olawia z Przeworska (1912),
 Łopuszański Tadeusz z Krakowa (1910).
 Małecki Hipolit Ludwik z Krakowa (1910),
 Mohr Antoni z Cieszyna (1910),
 Dr Opieński Jan ze Lwowa (1910),
 Ostrowski Witold z Krakowa (1910),
 Piątkowski Kazimierz z Mielca (1912),
 Dr Piepes-Poratyński Jan ze Lwowa (1911),
 Rymar Stanisław z Krakowa (1910),
 Sobiński Stanisław z Tarnobrzega (1911),
 Soboń Piotr z Rostok (1911),
 Srokowski Stanisław z Tarnopola (1911),
 Starzyński Artur z Krakowa (1912),
 Strokowa Jadwiga z Krakowa (1912),
 Dr Surzycki Stefan z Krakowa (1911),
 Wójcicki Czesław z Sambora (1911),
 Wyczyński Kazimierz z Krakowa (1910).

b) Działalność.

Zarząd Główny kierował swą działalność w dwu kierunkach:
 najpierw jako najwyższa stała Władza T. S. L. rozstrzygał i załatwiał

wszystkie administracyjno-prawne sprawy Kół, związane z całością T. S. L., a w kwestjach ściśle oświatowych, choć zostawiał zupełną swobodę Kołom, to jednak niejednokrotnie dopomagał im bądź przez udzielanie przeróżnych informacji i wskazówek, bądź przez dawanie nieraz znacznych subwencji pieniężnych; powtórę w punktach najbardziej zagrożonych narodowo sam starał się niebezpieczeństwu stawić opór, czego dowodem zakładane co roku nowe szkoły średnie i ludowe.

Instytucje, które utrzymuje Zarząd Główny, kosztują corocznie krocie tysięcy, (patrz budżet) nie licząc wydatków na budowy gmachów, z których np. gmach Seminarium w Białej kosztuje do 400 tysięcy koron; są one zaś następujące:

1. Gimnazjum realne w Białej,
2. „ „ „ Orłowej,
3. Seminarium naucz. męskie w Białej,
4. „ „ żeńskie w Krakowie,
5. Szkoła 4 klas. posp. mieszana w Białej,
6. „ wydziałowa męska „
7. „ „ żeńska „
8. Szkoła 5 klasowa posp. mieszana w Morawskiej Ostrawie,
9. „ wydziałowa męska „ „
10. „ „ żeńska „ „
11. Szkoła 4 klas. pospolita mieszana w Leszczynach,
12. „ 2 „ „ „ w Przywozie
13. „ 4 „ „ „ w Hałcnowie
14. „ 1 „ „ „ w Herzmanicach
16. Ochronki a) w Mor. Ostrawie
b) w Przywozie

16. Kursy uzup. przemysłowe a) w Białej,
b) w Morawskiej Ostrawie.
17. Kursy nauki początkowej: a) w Białej,
b) w Mor. Ostrawie,
c) w Przywozie,
d) w Maryńskich Górach,
e) w Herzmanicach,
f) w Leszczynach,

18) Biblioteki szkolne i czytelnie w szkołach T. S. L.

19) Uczelnie w gimnazjum w Białej.

Ponadto utrzymuje Zarząd Główny na Bukowinie wędrownego nauczyciela p. Antoniego Kamińskiego.

Szczegółowe dane o powyższych instytucjach T. S. L. znajdują się w odpowiednich dalszych rozdziałach

By zaś wyrobić sobie należyty sąd o pracy Zarządu Głównego, wystarczy przeglądnąć wykaz spraw, załatwionych na 8 posiedzeniach Zarządu Głównego w roku 1909. i na 4 w roku 1910., wystarczy zważyć to, że każde z tych posiedzeń trwało po kilkanaście godzin, bo do załatwienia było zawsze niezmiernie wiele spraw i to zasadniczej doniosłości. Ponieważ najważniejsze sprawy, załatwione przez Zarząd Główny, zostaną omówione w dalszych ustępach tego rozdziału, przeto obecnie ograniczamy się tylko do podania następującego ich zestawienia, z którego wynika, że ważniejszych spraw, omówionych przez Zarząd Główny w r. 1909. było 97, a w r. 1910. 41.

I. — 9. i 10. stycznia 1909 r.

1. Sprawozdanie z czynności Wydziału Ścisłego, Sekcji, Komisji i Biura centralnego T. S. L. za kwartał IV. r. 1908.

2. Ciąg dalszy dyskusji nad reformą Biura i administracji wewnętrznej Zarządu Głównego.

3. Sprawa spadku po śp. Balbinie Wolszczanowej, która uczyniła T. S. L. swoim uniwersalnym spadkobiercą.

4. Sprawa zezwolenia Kołu w Dobromilu na zaciągnięcie pożyczki.

5. Sprawa Domu ludowego w Kołomyi. Hr. Bronisława Starzeńska ofiarowała T. S. L. swój pałac z ogrodem.

6. Sprawa budowy Seminarium T. S. L. w Białej.

7. Załatwienie uchwał Walnego Zjazdu T. S. L. w Jarosławiu.

8. Ustalenie terminu i miejsca Walnego Zjazdu w r. 1909. oraz wybór referenta sprawozdania z działalności T. S. L. za rok 1908, którym został p. Antoni Januszewski, sekretarz Zarządu Głównego T. S. L.

9. Sprawy szkolne szkoły wydziałowej im T. Kościuszki w Białej i szkoły wydziałowej im M. Konopnickiej w Mor. Ostrawie.

10. Ubezpieczenie budynków szkolnych T. S. L. w Krakowskim Towarzystwie Wzajemnych Ubezpieczeń.

11. Sprawa przekształcenia się b. Koła T. S. L. im. Sobieskiego w Wiedniu na odrębne Towarzystwo, noszące nazwę „Polskie Towarzystwo Szkoły Ludowej w Wiedniu“.

12. Sprawa zakupu gruntu w Tomaszowcach na budowę czytelní.

13. Sprawa zapisu J. Bobrzyny z Prus pod Lwowem. P. Julia Bobrzyna, włościanka, zamieszkała w Prusach, darowała grunt pod budowę Domu ludowego.

14. Sprawa domu ludowego w Kaczanówce.

15. Darowizna parceli i domu w Czarnorzekach, ofiarowana przez p. Maryę Orpiszewską z Krościenka Wyżnego na rzecz T. S. L.

16. Przekazanie budynku szkolnego T. S. L. w Jeziorku na rzecz funduszu szkolnego miejscowego.

Dziewczyna z ochronki T. S. L. w Witkowicach ze swoją kierowniczką p. Anną Krausówną

17. Sprawa zaciągnięcia pożyczki przez Koło w Olesku.

18. Sprawa subwencji 4000 kor., jaką Koło T. S. L. w Rzeszowie otrzymało od Kasy Oszczędności w Rzeszowie na założenie biblioteki publicznej w Rzeszowie.

19. Rozwiązanie Koła T. S. L. w Błędowicach dolnych.

20. Sprawa wzięcia udziału przez Zarząd Główny T. S. L. w uroczystości ku czci Wł. Anczyca.

21. Sprawa budowy Domu ludowego w Karwinie na Śląsku.

II. — 27. i 28. lutego 1909. r.

1. Uczczenie śp. Erazma Jerzmanowskiego, członka honorowego T. S. L.

2. Przyjęcie regulaminu Zarządu Głównego, Wydziału Ścisłego i Biura Centralnego T. S. L. ustalenie etatu Biura i płac urzędników biurowych na rok 1909.

3. Sprawa regulaminu Walnego Zjazdu T. S. L.

4. Otrzymanie funduszków, należnych z zapisu śp. B. Wolszczanowej.

5. Przyjęcie zapisu śp. St. Służewskiego ze Lwowa, który ofiarował 5200 kor. na rzecz T. S. L.

6. Dyskusya szczegółowa w sprawie założenia Gimnazjum realnego im. Juliusza Słowackiego w Orłowej.

7. Sprawozdanie ze stanu Gimnazjum realnego i Seminarium nauczycielskiego męskiego T. S. L. w Białej.

8. Sprawa budowy Seminarium T. S. L. w Białej.

9. Utworzenie II. Koła T. S. L. w Brzeżanach.

10. Bilans Zarządu Głównego T. S. L. za rok 1908.

11. Dyskusya ogólna nad budżetem Zarządu Głównego na rok 1909.

12. Subwencye dla Związków Okręgowych i Kół T. S. L. na szkoły, kursa nauki początkowej, bursy, ochronki, domy ludowe i czytelnie.

13. Przyjęcie rezygnacyi Dra M. Stępowskiego z godności członka Zarządu Głównego T. S. L.

14. Przekazanie gruntu T. S. L. w Rosochaczu na rzecz funduszu szkolnego miejscowego.

15. Darowizna hr. Br. Starzeńskiej w Kołomyi.

16. Sprawa nabycia parceli i domu szkolnego w Mszanie.

17. Rozwiązanie Kół T. S. L. w Chmielowie i Olbrachcicach.

III. — 17. i 18. kwietnia 1909. r.

1. Uczczenie śp. W. Gniewosza, który zapisał T. S. L. realność w Potoku Złotym, zwaną „ratusem“, śp. Służewskiego, śp. Leopolda Krzyżanowskiego weterana z r. 1863, który ofiarował T. S. L. ogółem 4000 kor. i śp. Wojciecha hr. Dzieduszyckiego, gorącego patrioty.

2. Uchwały w sprawie założenia (wspólnie z Macierzą Śląską) Gimnazjum realnego im. Juliusza Słowackiego w Orłowej, wybór członków kuratorium Zakładu.

3 Sprawa lokalu szkolnego T. S. L. w Morawskiej Ostrawie.

4. Dyskusja nad uchwałą Wydziału Ścisłego i jej zatwierdzenie (w głosowaniu imiennem) odnośnie do powierzenia budowy Seminarium T. S. L. w Białej.

5. Budżet Zarządu Głównego T. S. L. na r. 1909: dyskusja szczegółowa, głosowanie.

6. Bilans za rok 1908.

7. Udział Zarządu Głównego T. S. L. w Kongresie oświatowym Polskiego Towarzystwa pedagogiczne we Lwowie.

8. Sprawa ubezpieczenia urzędników Biura Centralnego T. S. L.

9. Dyskusja co do udziału T. S. L. w wystawie etnograficznej we Lwowie.

IV. — 5. i 6. czerwca 1909. r.

1. Sprawozdanie z czynności Wydziału Ścisłego, Sekcyi, Komisji i Biura T. S. L. za I. kwartał 1909 r.

2. Sprawa artykułu w Przewodniku Oświatowym.

3. Oznaczenie terminu i miejsca Walnego Zjazdu T. S. L.

4. Sprawa Daru Grunwaldzkiego, ofiarowanego przez inicjatora i społeczeństwo Towarzystwu Szkoły udowej.

5. Sprawy szkolne: a) nominacja gromad nauczycielskich dla Gimnazjum realnego i Seminarium nauczycielskiego T. S. L. w Białej oraz dla szkół w Białej, Ostrawie Morawskiej, Leszczynach, Hałcnowie i Przywozie, b) sprawozdanie ze stanu szkół T. S. L., c) popieranie krajowych szkół zawodowych, d) gimnazjum realne w Orłowej, e) przekazanie na rzecz funduszów szkolnych miejscowych parcel i budynków szkolnych w Wołosowie, Łukowcu Wiśniowskim i Ulicku Seredkiewicz, f) udzielenie zasiłków na utrzymanie różnych szkół.

6. Losowanie ustępujących członków Zarządu Głównego T. S. L.

7. Sprawa budowy Seminarium T. S. L. w Białej.

8. Subwencje na Przedrzymichy i Dom ludowy w Skwarzawie.

V. — 2. lipca 1909. r. w Kołomyi.

1. Nominacje gromad nauczycielskich dla szkół ludowych T. S. L. i gimnazjum w Białej.

2. Sprawa otwarcia polskiej szkoły w Witkowicach przez tamtejsze Gwaręctwo.

3. Subwencja dla Koła w Łanczynie na szkołę w Łomadynie.

4. Sprawa przejścia fundacyi hr. Bron. Starzeńskiej w posiadanie Koła Kołomyjskiego.

5. Wybór komisji-matki dla ustalenia listy kandydatów do Zarządu Głównego T. S. L.

6. Sprawa okólnika do Kół T. S. L., umieszczonego w Gazecie powszechnej.

VI. 18. lipca 1909. r.

1. Deklaracja pięciu członków Zarządu Głównego w sprawie wyborów do Zarządu Głównego T. S. L.

2. Ukonstytuowanie się Zarządu Głównego: wybór Prezydium, Wydziału Ścisłego, Sekcji i Komisji.

4. Ukonstytuowanie się Rady Nadzorczej.

3. Wybór referenta szkolnego.

5. Sprawa kupna domu na bursę w Żółkwi.

6. Sprawa sporządzenia wykazu nieruchomości T. S. L.

7. Sprawa mianowania siły prawniczej dla biura Zarządu Głównego.

8. Sprawa wydatków związanych z Walnym Zjazdem.

9. Organizacja T. S. L. na Bukowinie.

10. Sprawa Domu T. S. L. w Krakowie.

11. Sprawy szkolne: a) mianowanie nauczycieli do szkół T. S. L. b) założenie szkoły polskiej w Witkowicach, c) ułożenie terna dla Zarządu Hut Witkowickich na posadę w szkole w Witkowicach, d) założenie szkoły polskiej przez Koło I. w Krakowie w Maryańskich Górach i ochronek w Maryańskich Górach i Witkowicach, e) Sprawa założenia wspólnie z Macierzą śląską szkół w Herzmanicach, Kończycach Małych i Radwanicach, f) subwencja dla gminy Huciska na szkołę.

12. Wydanie okólnika w sprawie rzeźby i nalepek J. Słowackiego.

13. Wybór delegatów do Komitetu Muzeum narodowego w Krakowie.

VII. — 11. i 12. września 1909. r.

1. Sprawy szkolne: a) przyjęcie do wiadomości założenia gimnazjum im. Króla Kazimierza Wielkiego w Kutach, b) budowa szkoły w Łomadynie, c) sprawy gimnazjum w Białej, d) pragmatyka służbowa nauczycieli T. S. L., e) nominacja lekarza dla szkół T. S. L., f) urządzenie kursu szycia dla robotnic krakowieckich przy szkole w Białej, g) nominacja katechety dla szkoły wydziałowej i Seminarium w Białej, h) sprawa zakupna książek dla ubogiej dziatwy w Hałcnowie i Białej, i) sprawa zaproszenia Rady Dworu Bol. Baranowskiego do hospitacji szkół T. S. L., j) wybór referenta dla szkół średnich T. S. L.

2. Sprawy burs: a) budowa dwu burs we Lwowie, jednej dla młodzieży szkół średnich, drugiej dla rzemieślniczej, b) budowa bursy w Jaworowie, c) w Śniatynie.

3. Zezwolenie na budowę drugiego Domu T. S. L. w Tarnopolu.

4. Sprawa Daru Grunwaldzkiego.

5. Udział T. S. L. w Wystawie etnograficznej.

6. Reforma administracji Zarządu Głównego na podstawie zbadania urządzeń administracyjnych Maticy Skolskiej i innych pokrewnych instytucji w Pradze.

7. Sprawa zaciągnięcia pożyczki na hipotekę realności w Grabownicy Sożańskiej.

VIII. — 23. i 24. października 1909. r.

1. Sprawozdanie z czynności Wydziału Ścisłego, Sekcji i Komisji oraz Biura Centralnego za III. kwartał 1909. r.

2. Sprawozdanie ze stanu loteryi do dnia 30 września 1909. r.

3. Sprawozdanie sekcji wydawniczej i obszerna dyskusja nad wydawnictwami T. S. L. dotychczasowymi i przyszłymi.

4. Ustalenie rezolucji w sprawie powołania do życia Związku polskich towarzystw oświatowych celem przedstawienia ich na Kongresie pedagogicznym.

5. Utworzenie Komisji statystycznej.

6. Udział T. S. L. w Wystawie etnograficznej.

7. Rewizja regulaminu szkółek początkowych.

8. Sprawy szkół średnich T. S. L.: a) omówienie wyników lustracji Gimnazjum i Seminarjum w Białej, b) sprawy poborów nauczycielskich, c) nadawanie stypendyum uczniom Seminarjum, d) nominacja jednego członka do kuratorjum gimnazjum realnego w Orłowej, e) nominacje nauczycieli, f) frekwencya w szkołach średnich T. S. L.

9. Obszerna dyskusja nad stanem finansów Zarządu Głównego T. S. L. i nad potrzebami T. S. L., wybór komisji finansowej.

10. T. S. L. na Bukowinie: a) formalne kwestye co do istnienia T. S. L. na Bukowinie; zostały one przez rząd bukowiński załatwione w ten sposób, że nowopowstające Koła T. S. L. na Bukowinie będą przedkładały każdorazowo do zatwierdzenia, swój regulamin, opracowany już przez Zarząd Główny T. S. L., b) mianowanie nauczyciela wędrownego dla Bukowiny c) dyskusja nad sprawą założenia polskiego gimnazjum w Czerniowcach.

11. Zatwierdzenie wniosków Komitetu Grunwaldzkiego.
12. Wybór delegatów na Zjazd literacki im. Juliusza Słowackiego we Lwowie.
13. Sprawy szkół ludowych : a) nominacje nauczycieli, b) sprawa szkoły w Radwanicach, c) przyznanie remuneracyi nauczycielom.
14. Sprawa bursy Związku okręgowego T. S. L. we Lwowie.
I. — 9. stycznia 1910. r.
 1. Sprawozdanie z czynności Wydziału Ścisłego, Sekcyi, Komisji i Biura Centralnego T. S. L. za IV. kwartał 1909. r.
 2. Sprawozdanie kasowe za rok 1909.
 3. Zamknięcie loteryi T. S. L.
 4. Uczczenie śp. Jana Skirlińskiego, jednego z założycieli T. S. L.
 5. Udzielenie Kołu tarnopolskiemu subwencyi 5000 kor. na burse.
 6. Sprawy szkół ludowych T. S. L.: a) unormowanie płac w szkołach T. S. L., b) nominacja nauczycieli do szkół T. S. L., c) mianowanie drugiego terycyana do szkół w Białej, d) stan szkół wydziałowych w Białej.
 7. Omówienie wizytacyi szkół średnich T. S. L.: w Białej, Orłowej i Kutach.
 8. I. milion Daru Grunwaldzkiego.
 9. Ustanowienie Związku okręgowego białskiego i reaktywowanie Związku okręgowego w Stryju.
 10. Sprawa wzięcia udziału w Komitecie polskim dla Spraw Kongresu higieny szkolnej w Paryżu.
 11. Pożyczka 7000 kor. dla Żółkwi.
 12. Sprawa wzięcia udziału w Kongresie polskim w Waszyngtonie.
 13. Sprawozdanie z działalności Związku okręgowego we Lwowie i w Tarnopolu.
 14. Wybór członka z ramienia T. S. L. do Zarządu Głównego Macierzy szkolnej w Cieszynie.
 15. Kooptowanie do Zarządu Głównego T. S. L. prof. Dr. Włodzimierza Czerkawskiego.
 16. Rozwiązanie Koła T. S. L. w Chmielowie.
 17. Uzupełnienie umowy z fabryką tutek „Promień“ we Lwowie.
 18. Sprawa pożyczki hipotecznej na hipotekę realności szkoły wydziałowej T. S. L. i Seminarium w Białej i na hipotekę Domu ludowego w Grzymałowie.
- II. — 12. marca 1910. r.
 1. Sprawa bursy T. S. L. we Lwowie.

III. — 12. i 13. marca 1910 r.

1. Ustalenie terminu Walnego Zjazdu T. S. L.
2. Stan Daru Grunwaldzkiego.
3. Opodatkowanie wyrobów kolińskiej fabryki cykoryi w Sądowej Wiszni na rzecz T. S. L.
4. Pożyczka hipoteczna na Dom T. S. L. w Kołomyi.
5. Udzielenie pozwolenia na zawiązanie IX. Koła im. Król. Jadwigi w Krakowie.
6. Utworzenie Związku okręgowego w N. Targu.

Szkoła polska T. S. L. w Radwanicach na Śląsku.

7. Rezygnacya Dła Bron. Dulęby z godności członka Zarządu Głównego.
8. Sprawa delegowania członka Zarządu Głównego do Związku teatrów i chórów włościańskich.
9. Sprawa ponoszenia wydatków realnych na szkołę w Olszaniku.
10. Dyskusya szczegółowa nad Budżetem Zarządu Głównego na rok 1910.
11. Sprawy szkolne: a) Seminarjum nauczycielskie im. Franc. Preisendanza, b) gimnazjum w Kutach, c) szkoła wydziałowa w Białej, d) kursy koszykarskie.

12. Unormowanie płac funkcjonaryuszów Biura Centralnego.

13. Dyskusya nad sprawą kalendarzy T. S. L.

14. Zatwierdzenie regulaminu Komisji kwalifikacyjnej.

15. Reforma Przewodnika Oświatowego.

16. Stan Wypożyczalni przeźroczy.

IV. — 8. maja 1910. r.

1. Sprawy szkolne: *a)* nominacje nauczycieli do szkół średnich T. S. Ł., mianowicie do gimnazyów w Białej i Orłowej, *b)* sprawa lustracyi szkoły wydziałowej i ludowej w Białej, *c)* sprawa subwencyi na budowy szkół.

2. Załatwienie uchwał W. Zjazdu T. S. L. w Kołomyi.

3. Sprawa stworzenia katastru nieruchomości T. S. L.

4. Sprawozdanie z czynności Związku Okręgowego we Lwowie między innemi sprawa funduszu im. A. Potockiego, oddanego do zawiadywania i rozporządzenia T. S. L.

5. Sprawa lokaty funduszków Daru Grunwaldzkiego.

6. Zatwierdzenie Koła XII. im. St. Wyspiańskiego we Lwowie.

7. Sprawa unormowania stosunku Zarządu Głównego do Kół T. S. L. co do szkół, przez Koła zakładanych.

8. Sprawy szkolnictwa polskiego na Morawach.

9. Sprawa upaństwowienia szkół średnich T. S. L.

II. WYDZIAŁ ŚCISŁY.

a) Skład.

Na początku r. 1909.

Od 18. lipca 1909.

Na mocy §. 52 statutu: Dr Bandrowski Ernest

Dr Adam Ernest

Natanson Stefan

Januszewski Antoni

Dr Próchnicki Zdzisław

Dr. Stępowski Maryan

Sikora Wincenty

Parczyński Józef

Linde Hubert,

oraz z wyboru: Dr Kania Władysław

Ostrowski Witold

Dr Pawlikowski Tadeusz

Aleksandrowiczówna Aniela

Rymar Stanisław

Strokowa Jadwiga

Halski Ludwik

Dr Wasung Władysław
 Wąsowicz Władysław
 Sikora Wincenty

Łopuszański Tadeusz
 Sobiński Stanisław
 Starzyński Artur
 Dr Surzycki Stefan
 Tabaczyński Tadeusz

oraz Dr Julian Gertler który, z ramienia Rady Nadzorczej był delegatem do wszystkich Sekcyi i Komisyi.

b) Działalność.

Wydział Ścisły odbył w r. 1909. 50 posiedzeń, z których każde trwało od 3—4 godzin. Przewodniczył obradom prezes Dr Bandrowski i wiceprezes Natanson, a protokół prowadzili obaj sekretarze, zamieszkali w Krakowie, p. Starzyński Artur i p. Szcz. Turowski. Do obrad powoływano często urzędników Biura. a w szczególności Dra Sępowskiego, redaktora „Przewodnika O.” i Turowskiego Szcz., buchaltera.

Na mocy regulaminu, uchwalonego przez Zarząd Gł. d. 27. lutego 1909. „Wydział Ścisły, którego Skład i atrybucyę określa § 52. statutu T.S.L. jest naczelnym organem wykonawczym Towarzystwa. Jako taki zdaje on sprawę ze swych czynności na każdym posiedzeniu Zarządu Głównego. W sprawach, zasadniczo przez Zarząd Główny rozstrzygniętych lub też ściśle statutowych. Wydział Ścisły ma prawo ostatecznie decydować o załatwieniu, we wszelkich innych wypadkach obowiązany jest decyzję swą przedłożyć Zarządowi Głównemu na najbliższem posiedzeniu do zatwierdzenia“.

W myśl tych tedy postanowień regulaminu omawiano na posiedzeniach Wydziału wszystkie sprawy, które bądź sam ostatecznie załatwiał lub też miał przygotować na pełny Zarząd Główny. Bo nawet te sprawy, które powierzono sekcjom i komisjom, bywał prawie zawsze przedmiotem dyskusyi Wydziału z dwu względów: 1) dlatego że Wydział jako stały organ Towarzystwa dzierżył w swem ręku ogólne kierownictwo spraw T. S. L., 2) dlatego, że często dopiero dyskusya Wydziału okazywała potrzebę obszerniejszego omówienia sprawy na sekcyi czy komisyi.

Wogóle zaznaczyć trzeba, że właściwie robota cała w Zarządzie Głównym polega na Wydziale i to uznał nawet Zarząd Główny, gdy na jednym z posiedzeń wyraził za intensywną pracę podziękowanie i uznanie członkom Wydziału Ścisłego, a od czasu do czasu sprawy, z natury rzeczy należące do komisyi, polecił do załatwienia Wydziałowi Ścisłemu, gdyż był pewny, że ją należycie załatwi.

Częstokroć zdarzało się, że w razie, jeżeli sprawa wymagała pośpiechu takiego, że nawet nie można było czekać na decyzję Wy-

działu, załatwiało ją Prezydium, które na posiedzeniu najbliższym Wydziału prosiło o zatwierdzenie swych postanowień. W r. 1909. wskutek ogromnego wzrostu agend T. S. L., a zwłaszcza budowy Seminarium w Białej i założenia kilku szkół na Śląsku zdarzało się to niejednokrotnie.

Ponadto niektóre sprawy załatwiali w swym zakresie działania sami referenci, którzy zdawali jednak sprawę ze swych czynności Wydziałowi Ścisłemu.

Referenci byli następujący:

1. Szkół średnich — T. Łopuszański,
2. Szkół wydział., lud. i ochronek — A. Aleksandrowiczówna,
3. Szkół i kursów uzup. przemysł. i handl. — W. Ostrowski,
4. Burs i domów ludowych — St. Strokowski,
5. Kursów nauki początkowej — J. Parczyński,
6. Czytelń i wypożyczalni — St. Rymar,
7. Spraw organizacyjnych — St. Natanson i A. Januszewski,
8. „ prawnych — Dr J. Gertler,
9. „ finansowych — J. Parczyński i T. Tabaczyński,
10. Przedsiębiorstw — W. Ostrowski,
11. Nakładów własnych (Kom. wydawnicza) — A. Januszewski,
12. Budowy szkół — St. Natanson,
13. Daru Grunwaldzkiego — L. Halski,
14. Sprawozdania za rok 1908. — A. Januszewski,
15. „ za rok 1909. — W. Sikora,
16. Przewodnika oświatowego — St. Natanson,
17. Kalendarza — W. Sikora,
18. Komisji kwalifikacyjnej — Dr St. Surzycki,
19. „ statystycznej — T. Łopuszański,
20. Sekcji oświaty pozaszk. — H. Linde.

Wskutek tego tedy były następujące instancje w Zarządzie Głównym: 1. Zarząd Główny, 2. Wydział Ścisły i Sekcje z Komisjami, 3. Prezydium, 4. Referenci poszczególnych działów.

Trudno opisywać wszystkie sprawy, które omawiał i załatwiał Wydział Ścisły, gdyż złożyłyby się one na kilka tomów zwłaszcza, że] wiele spraw poruszamy w rozdziałach, omawiających pracę Zarządu Głównego, Sekcji i Komisji. Tu jednak zwrócimy uwagę na kilka załedwie uchwał Wydziału, by podać je do wiadomości wszystkich Kół:

1. Ze względu na to, że szereg Kół zaciągał w Centralnej Składnicy długi na książki do czytelń, a często nie uiszczał się należy-

cie ze swoich długów, przeto postanowiono prowadzić ścisłą ewidencję terminów płatności Kół i przestrzegać, by Koła płaciły swe długi akuratanie w tych terminach, do których się zobowiązały; co więcej, zaprowadzono potem w pewnych wypadkach tylko gotówkowe rachunki z Kołami, by umożliwić im uregulowanie dawnych zaległości; obecnie kredyt może być udzielany wogóle tylko w wyjątkowych wypadkach i to na krótki termin za specjalnem każdorazowem poleceniem Dyrektora biura.

2. Od każdego udzielonego Kołom statutu pobiera się opłatę 2 hal.

3. Petycje wszelkie Kół do Władz mają być wnoszone jedynie za pośrednictwem Zarządu Głównego T. S. L., w przeciwnym razie narażają się Koła na odrzucanie swych prośb.

4. Kwestya przyjmowania wycieczek w Krakowie, które Koła organizują, była powodem wyczerpującej dyskusyi Wydziału, który ostatecznie powierzył tę sprawę Krakowskiemu Związkowi okręg., a ten znowu załatwił ją po porozumieniu się z Krakowskimi Kołami tak, że stronę gospodarczo-administracyjną wycieczek objęło Koło V im. Adama Asnyka, a sprawę oprowadzania Koło akademickie T. S. L., które w tym celu zorganizowało osobną sekcję. Do tych więc Kół należy się w sprawach wycieczek zwracać.

5. Wydawnictwa książkowe T. S. L. uchwalono posyłać darmo Bibliotece Jagiellońskiej, Ossolineum i Muzeum w Rapperswylu.

III. SEKCJA ORGANIZACYJNA.

Prezesem całej sekcji był Dr. E. Bandrowski. Sekcja rozpadała się na dwa Oddziały: 1) krakowski, który obejmował Galicyę zachodnią, Śląsk i Morawy, 2) lwowski, który obejmował Galicyę wschodnią i Bukowinę.

a. Oddział krakowski.

Skład członków oddziału krakowskiego Sekcji organizacyjnej zmienił się w lipcu 1909. r. gdyż wtedy ustąpili z niej pp. Dr. Bujak Franciszek, Jedynak Michał, Januszewski Antoni, Ordyński Ryszard, Dr Pawlikowski Tadeusz, Dr Wasung Władysław, który przez pewien czas był jej przewodniczącym.

Ostatecznie w drugiej połowie r. 1909. przedstawiał się skład członków Oddziału krakowskiego następująco:

Natanson Stefan przewodniczący,
Sikora Wincenty sekretarz.

Członkowie:

Dr Kiernik Władysław
 Kopecka Olawia
 Linde Hubert
 Mohr Antoni
 Ostrowski Witold
 Piątkowski Kazimierz
 Rymar Stanisław
 Soboń Piotr
 Tabaczyński Tadeusz.

Zadaniem Sekcyi było czuwanie nad organizacją T. S. L. w Galicyi zachodniej, Śląsku i Morawach, które ujawnia się w tworzeniu nowych Kół i pogłębianiu działalności istniejących Kół oraz na ożywianiu akcji Związków. Zadanie to spełniali członkowi Sekcyi przez wyjazdy na lustracje Kół i na Zjazdy Związkowe.

b. Oddział lwowski.

Skład Oddziału lwowskiego Sekcyi organizacyjnej był następujący:

Dr Adam Ernest przewodniczący,
 Dr Próchnicki Zdzisław sekretarz,

Członkowie:

Aleksandrowiczówna Aniela
 Dr Cyga Leszek
 Dr Dulęba Bronisław
 Gruszecki Stanisław
 Dr Opieński Jan
 Dr Piepes-Poratyrski Jan
 Srokowski Stanisław
 Wójcicki Czesław.

Agendy Oddziału lwowskiego przyjął na siebie Związek okręgowy we Lwowie, którego działalność, wykazana na innem miejscu, dowodzi, że stało się to z korzyścią dla T. S. L. na terenie Galicyi wschodniej i Bukowiny.

1. Komisya statystyczna.

Uchwałą Zarządu Głównego z dnia 23. października 1909. r. została powołana do życia Komisya statystyczna z dwoma oddziałami: 1) krakowskim i 2) lwowskim.

1. *Oddział krakowski:*

Łopuszański Tadeusz przewodniczący

Dr Bujak Franciszek

Natanson Stefan

Ostrowski Witold

Dr Surzycki Stefan

oraz kooptowani:

Piątkowski Kazimierz

Podgórski Zygmunt,

2. *Oddział lwowski:*

Aleksandrowiczówna Aniela

Dr Cyga Leszek

Dr Piepes-Poratyński Jan

Dr Próchnicki Zdzisław

Srokowski Stanisław.

Zadaniem Komisji jest statystyczne opracowanie całego terenu działania T. S. L. i stworzenie przez to podstawy do planowej pracy Towarzystwa.

Oddział krakowski ukonstytuował się na posiedzeniu dnia 17. listopada 1909. r., wybierając na przewodniczącego p. Łopuszańskiego i kooptując na członków pp. prof. Kazimierza Piątkowskiego z Mielca i prof. Zygmunta Podgórskiego z Białej. Oddział odbył trzy posiedzenia, na których ułożono plan pracy. Uchwalono mianowicie statystyczne opracowanie narodowościowych, oświatowych oraz częściowo i ekonomicznych stosunków całej Galicyi powiatami; pracy tej podjął się prof. Piątkowski, a zostanie ona wkrótce ukończona. Prace przygotowawcze nad opracowaniem statystycznym zachodnich kresowych powiatów Galicyi oraz powiatu bielskiego rozpoczął prof. Podgórski. Nakoniec zastanawiała się Komisja nad sposobami uświadomienia polskiej ludności na Śląsku, gdyż świadoma jest obowiązku narodowego, jaki winna spełnić przy najbliższym spisie ludności i w tym kierunku powzięła szereg postanowień.

2. *Komisja prasowa.*

Komisja prasowa, w której skład wchodził: Dr. Stępowski Marian, Strokowa Jadwiga i Wąsowicz Władysław, istniała przez pierwszą połowę roku 1909, gdyż po zamianowaniu Dra Stępowskiego naczelnikiem oddziału oświatowego w biurze T. S. L., istnienie tej sekcji, której praca i tak przedtem spoczywała jedynie na Drze Stępowskim

okazało się bezcelowe. Odtąd wszelkie sprawy prasowe oddane zostały Drowi Stępowskiemu, w wyjątkowych tylko wypadkach powierzał je Wydział Ścisły niektórym swym członkom, jak pp. Natansonowi Stefanowi i Łopuszańskiemu Tadeuszowi.

IV. SEKCJA PRAWNICZA.

W skład Sekcji prawniczej wchodził w pierwszej połowie r. 1909: dr Kiernik Władysław, Ostrowski Witold, dr Pawlikowski Tadeusz, dr Próchnicki Zdzisław, Wójcicki Czesław i dr Gertler Julian, w drugiej zaś:

Dr Jaworski Wł. Leopold jako przewodniczący

Dr Kiernik Władysław jako sekretarz

Dr Cyga Leszek

Ostrowski Witold

Próchnicki Zdzisław

Dr Gertler Julian.

Referat prawny, jeden z najważniejszych w T. S. L., spoczywał w rękach dra Juliana Gertlera, prezesa Rady Nadzorczej T. S. L., który, sprawując go z ogromnem oddaniem się i z tą ciągłą troską o dobro T. S. L., oddał bardzo znaczne usługi Towarzystwu. Jednak wobec nadzwyczajnego wzrostu agend T. S. L., dodano w r. 1910. drowi Gertlerowi fachową siłę do spraw prawnych. Ponieważ niemożliwą jest rzeczą wyliczyć wszystkie sprawy, załatwione przez dra Gertlera, jako referenta prawnego, przeto ograniczymy się na tem miejscu tylko do wskazania, że w zakres tego referatu wchodziły wszelkie te sprawy które odnosiły się bądź do majątku T. S. L., bądź to do prawnych stosunków wszelkich organów T. S. L., a sprach tych było wiele i były one niemałe wagi.

V. SEKCJA SZKOLNA.

Skład Sekcji szkolnej zmienił się w ciągu roku 1909., gdyż pp. Dr. Bron. Dulęba, Stan. Gruszecki, H. Linde, Dr. Wład. Wasung należeli do niej tylko w pierwszej połowie roku; w drugiej zaś połowie roku 1909. należeli do niej:

Dr Surzycki Stefan przewodniczący (po St. Sobińskim).

Łopuszański Tadeusz sekretarz

Dr Adam Ernest

Aleksandrowiczówna Aniela

Dr Jaworski Wł. Leopold

Mohr Antoni

Ostrowski Witold
 Parczyński Józef
 Sikora Wincenty
 Srokowski Stanisław
 Strokowa Jadwiga
 Wyczyński Kazimierz.

Zadaniem sekcji szkolnej było gruntowne omówienie tych wszystkich spraw, które odnosiły się do szkół T. S. L. średnich, wydziałowych i ludowych. Uchwały swe przedkładała Sekcja do zatwierdzenia Zarządowi Głównemu. Z natury rzeczy Sekcja zajmowała się tylko sprawami zasadniczego znaczenia, podczas gdy wszystkie sprawy szkolne, już dawniej zasadniczo rozstrzygnięte przez Zarząd Główny, były załatwiane bądź odrazu przez referentów, bądź też na ich wnioski przez Wydział Ścisły. Wedle uchwały bowiem Zarządu Głównego z dnia 12. września 1909. r. Sekcja szkolna 1) nadaje ogólny kierunek akcji szkolnej T. S. L. 2) przyjmuje sprawozdania referentów, 3) rozstrzyga merytorycznie w wypadkach, w których referenci, uważając, że dana sprawa przekracza ich odpowiedzialność, odwołują się do całej Sekcji. Posiedzeń Sekcji było w r. 1909. 2, a w r. 1910. 2. Rozstrzygane były na nich następujące sprawy:

I. — 12. września 1909. r.

1. Wybór referenta dla szkół średnich. 2. Przyznawanie remuneracji. 3. Budowa szkoły w Hałcnowie.

II. — 24. października 1909. r.

1. Omówienie potrzeb szkolnictwa polskiego. 2. Sprawa opracowania zarysu nowych szkolnych postanowień prawnych. 3. Mianowanie płatnego referenta spraw szkolnych.

I. — 8. stycznia 1910 r.

1. Zniesienie w szkołach T. S. L. drugiej klasy płac. 2. Mianowanie w Białej drugiego tercyana. 3. Nominacje nauczycielskie. 4. Sprawa subwencji dla szkół.

II. — 7. maja 1910 r.

1. Nominacje nauczycieli. 2. Sprawy szkół wydziałowych i ludowych T. S. L.

I. Szkoły średnie T. S. L.

a) Seminarium nauczycielskie męskie w Białej.

Zakład otwarty w jesieni roku 1907. liczy w bieżącym roku szkolnym 1909/10 klasę przygotowawczą, kurs I., oraz kurs drugi. Opiera

on się ściśle na wydanym świeżo przez c. k. Radę szkolną krajową statucie organizacyjnym dla seminariów nauczycielskich typu miejskiego (językowo-rysunkowego).

Zakład pozostaje pod dyrekcją p. Ignacego Steina; grono nauczycielskie składa się z katechety, czterech nauczycieli, posiadających pełną kwalifikację do nauczania w szkołach średnich, oraz trzech sił pomocniczych ze szkoły polskiej im. Tadeusza Kościuszki.

Z początkiem roku szkolnego 1909/10 zapisało się:

na kurs przygotowawczy 14 uczniów

„ „ p.erwszy 24 „

„ „ drugi 39 „

Razem zapisało się 77 uczniów. Frekwencja nie przedstawia się korzystnie, prawdopodobnie pod wpływem konkurencji, robionej zakładowi przez rządowe seminaryum w Kętach, oraz wskutek założenia w Białej gimnazjum realnego T. S. L. Jest jednak nadzieja, że z chwilą rozwoju gimnazjum zacznie ono dostarczać seminaryum nauczycielskiemu uczniów z ukończoną trzecią lub czwartą klasą tak, że frekwencja znowu się podniesie.

Klasyfikację przeprowadza się w zakładzie z całą ścisłością bez liczenia się z ewentualnością utracenia pewnej liczby uczniów, a kierując się tylko chęcią utrzymania zakładu na wysokim poziomie naukowym i wychowawczym, gdyż tylko wzorowa pod każdym względem szkoła może na kresach zachodnich spełnić swe wysokie narodowe zadanie. Obowiązkiem zresztą Towarzystwa Szkoły Ludowej jest w seminariach swych kształcić dla kraju, a szczególnie dla kresów, tylko pierwszorzędných nauczycieli. Mimo tej ścisłości klasyfikacji, wyniki jej można uważać za normalne. Mianowicie:

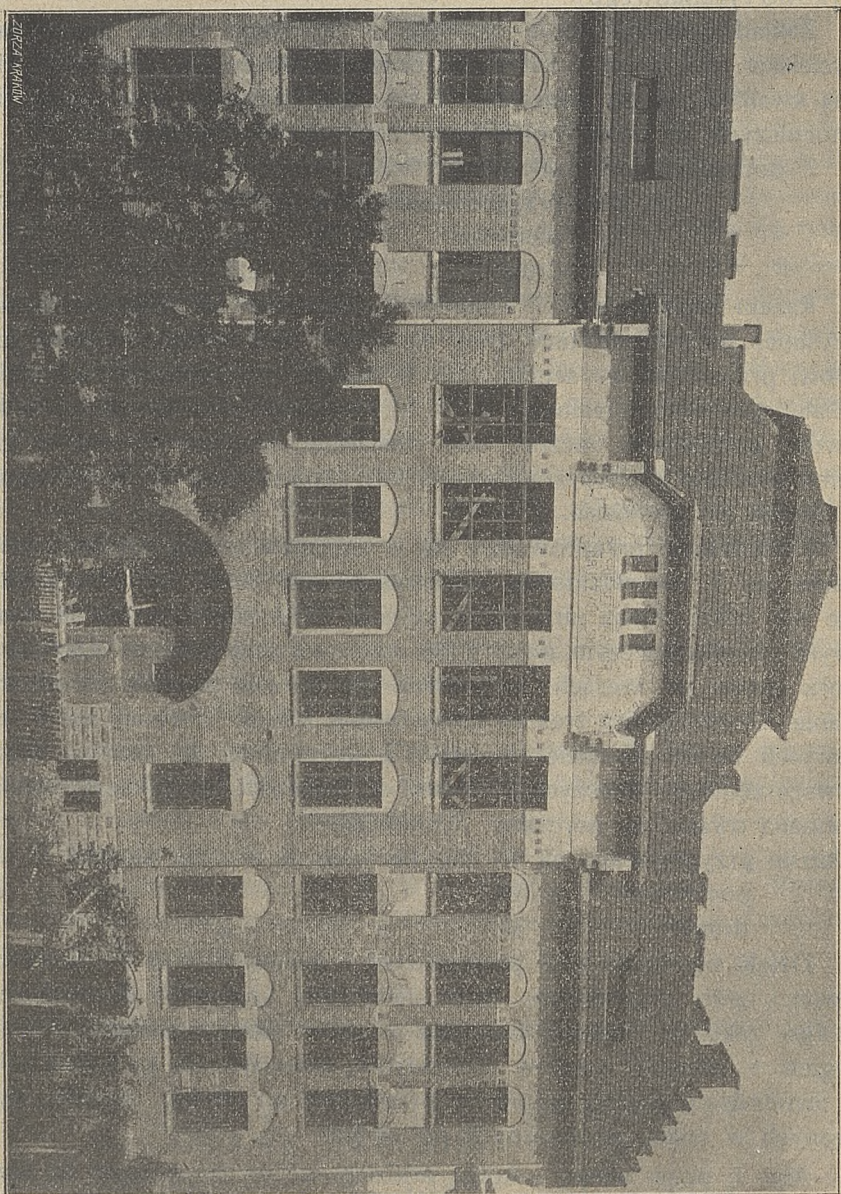
na kursie przygotowaw. na 13 klasyfikowanych otrzym. stopień II: 2.

„ „ pierwszym „ 24 „ „ „ „ 7.

„ „ drugim „ 38 „ „ „ „ 9

Dzięki ofiarności Rad powiatowych i miejskich, Kół T. S. L., in stytucji i osób prywatnych, które ustanowiły stypendya dla uczniów naszego zakładu, Towarzystwo jest w stanie udzielić znacznej liczbie ubogich a pilnych uczniów stypendyów, ułatwiających im kształcenie się. Stypendya pobierają uczniowie przeważnie po 100 kor. rocznie, wypłacanych w ratach miesięcznych po 10 kor.

Aby i poza nauką szkolną oddziaływać wychowawczo na uczniów zakładu, stworzyło grono nauczycielskie w obrębie zakładu cały szereg instytucji, rozwijających się pod opieką poszczególnych członków grona. Najważniejszą z pośród nich jest »Czytelnia«, z której ko-

Gmach Polskiego Seminarium nauczycielskiego w Białej.

rzysta 51 uczniów; daje ona uczniom odpowiednie czasopisma, oraz książki treści przeważnie historycznej, literackiej i pedagogicznej.

Dyrektor zakładu opiekuje się »*Kółkiem pedagogicznym*«, do którego należy 10 uczniów. Odbywa ono co tydzień jedno posiedzenie, na którym czyta się i omawia dzieła pedagogiczne.

»*Kółko historyczne*« liczy 15 członków, treścią jego posiedzeń były nasze dzieje porozbiorowe, na który to temat przygotowali uczniowie około 10 referatów.

Poza tem istnieje »*Kółko przyrodnicze*«, oraz »*Kółko muzyczne*«, uprawiające muzykę i śpiew, ale oczywiście również pozostaje pod opieką członków grona nauczycielskiego.

Wychowaniu fizycznemu młodzieży służy obok obowiązkowej nauki gimnastyki »*Kółko sportowe*«, liczące 53 członków. Specjalnie na ten cel dzierżawi zakład piękne boisko, obejmujące przestrzeń 2 morgów, na którym „Kółko“ oddaje się w zorganizowanych drużynach zabawom ruchowym, głównie grze w piłkę nożną.

Przedsiębrane od czasu do czasu wycieczki nauczycieli z uczniami uzupełniają starania o wychowanie fizyczne, a mają poza tem ważne znaczenie i dla rozwoju intelektualnego młodzieży.

Ponieważ wielu uczniów, zarówno z seminaryum, jak gimnazyum, zostaje codziennie przez południe w szkole, oczekując aż do wieczora na odjazd pociągów, przeto urządzono dla nich *uczelnię*, t. j. przeznaczono salę, gdzie pod dozorem mogą przygotowywać się do lekcji, czytać i t. p.

Bardzo ważną instytucją jest założona i prowadzona przez dyrektora zakładu w suterench budynku »*tania kuchnia*«, w której każdy uczeń za 26 hal. może otrzymać obfity i zdrowy obiad, złożony ze zupy lub rosółu, oraz mięsa z jarzyną lub kaszą, a za 6 hal. szklankę mleka. Obiadów takich wydaje się tygodniowo około stu i tyleż śniadań. Dla młodzieży tej bardzo biednej i wracającej często do domów dopiero wieczorem, instytucja ta jest wprost koniecznością.

Ze szczególnem uznaniem należy podnieść pomoc, jaką niesie Zakładowi Dyrektor szpitala dr. Jures, który chorym uczniom udziela bezpłatnie porady lekarskiej.

Zakład mieścił się dotąd wraz z dwoma klasami gimnazyalnemi — w budynku szkoły ludowej im. Tadeusza Kościuszki, co dla wszystkich trzech zakładów pociągało wielkie niedogodności. Obecnie od 1-go września 1910. zostanie oddany na użytek seminaryum nowo wystawiony gmach, który trudność tę usunie i pozwoli na pełny i normalny rozwój zakładu. W gmachu tym zostanie otwarty z po-

czątkiem roku szkolnego jeszcze kurs trzeci, oraz zostaną tu pomieszczone 4 paralelki szkoły ludowej im. Tadeusza Kościuszki, które poddane pod kierownictwo dyrektora seminarium będą stanowiły szkołę ćwiczeń. W ten sposób zakład będzie prawie skompletowany, gdyż brakować mu będzie tylko czwartego kursu, a brak ten uzupełni się zaraz w następnym roku szkolnym.

Teraz już obok innych wychowawczych oddziaływań wielką troską grona nauczycielskiego jest wpajanie w młodzież poczucia potrzeby porządku i czystości, i to zarówno w odniesieniu do ciała i ubrania, jak do budynku szkolnego. Oddziaływanie to utrudnia na razie nagromadzenie kilku zakładów w jednym budynku. W nowym gmachu jednak zasada ta zostanie przeprowadzona z całą ścisłością. W tym też celu budynek ten zaopatrzone w urządzenia, ułatwiające utrzymanie w nim wzorowej czystości. Między innymi pomieszczono tam i kąpiele natryskowe, z których wszyscy uczniowie będą musieli regularnie korzystać. Szkoła nasza musi cywilizować, a zarazem musi być na kreścach świadectwem naszej kultury.

Dalszy rozwój lub upadek zakładu zależy w zupełności od Rady Szkolnej Krajowej, a mianowicie od tego, czy udzieli ona zakładowi prawa publiczności, to bowiem zadecyduje o frekwencji. Niestety dotąd, mimo trzyletniego istnienia zakładu, mimo obfitych środków naukowych, mimo tego, że zakład posiada własne grono i to złożone ze samych sił kwalifikowanych, mimo zbudowania wspaniałego gmachu, nadaremnie kołatamy o prawo publiczności. Miejmy jednak nadzieję, że z jednej strony pierwszorzędne wyposażenie szkoły, z drugiej jej narodowe znaczenie, wywalczą dla niej na koniec należne jej prawa.

b) Gimnazjum realne w Białej.

Zakład otwarty w jesieni roku 1908. liczy w bieżącym roku szkolnym 1909/10 dwie klasy. Opiera się on na razie ściśle na planach ministeryalnych, wobec tego jednak, że Rada Szkolna Krajowa wydała w bieżącym roku szkolnym plany dla gimnazyów realnych galicyjskich nauka w zakładzie oprze się od września na tych nowych planach.

Wobec małej ilości klas, dyrekcyja i grono nauczycielskie są wspólne dla gimnazjum realnego i seminarium nauczycielskiego; później, gdy ilość klas się zwiększy, grona zostaną rozdzielone, a zakład poddany kierownictwu osobnego dyrektora. Obecnie i w roku przyszłym gimnazjum mieścić się będzie w jednym budynku wraz z seminarium; niedługo jednak pomieszczenia okażą się za ciasne i trzeba będzie postarać się dla gimnazjum o osobny budynek.

Z początkiem roku szkolnego 1909/10 zapisało się:
do klasy pierwszej 52 uczniów tj. o 12 więcej, niż w roku zeszłym,
„ „ drugiej 43 „ „ „ 5 „ „ „ było w roku zeszłym w klasie pierwszej.

Frekwencja zatem zakładu bardzo wybitnie wzrasta i rokuje mu szybki, pomyślny rozwój. Jest bardzo prawdopodobnem, że już w następnym roku szkolnym będziemy musieli otworzyć paralelkę klasy pierwszej.

Kierując się temi samemi zasadami, o których mówiliśmy przy seminaryum, klasyfikacyę za I. półrocze przeprowadzono z całą ścisłością, a mianowicie:

w klasie I. na 47 klasyfikowanych otrzymało stopień II: 8.

„ II. „ 42 „ „ „ II: 8.

wynik ten można uważać za normalny, a nawet pomyślny.

Ponieważ do klasy pierwszej przychodzi pewna liczba uczniów Polaków wprawdzie, ale ze szkół ludowych niemieckich i ci wykazują braki we władaniu językiem polskim, podczas gdy uczniowie przychodzący ze szkół polskich mało umieją po niemiecku, przeto chcąc zaradzić trudnościom, powstającym z takiej nierówności przygotowania, dyrekcya zakładu organizuje każdego roku dla nowowstępujących uczniów dwa trzymiesięczne kursy uzupełniające, a mianowicie kurs języka polskiego dla uczniów, przychodzących ze szkół niemieckich i kurs języka niemieckiego dla uczniów, przychodzących ze szkół polskich. Kursy takie okazały się w wysokim stopniu pożyteczne.

Wszelkie urządzenia, dotyczące wychowania fizycznego, opieki lekarskiej, opieki pozaszkolnej, o których była mowa przy seminaryum, są dostępne także dla gimnazjalistów. Jedynie z powodu zbyt młodego ich wieku nie utworzono jeszcze dla nich żadnych Kółek naukowych.

W styczniu b. r. wizytował zakład Inspektor krajowy Dr Karol Opuszyński i wyraził się zarówno o pracy grona nauczycielskiego i jego oddziaływaniu wychowawczem, jak o stanie zakładu z najwyższemi pochwałami. Na podstawie tego korzystnego sprawozdania c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty udzieliło zakładowi prawa publiczności na rok szkolny 1909/10 reskryptem z dnia 12. lipca 1909 L. 26619.

Dla uzupełnienia obrazu dodać należy, że już dwuletnie prowadzenie gimnazjum wskazuje, iż stworzenie tego zakładu będzie miało dla sprawy narodowej na zachodnich kresach Galicyi znaczenie decydujące. Odbija się ono na wzmożeniu frekwencji naszych szkół ludowych w całej okolicy, w zwiększonym szacunku, jakim ludność otacza

te szkoły, w napływie do gimnazjum młodzieży z domów, które już zaczynały zwolna zapominać o swej polskości, w wzmocnionem na koniec tętnie życia polskiego w Białej.

Wielkim brakiem zarówno dla seminarium, jak gimnazjum, okazuje się brak bursy. Zaradzeniem temu brakowi zajmuje się założone przez czynniki miejscowe „Towarzystwo wspierające gimnazjum polskie w Białej“; jest nadzieja, że z nadchodzącym rokiem szkolnym bursa choć na małą skalę zostanie otwartą i w ten sposób zdrowy wpływ wychowawczy naszych zakładów zostanie zwiększony.

c) Gimnazjum realne im Juliusza Słowackiego w Orłowej.

We wrześniu 1909. r. Towarzystwo Szkoły Ludowej wspólnie z Macierzą Szkolną Księstwa Cieszyńskiego otworło w Orłowej na Śląsku gimnazjum realne. Otwarcie tego gimnazjum nakładało na oba Towarzystwa bardzo wielkie i przechodzące ich siły ciężary, było jednak koniecznością, gdyż Czesi założyli w tejże miejscowości gimnazjum realne czeskie, co groziło z biegiem czasu opadaniem frekwencji we wszystkich miejscowych i okolicznych szkołach ludowych polskich, publicznych i prywatnych i powolnym zanikiem tych szkół. Dla ich utrzymania, dla uratowania polskości tego całego zagłębia węglowego, mieszczącego rdzennie polską ludność osiadłą i dziesiątki tysięcy polskich robotników z Galicyi, dla uchronienia od zagłady kilkunastu szkół polskich, założonych z takim trudem i nakładem przez T. S. L. i Macierz, stworzenie tu gimnazjum okazało się nieuniknionem. Oba Towarzystwa podjęły się tego ciężkiego zadania, licząc, że poprze je całe społeczeństwo i nie pozwoli upaść jednej z najważniejszych twierdz kresowych.

Od samego początku okazało się, że jesteśmy tam na swojej ziemi, że ludność jest w znacznej większości polską.

Kiedy bowiem rozpoczęły się wpisy zarówno do gimnazjum polskiego, jak czeskiego, do polskiego zgłosiło się prawie dwa razy tyle uczniów i to mimo wszelkich środków agitacji i przymusu, jakimi rozporządzali Czesi, mając absolutną władzę nad polskim robotnikiem we wszystkich kopalniach i zakładach przemysłowych okolicy. Zgłosiło się mianowicie do egzaminu wstępnego 111 uczniów; z tych przy egzaminie odpadło 19, przyjęto do klasy pierwszej 92 i rozdzielono ich na dwa oddziały po 46 uczniów. Z końcem pierwszego półrocza klasyfikowano 90 uczniów. Stopień pierwszy otrzymało 73 — z tego 7 celujący, — stopień drugi 17 uczniów, a więc 18·9%. I tu klasyfikacja była bardzo ścisła, a mimo tego wynik jej jest zu-

pełnie normalny. Jest to zasługa dyrektora, p. Jana Jarosza i grona nauczycielskiego, w skład którego wchodzi dwóch nauczycieli z pełną kwalifikacją dla szkół średnich, dwóch nauczycieli religii i kilka się pomocniczych z miejscowej szkoły ludowej.

Zakład w ciągu pierwszego półrocza był dwukrotnie wizytowany przez inspektora szkolnego krajowego Dra Wrsalę. Po drugiej wizytacji wyraził się wizytator korzystnie o pracy grona i stanie zakładu, a krajowa Rada szkolna Śląska zawiadomiła Zarząd Główny T. S. L. o tej korzystnej opinii. Wobec tego należy się spodziewać, że w krótkim czasie zakład otrzyma prawo publiczności.

Dotąd mieściło się gimnazjum w wynajętym i odpowiednio przebudowanym budynku, obejmującym dwie sale szkolne i kancelaryę dyrektora. Obecnie z wiosną przystąpiły oba Towarzystwa do wzniesienia gmachu, który na razie obejmie 6 sal szkolnych i kilka ubikacji pomocniczych. Równocześnie został ogłoszony konkurs na pany właściwych budynków szkolnych, w których w przyszłości pomieści się zakład; teraz budujący się gmach zamieni się wtedy na bursę dla uczniów. Dodać należy, że budowa całkowita nałoży na Towarzystwo ogromne ciężary, zapowiadająca się bowiem frekwencja zakładu zmusi do postawienia bardzo wielkiego gmachu. Ogłoszenie konkursu ma na celu uzyskanie planów, które jak najmniejszym kosztem pozwoliłyby rozwiązać to zadanie; oszczędność jest też głównym warunkiem konkursu.

Narodowe znaczenie zakładu już teraz spostrzegać się daje w stosunkach miejscowych; przed wydaniem jednak o nim opartego na aktach sądu wstrzymać się musimy do czasu, gdy zakład liczyć będzie więcej klas i więcej sił nauczycielskich.

d) Seminarium nauczycielskie żeńskie im. Fr. Preisendanza.

Rok szkolny 1909/10 jest drugim od czasu przejścia Zakładu na własność T. S. L.

Egzamin dojrzałości, wypadł zupełnie pomyślnie i wykazał dobre przygotowanie abiturientek do ich przyszłego zawodu, albowiem:

uznano za dojrzałe z odznaczeniem 14

„ „ bez odznaczenia 36

reprobowano 2

razem 52

Drugim objawem, potwierdzającym pomyślny stan Zakładu, jest coraz to więcej rosnące zaufanie szerokich warstw ludności do Za-

kładu, które uwidacznia się w olbrzymim napływie zgłaszających się uczenic i na początku i wśród roku szkolnego tak, że ledwie pewna część może być przyjęta.

W roku szkolnym 1909/10 liczba uczenic Zakładu wynosi 200 w 4 klasach. Wskutek nowego Statutu organizacyjnego, obowiązującego już od września 1909, a przepisującego dla każdego kursu 40 uczenic, będzie się z każdym rokiem liczba ich zmniejszała, aż dojdzie do 160 (4×40). Jak i dawniej, tak i tego roku dzięki życzliwości Rady Szkolnej miejskiej i Rady Szkolnej Krajowej korzystał Zakład ze znajdującej się w tym samym budynku 4 klasowej szkoły żeńskiej jako szkoły ćwiczeń, a prócz tego były kandydatki IV. kursu na lekcyach w szkole miejskiej im. Ad. Mickiewicza i w jednoklasowej szkole w Witkowicach, gdzie miały sposobność zapoznania się z nauką na wszystkich stopniach szkoły jednoklasowej.

Uczenice, uczęszczające do Zakładu, pochodzą przeważnie ze sfer niezamożnych, znaczna część jest wprost biedną. Bardzo mało uczenic naszych uczy się li tylko celem otrzymania wyższego wykształcenia, prawie wszystkie widzą w ukończeniu studiów zdobycie kawałka chleba. Stąd wynika dla kuratoryi Zakładu bardzo wielka trudność, polegająca na coraz częstszej konieczności uwalniania biednych uczenic od opłaty czesnego, a znając dobrze ogromne wydatki T. S. L. na szkoły kresowe, nie może kuratorya obciążać budżetu Zarządu Głównego T. S. L. Tylko wydatne subwencje władz rządowych i autonomicznych mogą dopomóc Zakładowi do spełnienia jego obowiązków. Prócz już udzielanych subwencji ze strony miasta Krakowa i Sejmu krajowego ma otrzymać Zakład obecnie subwencję rządową, która umożliwi mu trwałą egzystencję mimo ulg udzielanych wychowankom Zakładu.

Dyrekcja Zakładu w poczuciu ciążących na Zakładzie, jako instytucji T. S. L. obowiązków, stara się przygotować uczenice możliwie dobrze do ich przyszłej działalności wśród ludu nie tylko w kierunku zawodowym, lecz i społecznym. W roku bieżącym urządzono więc dla uczenic dwu ostatnich kursów wykłady o działalności T. S. L., i o innych towarzystwach oświatowych, oraz o sposobach w pracy nad ludem. Wykłady te miały przede wszystkim praktyczny kierunek, by ułatwić przyszłej nauczycielce w jej trudnem położeniu, kiedy, nie znając prawie wsi i jej stosunków, znajdzie się w zupełnie obcych dla siebie warunkach i często mimo najszczerzej chęci nie umie zabrać się do pracy społecznej. Na takich sporadycznych wykładach poprzestać jednak nie będzie można na przyszłość, gdyż mimo nieza-

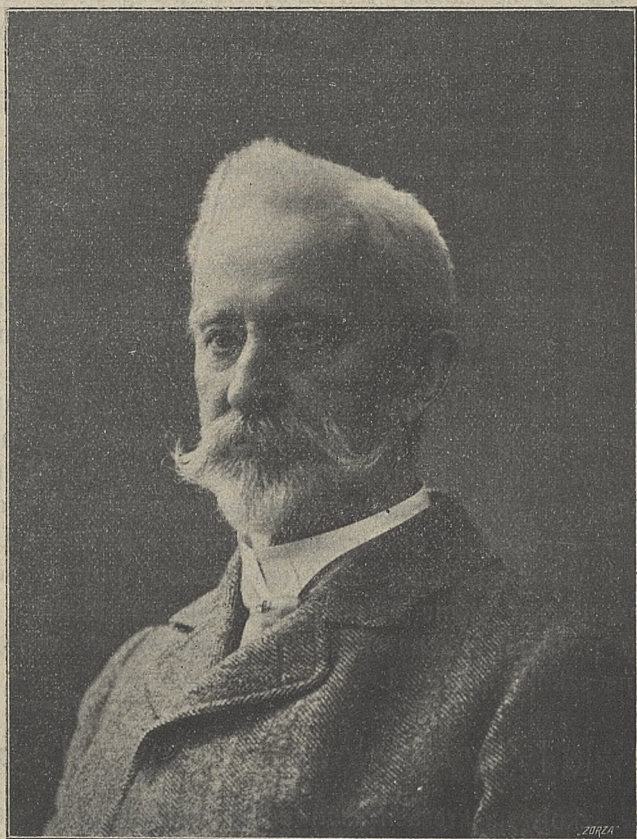
przećnięcie znacznych korzyści, wykłady te jednak, jako dorywcze, nie mogą objąć całokształtu; dlatego też postanowiła kuratoryja zaprosić jeszcze przed końcem tego roku szkolnego kilku ludzi, znanych z pracy społecznej i znających lud i jego potrzeby, do opracowania planu dokładnego pouczenia wychowanek zakładu o naglących i aktualnych kwestiach wsi. O ile zamiar ten dałby się przeprowadzić, byłby to zawiązek jakby nowego przedmiotu w seminaryum nauczycielskiem, jeżeli nauczycielstwo nie ma ograniczać się tylko do pracy w szkole, lecz ma być także ważnym czynnikiem narodowym i społecznym. Władze szkolne bez wątpienia poprą te usiłowania wiedząc, jak bardzo ułatwi to pracę zawodową nauczycielki i zacieśni stosunek jej do ludu, jeżeli ona potrafi mu i w jego codziennych potrzebach dopomóc.

Z tym kierunkiem przygotowania uczenic łączy się ściśle nauka gospodarstwa domowego. Już Rada Szkolna Krajowa przysłała do przekonania, że dla kandydatek stanu nauczycielskiego niezbędne jest posiadanie choćby najprostszych wiadomości z tego zakresu i że dopiero wtedy wpływ nauczycielki na kobiety wiejskie będzie znaczniejszy, jeżeli sama na pracy bliżej je obchodzącej rozumieć się będzie. To też w przyszłym roku szkolnym wprowadzi się w po rozumieniu z Sekcją szkolną Rady miasta Krakowa nadobowiązkowy kurs praktycznego gospodarstwa domowego dla uczenic jednego z dwóch niższych kursów. Należy się spodziewać, że w ten sposób powoli seminaryum im Fr Preisendanza stanie się placówką, dającą pewną inicjatywę w kierunku postępu i ulepszeń, który to obowiązek ciąży przedewszystkiem na szkołach T. S. L.

II. Szkoły wydziałowe i ludowe T. S. L.

Nowe szkoły na kresach zachodnich rozwijają się stale, mimo wrogiej niechęci Niemców i Czechów, z którymi musimy walczyć o polską działwę. Walka nie jest łatwa, jeżeli się rozważy, że zarówno Niemcy, jak i Czesi rozporządzają znacznymi środkami materyalnymi a w ich potężnych organizacjach oświatowych i agitacyjnych obok zasobów pieniężnych są szeregi karnych pracowników. Bogaci kapitaliści są zawsze jeszcze panami życia ubogiej klasy robotniczej, która zarówno w Galicyi w okręgu bialskim jak i na Śląsku i na Morawach nie ma wpływowych opiekunów, gdyż w fabrykach i kopalniach na zachodzie jest bardzo niewielu Polaków na stanowiskach kierowników i inżynierów.

W bieżącym roku szkolnym nie wahali się nasi przeciwnicy płacić przy wpisach po kilka i kilkanaście koron za dziecko, które wydarli szkole polskiej. Potężny i bogaty przeciwnik ma w rękę broń w najlepszym gatunku, bo go stać na to. Stać go na wspaniałe budynki szkolne, urządzone wzorowo, zaopatrzone w liczne i dobre

Śp. Zygmunt Grabie Jałbrzykowski, który ofiarował 30 tysięcy rubli na Seminarjum T. S. L. w Białej.

środki naukowe. Nasze stanowisko znacznie trudniejsze, bośmy nie zawsze karni i solidarni i nie możemy mierzyć naszych skromnych środków finansowych z kapitałami bogatych sąsiadów. Nie traćmy jednak ducha. W całym społeczeństwie budzi się zrozumienie [dla celów naszej instytucji, rośnie ofarność, a z nią otucha, że się nie damy. Wzmocnią się już istniejące placówki, powstaną obok nich nowe!

W Białej mamy piękny dwupietrowy gmach, który dziś nie może już pomieścić dziatwy polskiej, gdyż obok dawnej szkoły ludowej pospolitej mamy obecnie dwie wydziałowe, męską i żeńską. W całym zakładzie, zostającym dotychczas pod jedną dyrekcją, pracuje razem 18 sił nauczycielskich. Około 600 uczniów i uczenic uczęszcza do tej szkoły, która nosi imię Tadeusza Kościuszki. Z początkiem roku szkolnego zostaną wydzielone cztery męskie klasy pospolite, które utworzą szkołę ćwiczeń, pomieszczoną w nowym gmachu, przeznaczonym dla realnego gimnazjum i seminaryum T. S. L. Przeniesienie tych klas nie usunie przepełnienia. Będziemy musieli podobnie, jak w roku bieżącym, donajac kilka pokoi dla klas, które się w głównym budynku nie pomieszczą. Należałoby dobudować nowe skrzydło — niestety brak na to funduszków.

Dziatwa, uczęszczająca do szkoły im. Kościuszki w Białej jest uboga, — pochodzi głównie ze sfer rzemieślniczych i robotniczych.

Chcąc obudzić w ludności miejscowej większy interes dla żeńskiej szkoły, zorganizowaliśmy w tym roku kurs kroju i szycia bielizny. Uczenicami kursu są dziewczęta, zajęte w pracowniach i zajmujące się pracą domową. Nauka odbywa się w godzinach popołudniowych, w jednej ze sal szkolnych. Nabyliśmy dwie maszyny, z których korzystają również uczennice klas wydziałowych na lekcjach robót. Kurs prowadzony przez siłę fachową, pod kierunkiem dyrektora szkoły wydziałowej, spełnia należycie swoje zadanie. Stwierdził to inspektor przemysłowy pan Nawratil, który po zwiedzeniu kursu wystąpił w komisji przemysłowej z wnioskiem o udzielenie subwencji.

W przyszłym roku szkolnym otwieramy w białej ochronkę i zaprowadzimy godziny nadobowiązkowe dla nauki wyrobów wypłata nych. Z nauki tej będą mogły korzystać uczennice szkolne.

Inteligencja polska, mieszkająca w Białej, z wyjątkiem rodzin profesorów i nauczycieli, pracujących w naszych zakładach, uznaje przeważnie wyższość niemieckiej kultury i kształci swe dzieci w niemieckich szkołach. Mamy nadzieję, że i to się zmieni wkrótce, tembardziej, że szkoły nasze rozwijają się stale, a Zarząd Gł. zaopatruje je coraz obficie w środki naukowe, wydając na ten cel duże kwoty. Dobór inteligentnych sił nauczycielskich jest we wszystkich naszych szkołach również coraz łatwiejszy, gdyż nauczycielstwo, przejęte myślą obywatelską, garnie się do szkół kresowych. Chcąc mieć większą swobodę w rozmieszczaniu nauczycieli w szkołach T. S. L., ażeby należycie wyzyskać ich wrodzone zdolności i wykształcenie fachowe, Zarząd

Gł. zaprowadził tylko jedną klasę płacy zasadniczej dla wszystkich szkół T. S. L.

W pobliżu Białej mamy jeszcze dwie szkoły: w Leszczynach 4-o klasową mieszaną im. Konarskiego i w Hałcnowie 2 klasową z planem czteroklasowej.

Szkoła w Leszczynach umieszczona w pięknym budynku, ma jasne, przestronne sale i ogród. Budynek szkolny jest darem I. Koła T. S. L. w Krakowie. Znaczna część dziatwy szkoły w Leszczynach należy również do sfer robotniczych i już po ukończeniu szkoły popolitej zwraca się do pracy zarobkowej; wobec tego Zarząd Gł. ma zamiar otworzyć w przyszłym roku szkolnym 5 klasę. Przyczyni się to niewątpliwie do rozwoju tej szkoły, która dzięki bardzo sumiennej pracy obecnego kierownika cieszy się ogólnem uznaniem.

W Hałcnowie przystępujemy obecnie do wzniesienia własnego budynku szkolnego na gruncie, ofiarowanym przez właściciela Hałcnowa, barona Czecha. Nowy budynek stanie staraniem lwow. Związku Okręgowego, a fundatorami tej szkoły są mieszkańcy miasta Krosna, którzy złożyli groszami,⁵ wrzucanymi do puszek kursora T. S. L. przeszło 15.000 koron na szkołę hałcnowską. Hałcnów leży w zach. Galicyi, a rdzennie polskiej ziemi, a nie może się doczekać publicznej szkoły polskiej, gdyż nie chcą do tego dopuścić Niemcy, mający przewagę w radzie gminnej. Od trzech lat stara się Zarząd Gł. o ukrajowienie tej szkoły, chcąc oddać miejscowemu funduszowi grunt i zebraną gotówkę.

Niemcy, opanowawszy radę gminną, odpowiedzieli, że dla polskich dzieci w Hałcnowie wystarczy godzina polskiego języka na tydzień w publicznej szkole niemieckiej, utworzonej z publicznych funduszów krajowych. Musimy tedy i tam wznieść budynek ze składek prywatnych, pocieszając się myślą, że nasze polskie prywatne szkoły skupią w niedługim czasie wszystkie polskie dzieci, a ich rodzice upomną się solidarnie o równe prawa z Niemcami.

Druga grupa kresowych szkół zachodnich istnieje na Morawach: w Ostrawie Morawskiej, Przywozie, Maryańskich Górach i Witkowicach. Jest to ostrze klina, wchodzącego między Śląsk cieszyński i opawski. Dla bardzo licznej rzeszy polskich robotników pracujących w kopalniach węgla i hutach żelaznych stworzono szkoły, które odgrywają niezwykle ważną rolę w Zagłębiu.

Pierwszą szkołę na Morawach założyło nasze Towarzystwo w r. 1902/3 w Ostrawie Morawskiej, połączonej mostem z Polską Ostrawą na Śląsku. Szkoła w pierwszym roku jednoklasowa, liczy w tym roku

472 dzieci, ma 5 klas mieszanych pospolitych, 3 klasy wydziałowe męskie i od września istniejącą, pierwszą klasę wydziałową żeńską, do której zgłosiło się zaraz 60 uczenic. I w tej szkole zwraca się dużo uwagi na praktyczny kierunek w nauce robót u dziewcząt. Jest to objaw nader pocieszający, że do szkół w Zagłębiu zgłasza się wiele dziewcząt, które odpowiednio wykształcone i narodowo uświadomione potrafią własne dzieci wychować na dobrych Polaków, którym obca kultura i język nie będą imponowały. W Ostrawie podobnie, jak we wszystkich miejscowościach Zagłębia jest znaczna ilość Polaków z Galicyi, którzy tam szukają lepszych warunków bytu.

Przeważają między nimi ludzie bardzo mało inteligentni, z nader słabem poczuciem narodowym, przeważnie analfabeci, spełniający w kopalniach i hutach najcięższe obowiązki, pod nadzorem i zwierzchnictwem Niemców i Czechów. Stąd pochodzi, że wyuczanie się obcego języka uważają za coś, co ich ma podnieść w oczach zwierzchników a imponować rodakom.

W takich warunkach zorganizowano pierwszą placówkę polską w Ostrawie. I oto dzisiaj zaznaczamy z radością, że obok mamy od dwu lat wydzieloną ze szkoły Ostrawskiej szkołę w Przywozie, a od roku nowe szkoły w Maryańskich Górach i Witkowicach. Wszystkie te nowe szkoły mają plany szkół 5 klasowych. Wszędzie są ochronki. W Witkowicach Gwarectwo utrzymuje szkołę polską dla dzieci polskich robotników, ale dyrekcyja gwarectwa, wybiera nauczycieli z terną, przez nas ułożonego. T. S. L. wolno zwiedzać tę szkołę i badać jej rozwój, śledzić ducha, w jakim jest praca prowadzona. Szkołę w Maryańskich Górach i Ochronę w Witkowicach utrzymuje I Koło (męskie) w Krakowie. Ogółem ma T. S. L. w tych szkołach na Morawach 659 dzieci szkolnych i 263 dzieci w ochronach — o 383 więcej, niż we wrześniu 1908. roku.

W niedalekiem sąsiedztwie, ale już na Śląsku, zostały zorganizowane we wrześniu 1909/10 dwie pierwsze śląskie szkoły ludowe T. S. L. W obydwu szkołach w Radwanicach i Herzmanicach jest znaczna frekwencya, a ludność tamtejsza cieszy się polskimi szkołami, które podobnie, jak szkoły morawskie, mają plan szkół 5 klasowych i tam także z każdym rokiem szkolnym będą przybywały klasy i siły nauczycielskie.

Istniejące szkoły morawskie i śląskie, a zwłaszcza Macierz ich szkoła w Ostrawie Morawskiej, spełniają swą misję, rozbudziły w ludności całego Zagłębia uświadomienie narodowe i poczucie godności. Polski robotnik uczy się kochać swą mowę rodzinną i nie tylko gar-

nie się już do szkół polskich, ale sam o nie prosi, zwłaszcza na Śląsku. Zarząd Gł. T. S. L. rozumie doniosłość tej pracy, a jednak nie jest w stanie niestety odpowiedzieć wszystkim potrzebom, z powodu braku funduszy. Musimy liczyć się z tem, że w najbliższym czasie musi stanąć gmach na pomieszczenie szkoły, a właściwie dwu szkół, bo męskiej i żeńskiej w Ostrawie Morawskiej.

Wierzmy, że w dalszej organizacji szkół polskich w zachodnich kresowych powiatach Galicyi i na Śląsku pomogą nam zachodnie Koła T. S. L. I. Koło krakowskie znalazło już naśladowców.

Nowe Koło uniwersyteckie w Krakowie rozpoczyna swą działalność od stworzenia męskiej szkoły wydziałowej w Czechowicach już we wrześniu 1900/11 r. Są Koła, które pragną do spółki z innymi przyjąć na siebie utrzymanie nowych szkół polskich na Śląsku i w okręgu bialskim i w ten sposób ułatwić Zarządowi głównemu zbudowanie szaniców obronnych na kresach. Wspólnie z Macierzą Cieszyńską układamy program najbliższej pracy. Czechowice, Jaworze i szkoła wydziałowa żeńska w Cieszynie, to najbardziej palące potrzeby. W Cieszyńskiem brak żeń. szkoły wydziałowej ułatwia wynarodowienie, gdyż średnia klas mieszczańska i urzędnicza nie znajdując żon inteligentnych w polskich rodzinach, bierze matki niemieckie dla swych synów

Odrębną grupę tworzą szkoły T. S. L. rozrzucone w całej Galicyi a przeważnie w środkowej i wschodniej jej części.

Mamy tu budynki szkolne wzniesione z funduszy T. S. L. a szkoły już ukrajowione. Jest takich szkół wiele, które nie mając własnych budynków, nie mogą otrzymywać zasiłków na potrzeby rzeczowe z funduszu krajowego. I tam T. S. L. ponosi koszt utrzymywania szkoły.

Najtrudniejsze warunki istnieją w gminach o ludności mieszanej, a zwłaszcza tam, gdzie w radach gminnych jest większość ruska. Gmina nie godzi się na zorganizowanie odrębnej szkoły polskiej, a nawet utrudnia organizowanie klas eksponowanych i stąd to pochodzi, że mamy około 6.000 polskich dzieci w Galicyi, nie pobierających nauki w języku ojczystym, po wyłączeniu już tych dzieci, które mieszkają w gminach, nie posiadających żadnej szkoły. O zaniedbaniach na tem polu możnaby bardzo wiele bolesnych rzeczy powiedzieć. Dziś to się na nic nie przyda. Straciliśmy z winy własnej bardzo dużo, chodzi o ratowanie tej dziatwy, którą jeszcze uratować można.

W ostatnich latach T. S. L. robi w tym kierunku bardzo wiele.

Z inicjatywy naszej, przy bardzo znacznem albo częściowem poparciu powstają szkoły dla polskich miejscowości. Początkowo sta-

raliśmy się o organizowanie szkół przeważnie dla kolonistów mazurów osiadłych na obszarach rozparcelowanych, zaniedbywaliśmy lud nasz, ginący na większych masach ruskich, pozbawiony nie tylko szkoły polskiej, ale i kościoła. Dalecy od myśli i chęci ubocznych, pracujemy coraz wytrwalej, ażeby ułatwić zdobycie polskich szkół. Warunki są coraz trudniejsze, gdyż spotykamy się z przeszkodami niejednokrotnymi, u tych, którzy powinni razem z nami działać.

Boisko do zabaw i ćwiczeń gimnastycznych dla młodzieży szkół T. S. L. w Białej.

W roku sprawozdawczym przybyło 30 szkół nowych, zorganizowanych z inicjatywy T. S. L. Razem z dawniej istniejącymi jest 125, z tych 70 już ukrajowionych. Znaczna część szkół ukrajowionych posiada budynki własne, wznoszone staraniem Kół T. S. L. lub przy bardzo wydatnej ich pomocy.

Opierając się na cyfrach przytoczonych, zdawałoby się, że praca w kierunku organizowania szkół osłabła w T. S. L. Tak jednak nie jest; T. S. L. robi bardzo wiele, lecz potrzeby przewyższają nasze środki.

Zwracamy się tedy do Kół ziemiańskich z gorącą prośbą o pomoc. Morg gruntu oddany szkole polskiej, ułatwi nam wystawienie

budynku i zwolni w całości lub w znacznej części z ponoszenia kosztów na rzeczowe potrzeby szkolne t. z. wynajem lokalu, urządzenie sal, opał, światło, usługa itd. Rodzice, których dzieci mają korzystać ze szkoły, choćby najubożsi, mogą ofiarować bezpłatnie część robocizny i pomóc przy sporządzeniu sprzętów szkolnych. Są gminy, w których mniejszość polska, rozumiejąc, co znaczy nauka w języku ojczystym, obkłada się dobrowolnym podatkiem na rzecz polskiej szkoły. Mamy Koła miejscowe, które bardzo wiele oddziaływały ale, jak w roku ubiegłym tak i teraz musimy powiedzieć szczerze, że większość Kół za mało pracy wkłada w robotę szkolną.

Mamy obecnie w rękę materiał, który pozwoli nam prowadzić robotę planową, przeznaczaliśmy w tym roku 50 000 koron, na zorganizowanie szkół nowych, ale przyjmujemy ciężary finansowe ponad siły, ażeby usunąć stawiane nam zapory, ale nie wiele zrobi sam Zarząd gł. jeżeli nie znajdzie pomocy w Kołach, które mają więcej sposobności do poznania stosunków miejscowych i ludzi, którzy działając na własnym interesie, powinni nam ułatwić robotę.

Podaliśmy Związkom okręgowym i Kołom wykaz miejscowości, w których należy zaraz rozpocząć robotę przygotowawczą. Przyrzekamy pomoc pieniężną i informacje szczegółowe.

Niech każdy robi, co do niego należy, a przyjdzie czas, w którym nie będziemy sobie wzajemnie wyrzucali zaniechania.

VI. SEKCJA OŚWIATY POZASZKOLNEJ.

Sekcja ta stworzona została dopiero w roku 1909. Wskład jej wchodzili:

Linde Hubert przewodniczący	Kopecka Olawia
Rymar Stanisław sekretarz	Natanson Stefan
Dr Dulęba Bronisław	Dr Opieński Jan
Januszewski Antoni	Piątkowski Kazimierz
Dr Kiernik Władysław	Soboń Piotr

Srokowski Stanisław.

Na posiedzeniach Sekcji były omawiane następujące sprawy:

I. Udział T. S. L. w kongresie pedagogicznym dnia 1. listopada 1909. r. we Lwowie, w którym miała wziąć udział delegacja T. S. L., a dr. Stępowski Maryan miał przedstawić imieniem T. S. L. następujące rezolucje:

1. W celu ro szerzenia i pogłębienia dotychczasowej polskiej pracy oświatowej, a także celem rozbudzenia idei zgodnego współdziałania między różniamiennymi organizacjami oświatowymi i kulturalnymi —

Polski Kongres Pedagogiczny uznaje za wskazane powołanie do życia „Związku Polskich Towarzystw Oświatowych“.

2. „Związek Polskich Towarzystw Oświatowych“ składać się będzie z przedstawicieli poszczególnych organizacji oświatowych, które zgłoszą swe dobrowolne przystąpienie do Związku. Każde zrzeszone Towarzystwo wysyła do Związku równą ilość delegatów.

3. Związek będzie organizacją o charakterze informacyjno-doradczym. Zadaniem Związku będzie a) wspólne obmyślanie środków i metod, służących do wzmożenia pracy oświatowej; czuwanie nad tem, aby ta praca rozwijała się zgodnie i intensywnie na wszystkich polach; b) dążenie do wymiany myśli między zrzeszonymi organizacjami przez zwoływanie ankiet; gromadzenie i opacowywanie materiałów statystycznych celem racjonalnego podziału pracy, wreszcie c) stawianie wniosków do odnośnych towarzystw.

4. Wzywa się Komitet wykonawczy Polskiego Kongresu Pedagogicznego, aby przystąpił do organizacji „Związku Polskich Towarzystw Oświatowych“ i aby wypracował odpowiedni regulamin dla Związku.

Wnioski te zostały w całości przez Kongres uchwalone.

II. Utworzenie Komisji statystycznej.

III. Udział T. S. L. w Wystawie etnograficznej. Wypracowanie szczegółowego planu obesłania wystawy etnograficznej przez T. S. L. powołano osobnej Komisji, w której skład powołano pp: Aleksandrowiczównę Anielę, dra Bujaka Franciszka, Natansona Stefana, Ostrowskiego Witolda, Piątkowskiego Kazimierza, Sikorę Wincentego, Srokowskiego Stanisława i dra Stępskiego Maryana.

1. Komisja kwalifikacyjna T. S. L.

W początku roku sprawozdawczego w skład komisji wchodziło 5 członków Zarządu Głównego i 5 delegatów Kół krakowskich T. S. L.

Czynne były również Komisye oceniające Kół lwowskich T. S. L.

Przewodniczącym Komisji był p. Antoni Januszewski, sekretarzem p. Stanisław Sobiński.

Posiedzeń odbyło się 11 i okwalifikowano ocen 360, z czego wydrukowano tylko 141 ocen (w roku 1908 okwalifikowano 296, wydrukowano 289).

Z wydrukowanych 141 ocen Komisja uznała 41 dzieł za bardzo polecane do czyteln i wypożyczalni T. S. L. 74 za polecane, 180 za dozwolone, 8 za niepolecane, 2 za szkodliwe.

Z wydrukowanych ocen przypadają:

na powieści historyczne	21	ocen (w roku 1908 — 20)
na powieści obyczajowe	42	" (" " 72)
na poezję, utwory sceniczne	9	" (" " 24)
na historję	12	" (" " 25)
na dzieje literatury i sztuki	13	" (" " 12)
na rolnictwo	8	" (" " 11)
na nauki przyrodnicze	6	" (" " 7)
na ludoznawstwo, geografję, podróże	5	" (" " 16)
na higienę, medycynę	4	" (" " 20)
na prawo, nauki społeczne	6	" (" " 18)
na religję, moralność, wychowanie	12	" (" " 22)
na rozmaitości	5	" (" " 14)

Na posiedzeniu Komisji kwalifikacyjnej d. 14 października przewodniczącym wybrany został prof. Dr Stefan Surzycki, a sekretarzem p. Stanisław Rymar.

Nowoukonstytuowana Komisja zajęła się w pierwszym rzędzie wypracowaniem nowego regulaminu, któryby uprościł i rozszerzył prace Komisji. Następne 5 posiedzeń poświęcone były prawie wyłącznie tej sprawie.

Nowy regulamin, zatwierdzony przez Zarząd Główny dnia 13. marca 1910 r. brzmi:

1. Komisja Kwalifikacyjna składa się z 18 członków Zarządu Głównego, wybranych przez Zarząd Główny.

2. Komisji Kwalifikacyjnej służy prawo kooptowania do swego składu na stałe, względnie czasowo osób kompetentnych, z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Zarząd Główny.

3. Zadaniem Komisji Kwalifikacyjnej jest kwalifikacja dzieł literatury bieżącej i dawniejszej z punktu widzenia potrzeb czytelnictwa w T. S. L., a to na podstawie ocen zaproszonych rzeczoznawców.

4. Do Komisji Kwalifikacyjnej należeć więc będzie:

a) Zbieranie materiału książkowego do oceny.

b) Wybór i powoływanie referentów (rzeczoznawców) według działów.

c) Rozdział materiału książkowego pomiędzy referentów.

d) Zbieranie i umieszczanie ocen referentów w Przewodniku Oświatowym.

e) Układanie normalnego katalogu dla Czytelni T. S. L.

f) Ocena za pośrednictwem rzeczoznawców odczytów, przesyłanych z przeżroczami w T. S. L.

g) Ogólna kontrola nad książkami, znajdującymi się w czytelnich T. S. L. na polecenie Zarządu Głównego w każdym poszczególnym wypadku.

5. Komisya przydziela oceny, przedstawione i podpisane przez recenzentów, referentom ze swego łona, którzy na posiedzeniu Komisji przedkładają wniosek co do umieszczenia oceny bez żadnej zmiany lub poczynienia zmian, ewentualnie w porozumieniu z recenzentem.

6. Referenci (członkowie) Komisji nie mogą być recenzentami.

7. Komisya wybiera przewodniczącego, zastępcę i sekretarza na okres roczny.

8. Posiedzenie Komisji zwołuje przewodniczący. Do ważności uchwał potrzeba obecności i zgody przynajmniej oprócz przewodniczącego 2 członków.

9. Z obrad i uchwał prowadzi sekretarz protokoły, które podpisuje przewodniczący i sekretarz.

10. Wnioski i uchwały Komisji przedstawione są Zarządowi Głównemu przez przewodniczącego względnie sekretarza.

11. Sekretarz ma w zawiadywaniu swoim nadesłane oceny i prowadzi korespondencję pod kierunkiem przewodniczącego

Różnica między dawnym regulaminem a teraźniejszym polega pod względem zakresu działania na tem, że

1) oprócz ocen książek komisya zajmuje się oceną odczytów dla przeżrocy:

2) na polecenie Zarządu Głównego sprawuje kontrolę nad książkami, znajdującymi się w czytelnich T. S. L.

Pod względem formalnym różnica polega na tem, że członkowie komisji nie mogą być recenzentami, a tylko referentami przesłanych przez recenzentów ocen.

2. Komisya wydawnicza.

Skład tej Komisji zmienił się w ciągu roku o tyle, że pp. Ordyński R. i dr. Stępowski M. należeli do niej do chwili swej rezygnacyi, poczem skład jej był następujący:

Januszewski Antoni przewodniczący,

Łopuszański Tadeusz sekretarz,

Dr Kania Władysław, Ostrowski Witold

Komisya ta odbyła w ciągu roku sprawozdawczego 6 posiedzeń. Starania o uzupełnianie najbardziej istotnych luk w literaturze ludowej i popularnej, bądź przez wydawnictwo prac naszych oryginalnych, bądź też przez przedruk najcenniejszych dzieł, dawniej wydanych, a wyczerpanych, stanowiły cel główny i zadanie Komisji Wydawniczej.

Spełnieniem tego zadania, jak również wykonaniem uchwał Walnego Zjazdu z r. 1909. zajmowała się Komisya na swych posiedzeniach.

Uchwały Komisji, podawane każdorazowo Zarządowi Głównemu do wiadomości, wykonywane bywały przez poszczególnych jej członków jako referentów, przyczem Komisya w szerokiej mierze korzystała z pomocy fachowej recenzentów z poza swego grona. Dzięki tak ustalonemu programowi pracy działalność Komisji szła w powrównaniu z ubiegłymi laty znacznie śpieszniej i stateczniej. O załatwieniu uchwał Walnego Zjazdu dowie się czytelnik z odnośnych ustępów sprawozdania ogólnego z zeszłorocznego Zjazdu. Na tem miejscu powiemy pokrótce o sprawach podjętych przez Komisję z inicjatywy własnej lub przekazanych jej przez Zarząd Główny. Z własnej inicjatywy przystąpiła Komisya do wydania *Historji polskiej w opracowaniu popularnem* p. M. Krzywdy (pseudonim). Rękopis pracy, po przeprowadzeniu fachowej oceny, zwrócono autorowi celem poczynienia drobnych przeróbek i uzupełnień i jest nadzieja, że w roku przyszłym Komisya będzie mogła dać Kołom T. S. L. książkę, o którą bezskutecznie dotychczas czyniono starania. Popularne *Dzieje piśmiennictwa polskiego od czasów najdawniejszych aż do dni ostatnich* w opracowaniu p. Wł. Weychert Szymanowskiej znajdują się również w przygotowaniu. Poza tem w ocenie ma Komisya *Rzecz o Konstytucyi 3 Maja* i 2) *Powstanie chochołowskie w 1846.* przez dr St. Radzikowskiego. W druku się znajduje: 1. *Dachijsszczyzna* (jako ciąg dalszy *Wyboru pism T. T. Jeża*), 2. *Wernyhora M. Czajkowskiego*, 3. *Przebudzeni M. Bałuckiego*. (przedruk tej powieści, zapowiedziany w r. z., nie został doprowadzony do skutku z powodu, iż wydanie jej brukselskie wymagało dokładnej rewizyi tekstu, co na razie uszło uwagi członka referenta Komisji).

Wydano w roku sprawozdawczym następujące nakłady własne:

1. Z roku 1835, przez M. Konopnicką.
2. *Wojna roku 1809*, przez Michała Sokolnickiego z ilustracyami.
3. *Wybór pism T. T. Jeża: Uskoki*, powieść z dziejów Słowiańszczyzny południowej, tomów 3.
4. *Juliusz Słowacki wychowawcą narodowym*, przez Michała Sokolnickiego, (odbitka osobna z *Przewodnika Oświatowego*).
5. *Wieczór Grunwaldzki*, rzecz scen. przez Ewę z Załucza.

6. Wiejskich piosnek czar na Grunwaldzki Dar zbiór wierszy Janka z Bugaja. Dwa ostatnie wydawnictwa uszczelniono na Rok Grunwaldzki. Za obie te prace, ofiarowane bezinteresownie Towarzystwu, na tem miejscu najserdeczniejsze składamy autorom podziękowanie.

7. Pieśni narodowe, (ponowne wydanie).

8. 4 pieśni narodowe, (przedruk z dawniejszego wydania).

Z nakładów zamierzonych wreszcie wymienić nam należy utwory pt: 1. Monografia popularna o Adamie Asnyku w opracowaniu Wacława Gasztowta. 2. Gwiazdka dla dzieci (zbiór utworów wybitniejszych pisarzy naszych treści naukowej i beletrystycznej, w jednej, względnie w dwu książkach).

Ostatnie to wydawnictwo, zapoczątkowane w roku sprawozdawczym, zostało odroczone na rok bieżący, gdyż nadesłane utwory nie dały się złożyć w harmonijną całość w jednej książeczce, a na dwie materyałów rękopiśmiennych okazało się za mało.

3. Komisya kalendarzowa.

W skład Komisji kalendarzowej wchodzili w pierwszej połowie roku: Linde H., Rymar Stanisław, Dr. Stępowski Maryan, Strokowa Jadwiga, Wąsowicz Władysław, Ostrowski Witold i Sikora Wincent (przewodniczący), jednak po W. Zjeździe wybrano mniejszą liczbę członków do tej Komisji, wskutek czego należeli do niej:

Sikora Wincenty przewodniczący

Starzyński Artur sekretarz

Natanson Stefan

Ostrowski Witold

Dr Stępowski Maryan

Wyczyński Kazimierz.

Komisya odbyła w ciągu r. 1909. 8 posiedzeń, a 1 w r. 1910. Na posiedzeniach tych po bardzo szczegółowej dyskusji ustalono budżet obu kalendarzy, zrobiono dokładną dyspozycję treści i omówiono poszczególne artykuły, mające wejść do kalendarzy i to na podstawie referatów członków Komisji.

Kalendarze T. S. L.

Podobnie jak w r. 1909. Zarząd Główny wydał także i na r. 1910. dwa kalendarze: miejski i wiejski — odpowiednio do potrzeb i wymagań czytelników, Gdy bowiem dla jednych jest on tylko źródłem wskazówek i informacji praktycznych, dla drugich za to jest

książką, którą czyta się po wiele razy w ciągu roku i szuka w tu i nauki, morału i rozrywki.

W miesięczniku poznańskim p. t. „Przegląd Oświatowy“ w numerze styczniowym z r. b. p. Idzi Światała umieścił artykuł krytyczny, w którym podał ocenie porównawczej kilka najważniejszych wydawnictw kalendarzowych. Streściwszy wszystkie działy autor uznał, że Kalendarze T. S. L. są pod każdym względem wzorowe i że żaden inny z pośród Kalendarzy polskich nie tylko równać się z nimi nie może, ale nawet, jak pisze p. S. „gdybyśmy je tą samą miarą mierzyć chcieli, co kalendarze T. S. L., trzeba by je było wszystkie w czambuł potępić“.

Ta, tak pochlebna. ocena usiłowań redakcyi, aby stworzyć typ kalendarza, któryby był niejako małą encyklopedyą życia codziennego, nie zasłania nam bynajmniej oczu na pewne usterki, które w dalszych tomach miały być usuwane. Redakcyja usilnie starać się będzie o to, aby wydawnictwo kalendarzowe T. S. L. utrzymać na poziomie najlepszych tego rodzaju wydawnictw europejskich

Trudności co do dalszego rozwijania i ulepszania kalendarzy T. S. L. następcza jedynie ta okoliczność, że kraj nasz w sezonie jesiennym od pewnego czasu jest formalnie zasypywany kalendarzami, ofiarowanymi niejednokrotnie zadarmo, jako premia przy gazetach i czasopismach. Mimo uznania i sympatyi, jaką zaskarbiły sobie nasze kalendarze, rozsprzedają ich pozostawia wiele do życzenia. Znaczna część nakładu pozostała nie rozsprzedaną, zarówno w tym roku jak w latach poprzednich. Tymczasem kalendarz nie rozsprzedany w dużej ilości egzemplarzy nie tylko nie jest przedsiębiorstwem dochodowym, ale naraża Towarzystwo na poważne straty, jak to zresztą wykazuje sprawozdanie finansowe. Koła T. S. L. wbrew oczekiwaniom nie poparły wydawnictwa, a i inseraty nie przyniosły mu spodziewanych dochodów.

Ze względów podyktowanych oszczędnością Zarząd Główny postanowił wydać na rok 1911. tylko miejski kalendarz, który jako wydawnictwo droższe wyklucza straty. Wydawnictwa kalendarza wiejskiego, któryby przy 18 arkuszach tekstu, oryginalnych artykułach i ilustracyach kosztował tylko 90 hal. (a Walne Zgromadzenie w Kołomyi orzekło, aby kosztował nawet tylko 50 halerzy) trzeba było zaniechać, ponieważ nowy deficyt był zupełnie pewny. Uchwałą co do tego powziął Zarząd Główny z prawdziwym żalem, gdyż zdawał sobie zupełnie jasno sprawę z tego, że kalendarz wiejski jest doskonałym siewcą moralnej, umysłowej i estetycznej kultury wśród ludu.

4. Komitet Redakcyjny Przewodnika Oświatowego.

W skład Komitetu redakcyjnego P. O. wchodził :

Natanson Stefan przewodniczący
 Dr Kania Władysław sekretarz
 Sikora Wincenty
 Dr Stępowski Maryan
 Strokowa Jadwiga
 Dr Surzycki Stefan.

Zadaniem Komitetu było kwalifikowanie prac, nadesłanych do druku w P. O., a przedłożonych w rękopisach przez Redaktora, oraz określanie treści każdorazowego numeru P. O. W tym celu odbywał Komitet przed wyjściem każdego numeru P. O. posiedzenia, na których na podstawie referatów bądź redaktora, bądź członków Komitetu badał wartość nadesłanych artykułów ze względu na potrzeby i zadania T. S. L. i omawiał program, w jakim P. O. ma być redagowany. Naczelnym redaktorem P. O. był Dr Maryan Stępowski.

Przewodnik Oświatowy T. S. L.

Wydawany przez T. S. L. jako organ własny „Przewodnik Oświatowy“ jest odbiciem **całego ruchu oświatowego**, jaki na ziemiach polskich rozwija się od lat szeregu. Czasopismo, poświęcając z natury rzeczy najwięcej miejsca sprawom Towarzystwa Szkoły Ludowej, dąży jednak wytrwale do tego, aby odzwierciedlać pracę oświatową wszystkich organizacji, które pracę taką mają w swoim programie. Także i ruch oświatowy u obcych był przedmiotem drukowanych artykułów, jakkolwiek szczupłe rozmiary czasopisma nie pozwalają poświęcać organizacjom obcym zbyt wiele miejsca. Ogółem ogłoszono w 1909. r. 64 artykuły, z których 62 odnosiło się do spraw oświatowych polskich a 12 do obcych.

Na czoło artykułów opublikowanych w r. 1909 w „Przewodniku Oświatowym“ wysunęła się obszerna praca prof. Zygmunta Podgórskiego p. t. **Powiat jarosławski pod względem oświatowym i kulturalnym** ze wszystkich publikowanych dotąd monografii powiatów najbardziej wyczerpująca, a za pomocą bardzo doskonałych grafik przedstawiająca wybornie stosunki w powiecie jarosławskim. Praca ta niewątpliwie posłuży za wzór przy opracowywaniu dalszych monografii innym badaczom. Ważność tego rodzaju monografii dla pracy oświatowej Kół podnoszono już niejednokrotnie. Na ich podstawie Kół mogą rozwijać swoją robotę planowo z uwzględnieniem

w pierwszym rzędzie tych placówek, które najbardziej pod względem narodowym są zagrożone.

Na podkreślenie zasługuje również obszerny referat o stanie szkół ludowych w Galicyi w r. 1906/7 pośła Dra Ernesta Adama, przedłożony Sejmowi jako sprawozdanie Komisji Szkolnej. Jest to rzeczowy pogląd krytyczny na stan naszego wychowania publicznego w dziedzinie szkół ludowych.

Sprawie **obrony mniejszości polskich na kresach** i sprawie szkół kresowych „Przewodnik” w r. 1909. poświęcił najwięcej miejsca. Nu-

Szkoła polska T. S. L. w Maryańskich Górach na Morawach.

mer czerwcowy w zwiększonej objętości został jako numer specjalny poświęcony wyłącznie sprawom Śląska. Prócz tego jeszcze w kilku nastu innych artykułach omówione zostały sprawy kresów, które w ostatnich czasach stały się bardzo aktualne. Także i sprawami oświatowymi wśród emigracji polskiej w Stanach Zjednoczonych „Przewodnik” zajmował się gorąco i poświęcił im kilka ważnych artykułów.

W „Kronice” w szeregu krótkich artykułów i notatek podano cały szereg wiadomości, odnoszących się do najnowszych urządzeń oświatowych w Polsce i u obcych.

Rocznik obejmował ogółem 47 arkuszy druku, z czego 3 arkusze poświęcone były „Przeglądowi krytycznemu literatury“. Ten ostatni dział był w roku 1909. nieco szczuplejszy, niż w latach poprzednich. Komisya kwalifikacyjna, której zadaniem jest dostarczanie ocen do „Przewodnika“, reorganizowała się, skutkiem czego nastąpiła dłuższa przerwa w jej działalności. Dziś jednak praca Komisji została podjęta na nowo i dodatek z ocenami drukowany będzie w każdym numerze „Przewodnika Oświatowego“.

Jak w latach poprzednich, tak i w tym roku redakcja „Przewodnika Oświatowego“ zmuszona jest w swem sprawozdaniu rocznem podnieść z ubolewaniem okoliczność, że Koła T. S. L. zbyt mało okazują zainteresowania się „Przewodnikiem“ pod tym względem, że nie nadsyłają referatów o pracach przez siebie podejmowanych. Zwłaszcza Koła, które miałyby bardzo wiele do powiedzenia, które owocami swej pracy powinnyby dzielić się z innemi Kołami najwidoczniej zapoznają znaczenie organu Towarzystwu Szkoły Ludowej i bądź nie nie piszą, bądź drukują swoje referaty w dziennikach stołecznych lub gazetach prowincjonalnych. Dzienniki i gazety mają tylko znaczenie dla chwili bieżącej i zamieszczone w nich referaty po upływie dni kilku giną zapomniane. „Przewodnik“ zaś jest archiwum, gromadzącem materiały dla historii wychowania narodowego i jako taki powinien być przez Koła zasilany artykułami bezpośrednio. Koła we własnym interesie powinny też więcej, niż dotąd o usiłowniach swoich nadsyłać komunikatów Przewodnikowi, aby nie tylko Zarząd Główny, ale i całe Towarzystwo było powiadomione o tem, co, gdzie i w jaki sposób uczynione zostało dla oświaty ludu.

Mamy nadzieję, że te stałe nawoływania redakcyi przecież w końcu odniosą swój skutek.

VII. SEKCYA SKARBOWA.

W skład tej Sekcyi wchodzili:

Halski Ludwik przewodniczący

Parczyński Józef sekretarz

Dr Adam Ernest

Linde Hubert

Małecki L. Hipolit

Natanson Stefan

Ostrowski Witold

Dr Piepes-Poratyński Jan

Tabaczyński Tadeusz

Dr Gertler Julian

Zadaniem Sekcji było z jednej strony czuwanie nad tem, by finanse T. S. L. znajdowały się w jak najlepszym porządku, z drugiej zaś strony by na ogromne, a wprost niezbędne wydatki oświatowe, jakie ma Zarząd Główny, znaleźć odpowiednie pokrycie. Ścisłejsze prowadzenie akcji w tych dwu kierunkach powierzono osobnemu subkomitetowi krakowskiemu, w skład którego weszli pp. Halski Ludwik, Ostrowski Witold, Parczyński Józef i Tabaczyński Tadeusz. Subkomitet ten prowadził w roku 1909. bardzo ożywioną czynność i na licznych posiedzeniach zastanawiał się nad wyszukaniem nowych źródeł dochodów. Albowiem wskutek Daru Grunwaldzkiego żądania społeczeństwa, stawiane T. S. L. co do zakładania szkół na kresach, wzrosły tak bardzo, że Zarząd Główny T. S. L. był zmuszony odrazu stworzyć gimnazjum w Orłowej (wspólnie z Macierzą śląską), 2 szkoły wydzielowe i 1 ludową. Wydatki wzrosły niepomniernie, co tem bardziej odbiło się na finansach T. S. L., że wszystkie dochody bieżące, które dawniej wpływały tytułem „darów“ obecnie odpadły, gdyż prawie wszystkie ofiary społeczeństwa szły na „Dar Grunwaldzki“, który uważany jest za kapitał żelazny.

Z grona członków Sekcji pp. Linde Hubert jako rachmistrz, Tabaczyński Tadeusz jako zastępca rachmistrza i Parczyński Józef jako skarbnik byli referentami w sprawach rachunkowych i finansowych wobec Wydziału Ścisłego i Zarządu Głównego.

1. Komisya przedsiębiorstw :

Skład tej Komisji w drugiej połowie r. 1909. stanowili :

Ostrowski Witold, przewodniczący

Linde Hubert, sekretarz

Halski Ludwik

Dr Piepes Poratyński Jan

Wyczyński Kazimierz.

W pierwszej połowie r. 1909. należeli do niej także pp. Kopecka Olawia, Małecki L. Hipolit, Sikora Wincenty.

Zadaniem Komisji było, jak i w latach poprzednich, przysparzanie zarówno Zarządowi Głównemu jako nakładcy, jak i Kołom T. S. L., które są stałymi odbiorcami wydawnictw dochodowych, stałych dochodów, które też rzeczywiście z roku na rok wzrastają tak, że w budżecie T. S. L. stanowią bardzo poważną pozycję dochodową. W r. 1909.

wynosił czysty zysk z tych przedsiębiorstw 14392 K. 49 hal. a na rok 1910. prelininowany jest w kwocie 18300 K. 00 hal.

Ogólne kierownictwo temi wydawnictwami spoczywało w rękach p. W. Ostrowskiego, którego sprężystości i ruchliwości należy zawdzięczać wyżej wykazany dochód.

Z wydawnictw dochodowych w r. 1909. ukazały się w handlu:

1. Karty illuminacyjne 3. Maja do naklejania na oknach (wydanie III.).

2. Marki J. Słowackiego.

3. Pocztówki: a) 3. Maja rysunku p. A. Gramatyki Ostrowskiej, b) św. Mikołaj, Krakus z pawimi piórami, Chłopak i dziewczynka z sankami, Dziadek z opłatkami, Kury, Dzieci rysunku St. Matejki, c) Krakus, Dziewczę ubierające drzewko, Chłopak z opłatkami, Anioł z szopką, Ksiądz święcący, Dziewczyna z koszykiem, Chłopak rysunku p. B. Małkowskiego.

Ponadto na rzecz T. S. L. były opodatkowane następujące prywatne przedsiębiorstwa:

1. Papier listowy wyrobu firmy S. W. Niemojowski ze Lwowa.

2. „Promień“, bibułki cygaretowe wyrobu firmy Elster i Topf we Lwowie.

Obu powyższem firmom składa Zarząd Główny na tem miejscu serdeczne podziękowanie za przyczynienie się do powiększenia fundusów T. S. L.

Ze względu na to, że te przedsiębiorstwa przynoszą Zarządowi Głównemu bardzo poważny dochód, a i Koła bez wielkich trudów mogą mieć z tego źródła znaczne korzyści, przeto spodziewać się należy, że Koła w interesie T. S. L. będą jeszcze gorliwiej popierały Zarząd Główny w usiłowaniach zyskania fundusów na cele oświatowe.

2. Komisya Loteryjna.

Sprawami loteryi zawiadywała osobna Komisya, w której skład wchodził:

Halski Ludwik przewodniczący

Tabaczyński Tadeusz sekretarz

Dr Adam Ernest

Linde Hubert

Małecki L. Hipolit

Natanson Stefan

Ostrowski Witold

Parczyński Józef

Dr Piepes-Poratyński Jan

Na 5 posiedzeniach rozważała Komisyja sposoby rozpowszechniania losów i reklamowania loteryi. Przed terminem ciągnięcia urządziła Komisyja publiczną wystawę fantów w salach wystawy budowlanej Towarzystwa technicznego w Krakowie, która trwała 3 dni i ściągnęła bardzo znaczną liczbę publiczności, przy czem udało się też zbyć znaczną ilość losów.

Dnia 30. grudnia 1909. odbyło się ciągnięcie wobec osobnej Komisyi, w skład której wchodził też c. k. rejent Lucyan Lipiński i przedstawiciel Dyrekcyi Policyi, komisarz p. Leon Tomasik. Na podstawie protokołu notaryalnego sporządzona lista wygranych została rozpowszechniona w kraju i wszędzie tam poza jego granicami, gdzie odbywała się sprzedaż losów. Wydawanie fantów odbywało się w terminie ustawowym po dzień 1. kwietnia 1910. Mimo, że ostateczne zamknięcie rachunków loteryi i wyciągnięcie ostatecznych wniosków co do powodzenia przedsiębiorstwa loteryjnego da się przeprowadzić dopiero w ramach przyszłorocznego sprawozdania, to dla informacji już obecnie zaznaczyć należy, że w ostatecznym bilansie możnaby było skonstatować o wiele lepsze rezultaty, niż to wykazuje ustęp w dziale finansowym niniejszego sprawozdania, gdyby z jednej strony Zarząd Główny znalazł był silniejsze poparcie u Kół T. S. L. (z 51.683 losów, wysłanych do Kół, zwrócono 37.055!) z drugiej zaś, gdyby niemal równocześnie loterya T. S. L. nie spotkała się z nieuniknioną agitacją dwóch innych loteryi: „Macierzy cieszyńskiej” i „Związku nauczycielstwa ludowego”. Mimo tych niesprzyjających okoliczności spodziewać się możemy pewnego czystego zysku.

Przy kompletowaniu fantów kierowano się zasadą, że tylko wyroby krajowe będą uwzględniane, nadto bardzo znaczną część fantów stanowiły większe i mniejsze księgozbiory i biblioteczki, które rozszło licznym wygrywającym w kraju osobom. Doświadczenie nabyte przy urządzeniu loteryi T. S. L. posłuży nam w przyszłości, gdyby T. S. L. kiedyś znów do tego źródła dochodów zamierzało powrócić — z lepszym — miejmy nadzieję — skutkiem.

VIII. KOMITET DARU GRUNWALDZKIEGO.

W Nrze 114 „Neues Wiener Tageblatt” z dnia 25. kwietnia 1909. umieścił pisarz niemiecki, Dr Piotr Rosegger, następującą odezwę:

Dwa tysiące równe dwu milionom.

„Dziwnie brzmi ten tytuł! Dla dobrej sprawy nie znam jednak lepszego, nad ten właśnie.

Wskutek wypadków dni ostatnich, my, Niemcy w Austrii, nabraliśmy znowu otuchy, a wiara w naszą wielką Austrię odmłodziła się i odświeżyła niby wschód słońca. A przecież mimo to spędzamy dnie w walce, a nocę w trosce i obawie. Filozof, patrzący z wysoka, nie zna narodowości, zna tylko ludzi. Może to być wzniosłym, ostatecznym celem nas wszystkich — jednak walczący wśród burz, temperamentem uniesiony człowiek, grupuje się w narodowościach, które wobec obcej przemocy zastępują mu silne ciało; i czei on swój naród nie tylko w pieśniach, on czei go także w czynach. Dzisiejszą naszą narodową troską są granice językowe. Broniono już kresów z bronią w rękę, lecz w pewnych okolicznościach bronić ich można także pieniędzmi. Co prawda, sam pieniąż nie uchronił jeszcze żadnego narodu przed upadkiem, lecz mimo to jest on przecież potrzebny.

Nasze niemieckie „Straże“ od wielu lat toczą pokojowe boje za pomocą pieniędzy. Tylko nie mają ich poddostatkim, więc i zwycięstwo bywa połowiczne, a i takie zwycięstwo musi się z każdym dniem nanowo okupywać. Na kresach językowych zakładać bezustannie nowe niemieckie szkoły! Byłoby to budowaniem twierdz. Gdybyśmy przyszli do posiadania naraz kilku milionów koron, moglibyśmy już z samych procentów w ciągu dziesięciu lat około trzydziestu szkół niemieckich zbudować. Jedno pokolenie założyłoby sto niemieckich szkół na pograniczu językowym; to znaczyłoby już coś, a w ten sposób kapitał mógłby w nieskończoność działać w kierunku narodowym. Naturalnie, gdyby niemiecki idealizm wytknął sobie wzniosły, moralny cel; bez niego pieniądze całego świata wywołają tylko demoralizację.

Idealy już mamy. Ale to drugie? Otóż podczas jednej z bezsennych nocy wpadłem na myśl, w jaki, ściśle określony sposób, możnaby zebrać kilka milionów koron.

Każdy Niemiec w Austrii — do jakiegokolwiek należącego stronnictwa, troska się o zagrożoną naszą narodowość i przekonany jest o potrzebie jakiejś wielkiej wspólnej obrony; musi tedy przygotowanym być także do ponoszenia ofiar. Pomyślałem więc sobie: wszak znajdzie się tysiąc zamożnych Niemców, z których każdy zobowiąże się zasubskrybować najpierw na sprawę narodową dwa tysiące koron — a potem rzeczywiście je złożyć, gdy tysiączny je zasubskrybuje. W wypadku, gdyby nie zgłosiło się tysiąc subskrybentów, podpis nie obowiązywałby nikogo. Jest tylu bogatych ludzi, tyle pieniędzy na świecie; nie wierzę, aby nie znalazło się tysiąc subskrybentów, z których każdy położyłby na stole dwa tysiące koron, wiedząc, że z chwilą, gdy to uczyni, urosną one do dwóch milionów. Gdyż dopiero wówczas dawałoby się gotówkę, gdyby subskrypcya pokryła dwa miliony.

Kieruje mną myśl, że niejeden nawet na cel najlepszy niechętnie dałby 2.000 koron, powiem raczej, nie dałby ich wcale, jeżeli inni tego samego nie uczynią i jeżeli przez to nie osiągnie się doniosłego celu. Ale weźmie on z chęcią udział w ofiarności narodowej, do której przyłączają się najlepsi z narodu i która znaczne rokuje na chwilę obecną i na przyszłość wyniki.

Pytanie tedy, jakie stawiam każdemu zamożnemu Niemcowi, opiewałoby mniej więcej tak: czy dasz pan na założenie szkół niemieckich na kresach językowych dwa tysiące koron, jeżeli one dadzą w rezultacie dwa miliony?

I tak rozumiałe byłoby hasło: dwa tysiące koron równe dwom milionom.

Ale już widzę, jak wielu ludzi potrząsa głowami. I to jest mi właśnie na rękę. Z im większym pesymizmem ci panowie zapatrują się na ten wniosek, z tem mniejszem niebezpieczeństwem mogą subskrybować, ciesząc się utajoną nadzieją, że przecież do tego nie przyjdzie. Potrzebuję dwóch tysięcy takich pesymistów — wtedy mamy 2 miliony koron zapewnione. A gdy te dwa miliony mieć będziemy, wtedy nikomu nie będzie żal, lecz każdy przez swój współudział w ofiarności jeszcze przywiązańszym stanie się Niemcem, gdyż to, na co poniosło się ofiary, kochać się zwykło tem więcej.

A więc w całości biorąc, jest to zakład. I to zakład, w którym jeden i ten sam stawia zakład i wygrywa, zakład, w którym więcej się wygrywa, chociaż znacznie mniej się stawia.

Wniosek mój idzie więc w świat: zobaczę, jakie wywoła opinie. Jeżeli znajdzie się dla niego zrozumienie, to powinno wziąć go w rękę jakieś towarzystwo niemieckie i przeprowadzić. Arkusze subskrypcyjne należałoby np. rozesłać między członków niemieckiego *Schulvereinu*, który puściłby je w obieg między szersze koła. Termin uzyskania podpisów najdłużej pięć lat. Wtedy zamyka się subskrypcję. Jeżeli do tego czasu nie zbierze się dwóch milionów, to wszystkie podpisy tracą ważność i cała historia się kończy. Z chwilą jednak, gdy do tego terminu, lub w ciągu tego czasu, liczba subskrybentów się wypełni, ściągnie pieniądze dotyczące stowarzyszenie. Że jako osoby prawne subskrybować mogą także gminy, związki, rodziny itp. — rozumie się samo przez się. Do mniejszego dążyć rezultatu, jak do dwóch milionów, mniejsze przyjmować udziały, jak po 2 000 koron, nie wydawałoby mi się rzeczą wskazaną; cała sprawa przybrałaby charakter drobnych składek, zbieranych z wielkim trudem, a z małym wynikiem i małą satysfakcją dla składającego Niemiec cieszy się nie tylko z rezultatu, lecz także z rozmiarów swej ofiarności.

Ufając w dobry skutek, rzucam ten posiew na glebę ojczystą i jako pierwszy subskrybuję tysiączną część dwóch milionów“.

Dr. Piotr Rosegger.

Pan S. z Królestwa Polskiego, zamieszkały w Krakowie, przeczytawszy tę odezwę w dniu 5. maja 1908. r. zgłosił się z powyższym artykułem do rejenta p. Edmunda Klemensiewicza i złożył na jego ręce 2 czteroprocentowe listy zastawne Galicyjskiego Banku Krajowego po 1000 koron z kuponami bieżącymi, przeznaczając je dla Towarzystwa Szkoły Ludowej na szkoły kresowe.

Dając w ten sposób polską odpowiedź na artykuł dra Roseggera ofiarodawca wyraził nadzieję że na taką samą odpowiedź zdobędzie się oprócz niego wielu innych także obywateli polskich i że, jeżeli już nie 2 miliony, to w każdym razie pokaźny zbierze się kapitał na powstrzymanie zalewu niemieckiego przez zakładanie i utrzymywanie kresowych szkół polskich.

Artykuł dra Roseggera wraz z wymowną odpowiedzią ze strony polskiej zamieściła pierwsza „Nowa Reforma“ w numerze

z dnia 6. maja r. 1909. z dodaniem od siebie kilku słów zachęty do naśladowania tej ofiarności.

Już dnia 7. maja do redakcyi „Nowej Reformy“ wpłynęła nowa ofiara w sumie 2.000 koron od profesora dra Ksawerego Lewkowicza, dyrektora kliniki chorób dziecięcych w Krakowie, w kilka dni później nadesłał taką samą ofiarę dr Adolf Cieński z Lovrany i prof. Odo Bujwid z Krakowa. Pierwszą deklaracyę zbiorową nadesłało do redak-

Julia Bobrzyna z Prus pod Lwowem.

cyi „Słowa Polskiego“ grono profesorów Uniwersytetu lwowskiego, subskrybując sumę 5.400 koron.

Redakcyja „Słowa Polskiego“ zamieściła w tej sprawie dnia 17. maja 1909. r. artykuł, w którym pisze :

Rzucono nam nowe wyzwanie. Poeta niemiecki, Piotr Rosegger, członek austriackiej Izby panów, dał hasło swojemu narodowi do wzmocnionego ataku na kresy polskie. Wzywa on do gromadzenia milionów marek i koron dla szkół niemieckich na kresowych ziemiach polskich. Niemiecki zaś Schulverein zwołuje na Zielone Świątki zjazd do Bielska i Białej.

Zagony niemieckie wżerają się coraz głębiej w ziemię naszą. Walka na całym froncie, coraz otwartszą, w porozumieniu nadto z wrogami z innych frontów. Aż oto przybiera ona kształty walnej bitwy — nowego Grunwaldu. Walka dwóch kultur, dwóch wyłączających się istnień narodowych. Krzyżują się hasła, jak 500 lat temu głosy komendy. Ale nie rycerstwem walczymy. Naszemi szaniami są szkoły, sypimy wały ochronne z kultury, naszą bronią ma być świadomość narodowa. Tylko lud uświadomiony może obronić Polskę od najazdu i uszczuplenia granic. Walka o całość granic ziemi polskiej toczy się dokoła stale, coraz uporczywsza, bez nadziei chwilowego zawieszenia broni. Walka nowożytna o dusze obywateli i o ziemię wymaga nieustannego pogotowia. Potrzebne są na nią środki tak nieodzowne, jak dawniej na zbrojenia, środków tych sam naród ze składek dostarczyć musi. Bogate Niemcy wzywają obywateli swych do ofiar; skądże my brać je możemy, jak nie od obywateli, nie mając skarbów państwowych. Milionom niemieckim przeciwstawić musimy polskie grosze. Rosegger wierzy, że znajdzie dwa tysiące Niemców, którzy złożą dwa miliony w ciągu lat pięciu, i pewno nie zawiedzie się. My, którzy na walkę kresową nie prawie nie odłożyliśmy, którzy na kresach pożyczać już musimy pod zastaw domów szkolnych, ażeby zaspokoić bieżące potrzeby szkół, powiedzieć sobie musimy w tej chwili — w przeddzień rocznicy Grunwaldu: — dosyć zwlekania! Nikt nie obroni narodu, tylko my, którzy wiemy, jakie mu grozi niebezpieczeństwo. Oto broni więc! Oto kadry T. S. L. — przyjdźmy mu w pomoc z Darem Grunwaldzkim

Znajdźmy w narodzie także dwa tysiące obywateli, którzy się zobowiążą w ciągu paru lat złożyć milion koron na szkoły kresowe. Do sformułowania tego hasła skłaniają nas głosy z różnych stron kraju i z obczyzny od Polaków dochodzące, a domagające się odpowiedzi czynnej na ataki niemieckie.

Z chwilą nadania sprawie przez redakcję „Słowa Polskiego“ popularnej nazwy „Daru Grunwaldzkiego“, którą to nazwę przyjęła natychmiast „Nowa Reforma“, a w ślad za nią „Kuryer Lwowski“, „Dziennik Polski“, „Głos Narodu“, „Nowiny“, „Gazeta Powszechna“, „Gazeta Narodowa“ i wszystkie niemal pisma zaboru austriackiego, cała akcja nabiera odrazu rozmachu. Z dniem każdym rośnie lista ofiarodawców pojedynczych i zbiorowych.

I już w pierwszej połowie czerwca 1909. r. wynosi suma zebranych ofiar i subskrypcji przeszło 400.000 koron. Wtedy zebrał się w dniu 6. czerwca 1909 r. Zarząd Główny Towarzystwa Szkoły Ludowej i uchwalił rozesłać do wszystkich pism polskich następujący komunikat:

„Witając radośnie żywiołowy ruch składek i deklaracyj na Dar Grunwaldzki, przeznaczonych na szkoły kresowe, Zarząd Główny T. S. L. przyjmuje ten ruch, jako objaw zaufania społeczeństwa do Towarzystwa Szkoły Ludowej z wdzięcznością, ale zarazem z pełnem

poczuciem odpowiedzialności, jaka stąd dla Zarządu Głównego wynika i wyraża nadzieję, że ofiarność społeczeństwa, która już doprowadziła ogólną sumę deklaracji na Dar Grunwaldzki do czterystu tysięcy koron, umożliwi w krótkim czasie osiągnięcie funduszu milionowego. Dopóki to nie nastąpi, dopóki kwota jednego miliona nie będzie zebrana, Zarząd Główny traktować będzie ten fundusz jako kapitał nie-naruszalny i administrować nim zupełnie oddzielnie od wszystkich innych funduszy Towarzystwa. Do tej administracji powołał Zarząd Główny ze swego grona i z grona Rady Nadzorczej Towarzystwa osobną komisję Daru Grunwaldzkiego, w skład której wchodzi: prezes Towarzystwa dr Ernest Bandrowski, wiceprezesi: poseł dr Ernest Adam i inż. Stefan Natanson, skarbnik Zarządu Głównego dyrektor Józef Parczyński, dalej członkowie Zarządu Głównego: pp. Ludwik Halski, Witold Ostrowski, dr Jan Piepes-Poratyński i dr Zdzisław Próchnicki, oraz członkowie Rady nadzorczej pp. Jan Armółowicz i dr Michał Koy. Do zbierania Daru ustanowił Zarząd Główny dwa miejsca poborowe: Kraków, jako siedzibę Zarządu Głównego, i Lwów, jako siedzibę lwowskiego Związku okręgowego T. S. L. Wszystkich zatem ofiarodawców, jako też wszystkie Koła i Związki Okręgowe T. S. L., na ręce których jakiegokolwiek sumy na Dar Grunwaldzki wpłyną, uprasza się o nadsyłanie gotówki bądź to na ręce Zarządu Głównego T. S. L. w Krakowie (ul. Floryańska Nr. 15), bądź to na ręce Związku Okręgowego T. S. L. we Lwowie (ul. Chorążczyzna Nr. 6). Wszystkie zebrane kwoty będą umieszczane na procent w Banku krajowym Królestwa Galicyi. Treść wszystkich deklaracji jest utrzymywaną w ścisłej ewidencji i każda deklarowana kwota będzie użytą zgodnie z wolą i zastrzeżeniami ofiarodawcy. Szczegółowe wykazy wpływów gotówkowych na Dar Grunwaldzki będą stale ogłaszane w prasie krajowej.

Prezes: dr Ernest Bandrowski. Wiceprezesi: dr Ernest Adam. Stefan Natanson. Sekretarze: Antoni Januszewski, dr Zdzisław Próchnicki. Skarbnik: Józef Parczyński, Rachmistrz: Hubert Linde. Członkowie: Aniela Aleksandrowiczówna, dr Franciszek Bujak, Kazimierz Czarnecki, dr Bronisław Dulęba, Stanisław Gruszecki, Ludwik Halski, Michał Jedynek, dr Władysław Kania, dr Władysław Kiernik, Olawia Kopcecka, Hipolit Ludwik Małecki, Antoni Mohr, dr Jan Opieński, Ryszard Ordyński, Witold Ostrowski, dr Tadeusz Pawlikowski, Kazimierz Piątkowski, dr Jan Piepes-Poratyński, Stanisław Rymar, Wincenty Sikora, Stanisław Sobiński, Piotr Soboń, Stanisław Srokowski, Jadwiga Strokowa, dr Władysław Wasung, Władysław Wąsowicz, Czesław Wójcicki“.

Na czele Komitetu wybranego na wyżej wspomnianem posiedzeniu z grona Zarządu Głównego i Rady Nadzorczej stanął dr Michał Koy, prezes Izby adwokackiej w Krakowie, sekretarzem zaś został p. Witold Ostrowski; w skład zaś komitetu weszli:

Dr Adam Ernest
Armólowicz Jan
Dr Bandrowski Ernest
Halski Luowik
Natanson Stefan
Parczyński Józef
Dr Piepes-Poratyński Jan
Dr Próchnicki Zdzisław
oraz kooptowani potem:
Ciompa Paweł
Mohr Antoni
Dr Opieński Jan.

Komitet ten, powołany do administracji Daru Grunwaldzkiego czuwał nad tem, by odbywała się ona jak najbardziej wzorowo. Ponieważ zaś administracja Daru jest prowadzona równocześnie w Krakowie przez Biuro Centralne Zarządu Głównego T. S. L. i we Lwowie przez Biuro Związku Okręgowego T. S. L., przeto delegaci Komitetu przeprowadzili szczegółową lustrację obu biur i na posiedzeniach Zarządu Głównego stwierdzili wzorowe i jednolite prowadzenie administracji przez oba biura, które utrzymują szczegółową ewidencję nawet najdrobniejszych subskrypcyi i pilnują skrupulatnie terminów płatności rat zobowiązań. Wszystkie zebrane kwoty są umieszczone na procent w Banku Krajowym Królestwa Galicyi. Dla powiadomienia ogółu społeczeństwa o dotychczasowej akcji w sprawie Daru Grunwaldzkiego została wydana odpowiednia broszura z nazwiskami ofiarodawców, która będzie niejako publicznem pokwitowaniem. Oryginalne deklaracje ofiarodawców, oprawne w księgę pamiątkową, zostaną złożone w komplecie w Muzeum Narodowem w Krakowie, aby po wieczne czasy świadczyły o wysiłkach ofiarności społeczeństwa na cele oświaty polskiej na kresach.

W celu wzmożenia akcji agitacyjnej na rzecz Daru Grunwaldzkiego wybrano w r. 1910. subkomitet, na którego czele stanął p. Ludwik Halski, a w skład jego weszli: pp.: A. Januszewski, St. Rymar, T. Łopuszański.

Stałym referentem tej sprawy został mianowany Dr Maryan Stępowski. Subkomitet zbierał się jak najczęściej i omawiał sposoby oży-

wienia składkowania na rzecz Daru Grunwaldzkiego. Wynikiem zaś tych starań, podyktowanych troską o zebranie jak największych funduszków na obronę kresów przed naporem obcych, jest to, że do końca maja 1910. roku suma deklarowanej kwoty wynosi około 1 milion 300 tysięcy koron, a zebranej gotówką około 300 tysięcy koron.

Zarząd Główny, żywiąc niepłonną nadzieję, że polskie społeczeństwo złoży w całości kwotę dwu milionów Kor., którą przeznaczyło na obronę kresów, a Koła T. S. L. dołożą wszelkich starań, by przed skończeniem się uroczystości grunwaldzkich kwota deklaracji na Dar Grunwaldzki osiągnęła zamierzonych dwu milionów, wyraża w tym miejscu podziękowanie społeczeństwu za zaufanie, jakim obdarzyło Towarzystwo Szkoły Ludowej, składając mu Dar Grunwaldzki.

IX. BIURO ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Biuro centralne było w roku sprawozdawczym przedmiotem wielkiej troski dla Zarządu Głównego. Chodziło bowiem o takie zorganizowanie go, by jak najlepiej odpowiadało swemu celowi. Aby jednak Biuro Centralne spełniało swe zadanie w zupełności, muszą na czele poszczególnych jego oddziałów stanąć ludzie, znający doskonale ruch oświatowy w kraju, rozumiejący go należycie, a przytem mający nawet znaczną inicjatywę.

Doświadczenie bowiem nauczyło, że podczas gdy w Kołach i to nie wszystkich robota oświatowa może być prowadzona i w czyn wcielana przez ludzi, mających inne zawodowe obowiązki, gdyż mimo spowodowanej tem dorywczości wypełnić może to zadanie, jakie jej inicjator postawił, to w Zarządzie Głównym, gdzie cała robota nie może być dorywczą, lecz jedynie i to koniecznie planową oraz systematycznie prowadzoną, gdyż w przeciwnym razie nastąpiłby zamęt w całym Towarzystwie, musi być, pewna stała ciągłość pracy i jednolity kierunek działalności. To zaś można osiągnąć jedynie w ten sposób, że poszczególne działy pracy powierza się stałym urzędnikom, odpowiedzialnym za natychmiastowe wykonanie wszelkich uchwał ciał prawodawczych Towarzystwa i za załatwienie wszelkich spraw Towarzystwa. W T. S. L. bowiem z każdym rokiem tak znacznie wzrastają czynności, że członkowie Zarządu Głównego wskutek tego, że mają swe zawodowe zajęcia, nie mogą załatwiać wszelkich spraw, zwłaszcza formalnych i administracyjnych, jakie do Biura Zarządu Głównego napływają, a ponadto nie mogą sami prowadzić ogromnej korespondencji.

Stąd to właśnie konieczną rzeczą wydało się Zarządowi Głównemu przystąpić do ostatecznego zorganizowania Biura. Dowodem zajęcia się tą sprawą przez Zarząd Główny było z jednej strony to, że przeprowadził obszerną dyskusję nad Regulaminem biura Z. Gł. i ostatecznie go uchwalił oraz postanowił wydelegować komisję celem zbadania urządzeń administracyjnych Maticy Skolskiej w Pradze i innych pokrewnych Towarzystw.

Na mocy tedy uchwalonego Regulaminu Biura zostało Biuro podzielone na pięć Oddziałów : 1. administracyjny, 2. prawny, 3. szkolny, 4. oświatowy i 5. rachunkowy, z których każdy ma ściśle określone czynności. Dotychczas jednak nie nastąpiła ostateczna organizacja Biura wedle wyżej wspomnianego regulaminu, gdyż utworzono dopiero 2 oddziały : oświatowy i rachunkowy, w roku 1910. nadto oddział prawny, których kierownictwo powierzono fachowym siłom. Wskutek tego jednak, że wszystkie sprawy przechodzą przez 1 dziennik podawczy, a w poszczególnych oddziałach ich ewidencja nie jest osobno prowadzona a również i ekspedyt jest tylko jeden, przeto nie ma się należytej ewidencji tego, co każdy oddział załatwił z osobna. Wobec tego sprawozdanie z czynności Biura przedstawiamy obecnie ogólnie bez uwzględniania poszczególnych oddziałów:

Dziennik podawczy	wykazał liczb:	11765	(w r. 1908 — 9767).
Z tych załatwił Zarząd Główny	.	105	(„ „ — 118)
Wydział Ścisły	.	1218	(„ „ — 1786)
Referenci Zarządu Głównego	.	2214	(„ „ — 1308)
Komisye i Sekcye	.	73	(„ „ — 58)
Przewodnik Oświatowy	.	516	(„ „ — 152)
Biuro: sekretaryat	.	4894	(„ „ — 4489)
Buchalterya	.	865	(„ „ — 843)
Centralna Składnica	.	1028	(„ „ — 1880)
Wypożyczalnia przeźroczy	.	775	(„ „ — —)
Razem spraw	.	10987	(w r. 1908 — 9628)

Biuro wyekspedykowało:

Przesyłek pieniężnych	.	124	(w r. 1908 — 115)
Listów poleconych, zwyczajnych i poczt.	.	9848	(„ „ — 6669)
Listów doręczonych przez księgę doręczeń	.	1828	(„ „ — 1394)
Druków i opasek	.	28174	(„ „ — 21345)
Paczek pocztowych i pak kolejowych	.	1601	(„ „ — 1401)
Zeszytów Przewodnika Oświatowego	.	11864	(„ „ — 11263)
Ogółem	.	53439	(w r. 1908 — 42126)

Organizacja Biura była tedy w r. 1909. następująca:

Na czele Biura stał dyrektor mianowany przez Zarząd Główny z pośród jego członków, który wedle Regulaminu był jedynie odpowiedzialny za prawidłowe funkcjonowanie biura i za wykonanie wszelkich uchwał organów naczelných Towarzystwa, o ile nie były na podstawie wyraźnej uchwały uzupełniającej przekazane innemu stałemu referentowi lub wreszcie któremukolwiek w pośród członków Zarządu Głównego.

Dyrektor biura: Antoni Januszewski.

Wicedyrektor: Dr Maryan Stępowski.

1. Oddział administracyjny.

Czynności tego Oddziału określa Regulamin w następujący sposób:

Oddział administracyjny załatwia wszelkie sprawy związane z ogólną administracją oraz organizacją T. S. L., w szczególności zaś tu należą:

1. Stosunek T. S. L. do władz politycznych. Petycje i memoriały.
2. Sprawy przyjmowania, odrzucania, skreślenia i wykluczania członków T. S. L. Ewidencja ogólnej ilości członków T. S. L., w szczególności zaś dożywotnich i założycieli, członkowie honorowi, mianowanie mężów zaufania.
3. Sprawy zakładania Kół i Związków.
4. Funkcjonowanie Kół i Związków oraz lustracje.
5. Rozwiązywanie Zarządów Kół i Zarządów okręgowych oraz samych Kół i Związków.
6. Sprawy wewnętrzne Zarządu Głównego, Sekcji, Komisji oraz Wydziału Ścisłego (Protokoły i zwoływania posiedzeń).
7. Sprawy Rady Nadzorczej i wykonanie jej uchwał.
8. Sprawy statutowe i regulaminowe. (Zmiana statutu).
9. Sprawy Walnych Zjazdów i ich organizacja.
10. Roczne Sprawozdanie Zarządu Głównego (druk i rozesłanie)
11. Dar Narodowy 3. Maja.
12. Sprawy organizacji biura, sprawy osobiste urzędników biura.
13. Sprawy sądów rozjemczych.
14. Rozwiązanie T. S. L.

Chociaż Oddział ten nie był jeszcze zorganizowany jako osobna część Biura, to faktycznie czynności, wchodzące w zakres tego Oddziału, były odrębnie od innych oddziałów traktowane i załatwiane

i dlatego spodziewać się można, że w krótkim czasie nastąpi zupełnie konkretna i ściśle sprecyzowana jego organizacja.

Kierownictwo spraw administracyjnych, załatwianych w Biurze, spoczywało w rękach Prezydium T. S. L. i dyrektora Biura. Urzędnikami zaś załatwiającymi te sprawy byli:

pp. Nowicki Stanisław sekretarz,
 Bujańska Stefania protokolantka,
 Konopińska Marya ekspedientka,
 Południowska Helena archiwistka,
 Wiatrowna Marya (Dar narodowy 3-Maja).
 Woźni: Migdał Józef,
 Rutkowski Jan.

2. Oddział prawny.

Czynności tego Oddziału wedle Regulaminu są następujące :

Oddział prawny załatwia wszelkie sprawy dotyczące :

1. Majątku nieruchomego T. S. L. oraz spraw i zobowiązań hipotecznych.
2. Długów i zobowiązań T. S. L. (Zarządu Głównego, Związków i Kół).
3. Podatków (kontrola i opiniowanie).
4. Kupna i sprzedaży.
5. Darów, zapisów, spadków i subwencji.
6. Sprzeciwów i odwołań od orzeczeń władz państwowych lub krajowych.

Posada kierownika tego Oddziału nie była w roku 1909. obsadzona płatnym urzędnikiem, lecz wszystkie te sprawy załatwiał Biuro stosownie do wskazówek i poleceń Dra Juliana Gertlera, w którego rękę spoczywał referat prawny Zarządu Głównego.

W roku 1910. powierzono już te sprawy fachowej sile, która pracuje również pod kierunkiem Dra Gertlera.

3. Oddział szkolny.

Oddział szkolny ma za zadanie załatwiać wszelkie sprawy w zakresie działalności T. S. L. na polu szkolnictwa wchodzące, jako to :

1. Sprawy szkół T. S. L.:
 - a) własne szkoły ludowe T. S. L. ;
 - b) szkoły ludowe Kół i Związków;
 - c) kursy uzupełniające i przemysłowe ;
 - d) opieka nad młodzieżą szkolną ludową.

2. Kursy nauki początkowej (Walka z analfabetyzmem).
3. Szkoły średnie i seminarya T. S. L.
4. Sprawy ogólne, dotyczące szkolnictwa krajowego.
5. Kursy i wykłady dla nauczycieli ludowych.
6. Nagrody i remuneracye dla nauczycieli.
7. Sprawy osobiste nauczycieli w szkołach T. S. L.

Nawet w tym Oddziale, który istotnie wskutek ogromu spraw szkolnych, jakimi T. S. L. zajmuje się, wymagałby jak najszybszego zorganizowania, na razie praca spoczywa na barkach referentów spraw szkolnych Zarządu Głównego, których polecenia wykonuje ogólne biuro administracyjne.

Zarząd Główny jednak świadomy tego, że te sprawy wymagają szczególnego zajęcia się nimi przez specjalnie temu oddanego fachowego człowieka, niewątpliwie w najbliższym czasie postara się znaleźć tego rodzaju urzędnika.

4. Oddział oświatowy.

Oddział oświatowy załatwia wszelkie sprawy w zakres działalności T. S. L. na polu oświaty pozaszkolnej wchodzące, a w szczególności:

1. Biblioteki szkolne; biblioteki nauczycielskie.
2. Środki do nauki pogładowej.
3. Środki naukowe szkolne.
4. Uczelnie.
5. Bursy, ochronki, ogródki freblowskie.
6. Uniwersytety ludowe; wykłady, odczyty i pogadanki.
7. Latarnie czarnoksiężskie i przeźrocza (odczyty).
8. Czytelnie i wypożyczalnie.
9. Biblioteki publiczne i zbiory naukowe.
10. Domy ludowe, Obchody narodowe, koncerty, przedstawienia teatralne.
11. Wycieczki ludowe.
12. Książkowe wydawnictwa T. S. L.
 - a) Przewodnik Oświatowy, Kalendarze. Odczyty do przeźroczy;
 - b) Książki dla czyteln T. S. L.
 - c) Biblioteka oświatowa Zarządu Głównego.
 - d) Konkursy literackie T. S. L.
13. Komisya kwalifikacyjna i katalog normalny.

14. Materiał sprawozdawczy oświatowy T. S. L.

15. Subwencje Zarządu Głównego dla Kół i Związków na cele oświaty pozaszkolnej.

16. Kongresy i wiece oświatowe, Stosunek do innych Towarzystw Oświatowych i kulturalnych.

Oddział ten obejmował w r. 1909. cztery instytucje, istniejące przy Zarządzie Głównym, a mianowicie:

1. Centralną Składnicę książek.

2. Wypożyczalnię przeźroczy.

3. Redakcję Przewodnika Oświatowego.

4. Redakcję Kalendarzy.

Na czele całego Oddziału stał Dr. Maryan Stępowski, który był także zawiadowcą wypożyczalni przeźroczy, naczelnym redaktorem Przewodnika Oświatowego i redaktorem Kalendarzy, do pomocy zaś były mu przydane:

W Wypożyczalni przeźroczy:

Bogusławska Marya.

W Redakcji Przewodnika Oświatowego:

Makowska Zofia, ekspedientka.

Centralna zaś Składnica książek była prowadzona samodzielnie przez oddzielnego zawiadowcę, którym był Rybak Stanisław, mający do pomocy Polińską Zofię.

a) Centralna Składnica książek czytelnianych.

W I. kwartale książek czytelnianych sprzedano Kółom i członkom T. S. L. na założenie 71 nowych czyteln, na uzupełnienie 60 czyteln założonych poprzednio, dzieł 9647 w 11047 tomach za ogólną kwotę K 9702'45

W II. kwartale na założenie 85 nowych czyteln, na uzupełnienie 97, na nagrody dla uczniów szkół T. S. L. dzieł 10197 w 12748 tomach za ogólną kwotę K 13425'15

W III. kwartale na założenie 25 nowych czyteln, uzupełnienie 549 poprzednio założonych sprzedano dzieł 4558 w 5006 tomach za ogólną kwotę K 4609'14

W IV. kwartale na założenie 45 nowych, 276 czyteln poprzednio założonych, oraz na nagrody dla uczniów Kursów dla dorosłych analfabetów dzieł 16270 w 17539 tomach za ogólną kwotę K 12231'18

Ogółem w roku 1909. sprzedano książek czytelnianych 40972 w 46340 tomach w cenie netto (tj. po odliczeniu 15% opustu) za ogólną kwotę K 39967.92

Największą ilość książek sprzedano z działu powieści historycznych i obyczajowych. Na 40972 książek ogółem sprzedanych na powieści historyczne i obyczajowe przypada przeszło 22 tysiące egzemplarzy. Z innych działów największe zapotrzebowanie było na książki z działu historii, następnie religii, moralności i wychowania. Najmniejsze stosunkowo zapotrzebowanie było na książki z działu rolnictwa, a następnie nauk przyrodniczych. Z działu rolnictwa największym odbytem cieszył się „Rolnik wzorowy“ pr. Miczyńskiego (wydawnictwo Macierzy Polskiej). Przypuszczać nawet należy, że cokolwiek zniżona cena tego wydawnictwa mogłaby znacznie wpłynąć na większy jeszcze popyt tego dziełka. (Nowe wydanie kosztuje 2 K 10 hal.)

Naogół jednak stwierdzić można na podstawie zamówień Kół że włościanie nie mają zbytniego jeszcze zaufania do rad rolniczych, podawanych im w książkach, a nauki przyrodnicze nie znalazły jeszcze należytego im zainteresowania.

Z usług centralnej Składnicy korzystało w roku sprawozdawczym 180 Kół T. S. L.

Nakładów własnych rozsprzedano:

1) Pieśni narodowych	1431 egz.
2) Elementarze dla samouków	2552 „
3) O Kornelu Ujejskim	
4) J. Słowacki wychowawcą narodowym	1056 „
5) Spółek handlowych i rolniczych	1630 „
6) Z roku 1835	1653 „
7) Wojny 1809 roku	797 „

za ogólną kwotę 1767 K 12 hal.

Zatem obrót Centralnej Składnicy w roku sprawozdawczym wynosił 41735 K 4 hal. Odnośne dane cyfrowe za r. 1908. były następujące: 139 Kół zakupiło 31092 dzieł w 42998 tomach w cenie netto K 30154.50, a łącznie z nakładami własnymi ze Składnicy wydano książek za kwotę K 30986.93.

Czysty zysk Centralnej Składnicy w 1909. roku wynosi K 5235.85, a zysk nakładów własnych K 1058.— (w roku 1908. zysk wynosił K 4651.52.

Z pomiędzy Kół, które najwięcej z usług Centralnej Składnicy korzystały, wybijają się na plan pierwszy następujące Koła:

Przeworsk

26 razy

Kraków im. J. Słowackiego	21 razy
Kraków I. męskie	13 razy
Nowy Sącz	15 razy

Można z tego wnioskować, iż Centralna Składnica dla tych Kół jest prawie jedyną dostarczycielką książek czytelnianych. Wobec rozwoju Składnicy i wzrastającego coraz bardziej u Kół zrozumienia jej ważności można przypuścić, że inne Koła T. S. L. pójdą śladem Kół powyżej wymienionych. Wtedy będziemy mogli powiedzieć, że spełniamy w całości zadanie, jakie Centralnej Składnicy określono, że wiążujemy się należycie z obowiązków względem Kół Towarzystwa.

I znowu na końcu zwykłą coroku musimy zrobić uwagę. Aby Centralna Składnica mogła wzorowo funkcjonować, Koła T. S. L. muszą ściśle wykonywać zobowiązania finansowe, zaciągnięte za pobrane książki.

Albowiem Centralna Składnica sama zaciąga zobowiązania wobec firm obcych i musi je w odpowiednim terminie wyrównać, a nie mając stałych i regularnych wpływów od Kół, nie może całego ruchu księgarskiego prowadzić w sposób normalny i prawidłowy.

b) Wypożyczalnia przeźroczy T. S. L.

Oddana do użytku prelegentów na jesień 1908 r. Wypożyczalnia przeźroczy przeszła ogniową próbę zwycięsko i stała się instytucją, bez której już praca odczytowa w Towarzystwie rozwijaćby się nie mogła. Korzystają z niej nie tylko Koła i czytelnie T. S. L., ale także szkoły wszelkiego typu, instytucje oświatowe i kulturalne i osoby prywatne. Napływają też często zgłoszenia ze stron obcych i koło ludzi, pozostających w stałym kontakcie z Wypożyczalnią Przeźroczy wciąż rośnie.

Główna jednak zasługa Wypożyczalni polega na tem, że przyczyniła się ona w znacznym stopniu do ożywienia pracy w Kołach i to właśnie w takich Kołach, które przedtem bardzo słabą przejawiały działalność. Możliwość utrzymania w wypożyczalni gotowych odczytów z dobranymi obrazami, które mają zawsze właściwość przyciągania licznych rzesz słuchaczy do sali, zachęciła wiele Kół do zaopatrzenia się we własną latarnię i do rozpoczęcia stałych pogadek dla ludu. Wydany na wiosnę 1909. roku przejrzysty katalog Wypożyczalni, obejmujący około 100 skompletowanych odczytów i zgórą 5100 przeźroczy, ogromnie się przyczynił do popularności tej nowej na gruncie T. S. L. instytucji oświatowej. W ciągu 15 miesięcy Wypożyczalnia załatwiła ogółem 675 zgłoszeń o przeźrocza z cyfrą

23.835 klisz wypożyczonych Do Wypożyczalni zgłosiło się w tym czasie 80 Kół T. S. L. i 12 czyteln T. S. L., nie licząc szkół, obcych Towarzystw i osób prywatnych. Prócz Galicyi brały klisze: Wielkopolska, Królestwo Polskie, kolonie polskie zagraniczne, Lublana, Gorycja i inne

Te 675 zgłoszeń o przeżrocza, to przynajmniej trzy razy tyle wygłoszonych odczytów, bo Koła, wypożyczając kliszę zatrzymywały je zawsze prawie dłużej, niż 5 dni, aby móc wygłosić kilka odczytów. Z uwagi, że to dopiero początek istnienia Wypożyczalni, że wiele Kół dopiero w ostatnich miesiącach roku zeszłego zaopatrzyło się we własne latarnie, można osiągnięty rezultat uważać za doskonały.

Ilość klisz, które rozporządzała Wypożyczalnia w chwili opublikowania swego katalogu, rychło okazała się już niewystarczającą. Aby móc zadość uczynić licznie napływającym zgłoszeniom o pewne tematy, cieszące się większą popularnością, trzeba było pomnożyć liczbę rozporządzalnych seryi, tak, aby Koła nie potrzebowały czekać, lecz mogły otrzymywać żądany przez siebie odczyt na każde zamówienie. Do takich popularnych odczytów należą przede wszystkim te serye, których treść wiąże się z obchodami narodowymi, a więc Powstanie styczniowe, Konstytucya 3-go Maja, Juliusz Słowacki, Powstanie listopadowe, Grunwald itp. Doświadczenie pouczyło, że im więcej jest takich seryi w ruchu, tem więcej się sam ruch odczytowy wzmacnia i to będzie też dla Wypożyczalni cenną wskazówką na przyszłość przy dalszem kompletowaniu gotowych odczytów. Musi też z roku na rok przybywać coraz to nowych tematów, tak, aby i te Koła, których życzenia ograniczone są tylko do pewnych określonych działów, mogły swobodnie urozmaicać pogadanki i zapowiadać je stale w oznaczonych z góry terminach.

W chwili obecnej już blisko 8500 klisz w rozporządzeniu. Wypożyczalnia zasilana jest wciąż nowymi obrazami, z których wciąż coraz nowe układane są komplety. Spisy tych odczytów nowych były ogłaszane w „Przewodniku“ w r. 1909. i są dołączone w odbitkach do katalogu. Komplety klisz są dostarczane wraz z odpowiednim „gotowym odczytem“. W tym celu studywana jest pilnie nasza literatura popularna i, gdy tylko jakaś książeczka okazuje się w tym celu przydatną, dobiera się do niej przeżrocza i włącza do katalogu.

Bardzo pouczającą jest statystyka wypożyczonych seryi w ciągu 1909. I tak w ciągu 12 miesięcy wypożyczono:

Bajki dla dzieci	48	razy	Ziemia rodzinna	7	razy
Podróż do Ziemi Świętej	47	"	Słowianie i ich obrzędy	7	"
Juliusz Słowacki	37	"	Grunwald	7	"
Powstanie listopadowe	34	"	Obrona Częstochowy	7	"
Różne obrazy historyczne	32	"	Nasi praojcowie	6	"
Kraków i jego pamiątki	27	"	O Janku planetniku	6	"
Powstanie styczniowe	27	"	Tatry	6	"
Konstytucya 3-go Maja	36	"	Wielkopolska	6	"
Alkoholizm	23	"	O wnętrzu ziemi	6	"
Królowa Korony Polskiej	23	"	Juliusz Kossak	6	"
Tadeusz Kościuszko	21	"	Odsiecz Wiednia	6	"
Krzyżacy	17	"	Artur Grottger	6	"
Rok polski w obrazach	15	"	W krzyżackich szopkach	5	"
Nansen wśród lodów	15	"	Warszawa	5	"
Adam Mickiewicz	14	"	O węgla kamiennym	5	"
Pismo święte	13	"	O bakterjach	5	"
Zaćmienie słońca i księżyca	13	"	Wojna rosyjsko japońska	4	"
Wulkany	12	"	Częstochowa	4	"
Kolenda	11	"	Podróż Wisłą	4	"
Botanika i zoologia	10	"	Włochy	4	"
Legends o Matce Boskiej	10	"	Królowa Jadwiga	3	"
Czasy przedhistoryczne	10	"	Dzieje mieszczaństwa polsk.	3	"
Królowie Polscy	10	"	Rok 1809	3	"
Kazimierz wielki	10	"	Rasy i ludzie	3	"
Zburzenie Messyny	9	"	Anatomia	3	"
Krajoznawcze różne	9	"	Gruźlica	3	"
Bośnia i Hercegowina	9	"	Rolnictwo	3	"
Mechanika i komunikacja	8	"	Woda w przyrodzie	2	"
Śląsk i jego odrodzenie	7	"	Stefan Czarniecki	2	"
Wieliczka	7	"	Piotr Skarga	2	"

Inne odczyty po 1 razie.

Z powyższego zestawienia wypływałoby, że stosunkowo najwięcej miały powodzenia bajki dla dzieci, odczyty treści historycznej i tematy religijno-moralne; nieco słabiej, ale zawsze jeszcze bardzo były pożądane, klisze do odczytów o ważniejszych zjawiskach przyrody, słabiej szły klisze do pogadanek z dziedziny higieny, anatomii i rolnictwa.

Z cyfr tu przytoczonych nie można jednak wyprowadzać ostatecznych wniosków. Jakkolwiek bowiem akcja odczytowa w Kołach, zwłaszcza słabszych, w wyborze tematów i prelegentów idzie po linii najmniejszego oporu i Koła wybierają tematy najpopularniejsze i najłatwiejsze, to jednak trza pamiętać o tem, że to dopiero pierwszy rok istnienia Wypożyczalni i że Koła, które już raz weszły na drogę urządzania stałych pogadanek z obrazami, będą powoli przechodziły w dal-

szych latach od rzeczy łatwiejszych do trudniejszych. W dodatku wysoka cyfra wypożyczeń przy jednych, a niska cyfrach przy innych odczytach, wynika także i z tego, że pewne serye, jak na przykład Słowacki, Powstanie listopadowe, Alkoholizm i inne Wypożyczalnia ma w kilku seryach i skutkiem tego mogły one częściej krążyć między Kołami, aniżeli te, które dotąd są tylko w jednej seryi.

Na uwagę zasługuje również zestawienie Kół T. S. L., które z usług Wypożyczalni w ciągu 1909. roku korzystały.

Dom polski T. S. L. w Mszanie koło Lwowa.

Największą ilość razy (38) wypożyczyło klisze Koło VI. imienia J. Słowackiego w Krakowie, oraz Koło Akademickie w Krakowie, które brało klisze 28 razy. Oba te Koła jednak musimy z konieczności przy porównaniu z innemi Kołami T. S. L. wziąć w nawias, miały one bowiem nad innemi tę przewagę, że, będąc na miejscu, miały łatwość komunikowania się z Wypożyczalnią i nie ponosiły kosztów przesyłki.

Z Kół T. S. L., zgłaszających się po klisze z poza Krakowa, najczęściej brało Koło w Mielnicy, które wypożyczyło przeźrocza 1909 r. 18 razy. Jest to na pograniczu z Bukowiną najbardziej na wschód wysunięta placówka T. S. L. która dzięki energii przewodniczącej Koła p. Zofii Hryniewieckiej i przy pomocy Wypożyczalni prze-

zroczy, bardzo się odtąd ożywiła. Koło mielnickie urządzało odczyty z pokazem świetlnych obrazów zarówno dla inteligencji, jak i dla ludu o programie bardzo urozmaiconym, nadto wprowadziło z powodzeniem publiczne odczytywanie arcydzieł literatury polskiej.

Z kolei brały przeźrocza: T. O. L. w Krakowie 17 razy, Macierz w Cieszynie 17 razy, Szkoła rolnicza w Jagielnicy 16 razy, Uniwersytet Ludowy im. Mickiewicza 16 razy, Koła T. S. L.: w Kalwarii 14 razy, w Kałuszu 12 razy, w Wojniłowie 11 razy, w Jasle 11 razy, w Krakowie (Asnyka) 10 razy, w Starym Sączu 10 razy, w Żywcu, w Żulkwi, Łąkach po 7 razy, w Podhajcach, Przeworsku, Radomyślu, Rakszawie, Zakopanem po 6 razy, inne od 1 do 5 razy.

Dokładna statystyka Kół T. S. L. co do liczby wypożyczeń za rok 1909. jest jednak jeszcze o tyle bezprzedmiotowa, że wiele Kół dopiero na jesień zaopatrzyło się we własne latarnie, gdy inne miały je już dawniej, wobec czego, brały klisze przez rok cały. Niektóre Koła, jako to: Tarnów, Przeworsk, Sieniawa, Zakopane, Mielec, Kopyczyńce, Tłumacz i inne, zaopatrzyły się za pośrednictwem Wypożyczalni we własne przeźrocza, co sprawiło że Koła te rzadziej odwoływały się po klisze do Wypożyczalni.

W roku 1910 z inicjatywy kierownika Wypożyczalni Przeźroczy została założona w Krakowie **pracownia przeźroczy**, jako instytucja prywatna, lecz zostająca w ścisłym z nami porozumieniu! zaopatrzona w kilka tysięcy obrazów z dziedziny historii polskiej, krajoznawstwa i historii sztuki, prowadzoną jest przez wytrawnego specjalistę w tej dziedzinie reprodukcji fotograficznej. Powstanie tej pierwszej w tutejszym zaborze pracowni przeźroczy przyczyni się niewątpliwie do łatwiejszego zaopatrywania Kół we własne przeźrocza, co dotąd było sprzężone z dużymi trudnościami.

Zainteresowanie się Wypożyczalnią ze strony Kół niewątpliwie z roku na rok rósć będzie. Wraz z liczbą wypożyczeń będzie wzrastała także i liczba gotowych seryj. Pierwsze wydanie katalogu Wypożyczalni przeźroczy T. S. L. posiada jeszcze liczne luki we wszystkich działach, które wymagają uzupełnień. W ciągu roku bieżącego Wypożyczalnia zostanie zaopatrzona w cały szereg nowych odczytów. Komisya wybrana z łona Zarządu głównego do zbadania potrzeb Wypożyczalni, wypracowała bardzo szczegółowy plan inwentycyjny na najbliższe dwa lata i według tego planu Wypożyczalnia rozszerzana będzie.

Ważną też jest rzeczą dla dalszego rozwoju akcji odczytowej, aby przy Związkach Okręgowych T. S. L. powstały lokalne

małe wypożyczalnie, rozporządzające kilku lub kilkunastu kompletami, zastosowanemi do odczytów t. zw. okolicznościowych. Wydłużona figura geograficzna kraju utrudnia Kołom bardziej od Krakowa oddalonym szybką i częstą wymianę kieszonkowych, a gdy na pewne określone tematy są równocześnie liczne zgłoszenia, Koła muszą wyczekiwać kolei, aby żadaną serję mógł otrzymać. Z tego powodu byłoby pożądanem, aby Zarządy Związków Okręgowych w porozumieniu z Kołami utworzyły małe wypożyczalnie, przystosowane do ważniejszych rocznic, które zwykle następują okazji do urządzanych przez Koła obchodów narodowych.

5. Oddział rachunkowy.

5. Oddział rachunkowy załatwia i przeprowadza rachunkowo wszelkie sprawy, merytorycznie w innych oddziałach załatwiane, o ile dotyczą dochodów lub wydatków T. S. L., w szczególności zaś: kupno i sprzedaż nieruchomości, obciążenia hipoteczne, dary, spadki, zapisy, subwencje; ubezpieczenia i podatki; wydatki na szkoły i na cele oświaty pozaszkolnej (subwencje, pożyczki i zapomogi dla Kół i Związków); wydatki administracyjne Zarządu Głównego i biura; nadto — stosunek finansowy między Kołami i Związkami a Zarządem Głównym; zarząd przedsiębiorstwami dochodowemi Zarządu Głównego oraz administrację wydawnictw książkowych, Centralnej Składnicy książek czytelnianych, Przewodnika Oświatowego, Kalendarzy T. S. L. oraz Wypożyczalni przeźroczy i t. p.

W skład tego Oddziału wchodzi:

Szczęśny Turowski jako naczelnik, nadto
Trzetrzewińska Izabella kasyerka,
Wróblewska Stanisława buchalterka,
Wyczalkowska Zofia likwidatorka.

6. Oddział loteryjny.

Naczelnik: Bodyński Stanisław,
Manipulanci: Augustynski Władysław,
Podoba Jan.

Jak w r. 1908., tak i w roku sprawozdawczym biuro loteryjne zajęte było technicznym przeprowadzaniem akcji loteryjnej. Ogromną ilość zwróconych losów, musiało biuro powtórnie rozsyłać, wyszukując nowych odbiorców, wskutek czego indeks adresów osiągnął ogra-

mną cyfrę przeszło 60.900 odbiorców. Zwłaszcza w ostatnich tygodniach przed terminem ciągnięcia w akcji wysyłania losów czynnych było 16 osób pod kierownictwem i dozorem przewodniczącego komisji loteryjnej.

Oddział ten po uporządkowaniu aktów po ciągnięciu loteryjnym został zwinięty.

C.

Sprawozdanie z działalności Związków Okręgowych T. S. L.

W roku 1909. było 14 zorganizowanych Związków okręgowych a Koła na Śląsku i Morawach należały pod bezpośredni nadzór Zarządu Głównego; w r. zaś 1910. utworzono już trzy Związki: stryjski (reaktywowany), biański i nowotarski.

Działalność Związków jest dość niejednolita, gdyż obok bardzo czynnych są też i takie, które nie spełniają należycie swego zadania. Głównym tego powodem jest to, że przeważnie osoby, stojące na czele Związków, są bardzo czynne w Kołach, a to nie pozwala im z równą energią oddawać się sprawom Związku. Stąd też w niektórych miastach widać dążność ku pewnemu oddzieleniu Związku od Koła, co uskutecznia się przedewszystkiem w ten sposób, że inna osoba staje na czele Związku, a inna na czele Koła. Tak jest np. w Nowym Sączu. Ponieważ wpływa to bardzo dodatnio na ożywienie czynności Związku, przeto należałoby to uznać niejako za zasadę w organizacji T. S. L.

A dalej z działalności Związków wypływa na przyszłość konieczność, by poszczególne Związki kreowały na terytorium jednego lub kilku Związków posadę stałego lustratora, którego obowiązkiem byłoby 1) ożywianie Kół T. S. L. i 2) budzenie do życia nowych placówek T. S. L. Im prędzej ustanowi się takiego lustratora, tem bardziej przyspieszy się rozwój T. S. L., który ze względu na potrzeby narodowe stał się przykazaniem społeczeństwa. Same Związki okręgowe odczuwają już potrzebę takiego lustratora i niejednokrotnie na swych Zjazdach sprawę tę poważnie omawiały.

Gdybyśmy wreszcie chcieli zadać sobie pytanie, czy Związki okręgowe na ogół spełniają to zadanie, jakie im zakreślono, musielibyśmy

niewątpliwie odpowiedzieć: t a k. Albowiem nie tylko niektóre z nich stały się instytucjami, tworzącymi placówki oświatowe na wielką skalę za krocie tysięcy, ale prawie wszystkie ujęły w swe ręce kierownictwo ruchu oświatowego na danem terytoryum. Dowodzi tego następujący szczegółowy przegląd działalności poszczególnych Związków:

I. Krakowski Zw. O. obejmował 37 Kół, a mianowicie: Andrychów, Chrzanów, Czernichów, Dobczyce, Jaworzno, Kalwarya, Kraków I (męsk.), II (Pań), III, IV (akad.). V (Asnyka), VI (Słowackiego), VII (Kościuszki), VIII (Uniwersyteckie) Krzeszowice, Myślenice, Niepołomice, Oświęcim, Podgórze II, Siersza, Skawina, Szczakowa, Trzebinia, Wadowice, Wieliczka, Zator,

nadto: Jordanów, Maków, które przydzieiono w roku 1910. do Związku nowotarskiego,

oraz: Biała, Brzeszcze, Hałcnów, Kęty, Leszczyny, Lipnik, Milówka, Sucha, Żywiec, które przydzielono w r. 1910. do Związku bialskiego.

Na rok 1910. zostało w nim Kół: 28, gdyż w r. 1910. powstały Koła: IX im. król. Jadwigi w Krakowie i Koło I w Podgórzu.

Zarząd Związku odbył 13 posiedzeń, zwołał I Zjazd Okręgowy, zlustrował 8 Kół. Sprawę przyjmowania wycieczek T. S. L. w Krakowie unormowano w ten sposób, że stronę gospodarczo-administracyjną powierzono Kołu im. A. Asnyka, a oprowadzanie wycieczkowców objęła sekcja oprowadzań, istniejąca przy Kole akademickiem. Przy pomocy Kół miejscowych urządził Zarząd Związku zbieranie Daru narodowego w Krakowie, które odbyło się w dwu dniach 2. i 3. maja, lecz skutek ogromnej niepogody nie przyniosło takich rezultatów, jakich się spodziewano. Zebrano ogółem 6000 koron. W październiku roku sprawozdawczego przejął Zarząd Związku Wypożyczalnię publiczną, założoną i prowadzoną dotąd przez Zarząd Główny, przeniósł ją do osobnego i obszernego lokalu, co wpłynęło bardzo dodatnio na frekwencję czytelników. Wypożyczalnia zawiera 9060 dzieł 10500 tomów. Dochody jej wynosiły za trzy ostatnie miesiące r. 1909. 1596 K 05 h, rozchody 1129 K 72 h. Rachunkowość Wypożyczalni prowadzi się zupełnie samoistnie i nie wlicza się jej do rachunków głównej kasy Związkowej. Dochód Związku bez wypożyczalni wynosił 984 K 40 h, a rozchód 701 K 40 h

II Tarnowski Zw. O. obejmował 23 Koła, a mianowicie: Bochnia, Borzęcin, Brzesko, Ciężkowice, Czehów, Dąbrowa, Gręboszów, Mielec, Nieciecza, Pilzno, Radłów, Radomyśl, Szczucin, Szczurowa, Tarnów, Tuchów, Wiśnicz, Wojnicz, Zaborów, Zakliczyn, Zalasowa, Ża-

bno, oraz Rozwadów, który r. 1910. przydzielono do Związku rzeszowskiego.

Na r. 1910. pozostało w nim 23 Koła, gdyż powstało w r. 1910 nowe Koło w Baranowie.

Związek zlustrował 1 Koło. Działalność Związku napotyka na znaczne trudności, zwłaszcza ze względu na brak ludzi, gdyż ci, co pracują w Związku, są wprost obciążeni pracą intensywną w Kole tarnowskim. Zarząd Związku nosi się z zamiarem ustanowienia przy Zarządzie Związku osobnego lustratora, któryby za wynagrodzeniem objeżdżał wszystkie Koła i ułatwiał im czynności.

Dochody Związku wynosiły 40 K 42 h.

III Rzeszowski Zw. O. obejmował 13 Kół, a mianowicie: Białołębrzezi, Bojanów, Dębica, Głuchów, Handzlówka, Kolbuszowa, Łañcut, Nisko, Rakszawa, Ropczyce, Rzeszów, Tarnobrzeg, Żołynia.

Na r. 1910. pozostało w nim 15 Kół, gdyż w r. 1910. powstało nowe Koło w Trzcianie koło Rzeszowa, oraz przyłączono Rozwadów.

Związek zlustrował 2 Koła. W r. 1909. nie wykazał wprawdzie intensywniejszej działalności, jednak jest nadzieja, że obecny Zarząd Związku, wybrany na Zjeździe 13. lutego 1910. r., rozwinie energiczniejszą działalność, by w czyn wprowadzić uchwały Zjazdu.

IV Jarosławski Zw. O. obejmował 11 Kół, a mianowicie: Cieszanów, Dornbach, Dzików Stary, Grodzisko, Jarosław, Leżajsk, Lubaczów, Oleszyce, Przeworsk, Radymno, Sieniawa. Na r. 1910. pozostało w nim 11 Kół.

Związek odbył 2 Zjazdy Okręgowe delegatów Kół: dnia 15. maja i 10. czerwca. W obydwu wzięło udział 6 Kół. Na czerwcowym Zjeździe ówczesny przewodniczący Kola i Związku w Jarosławiu, prof Podgórski, wygłosił referat: „O dotychczasowym stanie oświatowym Związku jarosławskiego”. Referat miał na celu wykazać braki i określić dalszy ciąg pracy oświatowej Kół Związku jarosławskiego. W myśl tego referatu rozwija się działalność Związku.

V Żółkiewski Zw. O. obejmował 8 Kół, a mianowicie: Bełż, Krystynopol, Mosty Wielkie, Niemirów, Rawa Ruska, Sokal, Uhnów, Żółkiew.

Na r. 1910. pozostało w nim 8 Kół.

Zarząd Związku zorganizował 1 Zjazd delegatów Kół, odbył 6 posiedzeń, zlustrował 2 Koła i 2 szkoły, zorganizował w roku sprawozdawczym Koło w Uhnowie. W r. 1910. czynione są starania w kierunku założenia T. S. L. w Magierowie. Działalność Zarządu Związku zmierzała zwłaszcza w tym kierunku, by ożywić akcję oświatową na

terenie związkowym i by ją prowadzić wedle ścisłego planu ; następstwem tego było to, że w obrębie Związku niema ani jednego nieczynnego Koła, co poczytać należy za znaczną zasługę Zarządu Związku.

VI Lwowski Zw. O. obejmował 56 Kół, a mianowicie: Bircza, Borynia, Borysław, Bóbrka, Brody, Chodorów, Dobromil, Drohobycz, Dublany, Gliniany, Gródek Jagielloński, Janów, Jaworów, Kamionka, Komarno, Krakowiec, Kurowice, Lwów I (pań), II (Asnyka), III (akad.), IV (Jeża), V (techn.), VI (Kościuszki), VII (Goldmana), VIII (Słowackiego), IX (Borelowskiego), X (Emilii Plater), XI (A. Mickiewicza), Łopatyn, Mościska, Niżankowice, Przemyśl I, Przemyśl II, Przemyślany, Radziechów, Rożniatów, Rudki, Sądowa Wisznia, Sambor, Schodnica, Sokolniki, Stary Sambor, Stara Sól, Świrż, Toporów, Turka, Winniki Wolanka, Żurawno, Żydaczów.

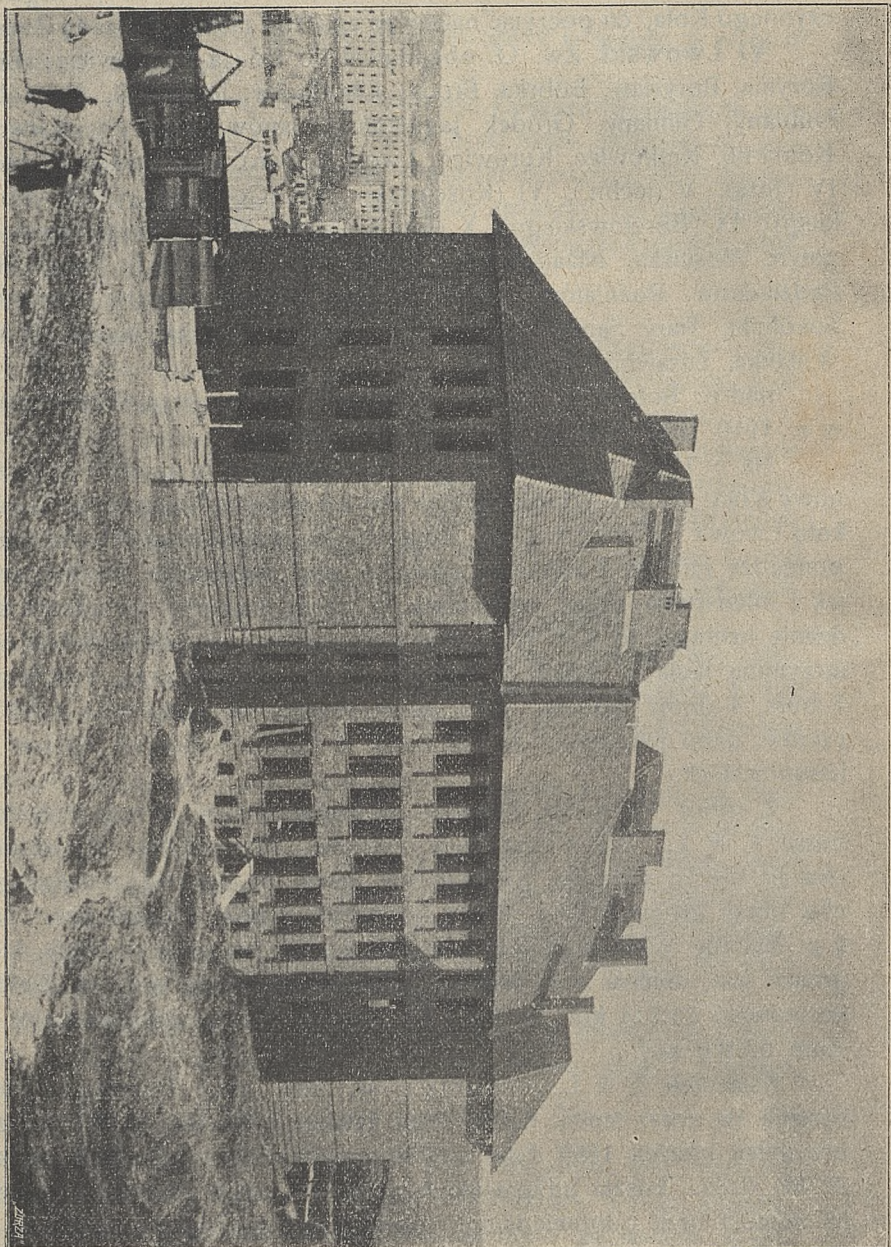
nadto: Bolechów, Dolina, Mikołajów, Skole, Stryj, Węldzisz, które w r. 1910. przydzielono do Związku stryjskiego.

Na r. 1910. pozostało w nim 55 Kół, gdyż w r. 1910 powstały nowe Koła: XII im. Wyspiańskiego we Lwowie, w Kleparowie, Szczercu koło Lwowa i Zamarstynowie. Związek Okręgowy lwowski wybijał się pomiędzy innymi Związkami zarówno pod względem terytoryalnym, jak i intensywną pracą oświatową, o czem najlepiej świadczy urządzenie lustracyi 48 Kół. W Kołach związkowych skupia się 8 681 osób, utrzymują Koła 17 szkół, 51 kursów nauki początkowej, 5 ochronek, 7 burs, 4 domy ludowe, 384 czyteln, w których urządzono 1394 odczytów, dano inicjatywę do założenia 8 Kólek rolniczych, 10 kas raiffeisenowskich.

Z robót lokalnych Związku wymienić należy przedewszystkiem bursę T. S. L. Bursa przy ulicy Zielonej, utrzymująca 48 chłopców okazała się za szczupłą, przystąpiono zatem do budowy nowego gmachu bursy grunwaldzkiej, której kosztorys wynosi 360.000 kor. Zapis ś. p. Balbiny Wolszczanowej pozwolił podjąć pracę około bursy, której gmach jest obecnie pod dachem. Utrzymanie bursy przy ul. Zielonej kosztowało 18.743 kor. 14 hal, na budowę bursy grunwaldzkiej wydano 62.100 kor.

Książnica T. S. L., mieszcząca się przy ulicy Trzeciego Maja 5, rozwija się coraz lepiej. Księgozbiór zawiera 7600 dzieł w 9937 tomach; przybytek książek 1859 dzieł w 2780 tomach; 501 czytelnikom wydano 22.901 dzieł; koszta utrzymania książnicy wynosiły 5180 kor. Rozwój jej hamuje brak odpowiedniego lokalu; zabiegi Związku zmierzają do utworzenia we Lwowie domu T. S. L., w którymby znalazły pomieszczenie książnica, czytelnia pism i pracownia naukowa; o ileby za-

Gmach Bursy T. S. L. we Lwowie, wzniesiony przez tamtejszy Związek Okręg. wy T. S. L.,

miary uskutecznilo w roku obecnym, byłoby to trwałe uczczenie roku grunwaldzkiego.

Fundusze Związku przedstawiają w dochodach 133.188 kor. 50 hal., w rozchodach 117.905 kor. 18 hal. Związek administruje także funduszem burs im. A. Potockiego, powstałym wskutek akcji „Żywego Pomnika“, wynoszącym 40.711 kor. 71 hal.; fundusz „Daru Grunwaldzkiego“, pozostający w administracji Związku, wynosi 131.276 koron, 56 hal., walory 14.103 kor. 83 hal., nadto jedna akcja poznańskiego Banku ziemskiego na 1000 kor. Fundusz „Daru Grunwaldzkiego“, jak i fundusz „Żywego Pomnika“, są funduszami nienaruszalnymi.

Z funduszy Związku wyasygnowano 15.000 kor. na budowę szkoły T. S. L. im. Żulińskiego w Hałcnowie.

VII Złoczowski Zw. O. obejmował 8 Kół, a mianowicie: Busk, Bezbrudy, Krasne, Kutkorz, Olesko, Pomorzany, Zborów, Złoczów.

Związek odbywał lustracje 5 Kół, które zmierzały do ożywienia słabo rozwijających się Kół. Odbyło 1 Zjazd związkowy, a Zarząd odbył 9 posiedzeń. Dochód wynosił 30 kor., a rozchód 55 kor. 17 h.

VIII Tarnopolski Zw. O. obejmował 20 Kół, a mianowicie Borszczów, Budzanów, Chorostków, Czortków I, Czortków II, Grzymałów, Husiatyn, Kopyczyńce, Kozłów, Kozowa, Mielnica, Mikulińce, Nowe Sioło, Podkamień, Podwoleczyska, Skałat, Tarnopol, Trembowla, Załóżce, Zbaraż.

Zarząd Związku popierał stale akcję Kół, zasilając je informacjami, książkami, drukami i przedmiotami dla urządzenia czytelni, utrzymywał w okolicach, potrzebujących specjalnej opieki, a mianowicie w Koszłakach, Trembowli i Zbarażu t. zw. ekspozytów, których zadaniem było ożywianie istniejących placówek T. S. L. i budzenie do życia nowych; dostarczał prelegentów na obchody patryotyczne i inne zebrania, kontrolował agendy Zarządów Kół, gdyż zlustrował 8 Kół, urządził w Tarnopolu dwa zjazdy okręgowe delegatów Kół, mianowicie 9. czerwca i 6. listopada. Dochody wynosiły 180 kor. 70 hal., rozchody 180 kor. 70 hal.

IX Brzeżański Zw. O. obejmował 5 Kół, a mianowicie: Brzeżany I, Brzeżany II, Podhajce, Rohatyn, Wiśniowczyk.

Związek odbył 1 zjazd okręgowy w Brzeżanach dnia 19. grudnia 1909. r., na którym po bardzo ożywionej dyskusji uchwalono urządzić pięciodniowy kurs dla delegatów czytelni T. S. L., i stworzyć posadę wędrownego nauczyciela dla nauczania analfabetów. Połowę kosztów utrzymania tego nauczyciela ma ponieść Związek Okręgowy, a drugą połowę Koło, na którego terytorium nauczyciel będzie pracował. Za-

daniem tego nauczyciela będzie: uczyć analfabetów, organizować i nadzorować czytelnie, prowadzić biblioteczki, wogóle ma on być łącznikiem między wsią a Kołem T. S. L.

X Stanisławowski Zw. O. obejmował 19 Kół, a mianowicie: Bohorodczany, Buczacz, Bukaczowce, Bursztyn, Horożanka, Kałusz, Monasterzyska, Nadwórna, Olesza, Ottynia, Potok Złoty, Sołotwina, Stanisławów I, Stanisławów II, Stanisławów III, Starunia, Tłumacz, Tyśmienica, Wojniłów.

Na rok 1910. pozostało 20 Kół, gdyż założono nowe Koło w Bołszowcach. Związek odbył 1 zjazd okręgowy, przeprowadził lustrację 4 Kół, rozwinął wydatną działalność w zakładaniu paralelek polskich w miejscowościach, zagrożonych mniejszością.

XI Kołomyjski Zw. O. obejmował 15 Kół, a mianowicie: Czerniowce, Horodenka, Kołomyja, Kosów, Kuty, Łanczyn, Milijów, Obertyn, Peczeniżyn., Śniatyn, Suczawa, Tłuste, Zabłotów, Zaleszczyki, Żabie.

Na rok 1910. zostało w nim 18 Kół, gdyż założono nowe Koło w Delatynie, Gwoźdźcu koło Kołomyi i Mikuliczynie.

Związek odbył 1 Zjazd. Zarząd odbył 5 posiedzeń, na których zajmował się głównie sprawami zakładania szkół, a celem otrzymania dokładnego obrazu rozmieszczenia ludności polskiej w okręgu, zwrócił się do Kół z prośbą o sporządzenie statystyki ludności polskiej wogóle a dzieci polskich w wieku szkolnym w szczególności. Wykaz taki nadesłały tylko Koła w Horodence i Tłustem. Okręg sam, nie mogąc z braku funduszy zakładać szkół, przekazał założenie szkoły w Czortkowie Kołu kołomyjskiemu. Zarząd zwrócił się także do Kół z wezwaniem zgłoszenia kandydatów do szkół zawodowych i wspólnie z Kołem kołomyjskim zajął się umieszczeniem tychże kandydatów w różnych zakładach.

W ciągu roku zlustrował Zarząd przez swych delegatów Koła: w Czerniowcach, Horodence, Kosowie, Kutach, Peczeniżynie, Śniatynie i Zabłotowie. W r. 1909. powstały nowe Koło w Kutach.

XII Stryjski Zw. O. obejmujący 6 Kół, a mianowicie: Bolechów, Dolina, Mikołajów, Skole, Stryj, Węldzisz, został reaktywowany w r. 1910.

XIII Sanocki Zw. O. obejmował 8 Kół, a mianowicie: Baligród, Bukowsko, Dvńów, Lisko, Posada Chyrowska, Sanok, Ustrzyki dolne, Zagórz.

Praca Związku natrafiała na znaczne trudności i dlatego w roku spraw. nie rozwijała się tak należycie, jak powinna.

XIV Jasielski Zw. O. obejmował 11 Kół, a mianowicie: Brzostek, Dębowiec, Dukla, Frysztak, Gorlice, Jasło, Krosno, Potok, Strzyżów, Suchodół, Żmigród.

Związek odbył 2 zjazdy okręgowe. a Zarząd Związku przeprowadził 2 lustracje, mianowicie w Brzostku i Dębowiecu. Dochody Związku wynosiły 39 kor. 08 hal, a rozchody 39 kor. 08 hal.

XV Nowosądecki Zw. O. obejmował 14 Kół, a mianowicie Dobra, Grybów. Limanowa, Łącko. Muszyna, Nowy Sącz, Piwniczna, Stary Sącz, Tymbark.

nadto: Czarny Dunajec, Krościenko. Mszana dolna, Nowy Targ i Zakopane. które przydzielono w r. 1910. do Związku nowotarskiego. Na r. 1910. pozostało w nim 9 Kół.

Zarząd Związku Okręgowego odbył w r. 1909. cztery posiedzenia pod przewodnictwem prezesa Związku Okręgowego, p. Bronisława Kryczyńskiego. Na posiedzeniach omawiano sprawy poszczególnych Kół, należących do Związku, a rozwinęto też gorliwą akcję w kierunku organizowania nowych Kół T. S. L., co zostało pomyślnym uwieńczone skutkiem. Albowiem powstały nowe Koła w Piwnicznej i Łącku, które pomyślnie się rozwijają, natomiast starania powołania do życia upadłego Koła w Muszynie natrafiają na razie na ciągle przeszkody i trudności. To samo odnosi się do zorganizowania Koła im. Goldmana w Nowym Sączu.

Zarząd Związku odbył lustrację czterech Kół. Staraniem Zarządu Zw. O. T. S. L. odbył się 2 maja „Wiec Oświatowy“, na którym referowano o Kółkach rolniczych i wogóle o sprawach, mających na celu polepszenie bytu włościan.

Urządzono też w Krynicy dnia 15. sierpnia 1909. r. „Wiec Grunwaldzki“, na którym przemawiali pp. poseł German, poseł Bieniowski, dr. Fr. Kmietowicz, prof. Kryczyński i inni. Uchwalono zwołać „Zjazd delegatów Czytelń“ z całego Związku Okręgowego, aby łatwiej omówić niejedną sprawę piekącą i pouczyć, aby Czytelnie skupiały w sobie ruch oświatowy.

Dochody Związku wynosiły 186 kor. 70 hal., a rozchody 142 kor. 13 hal.

XVI Nowotarski Zw. O. obejmujący 7 Kół, a mianowicie: Czarny Dunajec, Jordanów, Krościenko. Maków, Mszana dolna, Nowy Targ, Zakopane, został utworzony w r. 1910.

XVII Bialski Zw. O. obejmujący 12 Kół, a mianowicie: Biała, Bielsko, Brzeszcze, Dziedzice, Hałcnów, Kęty, Leszczyny, Lipnik, Miłówka, Mikuszowice, Sucha, Zywiec został utworzony w r. 1910.

XVIII Śląskie Koła: Cieszyn, Darków, Istebna, Karwina I, Karwina II, Kończyce małe, Łąki, Łomna, Piotrowice, Polska Ostrawa, Polska Lutynia, Stonawa, Sucha Górna, Szonychal, Zawada. Zebrzydowice,

nadto: Bielsko, Dziedzice, Mikuszowice, które w r. 1910. przydzielono do Zw. bialskiego, były pod specjalnym nadzorem Zarządu Głównego T. S. L.

XIX Morawskie Koła: Maryańskie Góry, Morawska Ostrawa, Przywóz, Witkowice, były pod bezpośrednim nadzorem Zarządu Głównego.

D.

Sprawozdanie z działalności Kół T. S. L.

I.

Organizacyą T. S. L. słuszenie chlubić się możemy, gdyż opierając się na niej doprowadziliśmy do bardzo stosunkowo znacznych rezultatów. Na czem polega jej istota? Oto na tem, że Towarzystwo wraz ze swojemi filiami, które zwa się Kołami, stanowi nie dającą się rozerwać *całość* i to w teorii na mocy Statutu i w praktyce, czego dowodem choćby to, że ani jedno Koło nie posiada własnego majątku, tylko wszystko należy do całego Towarzystwa.

Co stanowi sekret powodzenia tej organizacyi?

Oto to, że każde z Kół T. S. L., stanowiące część istotną jednego wielkiego organizmu i czerpiące siłę z tej jedności, posiada nader rozległą *autonomię* i może działalność swoją rozwijać w nader licznych kierunkach. Ta zaś samodzielność w działaniu jest właściwa charakterowi polskiemu. Stąd to organizacya T. S. L., jako odpowiadająca charakterowi polskiemu, takim uznaniem cieszy się w społeczeństwie, gdyż pogodziła i zespoliła w sobie w sposób nader pomysłowy indywidualizm polski z karnością społeczną, bez której obejść się absolutnie nie można. „Pracuj i działaj, jak możesz, jak lubisz, jak chcesz, byleby tylko praca twa dobru narodu służyła, byleby tylko idea dobra i piękna ją do coraz wyższych prowadziła krain” — taki głos słyszy każdy, kto w szeregi T. S. L. wstępuje.

Gdyśmy więc znaleźli taką organizacyę, która i usposobieniu polskiemu i sposobowi współżycia najlepiej odpowiada, niewątpliwie będziemy ją udoskonalać, a w tej akcji Koła z pewnością pierwsze zajmą miejsce.

Koła bowiem to podstawa, na której wspiera się T. S. L.; Kół działalność jest przede wszystkim dla T. S. L. charakterystyczna i życiodajna. Dlaczego? Oto dlatego, że, chociaż Zarząd Główny wydaje na oświatę w różnych jej formach więcej pieniędzy, niż Koła, to jednak Koła T. S. L. 1) jako rozrzucone po całym kraju są tymi organizatorami społeczeństwa, którzy je do ofiarności na cele oświaty przy każdej sposobności nawiązują i zaprawiają, a 2) prowadzą tak różnorodną i ożywioną działalność oświatową, że, gdyby ona naraz stanęła, przestałoby i całe T. S. L. istnieć. Stąd to Zarząd Główny T. S. L., zdając sobie należycie sprawę z doniosłości pracy oświatowej Kół, otacza je nadzwyczajną troskliwością i w miarę możliwości chętnie przychodzi im z pomocą materialną, a na tem miejscu podnosi z nader wielkiem zadowoleniem fakt, że ogromna masa Kół rzeczywiście prowadzi swą działalność wedle pewnego planu i z ogromną ścisłością. Świadczy o tem i „Terytoryalny obraz działalności T. S. L.“ i „Obraz działalności T. S. L. wedle Kół“.

II. Data założenia Kół.

Nie wszystkie lata były dla T. S. L. jednakowo szczęśliwe w powstawaniu nowych Kół. Wykazuje to następujące zestawienie:

Kata:	1892,	1893,	1894,	1895,	1896,	1897,	1898,	1899.	1900,	1901,
Kół:	4,	24,	5,	2,	3,	2,	6,	5,	4,	6,
Lata:	1902,	1903,	1904,	1905,	1906,	1907,	1908,	1909.		
Kół;	24,	41,	23,	35,	29,	22.	15,	24.	= 274.	

Liczbami temi wyrażone są tylko Koła, które istniały w r. 1909.

Z powyższego widać, że rok sprawozdawczy zalicza się do lat lepszych, gdyż powstały w nim 23 Koła. Ogółem tedy posiadało T. S. L. w r. spraw. Kół 274, z czego przypadało na Galicyę 248, Bukowinę 3, Śląsk 19, Morawy 4.

W roku 1910. powstały już następujące Koła lub też są w toku zakładania: Baranów (pow. Tarnobrzeg), Bołszowce (pow. Rohatyn), Brzozdowce (pow. Bóbrka), Delatyn (pow. Nadwórna). Dunajów, Gwoździec (pow. Kołomyja), Kleparów (pow. Lwów), Kraków IX. im. Królowej Jadwigi, Lutówiska, Lwów XII. im. St. Wyspiańskiego, Mikuliczyn (pow. Nadwórna), Podgórze I. im. Elizy Orzeszkowej (pow. Podgórze), Szczerzec (pow. Lwów).

Należy żywić nadzieję, że Rok Grunwaldzki ożywi wszystkie miejscowości naszego kraju i powoła do życia znaczną liczbę Kół. Gdzie zaś przede wszystkim trzeba to uczynić, na to wskazuje mapa Kół T.S.L., którą dołączono do obecnego Sprawozdania w tym właśnie

celu, by wyraźnie przemówiła do społeczeństwa. Tą sprawą powinny zająć się przede wszystkim Związki okręgowe.

III. Członkowie.

Członków liczyło T. S. L. w r. 1909. w r. 1908.

Założycieli	86	86
Dożywotnich	176	167
Wspierających	197	100
Zwyczajnych	28588	25874
Razem	29045	26227

Polaków w Galicyi jest przeszło 4 miliony, a więc do T. S. L. należy tylko 7,26% ogólnej liczby Polaków, licząc na 1 tysiąc.

Wśród Słowiańców istnieje Towarzystwo oświatowe, zwane Družba św. Mohorya.

Na ogólną liczbę Słowiańców na świecie 1. milion 500 tys., należało do tego Towarzystwa w 1905. r. 83572 członków, a dziś niewątpliwie 100 tysięcy.

Zestawmy te liczby, a dojdziemy do niezbyt wesołego wniosku co do potrzeby zrzeszania się dla pracy oświatowej w naszym społeczeństwie. Bo choć liczba członków T. S. L. jest dość wysoka, to jednak powinna być znacznie większa, gdyż znajdujemy się w zupełnie innych warunkach, niż narody wolne.

Koła powinny obmyśleć jednanie członków, stosownie do warunków miejscowych, ale takie, by wszystkich Polaków bez żadnych różnic skupić pod sztandarem T. S. L. Po większej części Koła, które tę sprawę planowo w czyn wcielają, powierzają troskę nad jednaniem członków jednej z komisji, bądź finansowej, bądź organizacyjnej.

Niektóre Koła wprowadziły system pocztówek zwrotnych, o czym dokładne informacje zawiera artykuł Dra M. Stępowskiego w Przewodniku Oświatowym za grudzień r. 1908.

IV. Szkoły średnie,

Gimnazjum w Kutach.

Szkołami średnimi zajmuje się głównie Zarząd Główny, a tylko jedno Koło T. S. L. w Kutach utrzymywało w ciągu bieżącego roku szkolnego 1909/10 gimnazjum, obejmujące na razie pierwszą klasę w dwu oddziałach równorzędnych, oraz osobny kurs gimnazjalny dla dziewcząt, równoważny klasie I-ej.

Zakład pozostaje pod dyrekcją p. Antoniego Sienickiego. Zapisano się do niego 52 chłopców i 36 dziewcząt, a frekwencja ta w ciągu

roku jeszcze się nieco zwiększyła. Dnia 27. października lustrował zakład Inspektor szkolny krajowy Dr Tadeusz Lewicki i na podstawie tej lustracji, wykazującej pomyślny stan zakładu, Ministerstwo Oświaty udzieliło zakładowi prawa publiczności na rok szkolny 1909/10.

Zakład prowadzi i utrzymuje w całości Koło T. S. L. w Kutach. Po upływie dwóch lat stan i charakter frekwencji, oraz poziom naukowy i wychowawczy zakładu zadecyduje o przejęciu gimnazjum przez Zarząd Główny. W każdym razie może się to stać tylko pod warunkiem, że i nadal czynniki miejscowe będą się bardzo wydatnie przyczyniały zarówno do kosztów prowadzenia, jak budowy gmachu.

V. Szkoły wydziałowe i ludowe.

Koła T. S. L. w organizowaniu szkół ludowych w gminach, zagrożonych pod względem narodowym, położyły już wielkie zasługi. I rzeczywiście praca T. S. L. w tym kierunku by tam, gdzie mieszkają Polacy, mogły dzieci polskie pobierać naukę w swoim języku, z każdym rokiem posuwa się coraz bardziej naprzód. Dokładne jednak omówienie tych spraw odnośnie do roboty Kół zostało już poprzednio umieszczone w ogólnym rozdziale, omawiającym szkoły wydziałowe i ludowe T. S. L.

VI. Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe, handlowe i zawodowe.

W dziedzinie praktycznego szkolnictwa rozwinęło już T. S. L. również wydatną działalność.

Zakłada bowiem obok szkół uzupełniających przemysłowych także szkoły handlowe i zawodowe. Wszystkich tych kursów razem jest 30.

Bardziej szczegółowo omówimy na tem miejscu Kurs handlowy i Kursy zawodowe.

Na wielką skalę zakrojony, bo dwuletni *kurs handlowy* istnieje w *Tarnopolu*. Na I. rok nauki uczęszcza 26 chłopców i 19 dziewcząt, na II rok 18 uczniów. Przedmiotami nauki są: język polski i niemiecki, buchalterya, rachunki kupieckie, towaroznawstwo, korespondencya polska i niemiecka, geografia handlowa, prawo handlowe i wekslowe, historia Polski. Celem szkoły jest takie wykształcenie młodzieży handlowej, by ona, rozumiejąc należycie potrzeby i zadanie zawodu kupieckiego, przyczyniła się do podniesienia kupiectwa polskiego. Szkoła ta, istniejąca od roku 1908., przynosi dodatnie rezultaty. Życzyćby tylko wypadało, by za przykładem Tarnopola poszły jak najrychlej inne miasta, gdyż tylko przez przysposobienie młodzieży dla kupiectwa możemy je uczynić polskiem. To powinno być zadaniem całego spo-

łączeństwa, które — dziwnie obojętnie zachowuje się wobec tej pierwszorzędnej sprawy narodowej.

Dom T. S. L. w Kołomyi, ofiarowany przez p. Bron. hr. Starzeńską.

Najważniejsze Kursy zawodowe były następujące.

Koło w Borysławiu urządziło kurs dla elektrotechników, który ukończyło z b. dobrym i dobrym postępem 24 słuchaczy, oraz kurs dla dozorców kopalń, na który uczęszczało osób 22.

Koło II. w Brzeżanach utworzyło kurs dla murarzy i cieśli, który dzielił się na 2 oddziały: dla starszych (45 uczniów) i młodszych (29 uczniów).

Koło w Lisku prowadziło kurs roboty guzików nicianych, z którego korzystało 39 dziewcząt.

Koło Pań we Lwowie utrzymywało szkołę sług im. J. Żulińskiego, do której chodziło 132 uczennic i kursy uzupełniające dla pracowników krawieckich, z których korzystało 66 osób.

Koło Słowackiego we Lwowie prowadzi kursy dla murarzy, metalowców i szewców.

Koło w Olesku prowadzi 10 guzikarni, na które uczęszcza przeciętnie 30 do 50 robotnic, mianowicie w Olesku, Złoczowie, Skwarzawie, Hucie werchobuzkiej, Hucie kołtowskiej, Ożydowie, Zdamach, Przywłocznej i Bebechach.

Koło Pań w Stanisławowie prowadzi kursy guzikarstwa w Delejowie, Drohomirczanach, Wosołowie i Przerośli.

Koła w Tłustem utrzymywało Kurs robót ręcznych dla dziewcząt, Wymieniliśmy te kursy dlatego, by przez wskazanie na bardzo wydatną w tym względzie działalność powyższych Kół zachęcić inne Koła do działalności na tem polu. W ten bowiem sposób rozbudzi się zamiłowanie do zawodów praktycznych i przygotuje się dla nich wytrawnych pracowników. Sposób organizowania tych kursów zależeć będzie od miejscowych warunków i siły finansowej Koła.

VII. Kursy nauki początkowej dla dorosłych analfabetów i młodzieży, pozbawionej nauki szkolnej.

Dawniej utrzymywało T. S. L. osobno ewidencję kursów dla analfabetów dorosłych, a osobno tak zwanych szkółek początkowych dla młodzieży. Kiedy jednak uświadomiono sobie należycie, że szkółki początkowe nie mogą być organizowane stale w pracy szkolnej T. S. L., lecz muszą być uważane za tymczasowy środek zaradzenia złemu w tej gminie, gdzie na razie nie ma jeszcze szkoły, gdzie jednak ona być musi, połączono razem te dwie dziedziny pracy T. S. L., mające tę samą charakter, a jednak dotychczas niesłusznie oddzielone i nadano im nazwę „Kursów nauki początkowej dla dorosłych analfabetów i dla młodzieży, pozbawionej nauki szkolnej”.

Znaczenie tych kursów nie jest jednak tak małe, jakby się na pierwszy rzut oka wydawało, w wielu bowiem wypadkach stanowią one przygotowanie do otwarcia normalnej szkoły pospolitej, o ile znajdują się ustawowe po temu warunki.

Jeżeli jednak Kursy takie dla młodzieży w latach szkolnych będą powoli zanikały wskutek stałego przyrostu nowych szkół polskich, których jest za mało w stosunku do potrzeb, to kursy dla dorosłych analfabetów muszą jeszcze istnieć o tyle dłużej, im więcej młodzieży obecnie wskutek braku szkół nie korzysta z nauki elementarnej. Kursów nauki początkowej posiada T. S. L. obecnie 147. Wśród kursów dla dorosłych dadzą się wyróżnić dwie grupy: dla analfabetów cywilnych i wojskowych. Że skutki pracy na kursach dla wojskowych są znaczne, o tem świadczą pisma Komend wojskowych które i Zarządowi Głównemu i poszczególnym Kołom wyrażały swe uznanie i podziękowanie za tę działalność. Ponadto Rada Szkolna Krajowa udzieliła niektórym Kołom subwencji na prowadzenie Kursów.

Znakomicie zorganizowane są te Kursy przez Koło I. w Krakowie. Podzielono je na kurs niższy i wyższy. Przedmioty naukowe

1) na kursie niższym są następujące:

- a) czytanie pisma i druku,
- b) pisanie,
- c) język polski z deklamacją łatwych utworów,
- d) rachunki pamięciowe i piśmienne, miary i wagi metryczne.

2) na kursie wyższym ponadto:

- e) nauka geografii, historii polskiej, historii naturalnej i higieny,
- f) stylistyka praktyczna.

Po ukończeniu Kursów wydaje się uczniom świadectwa.

Większe Kursy nauki początkowej prowadzą nadto Koła w Bochni (kurs cywilny 16 uczniów, kurs wojskowy w 2 oddziałach 88 uczniów), w Kołomyi (2 kursy cywilne, na jednym 30 uczniów, na drugim 18), akademickie w Krakowie (18 uczniów, 18 uczennic), w Tarnowie (kurs wojskowy 120 uczniów), w Tarnopolu (na 21 kursach 674 uczniów). Oprócz tego rozsiane są po kraju inne mniejsze i krócej trwające kursy, o czem świadczy ogólna ich liczba 147. O dodatkiem działaniu tych kursów można także wnosić i z tego, że obecnie już we wszystkich kursach uczą siły kwalifikowane. Chodziłoby tylko o to, by w jeszcze większej liczbie zasiać nimi kraj, aby już raz wyplenić analfabetyzm u starszych, a nie dopuścić do zakorzenienia się tego zła u młodszych. Nie przyjdzie to zaś Kołom z trudnością, gdyż koszta połączone z urządzeniem kursów są bardzo małe.

VIII. Ochronki.

Ochronki T. S. L., których ogółem jest 14, możnaby podzielić na dwie grupy: jedne, to jest znajdujące się w kraju, mają za cel

skupienie dziatwy. mającej rodziców. pracujących poza domem. by ochronić je przed złym wpływem ulicy. drugie zaś. mianowicie te. które znajdują się na kresach zachodnich i wschodnich. mają obok tego specjalnie ochroniarskiego celu jeszcze inne. ważniejsze zadanie: narodowe. gdyż bronią młodzież już od wczesnego jej zarania przed wynarodowieniem. Stąd to pochodzi. że tam. gdzie powstaje szkoła polska. musi obok niej stanąć i ochronka; tak jest w Morawskiej Ostrawie. Przywozie. a w ostatnim roku w Witkowicach i Maryańskich Górach. Że ochronki te spełniają swe zadanie narodowe. tego dowodem jest to. że tam. gdzie się znajdują. liczba młodzieży w naszych zakładach rośnie znacznie z każdym rokiem. Jak zaś pożądanymi dla rodzin robotniczych są nasze ochronki. w których dzieci znajdują staranną opiekę. dowodem jest to. że z każdym rokiem jest w nich coraz większa liczba dzieci.

Ogółem w 14 ochronkach T. S. L. jest 603 dzieci. W najważniejszych zaś kresowych ochronkach jest następująca liczba dzieci; w Morawskiej Ostrawie 87. w Przywozie 106. w Maryańskich Górach 80. w Witkowicach 40.

IX. Bursy.

Zdawałoby się. że liczba burs w T. S. L. jeszcze jest mała; pewno. że w porównaniu z tem. co być powinno. zrobiono dość niewiele. ale i to niewątpliwe. że to. co już uczyniono. zakrojono na wielką skalę. Najpierw na ogół tych burs jest już 18. a do ich liczby należałoby właściwie dodać jeszcze kilka w takich miastach. w których T. S. L. dało początek do założenia bursy. ale zorganizowawszy dla niej osobne towarzystwo. oddało mu ją w opiekę. Następnie wśród burs T. S. L. są prawdziwie wielkie instytucje. mogące się równać z kilkusetletnimi bursami. a mianowicie bursa T. S. L. w Tarnopolu i we Lwowie. Bursa w Tarnopolu mieściła 88 wychowanków. którzy korzystali z biblioteczki. liczącej 117 tomów. z kramiku. gdzie nabywali potrzebnych im rekwizytów szkolnych i innych przedmiotów i z kasy koleżeńskej. W bursie odbywały się wykłady dla młodzieży starszej. również dbano o jej rozwój fizyczny.

Bursa. utrzymywana przez Związek okręgowy we Lwowie. mieści 48 wychowanków. którzy mogą korzystać z biblioteki. liczącej 509 tomów. zarządzają również sklepikiem bursowym. czytają i objaśniają dzieła literatury polskiej i oddają się różnym grom i zabawom ruchowym i utworzyli także Koło abstynentów. Związek Lwowski wybudował już ogromny gmach bursy grunwaldzkiej za 360 tysięcy koron.

Inne bursy znajdują się w Buczaczu, Drohobyczu, Gródku Jagiel., Jaworowie, Kałuszu, Kołomyi, Komarnie, Przemyślu, Rudkach, Samborze, Sanoku, Sokalu, Stryju, Śniatynie, Nowym Targu i Żółkwi.

Ogółem było 496 wychowanków w bursach T. S. L.

Hr. Bronisława Starzeńska.

X. Uczelnie.

Uczelniami nazywamy takie instytucje, w których uczniowie w godzinach wolnych od nauki szkolnej schodzą się celem przygotowywania się do lekcji na dzień następny. Korzystają z nich tacy uczniowie, którzy wskutek złych warunków domowych nie mogą uczyć się w domu. Ogółem posiada ich T. S. L. 7. Koło im. Goldmana we Lwowie było pierwszym, które stworzyło ten rodzaj działalności oświa-

towej. Uczelnia tegoż Koła we Lwowie funkcjonuje przez 10 miesięcy od godz. 3 do 8 wieczorem i mieści się w ubikacjach szkoły miejskiej. Schodzi się w niej 21—24 uczniów, nad których nauką czuwa płatny instruktor. O godz. 5. otrzymują uczniowie podwieczorek, a ponadto niekiedy nawet części ubrań. Koszt utrzymania Uczelni przez rok wynosił 1327 kor. 65 h. Uczelnie są pożądane zwłaszcza w większych miastach, w których są większe fabryki, gdyż umożliwiają naukę dzieciom takich rodziców, którzy przez cały dzień pracują poza domem w fabrykach. Nie tracą one na znaczeniu nawet w takiej miejscowości, w której powstają bursy, gdyż gromadzą młodzież taką, która ma wprowadzić nocleg w domu i pewien przytułek, ale tak lichy, że przy nauce przedstawia cały szereg stron ujemnych. Stąd uczelnie mają wielkie moralne znaczenie. Przytem nie należy spuszczać z oka ogromnego ich narodowego znaczenia.

XI. Wypożyczalnie, Wypożyczalnie połączone z Czytelniami, Czytelnie, Biblioteki publiczne miejskie, Biblioteki ruchome, Kursy dla kierowników czytelni.

Czytelnie, wypożyczalnie książek itd. stanowią po szkołach średnich i ludowych najważniejszą stronę działalności T. S. L. Wszystkie prawie bez wyjątku Koła wyteżają jak najusilniejsze starania, by okręgi swoje zakryć siecią wypożyczalni i czytelni. I powiedzieć można, że obecnie Koła wyszły już z okresu bezładnego w tej sprawie działania, lecz opierają się na pewnym planie. Podczas gdy dawniej Koła zakładały czytelnie tam, gdzie się zdarzyło, zwłaszcza w takich wsiach, skąd pochodzili przypadkowo działacze danego Koła, choćby one były w bardzo wielkiej odległości od głównej siedziby Koła, to obecnie wskutek powiększenia się liczby Kół odstąpiły Koła od tej praktyki i oddawszy swoje odległe czytelnie innym, bliższym terytoryalnie Kółom, ograniczają się do własnego Okręgu i starają się wszystkie wsie zaopatrzyć w wypożyczalnie i czytelnie. Po większej części Zarządy Kół sporządzają mapki placówek oświatowych danego Okręgu i unaoczniały sobie w ten sposób potrzeby tego terytoryum, na którym pracują, starają się zapełnić luki, a zaczynają zwykle od czytelni dlatego, że w ten sposób zyskują stałą placówkę oświatową w danej miejscowości, w której znajdują oparcie, gdy przyjeżdżają z odczytem lub przedstawieniem. Na tem miejscu zachęcić wypada wszystkie bez wyjątku Koła, by pracę swą w zakładaniu czytelni prowadziły nadal na podstawie ściśle określonego programu i by starały się dotrzeć się do wszystkich wsi swego Okręgu.

W działalności czytelnianej kierują się Koła nie jakimś jednym szablonem, ale postępują zależnie od warunków miejscowych. To właśnie dostosowywanie się do potrzeb lokalnych wyjaśnia nam ogromny rozrost tej dziedziny działalności T. S. L. Wprost podziw nieraz ogarnia, na jakie ciekawe, a w skutkach zbawienne pomysły zdobywają się Koła, by tylko zdobyć jakąś placówkę dla działalności oświatowej. Oto jeden z takich pomyslowych sposobów postępowania: Każda czytelnia otrzymuje 25 książek jako dział zakładowy, którego z danej miejscowości ruszyć nie wolno; ponadto udziela się każdej z nich paczkę złożoną z kilkudziesięciu książek, którą jednak po roku odbiera się z danej czytelnii i przenosi do innej miejscowości, wtedy w zamian za to dostaje czytelnia nową paczkę innych książek i tak dzieje się z roku na rok. Korzyści tego sposobu postępowania są dwójakie: najpierw czytelnicy wiedząc, że książki te same zostaną u nich tylko przez 1 rok intensywniej oddają się czytaniu, przez co interes dla czytelnictwa niejako się zaostrza, powtórę Koło może małymi zasobami pieniężnymi założyć większą liczbę bibliotek, a kiedy wzrośnie w fundusze, może te biblioteczki zamienić na stałe.

Niewątpliwą jest rzeczą, że najbardziej godnymi polecenia są biblioteki stałe, corocznie powiększane. Tak też dzieje się po większej części. Jeżeli wyżej wspomniano o zakładaniu bibliotek „wymennych“, to tylko dlatego, by zwrócić uwagę na pomyslowość Kół, które w braku funduszy radzą sobie pomysłowymi, a w danych warunkach skutecznymi sposobami pracy. — Wśród instytucji, które do tego działu czytelnictwa należą, ustalić można następujące typy:

1. Wypożyczalnie książek; 2. czytelnie; 3. czytelnio-wypożyczalnie; 4. biblioteki publiczne miejskie; 5. biblioteki ruchome.

Dla ustalenia terminologii w tej kwestyi określimy każdy z tych typów i zwracamy uwagę Kół, by tej terminologii trzymały się w swej praktyce czytelnianej ze względu na jednostajność postępowania na całym terenie T. S. L.

Wypożyczalnia książek jest to instytucja, w której tylko pożyczają się książki i pisma do domu.

Czytelnia zaś posiada własny lokal lub wynajęty, w którym czytają się pisma i książki na miejscu, a nie wypożyczają się ich zupełnie do domu.

Wypożyczalnia połączona z Czytelnią jest wtedy, gdy można książki i pisma pożyczać do domu, a nadto czytać je na miejscu w lokalu tej instytucji.

Biblioteką publiczną miejską nazywamy taką wypożyczalnię książek, która zamierzona jest odrazu na większą skalę. Taka n. p. miejska biblioteka literacko-naukowa im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie posiada 5000 dzieł, a 6000 tomów, podzielonych wedle następujących działów: 1) powieści, 2) dramat, poezya, historia literatury, 3) filozofia i psychologia, 4) socjologia i estetyka, 5) historia i monografia, 6) przyroda i matematyka, 7) podróże i etnografia, 8) rozmaitości, 9) biblioteka dorastającej młodzieży.

W roku 1909. korzystało z niej osob 842, którym wydano 43'000 tomów. Koszta utrzymywania tej biblioteki wynosiły 4623 kor. 10 h. Biblioteki takie publiczne miejskie istnieją nadto w Rzeszowie (dzieł 1983), Czortkowie (dz. 1200), Jarosławiu (dz. 1155), Nowym Sączu (dz. 3500), Samborze (dz. 2465), Sanoku (dz. 095), Tarnopolu (dz. 656), Krośnie (dz. 974) nadto pomniejsze w Dębicy, Dolinie, Jasle, Lisku, Łańcucie, Mielnicy, Mikulicach, Stanisławowie, Śniatynie, Złoczowie, oraz dwie wielkie utrzymywane przez Związek Okręg. w Krakowie i we Lwowie.

Biblioteka ruchoma ma zwą nazwę od tego, że księgozbiór nie jest stale umieszczony w danej miejscowości, lecz zmienia się co pewien czas, n. p. co roku. Bibliotek takich jest niewiele, bo tylko 7.

Zwyczajna droga zakładania tych wszystkich instytucji jest ta, że najpierw tworzy się Wypożyczalnię książek, a gdy czytelnicy nabiorą ochoty do czytania, wtedy bądź wynajmują, bądź też otrzymują bezpłatnie od kogoś z członków lokal, w którym schodzą się od czasu do czasu i czytają.

Stąd najwięcej jest wypożyczalni z czytelniami; bo 1527, wypożyczalni samych 254, a czytelników tylko 12.

Wobec tego, że liczba Koł wynosi 274 przypada

na 1 Koło 5·5 czytelnio-wypożyczalni.

„ „ 0·92 wypożyczalni.

„ „ 0·047 czytelników.

Największą liczbę tych 3 rodzajów działalności czytelnianej razem mają Koła:

Tarnopol (121), Jarosław (50), Nowy Sącz (39), Podhajce (37), Stanisławów I. (33), Tarnów (44), Trembowla (43), Złoczów (37), Brody (22), Czerniowce (27) Kołomyja (30), Lwów Kościuszki (30), Sambor (27).

Z tego choćby widać, że obecnie ruch zakładania tych instytucji jest największy w powiatach wschodniej Galicji, a w Galicji zachodniej dopiero poczyną się rozwijać, w czem przodują Koła: Tarnów, Nowy Sącz, Bochnia i Kraków akademickie.

Najbliższe tedy lata muszą nam posunąć tę kwestyę w tym kierunku naprzód, by w obecnie leżących odłogiach okęgach rozwinąć żywe zakładanie wypożyczalni i czytelni tak, by nie było ani jednej miejscowości bez polskiej placówki oświatowej tego rodzaju. Przy stworzeniu jednak tych placówek należy prowadzić ścisłą ewidencję w Kole, a po założeniu przeprowadzać co pewien czas lustrację, zwłaszcza przy sposobności odczytów, by je ciągle ożywiać. Ogromnie praktyczną jest rzeczą sporządzanie podwójnych katalogów książek wedle autorów, wysyłanych do wypożyczalni; jeden taki katalog wysyła się razem

Uczestnicy Kursu dla kierowników czytelni, urządzonego przez Akademickie Koło T. S. L. w Krakowie.

z książkami do wypożyczalni, a drugi zostaje w Kole, wskutek czego przy uzupełnieniu wypożyczalni wie się, jakie książki do danej wypożyczalni można posłać; w tym też katalogu wpisuje się, kiedy wypożyczalnia została założona, gdzie się mieści, ile każdym razem otrzymuje dzieł i tomów. Wtedy ma się dokładną ewidencję wszystkich wypożyczalni i czytelni i nie potrzeba kierowników ich prosić po kilka razy o sprawozdanie, chyba co do liczby czytelników.

Wypożyczalnie i czytelnie T. S. L., rozsiane w ogromnej liczbie po całym kraju, stały się wprawdzie ogniskami ruchu oświatowego,

ale siła ożywiająca tych ognisk kulturalnych zależna jest od tego, czy kierownicy tych czytelni należycie rozumieją swoje zadanie oddziaływania pod każdym względem dodatnio na lud. „By więc wykształcić takich pionierów oświaty, — pisze krakowskie Koło akademickie w swem sprawozdaniu za rok 1909. — by zachęcić ich do pracy samodzielnej we własnej wsi, na własnym zagonie, do tej pracy cichiej u samych podstaw, na której opierać się musi gmach niepodległości, by ich odpowiednio przygotować i wskazać drogi, po których pójść mają zorganizowaliśmy „Kurs kierowników czytelni“. Kurs ten trwał od 7. lutego do 16. lutego 1909.

Program kursu był następujący:

I. Geografia i etnografia ziem polskich.

Historia przed- i porzobiorowa.

Nasze wschodnie i zachodnie kresy.

Stosunki międzypaństwowe i ich wpływ na sprawę polską.

II. Galicya: Kraj i ludzie.

Przemysł i handel.

Rolnictwo.

Asocjacja w rolnictwie.

Wychodźstwo zarobkowe i projekt jego organizacji.

Urządzenia polityczne Austrii i Galicyi.

Ustawa gminna.

Ustawy: drogowa, łowiecka, o szkodach polnych, o włościach rentowych, ustawa szkolna, konkurencyjna i budoowlana.

III. Metody pracy społecznej na wsi.

Wykłady odbywały się codziennie przed i po południu, wieczorami pogadanki i seminaria.

Uczestników kursu było 36, z powiatów: krakowskiego (3), wielickiego (1), bocheńskiego (5), brzeskiego (1), tarnowskiego (2), nowosądeckiego (4), jasielskiego (4), brzozowskiego (2), rzeszowskiego (4), łańcuckiego (4), jarosławskiego (1), lwowskiego (1), kołomyjskiego (4).

Kursów takich urządziło T. S. L. w roku 1909. dwa.

XII. Domy ludowe.

W r. 1902. rzucono myśl stworzenia *domów ludowych*. Wycho-
dzono wtedy z tego stanowiska, że wieś polska niema jeszcze żadnego ogniska, gdzieby ludność mogła zbierać się dla zaspokojenia swych duchowych i umysłowych potrzeb. Karczma, a w niej alkohol, oto jedyne źródła rozrywki dla naszego wieśniaka. Dom ludowy mógłby

zgromadzać ludność w dniu świąteczne i długie zimowe wieczory na gawędę, naradę, odczyt lub zabawę, bez konieczności płacenia podatku ze zdrowia i dobrobytu, jaki stale ściąga karczma; mogłyby zaś umieścić się w nim czytelnia, sala na przedstawienia teatralne, zabawy, odczyty, herbaciarnia, względnie pokój z przekąskami, sala na posiedzenia Rady gminnej i kancelarya gminna, oraz mieszkanie administratora, wreszcie sklep gminny. W r. 1906. posiadało T. S. L. 2 domy, w r. 1907. 4, w r. 1908. 7, w r. 1909. 11, posiadały zaś je Koła w Borszczowie (w Głębocku), Glinianach, Grzymałowie, Kołomyi, w Krakowie VII (w Jazach), Olesku, Potoku Złotym, w Stanisławowie III (w Uhornikach), Tarnopolu, Wojniłowie i Żółkwi.

Dom w Kołomyi został darowany T. S. L. przez hr. Bronisławę Starzeńską, a dom w Potoku Złotym, zwany „Ratuszem“, został zapisany przez ś. p. Włodzimierza Gniewosza. Obecnie zamierzona jest budowa domu Grunwaldzkiego we Lwowie i drugi dom w Tarnopolu.

XIII Zbiory muzealne.

Akcyę w tym kierunku zapoczątkowało Koło w Tarnopolu, poza tem prowadzą ją Koła w Kołomyi i Nowym Sączu.

W Kołomyi podstawę Zbiorów stanowią zbiory śp. Edmunda hr. Starzeńskiego, składające się z zakresu etnografii huculskiej i podhalskiej, z wykopalisk rzymskich, z pięknych okazów muszli krajowych oraz z cennych albumów i artystycznych wydań celniejszych dzieł pióra i pendzla. W Nowym Sączu utworzyło Koło T. S. L. „Muzeum Ziemi Sądeckiej“ i obecnie posiada już kilkadziesiąt przedmiotów cennych.

W Tarnopolu Zbiory, kompletowane są już od 4 lat; składają się na nie monety, medale, broń, wykopaliska przedhistoryczne, stare zegary, porcelana, sztychy, dokumenta i rzeźby.

Przykładem tych trzech wybitnych Kół T. S. L. zostaną niewątpliwie zachęcone i inne Kola do tworzenia Muzeów, a spełnią w ten sposób kulturalną swą misyę.

XIV. Biura porady prawnej.

Biur porady prawnej posiada T. S. L. 6; stworzyły je Koła w Horodence, Kołomyi, Łańcucie, Stanisławowie I, Tarnopolu i Złoczowie. Ich znaczenie społeczne jest aż nazbyt widoczne, a konieczność tworzenia tych biur jest tem większa, im więcej czyteln i wypożyczalni na wsi posiada Koło. Albowiem włościanin, widząc, że nawet w sprawach praktycznych Koło spieszy im z pomocą, żywiej i lepiej odnosi się do instytucyi, przez to Koło stworzonych, bo widzi w nich niejako

stały łącznik między sobą, mającym cały szereg potrzeb, a Kołem, które te potrzeby zaspakaja. To też Koła winny baczną zwrócić uwagę na to, by ludowi w kwestyach praktyki życiowej, a więc w sprawach gospodarskich i prawnych przychodzić skutecznie z pomocą; będzie to także ważna działalność oświatowa.

XV. Odczyty i pogadanki.

Już w zeszłorocznym sprawozdaniu zwrócono uwagę z jednej strony na to, że praca Kół na polu odczytów jest „poważną, trwałą i bez zastrzeżeń wydatną pracą społecznonarodową“, a z drugiej strony na to, że Koła, korzystając z urządzonych przez Zarząd Główny wypożyczalni przeźroczy, odczyty swoje uczyniły bardziej zajmującymi dla ogółu słuchaczy. W niniejszym sprawozdaniu należy również skonstatować, że Koła w tej pracy stale idą naprzód i to nie tylko pod względem ilości, ale i jakości odczytów. Po licznych próbach doszły Koła do przekonania, że odczyty historycznoliterackie należy ograniczać jak najbardziej, wygłaszać je na uroczystościach narodowych, a natomiast należy iść w lud z odczytami z dziedzin praktycznego gospodarstwa i rolnictwa, oraz bliskiej rolnikowi przyrody, nie pomijając kwestyi, związanych z uprzemysłowieniem kraju i stworzeniem silnego ruchu w dziedzinie kooperatywy społecznej, poruszając ważne dla włościan kwestye prawne. Dla ilustracyi tego, co wyżej powiedziano, podamy tylko następujące przykłady:

Koło w Bochni urządziło 24 odczyty, w tem 16 prakt. i przyrodn.

„ w Boryslawiu	„ 23	„ „ 17	„
„ w Brzeżanach	„ 61	„ „ 33	„
„ w Jarosławiu	„ 100	„ „ 50	„
„ w Kołomyi	„ 31	„ „ 18	„
„ I. w Krakowie	„ 18	„ „ 11	„
„ w Tarnopolu	„ 464	„ „ 135	„

Niewątpliwą dalej jest rzeczą, że wypożyczalnia przeźroczy przy Zarządzie Głównym stała się dla Kół bardzo pomocną przy urządzaniu odczytów, co zostało wykazane na str. 68 przy omawianiu tej instytucyi T. S. L. Tu jeszcze wypada nam tylko zachęcić do najgorętszej akcyi w dziedzinie odczytowej, gdyż przez odczyty i pogadanki wygłaszane w czytelnich, utrzymuje się ścisły z nimi kontakt i pobudza wieś do ruchu umysłowego.

XVI. Obchody narodowe.

Obchody narodowe stały się już — rzec to można śmiało — przywilejem T. S. L. Zawdzięczać to należy ruchliwości Zarządów

naszych Kół. Przytem wskutek ciągłej pracy odczytowej w T. S. L. i wobec ciągłego ruchu organizacyjnego, jaki w T. S. L. stale istnieje, mamy jakiś pewien stały rozpęd w tym kierunku, który z każdym rokiem dlatego bardziej potężnieje, że pociąga za sobą szeregi włościństwa. Nieraz słysząc głosy przeciwne obchodom narodowym; są to głosy tych, co nie znają wszystkich stron pracy społecznej. W pracy społecznej są i dni powszednie i świąteczne. Powszednimi są dni odczytów, zakładania czytelń, nauki szkolnej itd.; one stanowią rdzeń życia oświatowego. Świąteczne zaś dni, to jest uroczystości narodowe podnoszą ducha jednostek i mas, jednoczą warstwy społeczne i ludzi o różnych poglądach w jeden naród, słowem są kwatem pracy narodowej. Nie dziw tedy, że T. S. L. może się szczycić pokazną liczbą 621 obchodów narodowych, urządzonych w roku 1909.

Wśród nich zaś wybijają się na plan pierwszy uroczystości ku czci Juliusza Słowackiego.

Rok jubileuszowy ku czci Juliusza Słowackiego.

Rok jubileuszowy ku czci Jul. Słowackiego obudził i w T. S. L. bardzo żywy ruch około ożywienia kultu poety i utrwalenia w pamięci szerokich warstw ludowych jego dzieł i szczegółów jego żywota. Na skutek wezwania Zarządu Głównego liczne Koła T. S. L., urządzały nabożeństwa (28), wieczory uroczyste (89), odczyty (117), pogadanki (35) oraz przedstawienia teatralne (8). Nadto wspólnie z innymi komitetami urządzono bardzo wiele nabożeństw, wieczorów, odczytów połączonych z deklamacyami itp. Cyfry powyższe odnoszą się do połowy niespełna Kół T. S. L. bo mimo wezwań i okólników Zarządu Głównego wielka liczba Kół T. S. L. nie nadesłała sprawozdań z obchodów i uroczystości. Dla uczczenia poety Zarząd Gł. ogłosił konkurs na pracę o Słowackim. Konkurs ten jeszcze nie został rozstrzygnięty, gdyż sędziowie nie zdążyli jeszcze ukończyć oceny dziełek nadesłanych. Nadto wydał Zarząd Główny portret Słowackiego większych rozmiarów oraz podobizną w mniejszym formacie z treściwym opisem, a Przewodnik Oświatowy poświęcił jubileuszowi osobny artykuł. Następnie wydał Zarząd Gł. broszurę p. t. Słowacki jako wychowawca narodu, napisaną przez Michała Sokolnickiego. Dla utrwalenia pamiętki roku jubileuszowego Zarząd Główny nazwał polskie gimnazjum w Orłowej na Śląsku imieniem Słowackiego, a liczne Koła Czytelnie T. S. L. również przybrały nazwę twórcy Anlellego. Zaznaczyć wreszcie należy, że krakowskie Koło im. Jul. Słowackiego

T. S. L. na skutek ogłoszonego konkursu również wydało dziełko p. Ireny Leszko, które bardzo nadaje się do bibliotek I. i II. stopnia. W końcu wspomnieć należy, że staraniem Zarządu Głównego T. S. L. rozeszły się po całym kraju w olbrzymim nakładzie „marki Słowackiego“, z których dochód powiększył fundusze na budowę gimnazjum realnego w Orłowej.

Siejba przeto rzucona pod wezwaniem imienia wielkiego poety przez T. S. L. nie poszła na marne. Wynik jej moralny i materialne korzyści już dziś są znaczne, a T. S. L. może śmiało przyznać sobie że dobrze spełniło swój obowiązek wobec pamięci tego, który wzywał żywych, by „nie tracili nadziei i przed narodem nieśli kaganiec oświaty“.

XVII. Koncerty i przedstawienia teatralne, zabawy, rauty, festyny, wenty itp.

Wyliczone w nagłówku działy pracy w T. S. L. rozpadają się na dwa działy: jeden dział ma cele jedynie idealne, wychowawcze, drugi zaś cele materialne, finansowe. Koncert ludowy i przedstawienie teatralne, urządzone jedynie dla zaznajomienia ludu i młodzieży z wybitnymi dziełami naszych mistrzów pióra i tonów, należą do działu pierwszego. Wprawdzie nie stanowią one wybitnej strony działalności T. S. L., gdyż było ich w r. 1909. 225 zaledwie, to jednak świadczą o tem, że mimo nadzwyczajnie rozwiniętej działalności T. S. L. w dziedzinie szkolnictwa i czytelnictwa i ta praca nie leży zupełnie odłogiem.

Drugi dział, do którego zaliczamy koncerty i przedstawienia, zabawy, rauty, festyny, wenty, urządzone przez Koła w celach zyskania zasobów materialnych, stanowią w niejednym Kole poważną pozycję dochodową; zależy to od zgrabnego zaaranżowania zabawy, wykwintnego urządzenia rautu lub przemysłnego zebrania fantów na wentę gospodarczą. Choć idealny cel nie jest bezpośrednim w tych przedsięwzięciach, to jednak wspominamy o nich najpierw dlatego, że przynoszą dużo pieniędzy na właściwe cele oświatowe, a powtóre i dlatego, że wiele pracy i trudów pochłaniają tym pracownikom T. S. L., którzy je urządzają. Było ich ogółem 371.

XVIII. Wycieczki ludowe.

Wycieczki ludowe i szkolne do takich miejscowości w kraju, które godne są zwiedzenia, stanowią bardzo poważną pozycję w działalności T. S. L. ze względu na swe znaczenie kulturalne. Najważniejsze są wycieczki do Krakowa, a urządzone ich w roku sprawozdawczym 95.

Przyjmowaniem wycieczek w Krakowie zajmują się dwa Koła: Koło i.n. A. Asnyka objęło sprawy administracyjno-gospodarcze (noclegi, wikt), a Koło akademickie oprowadzanie po mieście. Do nich więc należy się zwracać we wszystkich sprawach wycieczkowych.

Ogółem było w roku sprawozdawczym 137 wycieczek.

XIX. Wiece oświatowe i zjazdy kierowników czytelń.

Dla pobudzenia ruchu oświatowego na wsi nie dość założyć wypożyczalnię, czy czytelnię, nie dość przyjeżdżać od czasu do czasu z odczytem, ale trzeba urządzać manifestacye w formie wieców oświatowych, bo te ducha podnoszą i często nawet ośpałych potrafią dźwignąć lub zwoływać zjazdy kierowników czytelń, by mogli na podstawie licznych doświadczeń udzielać sobie wzajemnie rad i pouczeń i zastanawiać się nad potrzebami instytucji, które kierują. Wprawdzie z urządzeniem wieców i zjazdów połączone są pewne koszty, ale korzyści duchowe są znaczne, zwłaszcza jeżeli program był interesujący. To też ufać należy, że z wieców i zjazdów, urządzonych w r. sprawozdaw. w liczbie 101, odniosły znaczną korzyść nasze ogniska oświatowe po wsiach, któremi są głównie czytelnie i wypożyczalnie. Z postępeni uświadomienia ludu rozwija się także i ta działalność T. S. L., a większe Koła nawet stale ją organizują.

XX. Inne rodzaje działalności Kół.

W poprzednich rozdziałach zostały omówione najważniejsze rodzaje działalności oświatowej Kół, które ogarnęły już cały kraj. Pragnąc jednak ująć działalność Kół w jak najbardziej całkowity obraz, nie możemy pominąć milczeniem i takich prac, które nie rozwinęły się w całym T. S. L. dotychczas należycie stanowią jednak w pracy niektórych Kół wcale poważną pozycję.

Kramy: T. S. L. na odpustach i jarmarkach na pozór wydawałyby się czemś drobnem; gdy jednak głębiej zastanawiamy się nad wartością obecnych kramów, sprzedających wszelaką tandetę, zgubną często pod względem narodowym, wtedy musimy dojść do przekonania, że tej akcji nie powinno się tak lekceważyć, jak się to czyni dotychczas. Gdyby Koła T. S. L. ujęły tę sprawę w swe ręce, moglibyśmy rozrzucić po kraju znaczną liczbę dobrych i moralnie i narodowo Kalendarzy i książek, pięknych obrazów i t. d. Kram taki urządzony przez Koło V. im. Adama Asnyka w Krakowie w czasie koronacyi Matki Boskiej u OO. Franciszkanów w Krakowie przyniósł

znaczny sukces moralny i materialny (patrz „Przewodnik Oświatowy“ za kwiecień 1909).

Wystawę obrazów urządziły Koła w Jarosławiu i w Nowym Sączu i miały nawet znaczny dochód.

Kółka śpiewackie i dramatyczne. Kółka samokształcenia organizowane w różnych miejscowościach przez T. S. L.

Kółka rolnicze i Kasy Reiffeisenowskie często zawdzięczały swa powstanie energicznemu Zarządowi Kół T. S. L.

Zbieranie odpadków jak starych kaloszy, cynfolii, flaszek z atramentu, skórek pomarańczowych itp. organizuje znakomicie Koło im. Jeża, które za skórki pomarańczowe uzyskało przeszło 1000 koron.

E.

Sprawozdanie finansowe Zarządu Głównego.

Zanim przystąpimy do omówienia poszczególnych działów zamknięcia rachunkowego, uważamy za konieczne poświęcić parę słów usprawiedliwieniu niestosunkowo — na pozór — wielkiego niedoboru w funduszu bieżącym Zarządu Głównego. Niedobory lat ubiegłych, zdarzające się z natury rzeczy dość często, dochodziły nieraz do kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu tysięcy koron, jednakże nigdy nie wzrosły do tej wysokości, jak w roku sprawozdawczym.

Niedobór roku 1909, w kwocie K 153.315.45, na pierwszy rzut oka tak zastraszający, że może budzić obawy o dalszy byt Towarzystwa, po dokładniejszym wejrzeniu w rachunek dochodów i wydatków Zarządu Głównego musi okazać się zupełnie usprawiedliwiony.

Przedewszystkiem należy wziąć tu pod uwagę usiłowania, podjęte w tym kierunku, aby uporządkować rachunkowość Zarządu instytucji. Trudno bowiem wyobrazić sobie instytucję o tak rozlicznych i różnorodnych agendach, — obejmującą kraj cały, zatrudniającą stale dziś przeszło sto osób, licząc w to personal nauczycielski i biurowy, bez odpowiednio uporządkowanej administracji i finansów.

Obok wielu innych starań, poczynionych dla tej sprawy, należało przejrzeć krytycznie dawniejsze bilanse Towarzystwa, przyczem okazała się potrzeba wprowadzenia pewnych korektur i zmian, aby otrzymać zgodność z istotnym stanem rzeczy. W tym celu musieliśmy reaktywować w rachunku bilansu fundację śp. Zubrzyckiego w kwocie K 12.620.26, od której odsetki stale obciążać nas będą na rzecz Koła T. S. L. w Nowym Sączu.

Również fundusz na dubiosa, stworzony przez naszych poprzedników, a w roku ubiegłym wyczerpany w zupełności, trzeba

było dotować w znaczniejszy sposób, gdyż wykazywane z roku na rok salda bierne Kół T. S. L. i osób prywatnych, pozostających z nami w stosunkach finansowych, okazały się po bliższem zbadaniu w pewnej części wątpliwe co do możliwości ich realizacji, w pewnej wprost nieściągalne. Fundusz na dubiosa dotowaliśmy więc w roku sprawozdawczym kwotą K 10.000, co nam pozwoli w ciągu najbliższych kilku lat poczynić odpisy na rachunkach bieżących tych dłużników, od których pretensya nasza nie jest do odebrania.

Umorzenia te, dokonywane zresztą bardzo ostrożnie i po wyczerpaniu wszelkich środków prawnych, nie będą w przyszłych latach

Ratusz w Potoku Złotym, zapisany na rzecz K. S. L. przez śp. Włodz. Gniewosza.

wpływać na wynik obrotów funduszu bieżącego, ale będą pokrywane z funduszu na dubiosa. W tym roku skreśliliśmy takich nieściągalnych pozycji na łączną kwotę K 7.560.70 przez ciężar rachunku strat, przez co znowu zwiększyliśmy ogólny deficyt.

Mógłby nas spotkać zarzut, że w instytucji oświatowej, dysponującej groszem publicznym, darowywanie dłużnikom tak wielkich stosunkowo sum, idących w tysiące koron, jest marnotrawieniem tego grosza, spowodowanem przez lekkomyślne szafowanie kredytem. Ten zarzut byłby niesłuszny. Dłużnikami naszymi, którzy nie chcą lub nie mogą wyrównać swych sald dłużnych, są prawie wyłącznie Koła, a więc organa tegosamego Towarzystwa.

Kto osobiście brał udział przez dłuższy czas w pracach jakiego Koła T. S. L., ten wie najlepiej jakim fluktuacyom ulega zdolność kredytowa Koła, zależna od każdorazowego — a tak zmiennego — składu Zarządu. Nieraz ustąpienie jednostki powoduje upadek większego Koła, którego stosunki finansowe zdawały się na pozór zupełnie uregulowane.

W takiej chwili umorzenie długu Koła ze strony Zarządu Głównego jest przyjęciem z pomocą placówce T. S. L. i nie może być uważane za stratę ze stanowiska interesów całego Towarzystwa. Jestto poprostu zasiłek udzielony w formie częściowego lub całkowitego odpisu długów danemu Kołu. Na takie zasiłki kredyt jest w budżecie każdorocznym przewidziany; inna rzecz, że nadużywanie kredytu w tym kierunku może doprowadzić do ruiny finanse Zarządu Głównego, którego fundusze są tak bardzo ograniczone.

Dalszym krokiem naprzód w uporządkowaniu rachunków było wstawienie do stanu biernego bilansu naszego funduszu bieżącego tych wszystkich ciężarów hipotecznych, których amortyzacja i procenta obciążają ten fundusz bezpośrednio. Natomiast pożyczki hipoteczne, zaciągnięte przez Związki Okręgowe względnie Koła T. S. L. na nieruchomości Towarzystwa, i opłacane z bieżących dochodów tych instytucji, a więc pozostające bez wpływu na fundusze Zarządu Głównego, pozostawiliśmy nadal w bilansie majątku nieruchomego i ruchomego T.S.L. zgodnie z dawniejszym stanem rzeczy.

Długi hipoteczne, które weszły wskutek tej reformy do stanu biernego, obciążyły nasz bilans tegoroczny bardzo znaczną kwotą, a mianowicie:

Dawniejsza $\frac{1}{2}\%$ pożyczka hipoteczna na gmach szkoły wydzielonej w Białej w kwocie	K 30.000
2 pożyczki hipoteczne na realność w Przywozie w łącznej kwocie	„ 10.000
Razem	K. 40.000

Powyższe pożyczki, zaciągnięte w latach dawniejszych nie były w ogóle wykazywane w sprawozdaniach finansowych Zarządu Głównego, co więcej nie figurowały wcale w naszych księgach rachunkowych. Niewłaściwość tę usunęliśmy obecnie, jakkolwiek przez to zwiększył się nasz niedobór tegoroczny w sposób, który dla nieznających istotnego powodu takiego stanu rzeczy wydać się musi niewytłomaczony (Oдноśne pozycje zawarte są w ogólnej sumie K 179.364*64, wykazanej po stronie biernej bilansu jako dług nasz u różnych wierzycieli).

Pomijamy tu sprawę zaciągniętej dalszej pożyczki w Banku krajowym na budynek szkoły wydziałowej w Białej, a to na K 50.000 gdyż ta słuszenie obciąża rachunek roku sprawozdawczego, jako zaciągnięta w tym roku.

Jeśli obecnie zestawimy powyżej przytoczone cyfry, okaże się, że wykazany w bilansie niedobór w kwocie K 153.315·45 tylko w pewnej części wynika z obrotów roku sprawozdawczego, w znacznej jest wynikiem dążności Zarządu Głównego, zmierzających do uporządkowania rachunków z lat ubiegłych.

W szczegółach rzecz przedstawia się jak następuje :

Niedobór wykazany K 153.315·45

Stracenia :

- 1) Reaktywowana fundacja śp. Zubrzyckiego K 12 620 26
- 2) Dotacja funduszu na dubiosa „ 10 000 —
- 3) Dawniejsze pożyczki hipoteczne „ 40 000 —
- 4) Odpisy dokonane „ 7 560 70 Razem K. 70.180·96

Pozostaje faktyczny niedobór roku sprawozdawczego K 83 134 49

Niewątpliwie jestto jeszcze niedobór zbyt znaczny, aby nie był niepokojący, ale stoi już w pewnym stosunku do dawniejszych niedoborów, a nadto jest usprawiedliwiony tą okolicznością, że T. S. L. przystąpiło w tym roku do założenia całego szeregu nowych szkół kresowych (zwłaszcza Gimnazjum w Orłowej), które pochłonęły ogromne sumy.

Pod naciskiem opinii publicznej która jakkolwiek sama żąda nienaruszalności Daru Grunwaldzkiego — z drugiej strony pozostaje pod wrażeniem, że T. S. L. mając tak wielki fundusz do dyspozycji powinno dokonywać cudów na kresach, zmuszeni byliśmy wziąć na swoje barki ciężary, jakie w zwykłych warunkach stanowczo przerażają nasze siły finansowe.

Szkoły w roku sprawozdawczym kosztowały nas (w tysiącach):

Utrzymanie K 200.000

Budowa zbioru naukowe i inwentarz 132.000

Razem okrągło K 332.000

a zatem przeszło 330.000 koron.

Nie chcąc naruszyć na ten cel ani halera z funduszu Daru Grunwaldzkiego, przy znacznie zmniejszonej wskutek daru Grunwaldzkiego ogólnej ofiarności społeczeństwa na bieżące cele Towarzystwa, byliśmy zmuszeni zamknąć rachunki deficytem.

A na usprawiedliwienie i to dodać musimy jeszcze, że w roku sprawozdawczym powiększyliśmy nasz majątek o kwotę K 134.359.53, gdyż za tę kwotę zakupiliśmy różne nowe objekta ru-
chome i nieruchome, czego nie wykazujemy w bilansie funduszu bieżą-
cego, uważając słusznie wartość finansową całego naszego majątku w nie-
ruchomościach w tej chwili za iluzoryczną, wobec absolutnej niemo-
żności sprzedania naszych parcel i budynków szkolnych, oraz wobec
konieczności ponoszenia ciągłych ciężarów na podatki, administrację,
konserwację i utrzymanie naszej własności nieruchomości, nie rentują-
cej się zupełnie. Gdybyśmy, jak to zresztą czynią inne instytucje
nam pokrewne — wstawili wartość parcel i budynków szkolnych do
bilansu w ten sposób, aby ona wpływała na wynik finansowy danego
roku, otrzymalibyśmy w zestawieniu końcowem:

Przyrost majątku	K 134.359.53
po strąceniu amortyzacji	K 39.943.—
oraz niedoboru faktycznego	K 83.134.49
razem	K 123.077.49
ostatecznie nadwyżkę rachunkową	K 11.282.04

Wywód, jaki przeprowadziliśmy powyżej, jest zupełnie prawdziwy
i moglibyśmy bez narażenia się na zarzut lekkomyślności lub ukrywa-
nia prawdy zastosować go przy układaniu zamknięcia rachunkowego
do rocznego sprawozdania. Nie uczyniliśmy tego jednak naprzód dla-
tego, że nie uważamy za wskazane patrzeć specjalnie na sprawy fi-
nansowe z optymistycznego punktu widzenia, a następnie i z tego
powodu, że jakkolwiek jeszcze w tym roku niemal normalnie, acz
z wielkim wysiłkiem można było agendy T. S. L. prowadzić, to prze-
cież rok bieżący nastęca trudności finansowe prawie nie do pokona-
nia, jak to wskazuje budżet na rok 1910, zamknięty przewidzianym
niedoborem w kwocie faktycznej K 171.768.—.

Toteż pewien pesymizm w przedstawieniu stanu rzeczy w spra-
wozdaniu tegorocznem jest zupełnie usprawiedliwiony, co więcej wska-
zany, gdyż pobudzić powinien wszystkie czynniki do tego powołane,
aby zajęły się sanacją finansów T. S. L. Sanacja ta nie może
z natury rzeczy iść w kierunku redukcji wydatków na szkolnictwo
kresowe, nie powinna dążyć do zmniejszenia wydatków na cele oświaty
pozaszkolnej. Co najwyżej należałoby pomyśleć o ewentualnem zwi-
nieniu pewnych agend mniej pilnych i niezbędnych w naszej pracy,
a wymagających ustawicznych wkładów i to znaczniejszych bez nadziei
ich zwrotu, bo nie rentownych. Natomiast starania o zwiększenie docho-
dów Towarzystwa powinny w tak ciężkiej materialnie chwili, jak ta co

nadchodzi, być pierwszym i głównym zadaniem przyszłego kierownictwa

Przechodząc do omówienia poszczególnych działów sprawozdania finansowego, musimy zatrzymać się dłużej przy fundacjach i funduszach Towarzystwa.

Stan funduszy z dniem 31 grudnia 1909 roku wynosił według bilansu K 255.264·81
a że rok temu wynosił 68.631·16

przeto wzrósł o kwotę K 186.633·65
w czym sam Dar Grunwaldzki figuruje z kwotą K 157.204·24
Jest to suma wpływów wraz z odsetkami, jaką społeczeństwo złożyło na nasze ręce na cele obrony kresów. Jakkolwiek bezwzględnie jest to kapitał bardzo znaczny, którego lekceważyć nie można, to jednak biorąc rzecz ze stanowiska potrzeb T. S. L. na szkolnictwo kresowe, nie możemy oprzeć się wrażeniu, że wobec preliminowanych na ten rok wydatków na same kresy w kwocie około 500 000 koron, Dar Grunwaldzki, gdybyśmy go mieli dziś już na ten cel użyć, stanowiłby znikomą małą częśćkę tej potrzebnej kwoty. I tu rodzi się obawa, że nasze wielkie nadzieje na ten dwumilionowy Dar, na którym tyle budowano, okażą się złudzeniem wobec smutnej rzeczywistości. Jeśli wątpliwe jest czy w roku Grunwaldzkim dobijemy do pół miliona koron, czy wogóle należy spodziewać się jeszcze, że później znajdą się miliony na które napróżno teraz czekamy?

Jest jeszcze jeden fundusz, bardzo zresztą nieznaczny, który wykazaliśmy jako nasz dług w bilansie, mimo, że można było uważać go za nieistniejący. Jest to fundusz, powstały z przewyżki dochodów loteryi fantowej T.S.L. nad rozchodami tego przedsiębiorstwa. Zysk w kwocie K 7301·36, osiągnięty po dzień 31 grudnia 1909, uważamy dotychczas jako obcą wierzytelność, i przelejemy go do rachunku dochodów dopiero po ostatecznym uregulowaniu spraw tego przedsiębiorstwa. Już w tej chwili jednak spodziewamy się osiągnąć z tego źródła około 20.000 koron, o ile Koła, będące dłużnikami Loteryi z tytułu zatrzymanych, a więc prawdopodobnie sprzedanych losów, zechcą zaległości swoje (około 4.500 Koron) zapłacić do kasy Zarządu Głównego T. S. L. W przeciwnym razie zysk nasz zmaleje dosyć znacznie, mimo niespodziewanie korzystnego wyniku losowania, przy którym przypadkowo nie wszystkie

główne wygrane padły na losy zakupione. Na tem miejscu raz jeszcze zwracamy się do Kół T. S. L. o wyrównanie tych zaległości i mamy nadzieję, że wezwanie to nie pozostanie bez skutku, zwłaszcza, że w ostatnich czasach dało się u Zarządów poszczególnych Kół zauważyć pewne zwiększone odczucie potrzeb centralnej władzy Towarzystwa. Świadczy o tem w pierwszym rzędzie zmniejszająca się stale z roku na rok suma wierzytelności naszych u Kół.

Zarząd Główny, który przy organizowaniu swoich przedsiębiorstw i dochodów liczyć musi w dużej mierze na pomoc Kół, nie zapomina też o lokalnych ich potrzebach.

Podczas gdy w roku 1907 wypłacił Zarząd główny o g o ł e m z a s i ł k ó w na

okrągłą kwotę K 9 500

a w roku 1908 „ 12.600

to w roku sprawozdawczym wydał na ten cel „ 35.400

w czem lwią część naturalnie przypada na Koła T. S. L. Na rok 1910. przeznaczono na zasiłki dla Kół 43.000 koron i te niewątpliwie będą wypłacone. Za te świadczenia musi jednakże Zarząd Główny żądać energicznego poparcia w organizowaniu Daru Trzeciego Maja, Daru Grunwaldzkiego i przedsiębiorstw dochodowych. Zwłaszcza w tej ostatniej kategorii dochodów, powinny Koła przyjąć z całą lojalnością zarządzenia Zarządu Głównego, zmierzające do wprowadzenia obrotu gotówkowego w miejsce dotychczasowego obrotu kredytowego, idącego w nieskończoność z dotkliwą szkodą dla Zarządu Głównego.

Przedsiębiorstwa, dające z małymi wyjątkami korzystne wyniki, niestety dotąd przeważnie na papierze, wskutek tej właśnie zasadniczej wady, jaką było kredytowanie towaru bez względu na możność finansową i wypłacalność dłużnika, na przyszłość będą niewątpliwie odrzucały zysk efektywny.

Podany w części tabelarycznej rachunek wyniku obrotów funduszu bieżącego wykazuje szczegółowo zysk względnie stratę na poszczególnych przedsiębiorstwach Zarządu Głównego. Korzystnie przedstawiają się tam zwłaszcza wydawnictwa dochodowe (Zysk K 14.392.49) i Centralna Składnica (Zysk K 5.235.85) natomiast Przewodnik Oświatowy (Dopłacono K 3.024.46) a zwłaszcza Kalendarze T. S. L. (Strata K 3.764.74) są ciągle jeszcze ciężarem.

Z innych źródeł dochodu należy podnieść wydatniejszy znów w tym roku Dar Trzeciego Maja (K 52.933.92 brutto); dary osób pry-

watnych i instytucji — z wyłączeniem subwencji na szkoły — wynosiły netto K 25.491'69.

Szkoły — jak to już wyżej wykazano — kosztowały brutto K 332.637'46 z czego pokryto subwencjami i darami „ 183 487'51

Niedobór wynosił tedy K 149.149'95 z czego na rachunek utrzymania przypada K 17.338'30, a reszta na zakupno parcel, budowę, zbiory itp.

Interesujące są dane dotyczące wzrostu wydatków na szkoły w ostatnich kilku latach. I tak w 1907 roku wynosił ten wydatek K 75.233'94, w 1908 roku K 114.247'88, zaś w 1909 K 332.637'46 t. j. prawie trzykrotnie więcej niż w roku poprzednim, a na 1910 rok preliminuje się K 525.291 — tj. przeszło pół miliona koron.

W końcu wspomnieć należy o przekazaniu księżnicy publicznej w Krakowie Związkowi okręgowemu, wskutek czego obroty tej księżnicy po raz ostatni figurują w rachunku dochodów i wydatków Zarządu Głównego T. S. L.

Dokładne dane, dotyczące wszystkich działów sprawozdania rachunkowego znajdują się w części tabelarycznej; tam też pomieszczono tym razem wykaz imienny Ofiarodawców, oraz spis Kół i t. p., które korzystały z zasiłków, udzielonych przez Zarząd Główny z ogólnych funduszy Towarzystwa. Jedyne Ofiarodawców Daru Grunwaldzkiego nie uwzględniliśmy w tem sprawozdaniu, gdyż szczegółowy ich wykaz pomieszczony będzie w osobnej broszurze.

Na zakończenie parę cyfr, świadczących o ciągłym rozwoju Towarzystwa. Bilans zamyka się cyfrą K 1,723.188'52 (w roku 1908 K 1,258.538'80), obrót kasowy bez sald cyfrą K 1,028,322'44 (w 1908 K 590.499'46) a więc wzrost w stosunku 100:174, rachunek dochodów i rozchodów wraz z saldami cyfrą K 2,012.622'21 z każdej strony. Ten ostatni rachunek, którego przez parę lat ostatnich nie wykazywaliśmy w drukowanym sprawozdaniu, został obecnie na nowo wprowadzony do części tabelarycznej, aby Ogółowi Delegatów dać możność bliższego zapoznania się z obrotami, których z ksiąg Zarządu Głównego poznać nie mają sposobności. W ten sposób uczyniliśmy zadość życzeniu komisji skarbowej ostatniego Walnego Zgromadzenia Delegatów, a zarazem umożliwiłszy im szczegółowszy wgląd w stosunki finansowe T. S. L.

Mamy nadzieję, że sąd, jaki o gospodarce naszej Delegacji Towarzystwa wydadzą, nie będzie dla Zarządu Głównego niekorzystny.

F.

Sprawozdanie Rady Nadzorczej T. S. L.

Czyniąc zadość postanowieniom statutu Rada Nadzorcza nie ograniczała się jedynie do kontroli działalności Zarządu głównego, lecz badała także działalność Związków okręgowych i poszczególnych Kół miejscowych. — Członkowie Rady Nadzorczej biali stale udział w obradach Zarządu głównego i niektórych Związków Okręgowych. Rada Nadzorcza przeprowadziła lustrację niektórych Kół miejscowych.

Oceniając działalność całego Towarzystwa, podnieść na eży wzmagającą się z każdym rokiem żywotność pracy narodowej, która coraz pomyślniejszy wydaje rezultat. Widocznym on jest zwłaszcza na kresach wschodnich, gdzie działalność Związków okręgowych wzorowo i planowo prowadzona oddziaływa także bardzo dodatnio na pracę w Kołach. Kresy zachodnie pod troskliwą opieką Zarządu Głównego, przy współdziałaniu Macierzy śląskiej zyskały kilkanaście nadzwyczajnie ważnych placówek narodowych przeważnie w granicach Śląska i Moraw. Rada Nadzorcza stwierdzić może także coraz żywoniejszą działalność Kół w środkowej Galicyi, a w części zachodniej budzić się zaczyna również potrzeba większej pracy narodowej. Ofiarność społeczeństwa na Dar Grunwaldzki jest najlepszem świadectwem żywotowego wzmożenia się poczucia obowiązku współdziałania całego społeczeństwa; jest to objaw, który zdolny jest pogłębić i rozszerzyć działalność Towarzystwa Szkoły Ludowej w wszystkich kierunkach. Gdy objaw ten pomyślnym skutkiem jak najrychlej zostanie uwieczniony, urzeczywistnią się daleko sięgające plany T. S. L., przechodzące już obecnie zwyczajne środki materialne Zarządu Głównego. Niedobór zeszłoroczny i budżet na rok przyszły dochodzą do takiej wysokości, że Walny Zjazd musi poważnie zastanowić się nad rozmiarami dalszej pracy i pokryciem potrzeb.

Rada Nadzorcza pozostawiając formalności rachunkowe sprawozdania finansowego Zarządu Głównego ocenie Walnego Zjazdu, stwierdza, że wyniki gospodarki zgadzają się zupełnie z obrotami pieniężnymi, które w Zarządzie Głównym, Związkach okręgowych i Kołach miejscowych prawidłowo i racjonalnie zarachowane zostały. Nie kwestionując zarachowanych pozycji Rada Nadzorcza wskazać atoli musi na zastanowienia godną pozycję długów Kół w kwocie K. 93902.71. Jest to sprawa poważna która dziś po kilkuletniem doświadczeniu wymaga koniecznego uregulowania.

Członkowie Rady Nadzorczej lustrując Koła zauważyli, że zbyt wysokie zadłużenie Kół oddziaływa w wysokim stopniu ujemnie na ich działalność, a w niektórych Koła uniemożliwia zupełnie dalszą pracę. Z tego powodu Rada Nadzorcza proponuje całkowite wyeliminowanie tych długów przy równoczesnej zamianie tychże w stosunku zdolności

Śp. Włodzimierz Gniewosz.

finansowej poszczególnych Kół na rodzaj obligów, któreby Koła, aż do zupełnego uregulowania, miały corocznie obowiązek wykupić w Zarządzie Głównym. Równocześnie ustalić musi Zarząd Główny na przyszłość zdolność kredytową Kół, której przekraczać bez wyjątku nie wolno.

Rada Nadzorcza przedstawia do uchwały następujące wnioski:

Walny Zjazd uchwali :

- 1) Przyjmuje się sprawozdanie Rady Nadzorczej do zatwierdzającej wiadomości,
- 2) Udziela się Zarządowi Głównemu absolutorium za czynności i rachunki z roku 1909,
- 3) Zarząd Główny udzielić winien Kołom w przyszłości kredytu tylko do tej wysokości, która nie przekracza jednorocznych zasobów finansowych dotyczącego Koła,
- 4) Wyraża się uznanie i gorące podziękowanie całemu społeczeństwu za wielką ofiarność na rzecz T. S. L. w różnych kierunkach, zaś prasie polskiej za gorliwe popieranie celów T. S. L.

Rada Nadzorcza T. S. L.

Sekretarz :

Jan Armółowicz

Jakób Bojko

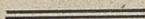
Dr Michał Koy.

Prezes :

Dr Julian Gertler

Paweł Ciompa

Dr Maryan Starzewski.

G.

Uchwały Walnego Zjazdu T. S. L. w Kołomyi w d. 3. i 4. lipca 1909. roku i ich załatwienie.

Walny Zjazd T. S. L. w Kołomyi odbywał się pod świeżym wrażeniem Daru Grunwaldzkiego, składanego przez społeczeństwo dla T. S. L. na obronę kresów, a wyrazem tego była między innymi obszerna dyskusja na podstawie nader gruntownego referatu Dra Władysława Michejdy o sprawach śląskich.

Uchwały W. Zjazdu, przekazane do załatwienia Zarządowi Głównemu były następujące:

II. Walny Zjazd prosi, by Zarząd Główny zwołał ankietę, złożoną z członków przeciętnych Kół lub Zarządów Związków Okręgowych w sprawie sposobu organizowania Daru Narodowego Trzeciego Maja.

Załatwienie:

Zarząd Główny uchwała na razie nie zwoływać ankiety w sprawie organizacyi Daru Nar. 3. maja ze względu na ogromne koszty, jakieby to za sobą pociągnęło, natomiast postanawia postawić sprawę tę na porządku dziennym „Komisyi Daru Nar. 3. Maja“, utworzyć się mającej specjalnie w tym celu na najbliższym Walnym Zjeździe i poleca opracowanie odpowiedniego referatu jednemu z członków Zarządu Głównego.

III. Walny Zjazd wyraża życzenie, by Zarząd Główny zdawał sprawę Walnemu Zjazdowi z tego, jak załatwiono uchwały poprzedniego Zjazdu.

IV. ...by w sprawozdaniu drukowanem podawać krótszą treść wniosków, uchwalonych na poprzednim Zjeździe (dla oryentacyi ogółu).

V. ...by sprawozdanie drukowane było jaknajwcześniej wysyłane przed terminem Wglnego Zjazdu.

Załatwienie:

Wykazano w Sprawozdaniu T. S. L. za rok 1909. str. 112.

VI. W następnem sprawozdaniu uwzględnić, z jakiego działu były książki najwięcej puszczane w obieg.

Załatwienie:

Wykonano w Sprawozdaniu T. S. L. za rok 1909. str. 67.

VII. ...by terminy Zjazdu były ogłaszane znacznie wcześniej, i by do drukowanego sprawozdania dołączyć porządek dzienny Zjazdu.

Załatwienie:

Wykonano, gdyż o W. Zjeździe zawiadomiono Koła okólnikiem z dnia 25. marca b. r. L. 2845.

VIII. Zjazd prosi Zarząd Gł., aby nadsyłał Zarządom Związków Okręgowych wzory bibliotek normalnych.

Załatwienie:

Ze względu na to, że umieszczenie wzorów bibliotek normalnych przy Zarządach Związków Okręgowych byłoby bezpożytecznem uwięzieniem kilkuset tysięcy koron i przy ciągłej zmianie książek, nie miałyby nawet praktycznych skutków, Zarząd Główny nie mógł wykonać tej uchwały.

IX. Walny Zjazd wzywa Zarząd Główny, by wydał jak najrychlej dzieła T. T. Jeża wedle zawartej z nim umowy.

Załatwienie:

W roku 1910. wydano „Uskoki“, inne powieści wydawane będą w ciągu dalszym w pewnych odstępach.

X. Walny Zjazd wyraża życzenie, by Zarząd Główny postarał się o wydawnictwo popularnej broszury o T. S. L.

Załatwienie:

Sprawę tę poruczono do załatwienia Komisji wydawniczej.

XI. Walny Zjazd zwraca się do Kół T. S. L. z wezwaniem, by wyznaczyły w swym okręgu ludzi, którzyby zajęli się zbieraniem funduszków na wydawnictwa, zastosowane specjalnie do potrzeb ludności wiejskiej.

Załatwienie:

Zarząd Główny nie uważał za wskazane rozdrabniać i rozpraszać akcji składkowania na różne specjalne cele T. S. L. właśnie obecnie, kiedy „Dar Grunwaldzki“ wymaga szczególniejszej energii i wysiłków z naszej strony.

XIII. Walny Zjazd wzywa Zarząd Główny, by przyspieszył wydawnictwo i rozsyłkę Kalendarzy T. S. L. w ten sposób, by najdalej do połowy września każdego roku Koła otrzymywały Kalendarze.

Załatwienie:

Zarząd Główny uchwalił wydawać tylko 1 kalendarz T. S. L. i polecił Komisji kalendarzowej, by kalendarz wcześniej ukazał się z druku.

XIV. Zjazd uznaje wydawnictwa kalendarzy za przedsiębiorstwo wyłącznie oświatowe, a nie dochodowe i dlatego wyraża życzenie, by cena kalendarzy ludowych została obniżoną, bez obniżenia ich wartości.

Załatwienie:

Zarząd Główny uchwalił znieść wydawnictwo kalendarza wiejskiego ze względu na ogromny deficyt, jaki wydawnictwo to przynosi rok rocznie.

XVI. Walny Zjazd uchwała, by Z. Gł. zwracał się w kwestyach zasadniczych do ogólnej opinii T. S. L.

Załatwienie:

Zarząd Główny uchwalił zastosować się do życzenia Walnego Zjazdu.

XVII. Walny Zjazd uznaje ciągle za jedną z najpilniejszych spraw staranie się, aby we wszystkich miejscowościach, gdzie odpowiednia ilość dzieci polskich w wieku szkolnym się znajduje, istniała polska szkoła lub przynajmniej polskie oddziały paralelne. To też: a) wzywa Koła, aby w swych okręgach przeprowadziły badania, w których gminach całkowicie lub częściowo polskich nie ma dotychczas polskich szkół lub paralelek i odnośne sprawozdania przedłożyły swemu Związkowi Okręgowemu lub Zarządowi Gł.; b) wzywa Zarząd Gł., by w formie okólnika wyjaśnił Kołom postanowienia ustaw i rozporządzeń, i podał dokładnie sposób postępowania w sprawach tworzenia szkół i paralelek polskich i dopilnował przeprowadzenia przez Koła odnośnych starań.

Załatwienie:

Zamieszczone w dziale szkolnym sprawozdania Zarządu Głównego

XVIII. Walne Zgromadzenie uchwała:

1) Wezwać Zarząd Główny, aby polecił Kołom, mającym siedzibę w miejscowościach, w których skupia się większa ilość robotników (handlówców, rzemieślników i t. p.), by zakładały Czytelnie robotnicze Tow. Szkoły Ludowej; oraz

2) Poleca się redakcyi „Przewodnika Oświatowego“ zamieszczać artykuły, omawiające działalność oświatową wśród warstw robotniczych, rzemieślniczych.

Załatwienie:

Wydano do Kół i Związków Okręgowych T. S. L. okólnik z dnia 26/IV. 1910. L. 3837.

XX. Wzywa się Zarząd Gł., by zwołał w czasie najbliższym Zjazd Związków Okręgowych, celem omówienia spraw Związkowych.

Załatwienie:

Zarząd Główny uchwalił stosownie do życzenia W. Zjazdu Zjazd Związków okręgowych w terminie, który później zostanie oznaczony.

XXII Komisja finansowa, mając na uwadze zbyt znaczny niedobór przy wydawnictwie „Przewodnika oświatowego“, poleca Zarządowi Głównemu T. S. L., by na przyszłość niedobór z wydawnictwa „Przewodnika oświatowego“ starał się pomniejszyć donajniższych granic.

Załatwienie:

Zmniejszono objętość Przewodnika, rozszerzono dział inseratowy, zredukowano honoraria autorskie, ustanowiono inkasenta w celu ściągania zaległych i bieżących zaległości. Środki te zredukowały wydatki na „Przewodnik Oświatowy“ o blisko 2 tysiące koron.

XXIV. Walny Zjazd T. S. L. wzywa Zarząd Główny, by w ścisłym porozumieniu z czerniowieckim Kołem T. S. L. dołożył wszelkich starań, aby w Czerniowcach powstać mogło gimnazjum polskie. Na ten cel już w r. 1910. przeznaczy Zarząd Główny pewną kwotę.

Załatwienie:

Wobec deficytu w budżecie T. S. L. na r. 1910. wynoszącego 153315 kor., Zarząd Główny uważa możliwość wykonania uchwały Walnego Zjazdu już w r. 1910. za wykluczoną.

XXV Zarząd Główny w okólniku poda wszystkim zarządom Kół wyczerpującą instrukcję, jak i co należy przedłożyć Radzie szkolnej krajowej przy organizowaniu szkół dla mniejszości narodowych.

Załatwienie:

jak przy uchwale XVII.

XXVI. Celem ułatwienia programowej pracy przy zakładaniu szkół, Zjazd poleca usilnie poszczególnym Kołom i Związkom Okręgowym w jaknajrychlejszym czasie pośpieszyć z danymi statystycznymi w zainicjowanej przez Zarząd Główny ankiecie co do stanu szkół, zaopatrzenia ich, braku szkół i w ogóle co do stanu szkolnictwa w poszczególnych gminach i powiatach.

Załatwienie:

Osobnym okólnikiem do Kół i Związków Okręgowych T. S. L. z dnia 26/4. r. 1910. L. 3840. zawiadomiono je o utworzeniu przy Zarządzie Głównym Komisji statystycznej i wezwano do współdziałania w gromadzeniu dat statystycznych.

XXVII. Walny Zjazd uchwala, ze względu na jednolitość, równomierność i ciągłość nauki, polecić Zarządowi Głównemu wypracowanie planu nauki dla kursu II-letniego szkółek początkowych.

Załatwienie:

Wobec tego, że liczba szkółek początkowych T. S. L. z powodu przekształcenia przeważnej ich części w szkoły normalne bardzo zmalała i niewątpliwie dalej maleć będzie, oraz wobec tego, że obecny statut T. S. L. ze względu na przepisy ustaw szkolnych nie przewiduje szkółek początkowych, lecz tylko czasowe, kilkumiesięczne kursa nauki początkowej, Zarząd Główny uznał tę uchwałę po bliższem rozpatrzeniu za niewykonalną.

XXX. Uznając wszczętą już akcyę przez Radę Szk. Kraj. w kierunku wprowadzenia kursów przemysłowych w szkołach ludowych wyższego typu, zwracamy się do Z. Gł. o przyczynienie się do rychlejszej akcyi reorganizacyi nauki dopełniającej w szkołach niższego typu, przez nadanie jej charakteru praktycznego z zastosowaniem się do warunków i potrzeb miejscowych.

Załatwienie:

Ponieważ w b. r. Zarząd Główny zajęty był przedewszystkiem sprawą szkół normalnych dla mniejszości, przeto wykonanie uchwały niniejszej zostało odłożone do roku przyszłego.

XXXI. Walny Zjazd wzywa Koła, aby wszelkimi środkami, a w szczególności przez umożliwienie prywatnej nauki uczniom Polakom, pozbawionym szkół czteroklasowych i przez umieszczanie takich uczniów w bursach polskich, dążyły do zwiększenia frekwencyi młodzieży polskiej w szkołach zawodowych.

Załatwienie:

Do zastosowania się do tej uchwały Walnego Zjazdu wezwano Koła osobnym okólnikiem z dnia 2/6. r. 1910. L. 5106. nadto w kalendarzu wiejskim T. S. L. ogłoszono na str. 97—103 artykuł o szkołach zawodowych w Galicyi.

XXXII. Elementarz wydany przez T. S. L. jest nieco zatrudny i należy go przesztalczyć. Dlatego Zarząd Główny w porozumieniu z autorem powoła fachową komisję, względnie ankietę, która elementarz ten zbada i ewentualnie ułatwi i skróci tak, aby go można wy-czerpać w ciągu 7 miesięcy. Elementarz kosztować ma 10 halerzy.

Załatwienie:

Komisja wydawnicza przy Zarządzie Gł. ogłosiła konkurs na nowy elementarz z terminem do 15. sierpnia 1910.

XXXIII. Zarząd Główny unormuje naukę w szkole dorosłych analfabetów i wyda odpowiednią instrukcję i plany dla Kół.

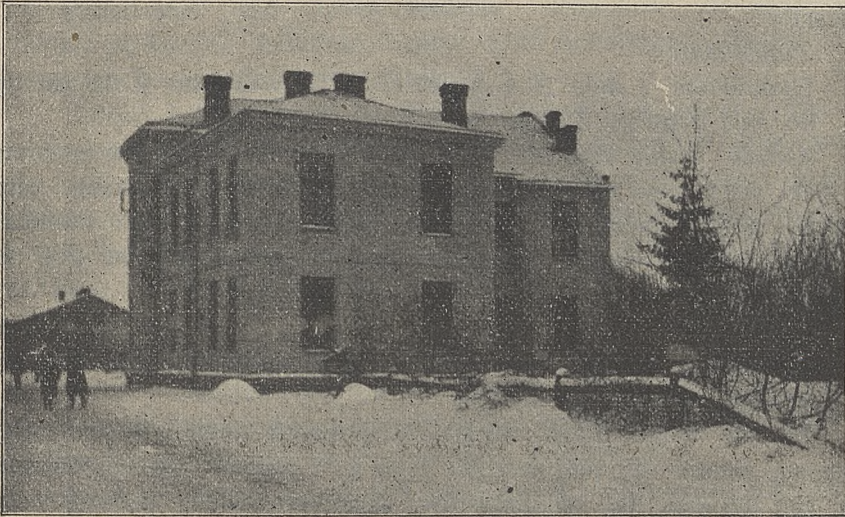
Załatwienie:

Opracowanie planów poruczono p. dyr. J. Parczyńskiemu,

XXXIV. Zarząd Główny wejdzie w porozumienie z sukcesorami Konrada Prószyńskiego (Promyka), co do zakupienia i rozpowszechnienia Elementarza Promyka w Galicyi.

Załatwienie:

Starania w tej sprawie pozostały bez skutku.

Dom polski T. S. L. w Grzymałowie, powstały staraniem Ks. A. Walenty

XXXV. Walny Zjazd wzywa Koła, aby te na swoich terenach działania zwróciły się z prośbą do właścicieli i dzierżawców majątków ziemskich o urządzenie zimowych kursów nauki początkowej dla służby folwarcznej.

XXXVI. Walny Zjazd wzywa Koła, aby wciągnęły jaknajwięcej inteligencji, mieszkającej na wsi, do pracy, celem zwalczania analfabetyzmu.

Załatwienie:

Okólnikiem z dnia 26/4. r. 1910. L. 3839. odniósł się Zarząd Gł. w tej sprawie do Kół. T. S. L.

XXXVII. Walny Zjazd T. S. L. wzywa Koła, aby nawiązały stosunek ze stowarzyszeniami mieszczańskimi, a w szczególności ze stow.

„Gwiazdą“ i dopomagały tym stowarzyszeniom do podniesienia się w kierunku intelektualnym i narodowym przez zakładanie czytelni i urządzanie pogadanek, odczytów i wykładów dla mieszczaństwa w lokalach tych stowarzyszeń.

Załatwienie:

Okólnikiem z dnia 26/4. 1910 L. 3837 wezwano Koła do wykonania uchwały Walnego Zjazdu.

XXXVIII. Walny Zjazd T. S. L. poleca wszystkim zarządom Kół, by pozostające pod ich opieką Czytelnie i Wypożyczalnie przynajmniej 2 razy do roku zlustrowały i daty z lustracyi w swych sprawozdaniach umieściły

Załatwienie:

Okólnikiem z dnia 26/4. 1910. L. 3837. wezwano Koła do wykonania uchwały Zjazdu.

XXXIX. Walny Zjazd T. S. L. w r. 1910. — widząc w znajomości dzieł wieszczów naszych ważny przyczynek do wychowania narodowego, poleca Zarządowi Głównemu wystosowanie do Kół okólnika, by w swych Czytelniach urządały częste czytania poetów polskich z objaśnieniami.

Załatwienie:

Okólnikiem z dnia 26/4 1910. L. 3837. wezwano Koła do wykonania uchwały W. Zjazdu.

XL. 9. Walny Zjazd uznaje, że poparcie duchowieństwa przyczyni się wielce do podniesienia T. S. L i wzywa Zarząd Główny, aby się odniósł do ordynaryatów biskupich celem zszeregowania w T. S. L. duchowieństwa do wspólnej pracy na polu oświaty w kierunku narodowym.

Załatwienie:

Zarząd Główny postanowił odnieść się w tej sprawie do ordynaryatów biskupich w drodze pisemnej.

XLI. 1. Walny Zjazd T. S. L. wzywa Zarząd Główny, aby o ile możliwości dążył do przeprowadzenia rozgraniczenia zakresu działania Związków Okręgowych i Kół, celem usunięcia dotychczasowego chaotycznego często działania, dla łatwiejszego ogarnięcia wielkich braków kulturalnych, jakie zaspokoić należy w myśl statutu T. S. L.

Załatwienie:

Łącznie z załatwieniem uchwały XX.

XLII. 2. Walny Zjazd T. S. L. uznając, że tylko przy znajomości stosunków miejscowych można skutecznie spełniać zadanie Towarzystwa, poleca Kołom, przy pomocy kwestyonaryuszy czy autopsyi zba-

danie stanu kulturalnego danego terytoryum a mianowicie: ile jest szkół, ile jest gmin ich pozbawionych, ile jest wypożyczalni, czytelni T. S. L. i innych, ile Kółek Rolniczych, oraz innych Towarzystw i spółek na terytoryum Koła.

We wschodniej części kraju nadto, by zbadano, jaki jest procentowy stosunek Polaków i Rusinów w każdej gminie, należącej do Koła, na czyją korzyść wzrasta przy każdorazowym spisie ludności, jakie jest uposażenie Polaków i Rusinów, w kościoły, cerkwie, księży, szkoły, nauczycieli, czytelnie, kasy t. t. d., oraz uzupełnianie i sprawozdanie tych badań o ile możliwości co roku.

Pożądanem jest także badanie stosunków etnograficznych, a w szczególności wzajemny wpływ ludu polskiego i ruskiego, pod względem języka, ubiorów, sprzętów i t. d.

Walne Zgromadzenie poleca Zarządowi Głównemu, aby stale przypominał Kołom wykonanie tej uchwały, przychodził im z pomocą przez dostarczenie odpowiednich kwestyonaryuszy, oraz pomocy, a zebrane materyały zużytkował bądźto przez publikowanie monografii w „Przewodniku Oświatowym“, bądź też, w miarę możliwości przez wydawanie Rocznika statystycznego T. S. L.

Załatwienie:

jak przy uchwale XXV.

Nadto odnośnie do spraw, poruszonych w tej uchwale, opracował prof. Piątkowski wyczerpującą statystykę stosunków szkolnych w Galicyi, umieszczoną w Przewodniku Oświatowym.

XLIII. 2. Walny Zjazd, uznając potrzebę wyrabiania kierowników czytelni z pośród ludu, poleca Zarządowi Głównemu, by wezwał Związki Okręgowe, ewentualnie Koła w porozumieniu z Zarządem Głównym do organizowania zimowych kursów dla kierowników czytelni w siedzibach Związków lub Kół, oraz opracował program i zakres tych kursów.

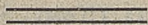
Załatwienie:

Wydano osobny okólnik z dnia 26/4. 1910. L. 3837. z poukazaniem i wskazówkami dla Kół i Związków T. S. L.

XLIV. 4. Walny Zjazd poleca Zarządowi Głównemu, aby możliwie rychło wypracował regulamin czytelni.

Załatwienie:

Regulamin jest w opracowaniu.

H.

Lista członków honorowych, założycieli i dożywotnich T. S. L.

1. Członkowie honorowi:

1. † Dr Asnyk Adam
2. Dr Bandrowski Ernest
3. † Jerzmanowski Erazm
4. Konopnicka Marya
5. Miłkowski Zygmunt (T. T. Jeż)
6. † Orzeszkowa Eliza
7. † Prószyński Konrad (K. Promyk)
8. Siedlecka Marya.

2. Członkowie założyciele:

1. † Dr Asnyk Adam (Koło I. męskie Kraków)
2. Baczewski Leopold (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
3. Bartonec Franciszek (Zarząd Główny)
4. Bartonecowa Róża (Zarząd Główny)
5. Beringer Wandalin (Koło I. męskie, Kraków)
6. † Brzezowski Franciszek (Zarząd Główny)
7. Chronowski Eustachy (Koło I. męskie, Kraków)
8. Dr Doboszyński Adam (Zarząd Główny)
9. Dolański Ludwik (Zarząd Główny)
10. Dziewulska Antonina (Zarząd Główny)
11. Gall Rudolf (Koło Tarnopol)
12. Galicyjska Kasa Zaliczkowa (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
13. Dr Gertler Julian (Zarząd Główny)
14. Dr Głębiński Stanisław (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
15. Gmina miasta Starego Sącza (Koło, Stary Sącz)

16. † Górniewicz Antoni (Koło I. męskie, Kraków)
17. † Gross Piotr (Zarząd Główny)
18. Dr. Hasiewicz Stanisław (Zarząd Główny)
19. Hłasko Józef (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
20. Horowitz Samuel (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
21. † Jerzmanowski Erazm (Zarząd Główny)
22. Kapelner Julian (Zarząd Główny)
23. Kasa Oszczędności miasta Tarnowa (Koło Tarnów)
24. Kasyno Urzędnicze w Sierszy (Zarząd Główny)
25. Klemensiewicz Edmund (Koło I. męskie, Kraków)
26. Kolbe Wacław (Koło I. męskie Kraków)
27. Kondratowicz Hieronim (Zarząd Główny)
28. I. Kongres pedagogiczny we Lwowie (Zarząd Główny)
29. Kostkiewicz Kazimierz (Zarząd Główny)
30. Dr Kostkiewicz Zygmunt (Zarząd Główny)
31. Dr Kwaśnicki August (Koło I. męskie, Kraków)
32. Dr Loewenstein Natan (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
33. Loewensteinowa Marya (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
34. Książę Lubomirski Jerzy (Koło, Rozwadów)
35. Dr. Łazarski Józef (Koło I. męskie, Kraków)
36. Mańkowski Emeryk (Zarząd główny)
37. Michałowski Ludwik (Zarząd Główny)
38. † Ks. Midowicz Teofil (Koło I. męskie, Kraków)
39. Hr. Milewski Korwin Ignacy (Zarząd Główny)
40. Dr Nitsch Kazimierz (Zarząd Główny)
41. Nowakowski Nowina Julian (Koło, Gródek Jagiell.)
42. Odrzywolska Zofia (Zarząd Główny)
43. † Odrzywolski Kazimierz (Zarząd Główny)
44. † Pasierbski Hipolit (Koło I. męskie, Kraków)
45. † Dr Paszkowski Stanisław (Koło I. męskie, Kraków)
46. Pawlikowska Helena (Zarząd Główny)
47. Dr Pawlikowski Jan Gwalbert (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
48. † Pawlikowski Mieczysław (Koło I. męskie, Kraków)
49. Pawlikowski Stanisław (Zarząd Główny)
50. Pawłowski Ignacy (Zarząd Główny)
51. Pieniążek Ignacy (Zarząd Główny)
52. Powiatowa Kasa Oszcz. w Wadowicach (Zarząd Główny)
53. Rada miasta Lwowa (Zarząd Główny)
54. Rada miasta Tarnowa (Koło, Tarnów)
55. Rada Powiatowa w Jasle (Zarząd Główny)

56. Rayski Albin (Zarząd Główny)
57. Rozwadowski Bronisław (Koło Skałat)
58. Księżna Sapieżyna Elżbieta (Koło I. Pań, Przemyśl)
59. † Skirliński Jan (Koło I męskie, Kraków)
60. Sokołowski Antoni (Zarząd Główny)
61. Spółka Wygrywających w Krakowie (Zarząd Główny)
62. Hr. Starzyński Edmund (Zarząd Główny)
63. † Stokołowski Apolinary (Koło I. pań, Lwów)
64. Surwiłło Zygmunt (Zarząd Główny)
65. Surzycki Zenon (Zarząd Główny)
66. Szancer Henryk (Zarząd Główny)
67. Szczepanowska Heiena (Zarząd Główny)
68. † Szczepanowski Stanisław (Zarząd Główny)
69. Śliwińska Wadysława (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
70. Śliwiński Hipolit (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
71. Tarnawska Franciszka (Zarząd Główny)
72. Towarzystwo Kasynowe w Muszynie (Zarząd Główny)
73. Towarzystwo Zaliczkowe w Gorlicach (Zarząd Główny)
74. Towarzystwo Zaliczkowe i Kredytowe w Skałacie (Koło Skałat)
75. Towarz. Zjednoczonych Polaków w Nowym Jorku (Zarząd Główny)
76. Dr Udziela Edmund (Zarząd Główny)
77. † Dr Wiśniewski Ludwik (Zarząd Główny)
78. Wixel Jakób (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
79. Wolska Marya (Zarząd Główny)
80. Wolski Wacław (Zarząd Główny)
81. † Woyneko-Tomkiewi z Stanisław (Koło I. męskie, Kraków)
82. Zagórski Eustachy (Koło, Skałat)
83. Zawistowski Kazimierz (Koło, Skałat)
84. † Dr Zbyszewski Wiktor (Zarząd Główny)
85. Zdanowicz Ludwik (Zarząd Główny)
86. Ziemięcki Zdzisław (Zarząd Główny)

3. Członkowie dożywotni.

1. Adlersberg Herman (Koło IV. im T. T. Jeża, Lwów)
2. Agopsowicz Kajetan (Koło Kołomyja)
3. Altenberg Alfred (Koło IV im. T. T. Jeża Lwów)
4. Bał Stanisław (Koło Komarno)
5. Baliński Stanisław (Koło IV. im. J. Słowackiego, Kraków)
6. Dr Balko Aleksander (Koło I. pań, Lwów)

7. Dr Bandrowski Ernest (Koło I. męskie, Kraków)
8. Ks Batko Szymon (Koło, Krosno)
9. Dr Battaglia Roger (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
10. Hr. Baworowski Michał (Koło, Skałat)
11. Bełtowski Juliusz (Koło I. pań, Lwów)
12. Bębnowiczówna Józefa (Koło, Przemyślany)
13. Biblioteka Słuchaczy prawa we Lwowie (Koło III. akademickie, Lwów)
14. Bar Błażowski Maryan (Koło, Monasterzyska)
15. Bodaszewski Łukasz (Koło V. techniczne, Lwów)
16. Bohdanowiczowa Rozalia (Zarząd Główny)
17. Borońska Aleksandra (Zarząd główny)
18. Hr. Branicka Julia (Koło, Sucha)
19. Bratnia pomoc Słuchaczy politechniki we Lwowie (Koło V. techniczne, Lwów)
20. Bromirski Kazimierz (Koło, Skałat)
21. Broniewski Alfred (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
22. Broniewski Witold (Koło IV. akademickie, Kraków)
23. Bułhan Zofia (Zarząd Główny)
24. Czarkowski-Golejewski Tadeusz (Koło Borszczów)
25. Książę Czartoryski Adam (Koło Sieniawa)
26. Czytelnia Akademicka we Lwowie (Koło III. akademickie, Lwów)
27. Czytelnia w Leoben (Koło I. pań, Lwów)
28. Diehl Józef (Koło III. akademickie, Lwów)
29. Dr Doboszyński Adam (Koło I. męskie, Kraków)
30. Domański Seweryn (Koło, Borszczów)
31. Dudzińska Wilhelmina (Koło, Komarno)
32. Dudziński Edward (Koło Komarno)
33. Dydejczyk Walery (Zarząd Główny)
34. Feldstein Herman (Koło VII. im. B. Goldmana, Lwów)
35. Ks. Ficowski Rudolf (Zarząd Główny)
35. Ks. Frydel Władysław (Koło Komarno)
37. Gałęzowska Anna (Zarząd Główny)
38. Gawroński Rawita Franciszek (Koło, Janów)
39. Gmina Brzeszcze (Koło, Brzeszcze)
40. Glosser-Kański Andrzej (Koło, Mszana Dolna)
41. Gmina miasta Tarnowa (Zarząd Główny)
42. Gostyńska Anna (Koło I. pań, Lwów)
43. Górniewiczowa Wanda (Zarząd Główny)
44. Dr Górski Antoni (Koło, Bochnia i Wiśnicz)
45. Gromnicki Stanisław (Koło, Borszczów)

46. Haller Karol (Koło, Monasterzyska)
47. Hallenburg-Haller August (Zarząd Główny)
48. Hamer Salamon (Koło I., Stanisławów)
49. Dr Horowitz Marcin (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
50. Imiela Kwiryn (Koło Skałat)
51. Jaruzelska Iza (Zarząd Główny)
52. Jawornicka Anna (Zarząd Główny)
53. Jawornicki Józef (Koło I. męskie, Kraków)
54. Jolles Zygmunt (Koło I., Stanisławów)
55. Dr Kader Bronisław (Zarząd Główny)
56. Hr. Kalinowski-Jabłonowski Marcin (Zarząd Główny)
57. Kanarek Bracia (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
58. Dr Kasperek Jan (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
59. Kasyno narodowe we Lwowie (Zarząd Główny)
60. Kirchmayer Zygmunt (Koło I. męskie, Kraków)
61. Klugier Bbleśław (Koło V. im. Asnyka, Kraków)
62. Kłębkowski Kazimierz (Koło, Wadowice)
63. Dr Knapczyk Ludwik (Koło, Bogumin)
64. Kodreński Władzimirz (Koło, Grybów)
65. Dr Koschenber-Łyskowski Ignacy (Koło III. akademickie, Lwów)
66. Dr Kosiński Adam (Koło I. pań, Lwyw)
67. Kosiński Leopold (Koło, Kołomyja)
68. Dr Koy Michał (Zarząd Główny)
69. Hr. Koziobrodzki Bolesta Antoni (Koło, Grzymałów)
70. Kółko Rolnik. Uczniów Uniw. Jagiell. (Koło IV. akademickie, Kraków)
71. Kurpisz Kazimierz (Koło IV im. T. T. Jeża, Lwów)
72. Lewicki Józef (Zarząd Główny)
73. Lewicki Bolesław (Zarząd Główny)
74. Dr Lilien Adolf (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
75. Dr Lilien Edward (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
76. Lilien Ernest Leon (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
77. Dr Liptay Maksymilian (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
78. Łakociński Waleryan (Koło, Janów)
79. Łokietek Józef (Koło I. męskie, Kraków)
80. Łoziński Oskar (Koło, Krosno)
81. Łukasiewicz Stanisław (Zarząd Główny)
82. Łukaszewski Adam (Zarząd Główny)
83. Łysakowski Ignacy (Koło III. akademickie, Lwów)
84. Macudziński Stanisław (Koło. Wiśnicz)
85. Makowicz Józef (Koło, Stryj)

86. Mareszowa Karolina (Zarząd Główny)
87. Dr Mayer Aleksander (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
88. Michałowski Józef (Koło V. im. Ad. Asnyka, Kraków)
89. Mochnecki Zygmunt (Koło, Tarnopol)
90. Dr Morawski Bronisław (Koło, Mszana Dolna)
91. Moszyńska Jadwiga (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów).
92. Mościcki Tomasz (Koło Mszana Dolna)
93. Dr Natanson Antoni (Zarząd Główny)
94. Natanson Filip (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
95. Natanson Józef (Zarząd Główny)
96. Natanson Stefan (Koło V. im. Ad. Asnyka, Kraków)
97. Natansonowa Jadwiga (Zarząd Główny)
98. Neuman Józef (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
99. Obertyński Emil (Koło Żółkiew)
100. Obmiński Floryan (Koło, Stary Sącz)
101. Ochenkowska Helena (Zarząd Główny)
102. Oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Gródku Jagiellońskim (Koło, Gródek Jagiel.)
103. Orsetti Marya (Zarząd Główny)
104. Ostafin Zygmunt (Koło V. techniczne, Lwów)
105. Osuchowski Antoni (Zarząd Główny)
106. Pagacz Seweryn (Zarząd Główny)
107. Paschek Franciszek (Koło Grybów)
108. Passakas Kajetan (Zarząd Główny)
109. Pawłowski Tytus (Zarząd Główny)
110. Peroś Jan (Koło, I. męskie, Kraków)
111. Podgórska Marya (Koło im. T. Kościuszki, Szczakowa)
112. Podgórski Zygmunt (Koło im. T. Kościuszki, Szczakowa)
113. Dr Podlewski Celestyn (Koło IV im. T. T. Jeża, Lwów)
114. Polański Władysław (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
115. Rada gminna miasta Andrychowa (Koło, Andrychów)
116. Rada powiatowa w Gródku Jagiellońskim (Koło, Gródek Jagiell.)
117. Rada powiatowa w Nowym Targu (Koło, Nowy Targ)
118. Książę Radziwiłł Franciszek (Koło, Stary Sambor)
110. Rauch Edmund (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
120. Hr. Rey Mieczysław (Zarząd Główny)
121. Runiune Adriatica di S.curtà, ajencya we Lwowie (Zarząd Główny)
122. Dr Roiński Emił Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
123. Rothert Aleksander (Zarząd Główny)
124. Dr Roibert Władysław (Zarząd Główny)

125. Rozwadowska Zofia (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
126. Rozwadowski Bronisław (Koło, Skałat)
127. Dr Rozwadowski Jan (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
128. Rozwadowski Wincenty (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
129. Dr Rucker Jan (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
130. Ruebenbauer Adam (Koło, Bochnia)
131. Russmann Ignacy (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
122. Dr Rząd Antoni (Koło VI. im. J. Słowackiego, Kraków)
135. Scorighino Feliks (Koło Kałusz)
134. Sieczka Józef (Zarząd Główny)
135. Sieczka Henryk (Zarząd Główny)
- 136 Silber Mojżesz (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
137. Skrzyński Adam (Zarząd Główny)
138. Sokołowski Antoni (Zarząd Główny)
139. Dr Sokołowski August (Koło I. męskie, Kraków)
140. Stachiewicz Piotr (Koło V. im. Ad. Asnyka, Kraków)
141. Hr. Stadnicki Adam (Koło, Nowy Sącz)
142. Stowarzyszenie Oszczędności i pożyczek w Andrychowie (Koło, Andrychów)
143. Stowarzyszenie Pożyczkowe i oszczędności „Praca“ w Jordanowie (Zarząd Główny)
144. Strisower Julusz (Koło IV. im. T. T. Jeża Lwów)
145. Strusiowa Marya (Zarząd Główny)
146. Struś Jan (Koło Tarnopol)
147. Sypowski Franciszek (Koło, Andrychów)
148. Dr Szachowski Ignacy (Koło III. akademickie Lwów)
149. Szajkiewicz Stefan (Zarząd Główny)
150. Szkowron Albert (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
151. Śliwiński Hipolit (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
152. Świerczewski Erazm (Zarząd Główny)
153. Hr. Tarnowski Zdzisław (Zarząd Główny)
154. Tępa Włodzimierz (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
155. Terenkoczy Władysław (Zarząd Główny)
156. Towarzystwo Czytelni w Zagórz (Zarząd Główny)
157. Towarzystwo Zaliczkowe w Dąbrowie (Zarząd Główny)
158. Towarzystwo Zaliczkowe w Skałacie (Koło Skałat)
159. Towarzystwo Zaliczkowe w Stararym Sączu (Koło Stary Sącz)
160. Udrycki Koźma (Koło, Mosty Wielkie)
161. Udziela Seweryn (Zarząd Główny)
162. Dr Wasser Ozyasz (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)

163. Dr Wasung Michał (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
164. Weissman-Zawidowski Aleksander (Koło, Janów)
165. Weydlichowa Helena (Koło I. pań, Lwów)
166. Dr Wicherkiewicz Bolesław (Koło V. im. Ad. Asnyka, Kraków)
167. Wichertowa Anna (Zarząd Główny)
168. Wislocki Józef (Zarząd Główny)
169. Wiśniewska Jadwiga (Koło I. pań. Lwów)
170. Witosławska Filipina (Koło, Borszczów)
171. Wybranowski Stanisław (Koło, Przemyślany)
172. Dr Vorzimmer Jakób (Koło IV. im. K. K. Jeża, Lwów)
173. Zagórski Enstachy (Koło Skałat)
174. Hr. Zamoyski Władysław (Zarząd Główny)
175. Zieliński Mieczysław (Koło IV. im. T. T. Jeża, Lwów)
176. Zubrzycki Piotr (Koło. Borysław).

Z grona członków T. S. L. zmarli między innymi:

Ks. CZARTORYSKI ZDZISŁAW,
NEMETZOWA WILHELMINA,
ORZESZKOWA ELIZA,
SKAŁKOWSKI TADEUSZ,
SKIRLIŃSKI JAN,
STAŚCZYK ADAM,
ŚLECZKOWSKA MIECZYSŁAWA.

Cześć Ich pamięci!

I

Terytoryalny obraz działalności T. S. L.

Galicja.

1. Powiat Biała.

Ludność: 101.492, z tego Polaków 84:130/0

Gmin: 69.

Szkół z język. wykł. polsk.: 46 na 50.

Koła: Biała, Brzeszcze, Hałcnów, Kęty, Leszczyny, Lipnik, Oświęcim.

Szkoły średnie:

Biała: gimnazjum realne (Zarząd Główny).

„ seminaryum naucz. „ „

Szkoły wydziałowe:

Biała męska: — (Zarząd Główny)

„ żeńska „ „

Szkoły ludowe:

Biała 4 klasowa — (Zarząd Główny)

Leszczyny 4 klas. — „ „

Hałcnów 4 klas. — „ „

Szkolne kursy uzupełniające, przemysłowe i zawodowe:

Biała dla terminatorów — (Zarząd Główny)

„ kurs krawieczyzny uczenic; 20 „ „

Kursy nauki początkowej:

Biała uczniów: 70 (Zarząd Główny)

Leszczyny „ 32 „ „

Kęty „ 33 (K. Kęty).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Leszczyny dzieł: 201 tom.: — (K. Leszczyny).

Leszczyny pism: 5 „ — (Zarząd Główny)

Hałcnów dzieł: 235 „ 237 (K. Hałcnów)

Brzeszcze „ 472 „ 645 (K. Brzeszcze)

Objaśnienie: 1) Przy szkołach pierwsza liczba oznacza szkoły polskie, a druga wszystkie szkoły w powiecie; 2) najpierw podajemy nazwę miejscowości, w której znajduje się dana instytucja, a potem dopiero nazwę Koła w nawiasie.

Biała	dziel:	—	tom.:	—	(K. Biała)
Mikuszowice	"	—	"	—	" "
Oświęcim	"	1159	"	1414	(K. Oświęcim)
Lipnik	"	—	"	—	(K. Lipnik)
Witkowice	"	131	"	—	(K. Kraków Słowackiego)

Biblioteki szkolne:

Biała	dziel:	600	tom.:	615	(Zarząd Główny)
Leszczyny	"	—	"	—	" "

Uczelnie: Biała gimnazjum (Zarząd Główny)

Powiat Bóbrka.

Ludność: 79.390, z tego Polaków 29·87⁰/₀.

Gmin: 90.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 20 na 90

Koła: Bóbrka, Chodorów.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bóbrka	dziel:	280	tom.	302	(K. Bóbrka)
Łany	"	—	"	—	" "
Łanki	"	—	"	—	" "
Strzałki	"	—	"	—	" "
Szpilczyna	"	—	"	—	" "
Brzozdowice	"	—	"	—	" "
Chlebowice	"	—	"	—	" "
Laszki	"	—	"	—	" "
Stare Sioło	"	—	"	—	" "
Wybranówka	"	—	"	—	" "
Chodorów	"	—	"	—	(K. Chodorów)
Nowosielce	"	—	"	—	" "
Mühlbach	"	—	"	—	(K. Lwów Kościuszki)
Sieniawka	"	—	"	—	" " "
Sokołówka	"	—	"	—	" " "

Powiat Bochnia.

Ludność: 205·093, z tego Polaków 99·51⁰/₀.

Gmin: 140.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 111 na 111.

Koła: Bochnia, Niepołomice, Wiśnicz.

Kursy nauki początkowej:

Bochnia (dla wojskowych) uczn.: 104 (K. Bochnia)

" " cywilnych " 104 " "

Niepołomice " 5 (K. Niepołomice).

Dom ludowy: Jazy (K. Kraków-Kościuszki).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Czytelnie pism	Stanisławice	pism:	8 tom.: —	(K. Bochnia)	
	Bogucice	"	7	"	"
	Dziewin	"	9	"	"
	Bochnia (szyb salinarny)	dziel	376	"	370
	" koszary	"	98	"	110
	Bogucice	"	344	"	368
	Borek	"	134	"	142
	Buczyn	"	141	"	145
	Cichawa	"	94	"	99
	Dziewina	"	236	"	242
	Gawłów	"	50	"	55
	Gorzków	"	140	"	142
	Jodłówka	"	166	"	171
	Kurów	"	118	"	116
	Lipnica	"	181	"	203
	Majkowiec	"	155	"	164
	Mikuszowice	"	236	"	264
	Nieszkowice wielkie	"	77	"	80
	Proszówki	"	81	"	84
	Stanisławice	"	289	"	325
	Wiśnicz stary	"	50	"	51
	Chodenice	"	94	"	94
	Wieniec	"	99	"	— (K. Kraków akad.)
	Buczyna	"	136	"	181
	Podłęże	"	106	"	—
	Pogwizdów	"	165	"	—
	Damienice	"	258	"	264
	Targowiska	"	104	"	102
	Wola Batorska	"	95	"	—
	Siedlec	"	102	"	—
	Wiśnicz	"	100	"	—
	Kłaj	"	173	"	—
	Niepołomice	"	650	"	805 (K. Kraków VI).
	Kamyk	"	84	"	90
	Jazy	"	—	"	— (K. Kraków-Kośc.)
	Łętownia	"	—	"	—
	Wiśnicz	"	265	"	— (K. Wiśnicz)
	Połomin	"	—	"	—
	Niepołomice	"	100	"	— (K. Niepołomice)
	Zagórze	"	72	"	—

Powiat Bohorodczany.

Ludność: 61.665, z tego Polaków 7·55⁰/₀.

Gmin: 37.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 4 na 36.

Koła: Bohorodczany, Słotwina, Starunia.

Wypożyczalnie i czytelnie;

Horocholin	dziel:	39	tom.	39	(K. Bohorodczany)
Bohorodczany	"	606	"	709	" "
Łysice	"	102	"	132	(K. Stanisławów męs.)
Pacyków	"	150	"	"	" "
Żuraki	"	—	"	—	(K. Słotwina)
Sołotwina	"	350	"	—	" "
Poroży	"	—	"	—	" "
Bitków	"	—	"	—	" "
Starunia	"	—	"	—	(K. Starunia)

Powiat Borszczów.

Ludność: 109.220, z tego Polaków 30·43⁹/₀.

Gmin: 75.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 18 na 62.

Koła: Borszczów, Mielnica.

Kursy nauki początkowej:

Borszczów uczniów: 14 (K. Borszczów).

Dom ludowy: Głębocek " "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Nowosiółka	dziel:	—	tom.:	—	(K. Mielnica)
Zalesie	"	—	"	—	" "
Filipkowce	"	—	"	—	" "
Dzwiniaczka	"	—	"	—	" "
Bibińczyki	"	—	"	—	" "
Dzwinogród	"	—	"	—	" "
Uście biskupie	"	—	"	—	" "
Michałówka	"	—	"	—	" "
Germakówka	"	—	"	—	" "
Krzywcze	"	—	"	—	" "
Skala nad Zbruczem	"	—	"	—	(K. Lwów-Goldmana)

Biblioteka publiczna miejska:

Mielnica dzieł: 500 tom.: — (K. Mielnica)

Powiat Brody.

Ludność: 138.170, z tego Polaków 31·12⁰/₀.

Gmin : 103.

Szkół z jęz. wykł. polskim : 21 na 86.

Koła : Brody, Łopatyn, Podkamień, Toporów, Założce.

Uczelnie : Brody uczniów: — (K. Lwów im. Goldmana)

Kursy nauki początkowej :

Gontowa uczniów: 31 (K. Tanopol)

Kursy nauki początkowej :

Pańkowce	uczniów :	65	(K. Brody)
Stołpin	"	50	" "
Brody	"	—	" "
Łopatyn	"	17	(K. Łopatyn)
Trytki	"	22	" "

Wypożyczalnie i czytelnie :

Podkamień	dziel :	107	tom.: 111	(K. Tarnopol)
Gontowa	"	103	" 108	" "
Milno	"	112	" 114	" "
Ratyszczce	"	50	" 50	" "
Założce	"	540	" —	K. Założce)
Milno	"	200	" 240	" "
Gaje roztockie	"	100	" —	" "
Reniów	"	120	" —	" "
Brody	"	374	" 429	(K. Lwów-Goldmana)
Bołdury	"	—	" —	(K. Brody).
Brody	"	—	" —	" "
Czernica	"	—	" —	" "
Gaje Smoleńskie	"	—	" —	" "
Huta Pieniacka	"	—	" —	" "
Hucisko Brodzkie	"	—	" —	" "
Leszniów	"	—	" —	" "
Panikowice	"	—	" —	" "
Palikrowy	"	—	" —	" "
Piaski	"	—	" —	" "
Panikowica Mała	"	—	" —	" "
Podkamień	"	—	" —	" "
Romanówka	"	—	" —	" "
Ruda Brodzka	"	—	" —	" "
Suchodoły	"	—	" —	" "
Suchowola	"	—	" —	" "
Stanisławczyk	"	—	" —	" "
Stołpin	"	—	" —	" "

Szczurowice	dzieł: —	tom.: —	(K. Brody)
Toporów	" —	" —	" "
Wołochy	" —	" —	" "
Łopatyn	" 512	" —	(K. Łopatyn)
Trytki	" 100	" —	" "
Podkamień	" —	" —	(K. Podkamień)
Trościaniec Wiel.	" 119	" 133	(K. Tarnopol)

Powiat Brzesko.

Ludność: 97 345, z tego Polaków 99·86%.

Gmin: 111.

Szkół z językiem wykł. polskim: 85 na 85.

Koła: Borzęcin, Brzesko, Czchów, Radłów, Szczurowa, Wojnicz, Zaborów, Zakliczyn.

Kursy nauki początkowej:

Brzesko uczniów 12 (K. Brzesko)

Zakliczyn " 3 (K. Zakliczyn)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Zakliczyn	dzieł: 241	tom.: 277	(K. Zakliczyn)
Zaborów	" 556	" 589	(K. Zaborów)
Wojnicz	" 400	" 500	(K. Wojnicz)
Łopań	" —	" —	" "
Grabno	" —	" —	" "
Olszyny	" —	" —	" "
Stróże	" —	" —	(K. Lwów-Kościuszki)
Gwoździec	" 160	" 180	(K. Tarnów)
Biskupiec Melszt.	" —	" —	(K. Kraków VII.)
Borzęcin	" —	" —	" "
Kończyska	" —	" —	" "
Żerków	" —	" —	" "
Biesiadki	" —	" —	" "
Gwoździec	" —	" —	" "
Niedźwiedza	" —	" —	" "
Berła	" —	" —	" "
Słona	" —	" —	" "
Zdronec	" 87	" —	(K. Kraków akad.)
Milówka	" 100	" —	" "
Czchów	" —	" —	(K. Czchów)
Szczurowa	" —	" —	(K. Szczurowa)
Radłów	" —	" —	(K. Radłów)

Powiat Brzeżany.Ludność: 95.164, z tego Polaków 39·55⁰/₁₀₀.

Gmin: 75.

Szkoł z jęz. wykł. polsk.: 22 na 71.

Koła: Brzeżany I., Brzeżany II., Kozłów, Kozowa.*Szkolne kursy uzupełniające, przemysłowe i zawodowe*:

Brzeżany (dla murarzy i cieśli) ucz.: 30 (K. Brzeżany II)

Kursy nauki początkowej:

Kozłów uczn.: 24

(K. Tarnopol)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Baranówka dzieł: 35 tom.: 35 (K. Brzeżany I.)

Buszcz „ 40 „ 40 „ „

Brzeżany „ 62 „ 62 „ „

Demnia „ 38 „ 38 „ „

Ilinkowice „ 30 „ 30 „ „

Hucisko „ 43 „ 43 „ „

Hucie „ 61 „ 61 „ „

Kuropatniki „ 38 „ 38 „ „

Łiliatyn „ 52 „ 52 „ „

Mieczyszców „ 26 „ 26 „ „

Narajowo „ 27 „ 27 „ „

Pawłowo „ 30 „ 30 „ „

Podwysokie „ 46 „ 46 „ „

Rohaczyn „ 28 „ 28 „ „

Rekszyn „ 18 „ 18 „ „

Rybniki „ 20 „ 20 „ „

Szybalin „ 30 „ 30 „ „

Żuków „ 35 „ 35 „ „

Szumlany „ — „ — „ „

Helenkowo „ 100 „ — (K. Kozowa).

Wiktorówka „ 100 „ — „ „

Teofipólka „ 147 „ — „ „

Kozówka „ 101 „ — „ „

Kozowa „ 306 „ 313 „ „

Kołów „ 100 „ 102 (K. Tarnopol)

Zborów „ — „ — (K. Zborów)

Kozłów „ — „ — (K. Kozłów)

Biuro porady prawnej: Brzeżany (K. Brzeżany I.)**Powiat Brzozów.**Ludność: 78.694, z tego Polaków 88·08⁰/₁₀₀.

Gmin: 56.

Szkoła z jęz. wykł. polsk.: 49 na 53.

Koła: Dynów.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Domaradz	dzieł:	48 tom.:	—	(K. Sanok).
Jasionów	„	54 „	53 „	„
Dąbrówka polska	„	149 „	64 „	„
Dydnia	„	60 „	152 „	„
Wzdów	„	51 „	65 „	„
Izdebki	„	41 „	51 „	„
Jasienica polska	„	— „	41	(K. Kamionka Strum.).
Rozanka	„	— „	— „	„
Dynów	„	— „	—	(K. Dynów).

Powiat Buczac.

Ludność: 123.704, z tego Polaków 40·060/0

Gmin: 86.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 36 na 77.

Koła: Buczac, Monasterzyska, Potok Złoty.

Bursy: Buczacz wychow.: 20 (K. Buczacz).

Dom ludowy: Potok Złoty (K. Potok Zł.).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Niskołyzy	dzieł:	80 tom.:	—	(K. Stanisławów)
Trościańce	„	103 „	106 „	„
Uście Zielone	„	60 „	— „	„
Lackie Szlacheckie	„	89 „	— „	„
Skomorochy	„	40 „	—	(K. Potok Złoty).
Sokołowo	„	30 „	— „	„
Potok Złoty	„	42 „	— „	„
Rublin	„	34 „	— „	„
Słobódka górna	„	— „	—	(K. Monasterzyska)
Kowalówka	„	— „	— „	„
Olesza	„	— „	— „	„
Folwarki	„	— „	— „	„
Huta nowa	„	— „	— „	„
Buczac	„	130 „	138	(K. Buczacz).
Dzwiniogród	„	346 „	— „	„
Jazłowiec	„	130 „	139 „	„
Nagórzanka	„	125 „	149 „	„
Nowosławce	„	223 „	229 „	„
Pielawa	„	— „	— „	„

Podlesie	dziel: 78	tom.: 78	(K. Buczacz).
Podzameczek	" —	" —	" "
Pyszkowce	" 80	" —	" "
Trybuchowce	" 135	" 140	" "
Bobulińce	" —	" —	" "
Dobropole	" —	" —	" "
Leszczańce	" —	" —	" "
Petlikowce	" —	" —	" "

Powiat Chrzanów.

Ludność : 92.168, z tego Polaków 99·15⁰/₁₀.

Gmin : 84.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 69 na 69.

Koła :

Chrzanów, Krzeszowice, Siersza, Szczakowa, Trzebinia, Jaworzno.

Kursy nauki początkowej :

Chrzanów (dla kobiet) uczn.: 10 (K. Chrzanów).

" (dla mężczyzn) " 18 " "

Wypożyczalnie i czytelnie :

Chrzanów	dziel: 732	tom: —	(K. (Chrzanów)
Siersza	" 562	" 579	(K. Siersza).
Szczakowa	" 1008	" —	(K. Szczakowa).
Grojce	" 109	" 102	(K. Kraków Słowackiego)
Libiąż	" 136	" —	" "
Zabierzów	" 153	" —	" "
Krze	" 270	" 287	(K. Kraków V).
Trzebinia	" 137	" 142	" "
Tenczynek	" —	" —	" "
Płaza	" —	" —	(K. Kraków akad.)
Grojec	" 125	" —	" " "
Trzebinia	" 115	" —	" " "
Czatkowice	" —	" —	(K. Kraków Kościuszki)
Krzeszowice	" —	" —	" " "
Libiąż	" —	" —	" " "
Krzeszowice	" —	" —	(K. Krzeszowice)
Jaworzno	" —	" —	(K. Jaworzno)

Powiat Cieszanów.

Ludność : 79.568, z tego Polaków 43·18⁰/₁₀.

Gmin : 66.

Szkół z język. wykł. polsk.: 31 na 65.

Koła : Cieszanów, Dzików stary, Oleszyce, Lubaczów.

Kursy nauki początkowej:

Lubaczów, uczniów: 23 (K. Lubaczów).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Duchowno	dzieł: 50	tom.: 60	(K. Lubaczów)	
Lisie jamy	" —	" —	" "	" "
Dąbrowa	" —	" —	" "	" "
Felsendorf	" —	" —	" "	" "
Lubaczów	" 254	" 361	" "	" "
Lukawice	" —	" —	" "	" "
Burgan	" —	" —	" "	" "
Basznia	" —	" —	" "	" "
Młodów	" —	" —	" "	" "
Niemstów	" 45	" 45	(K. Jarosław)	
Dzików nowy	" 47	" 47	" "	" "
Moszczanica	" 60	" 60	" "	" "
Zapałów	" 80	" 80	" "	" "
Cieszanów	" —	" —	(K. Cieszanów)	
Chlewiska	" —	" —	" "	" "
Lipisko	" —	" —	" "	" "
Wola Wielka	" —	" —	" "	" "
Dzików Stary	" —	" —	(K. Dzików St)	
Oleszyce	" 126	" —	(K. Oleszyce).	

Powiat Czortków.

Ludność: 71.981, z tego Polaków 28·580/0.

Gmin: 44.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 19 na 41.

Koła: Czortków I., Czortków II.

Kursa nauki początkowej:

Zielona	uczniów: 12	(K. Czortków im. Ujejskiego)		
Pastusza	" 14	" "	" "	" "
Czortków	" 10	" "	" "	" "
Salówka	" 16	" "	" "	" "
Chomiakówka	" 27	" "	" "	" "
Nagórzanka	" 15	" "	" "	" "

Biblioteki publiczne miejskie:

Czortków Sobor dzieł: 1175 tom. 1250 (K. Czortków II).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Siemiakowce	dzieł: 30	tom. 30	(K. Czortków Ujejsk.)	
Szmańkowce	" 30	" 30	" "	" "
Zalesie	" 46	" 46	" "	" "
Zwiniacz	" 32	" 33	" "	" "

Kolędziany	dziel: 80 tom.: 80	(K. Czortków Ujejsk.)
Biała	„ — „ —	„ „ „
Białobożnica	„ 69 „ 69	„ „ „
Biały Potok	„ 35 „ 35	„ „ „
Byczkowce	„ 33 „ 33	„ „ „
Chomiakówka	„ 40 „ 40	„ „ „
Kosów	„ 30 „ 30	„ „ „
Rydoduby	„ 32 „ 32	„ „ „
Słobódka dzur.	„ 35 „ 35	„ „ „
Czortków	pism: 7 „ —	„ „ „
Antonów	dziel: 26 „ 30	(K. Tłuste).
Swidowa	„ 52 „ 66	„ „ „
Czortków	„ — „ —	(K. Czortków l.).

Powiat Dąbrowa.

Ludność: 68.730, z tego Polaków 1000/0.

Gmin: 105.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 47 na 47.

Koła: Dąbrowa, Gręboszów, Nieciecza, Szczucin, Żabno.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Żabno	dziel: 151 tom: —	(K. Żabno)
Jadowniki mokre	„ 69 „ 69	(K. Tarnów)
Gręboszów	„ — „ —	(K. Kraków Kościuszki)
Tonie	„ — „ —	„ „ „
Wielopole	„ — „ —	„ „ „
Miechowice wielkie	„ — „ —	„ „ „
Wola rogońska	„ — „ —	„ „ „
Luszowice	„ 88 „ 101	(K. Dąbrowa)
Pawłów	„ 194 „ 196	„ „ „
Lipiny	„ 90 „ 96	„ „ „
Dąbrowa więzienie	„ 50 „ —	„ „ „
Dąbrowa miasto	„ 200 „ 416	„ „ „
Nieciecza	„ — „ —	(K. Nieciecza)
Gręboszów	„ — „ —	(K. Gręboszów)
Szczucin	„ 322 „ —	(K. Szczucin)

Powiat Dobromil.

Ludność: 68.987, z tego Polaków 26510/0.

Gmin: 96.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 21 na 48.

Koła: Dobromil, Bircza.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Borownica	dziel: 47 tom.: 51	(K. Saniok)
-----------	--------------------	-------------

Dobromil	dziel :	—	tom.:	—	(K. Lwów-Goldmana)
Dobromil	"	—	"	—	(K. Dobromil)
Nowe miasto	"	—	"	—	" "
Kalwarya	"	—	"	—	" "
Krościenko	"	—	"	—	" "
Jureczkowa	"	—	"	—	" "
Robotyczne	"	148	"	—	" "
Starzawa	"	99	"	101	" "
Posada Nowomiejska	"	250	"	262	" "
Pietnice	"	104	"	108	" "
Malawa	"	150	"	—	(K. Bircza)
Bircza	"	150	"	—	" "

Powiat Dolina.

Ludność: 105 262, z tego Polaków 8·250/0.

Gmin: 87.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 4 na 62.

Koła: Bolechów, Dolina, Rożniatów, Węldzisz.

Kursy nauki początkowej:

Dolina uczniów: 48 (K. Dolina).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Rożniatów	dziel :	481	tom.:	563	(K. Rożniatów)
Żakła	"	—	"	—	(K. Lwów Kościuszki)
Bolechów	"	528	"	—	(K. Bolechów)
Węldzisz	"	—	"	—	(K. Węldzisz)
Dolina	"	164	"	—	(K. Dolina)
" (dla młodzieży)	"	250	"	—	" "

Powiat Drohobycz.

Ludność: 134 057, z tego Polaków 23·360/0.

Gmin: 79.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 13 na 68.

Koła: Borysław, Drohobycz, Schodnica, Wolanka.

Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i zawodowe:

Borysław (dla elektrotechników) uczniów 62 (K. Borysław)

" (dla dozorców kopalń) " 22 " "

Bursy: Drohobycz (im. Słowackiego), wychow. 18 (K. Drohobycz).

Kursy nauki początkowej:

Potok uczniów 25 (K. Drohobycz)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Schodnica	dziel :	180	tom.:	200	(K. Schodnica)
Wolanka	"	486	"	782	(K. Wolanka)

Borysław	dziel: 2980 tom.: — (K. Borysław)				
Tustanowice	" 315	" 335	" "	" "	
Majdan	" 176	" —	" "	" "	
Hubicze	" 135	" —	" "	" "	
Borysław (Kasa chor).	" 79	" —	" "	" "	
Stebnik	" —	" —	(K. Drohobycz)		
Solce	" —	" —	" "	" "	
Truskawiec	" —	" —	" "	" "	
Drohobycz	" 4746	" 5224	" "	" "	
Rychcice	" —	" —	" "	" "	
Lipowice	" —	" —	" "	" "	
Słońsk	" —	" —	" "	" "	
Medenice	" —	" —	" "	" "	
Letnia	" —	" —	" "	" "	
Potok	" —	" —	" "	" "	
Hubicza	" —	" —	" "	" "	

Powiat Gorlice.

Ludność: 83.069, z tego Polaków 74·21⁰/₁₀₀.

Gmin: 89.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 44 na 73.

Koła: Gorlice.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Gorlice (szpital)	dziel: 40 tom: 77 (K. Gorlice).				
Sielnica	" 75	" 75	" "	" "	
Rozembark	" 120	" 128	" "	" "	
Męcina Wielka	" 117	" 121	" "	" "	
Rzepiennik biskupi	" 40	" 40	" "	" "	
Pagorzyn	" 104	" 104	" "	" "	
Głęboka	" 40	" 40	" "	" "	
Męcina Mała	" 37	" 37	" "	" "	
Wysowa	" 40	" 41	" "	" "	
Turza	" 80	" 81	" "	" "	
Zagórzany	" 55	" 55	" "	" "	
Gorlice	" 201	" 215	" "	" "	

Powiat Gródek Jagielloński.

Ludność: 71.482, z tego Polaków 39·73⁰/₁₀₀.

Gmin: 70.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 21 na 61.

Koła: Gródek Jagielloński, Janów.

Kursy nauki początkowej:

Gródek Jagielloński (dla kobiet) uczni: 19 (K. Gródek Jagiel.)

" " (dla mężczyzn) " 21 " "

Bursy: Gródek Jagielloński wychow.: 20 (K. Gródek Jagielloński).*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Stradez	dzieł: 40 tom.: —	(K. Janów)
Domazyt	" 30 " 193	" "
Jamelna	" 30 " —	" "
Janów	" 600 " —	" "
Doliniany	" — " —	(K. Lwów Kościuszki).
Gródek Jagielloński	" 617 " 712	(K. Gródek Jagiel.).
Czerlany	" 118 " —	" " "
Gródek (Czerl.przed.)	" 329 " 345	" " "
Gródek (Lwów	" " 76 " 181	" " "
Kuttenberg	" — " —	" " "
Mszana	" 144 " 158	" " "
Powitno	" 182 " 183	" " "
Rodatycze	" 159 " 161	" " "
Wolczuchy	" 186 " —	" " "
Lubień Wielki	" 114 " 118	" " "
Bar	" 200 " —	" " "
Białogórze	" 179 " —	" " "

Powiat Grybów.

Ludność: 50.919, z tego Polaków 84·04%.

Gmin: 72.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 32 na 46.

Koła: Grybów, Ciężkowice.*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Grybów	dzieł; — tom.: —	(K. Kraków im. Kościuszki).
Mogilna	" 10 " 112	(K. Grybów).
Koniuszowa	" 40 " —	" "
Ciężkowice	" 809 " 1174	(K. Ciężkowice).
Zborowice	" 99 " 186	" "

Biblioteki ruchome: Kaśna dolna (K. Ciężkowice).**Powiat Horodenka**

Ludność: 91.447, z tego Polaków 23·42%.

Gmin: 50.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 6 na 46.

Koła: Horodenka, Obertyn.*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Łuka	dzieł: 25 tom.: 36	(K. Obertyn).
------	--------------------	---------------

Żywaczów	dziel: 83	tom.: 101	(K. Obertyn)
Isaków	" 16	" 22	" "
Czortowiec	" 22	" 86	" "
Dżurków	" 189	" 189	" "
Obertyn	" 180	" —	" "
Krakowiec (przedm.)	" —	" —	" "
za Czerniawą	" —	" —	" "
na Nebrakówce	" —	" —	" "
Obertyn	" 112	" 125	(K. Lwów-Goldmana)
Czortowiec	" —	" —	" "
Horodenka	" 102	" —	" "
Czernelica	" 13	" —	" "
Horodenka	" —	" —	(K. Horodenka)
Potoczyski	" —	" —	" "
Głuszków	" 67	" —	" "
Jasionów polny	" 66	" —	" "
Michalcze	" 25	" —	" "
Czernelica	" 66	" —	" "
Dąbki	" —	" —	" "
Horodnica	" 67	" —	" "
Biłka szlachecka	" —	" —	" "
Olejowa Koralówka	" —	" —	" "
Okno	" —	" —	" "
Siamakowce	" —	" —	" "

Powiat Husiatyn.

Ludność: 93.584, z tego Polaków 42·29%.

Gmin: 50.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 16 na 51.

Koła: Chorostków, Husiatyn.

Kursy nauki początkowej:

Husiatyn (dla mężczyzn)	uczn.: —	(K. Husiatyn)
" " kobiet)	" —	" "
Howilów Wielki	" 7	" "
Majdan	" 20	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Trusteński	dziel: 159	tom.: 163	(K. Husiatyn)
Trybuchowce	" 75	" —	" "
Wasyłków	" 14	" 20	" "
Wasyłkowce	" 182	" 241	" "

Czabarówka	„	140	„	182	„	„
Czarnokońce Wielkie	„	154	„	172	„	„
Czarnokoniecka Wola	„	93	„	93	„	„
Horodnica	„	212	„	222	„	„
Husiatyn	„	546	„	673	„	„
Kociubińczyki	„	161	„	167	„	„
Liczkowce	„	144	„	150	„	„
Olechowczyk	„	124	„	132	„	„
Probużna	„	60	„	82	„	„
Gidorów	„	49	„	52	„	„
Grzydlówce	„	47	„	59	„	„
Teklówka	„	56	„	—	(K. Kopyczyńce)	
Chłopówka	„	107	„	—	„	„
Majdan	„	73	„	—	„	„
Kopyczyńce	„	124	„	—	„	„
Kociubińce	„	112	„	—	„	„
Oryszkowce	„	170	„	—	„	„
Niżborg Szlachecki	„	110	„	—	„	„
Hardyńkowce	„	153	„	—	„	„
Uwilże	„	112	„	—	„	„
Kluwińce	„	67	„	—	„	„
Howiłów Wielki	„	56	„	—	„	„
Wierzchowce	„	42	„	—	„	„
Howiłów Mały	„	30	„	—	„	„
Żabińce	„	155	„	—	„	„
Karaszyńce	„	49	„	—	„	„
Postołówka	„	31	„	—	„	„
Mszaniec	„	20	„	—	„	„
Skorodyńce	„	46	„	—	„	„
Horodnica	„	58	„	—	(K. Tarnopol)	
Trybuchowce	„	64	„	—	„	„

Powiat Jarosław.

Ludność : 136.574, z tego Polaków 65·24⁰/₁₀

Gmin : 109.

Szkół z jęz. wykł. polsk: 72 na 94.

Koła : Jarosław, Radymno, Sieniawa.

Wypożyczalnie i czytelnie :

Sieniawa dzieł : — tom.: — (K. Lwów-Goldmana)

Rudka „ 100 „ — (K. Sieniawa)

Pigany „ 110 „ — „ „

Cieplice dzieł: 100 tom.: — (K. Sieniawa)

Ścieżki Dob. „ 100 „ — „ „

Sieniawa „ 569 „ — „ „

Nielepkowice „ 150 „ — „ „

Wylewa „ 120 „ — „ „

Krasne „ 114 „ — „ „

Adamówka „ 135 „ — „ „

Majdan I. „ 127 „ — „ „

Majdan II. „ 150 „ — „ „

Pawłowa „ 165 „ — „ „

Kolonia Pol. „ 274 „ — „ „

Miętnie Stare „ 172 „ — (K. Radymno)

Zamojsce „ 128 „ — „ „

Dańkowice „ 162 „ — „ „

Koszyce „ 143 „ — „ „

Rożwienica „ 151 „ 183 (K. Jarosław)

Duńkowice „ 57 „ — „ „

Jarosław
(bibl. prel.) „ 127 „ 131 „ „

Powłosiów „ 121 „ 183 „ „

Wierzbna „ 71 „ — „ „

Rożniatów „ 91 „ 93 „ „

Ożańsko „ 118 „ 121 „ „

Rozborz Dł. „ 130 „ 132 „ „

Raczyna „ 80 „ 87 „ „

Pełnatyczne „ 73 „ 76 „ „

Kramarówka „ 91 „ 93 „ „

Wola Węg. „ 67 „ — „ „

Pełkinie „ 70 „ 71 „ „

Tapin „ 103 „ 105 „ „

Bystrowice „ 168 „ 187 „ „

Laszki „ 108 „ 123 „ „

Cieszacin M. „ 46 „ 97 „ „

Czelatycze „ 162 „ 175 „ „

Kokietnica „ 113 „ 125 „ „

Jarosław „ 282 „ — „ „

Wiązownica „ 69 „ 73 „ „

Munina „ 80 „ 85 „ „

Tywonina „ 74 „ 77 „ „

Zarzeczce „ 100 „ 114 „ „

Radawa dzieł: 94 tom.: 90 (K. Jarosław)

Cieszacin W. „ 100 „ 117 „ „

Jarosław (przedm. górnio-Leżajskie)

„ 144 „ 150 „ „

Piwoda „ 111 „ 113 „ „

Żurawiczki „ — „ — „ „

Wietlin „ 80 „ — „ „

Czerniawka „ 100 „ 100 „ „

Miękisz Stary „ 93 „ 100 „ „

Jarosław (przedm. dolno-Leżajskie)

„ 119 „ 140 „ „

Szowsko „ 80 „ 80 „ „

Morawsko „ 105 „ 108 „ „

Kidałowice „ 51 „ 55 „ „

Tuczempy „ 100 „ 101 „ „

Wola Roż. „ 170 „ 171 „ „

Szczytna „ 87 „ 98 „ „

Ostrów „ 157 „ 175 „ „

Łowce „ 133 „ 141 „ „

Chłopice „ 57 „ 69 „ „

Wólka Peł. „ 50 „ 59 „ „

Miękisz N. „ 75 „ 74 „ „

Biblioteka publiczna miejska:

Jarosław dzieł: 1155 tom.: 1246 (K. Jarosław)

Powiat Jasło.

Ludność: 83 794, z tego Polaków 90 200/0.

Gmin: 122.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 56 na 64.

Koła: Dembowiec, Jasło, Żmigród.

Kursy nauki początkowej:

Jasło uczn.: 56 (K. Jasło)

Potakówka „ 20 „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Jasło dzieł: 241 tom. — (K. Jasło)

Bączal dolny „ 40 „ — „ „

Bierówka „ 50 „ — „ „

Bieździedza „ 59 „ — „ „

Brzyska „ 295 „ — „ „

Brzyszczyki „ 81 „ — „ „

Bieklin „ 101 „ — „ „

Czeluśnica	dziel: 95 tom.; —	K. Jasło)
Czermno	" 61	" — " "
Glinik Polski	" 108	" — " "
Roztoki	" 62	" — " "
Wola Dembowiecka	" 60	" — " "
Załęże	" 83	" — " "
Zarzeczce	" 171	" — " "
Wróblowa	" 52	" — " "
Glinik Niemiecki	" 49	" — " "
Kaczorowa	" 50	" — " "
Sadkowa	" 60	" — " "
Sławęcin	" 108	" — " "
Umieszcz	" 50	" — " "
Wrocanka	" 62	" — " "
Żmigród Stary	" 50	" — " "
Polany	" 50	" — " "
Potakówka	" 50	" — " "
Przysieki	" 87	" — " "
Samokłęski	" 91	" — " "
Sieklówka	" 150	" — " "
Sobniów	" 85	" — " "
Sowina	" 132	" — " "
Świerchowa	" 732	" — " "
Szebnie	" 42	" — " "
Tarnowiec	" 72	" — " "
Warzyce	" 131	" — " "
Kąty Skalniki	" 50	" — " "
Gliniczek	" 193	" — " "
Gorzyce	" 60	" — " "
Kołaczyce	" 250	" — " "
Kowalowy	" 86	" — " "
Lublice	" 171	" — " "
Łączki	" 130	" — " "
Leżyny	" 212	" — " "
Mytarka	" 100	" — " "
Osiek	" 131	" — " "
Osobnica	" 160	" — " "
Niepta	" 161	" — " "
Dębowiec	" —	" — (K. Dębowiec)
<i>Biblioteka publiczna miejska;</i>		
Jasło	" 241	" — (K. Jasło)

Powiat Jaworów.

Ludność: 78.002, z tego Polaków 11·760/0.

Gmin: 70.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 12 na 63.

Koła: Jaworów, Krakowiec.*Bursy:* Jaworów (K. Jaworów).*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Świdnica	dziel: —	tom.: —	(K. Krakowiec)
Ruda Kochanowska	„ —	„ —	„ „
Ruda Krochowiecka	„ —	„ —	„ „
Wola Gnojnicka	„ —	„ —	„ „
Rehberg	„ —	„ —	„ „
Jaworów	„ 332	„ 360	(K. Jaworów)
Nakoneczne	„ 145	„ 150	„ „
Zabrudzie	„ 60	„ 60	„ „
Porudno	„ 67	„ 85	„ „
Bruchnał	„ —	„ —	„ „
Bonów	„ —	„ —	„ „
Ozomla	„ —	„ —	„ „
Moosberg	„ —	„ —	„ „

Powiat Kałusz.

Ludność: 87.161, z tego Polaków 16·239/0.

Gmin: 69.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 9 na 63.

Koła: Kałusz, Wojniłów.*Bursy:* Kałusz wychow.: 16

(K. Kałusz)

Dom ludowy: Wojniłów

(K. Wojniłów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Kałusz I.	dziel: 291	tom.: 313	(K. Kałusz)
„ II.	„ 190	„ 270	„ „
Bereźnica szlachecka	„ 80	„ —	„ „
Dołka Wojniłów	„ 93	„ —	„ „
Hołyń	„ 63	„ —	„ „
Kopanki	„ 89	„ 115	„ „
Landestreu	„ 52	„ —	„ „
Podmichale	„ 156	„ —	„ „
Tomaszowce	„ 12	„ 14	„ „
Wojniłów	„ 248	„ 309	(K. Wojniłów)
Dołha-Marcela	„ —	„ —	„ „
Tomaszowce	„ —	„ —	„ „

Powiat Kamionka Strumiłowa.

Ludność : 109.094, z tego Polaków 33·57⁹/₁₀.

Gmin : 92.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 25 na 94.

Koła : Kamionka Strumiłowa, Busk, Radziechów.

Wypożyczalnie i czytelnie :

	dziel :	—	tom. —	(K. Kamionka Strumiłowa)		
Berbeki		—	—	—	—	—
Rudki	"	—	"	—	"	"
Łany Polskie	"	—	"	—	"	"
Obydów	"	—	"	—	"	"
Ruda Siedlecka	"	—	"	—	"	"
Siedlce	"	—	"	—	"	"
Tadanie	"	—	"	—	"	"
Turki	"	—	"	—	"	"
Busk	"	457	"	—	(K. Busk)	
Żuratyn	"	50	"	—	"	"
Adamy	"	42	"	—	"	"
Mazianir	"	50	"	—	"	"
Wierzblany	"	50	"	—	"	"
Huła Połoniecka	"	51	"	—	"	"
Maszkatówka	"	146	"	157	(K. Borszczów)	
NowosiółkaKostiuk.,	"	122	"	126	"	"
Oleksińce	"	160	"	160	"	"
Piłatkowice	"	86	"	86	"	"
Paszczatyńce	"	125	"	131	"	"
Skala	"	597	"	774	"	"
Słobódka Muszkat.	"	121	"	125	"	"
Wierzchniakowce	"	150	"	174	"	"
Wołkowce	"	123	"	127	"	"
Cygany	"	188	"	246	"	"
Głębocek	"	206	"	238	"	"
Jezierzany	"	288	"	304	"	"
Juryampol	"	149	"	154	"	"
Korolówka	"	144	"	540	"	"
Krzywcze	"	138	"	180	"	"
Lanowce	"	179	"	201	"	"
Losiacz	"	106	"	111	"	"
Terezya	"	—	"	—	"	"
Majdan stary	"	—	"	—	"	"

Krzywe	dziel: — tom.: — (K. Borszczów)
Sienków-Korczówka	„ — „ — „ „
Wólka Suszańska	„ — „ — „ „
Szodopolec	„ — „ — „ „
Suszno	„ — „ — „ „
Ohladów	„ — „ — „ „

Powiat Kolbuszowa.

Ludność: 74.443, z tego Polaków 90·31⁰/₀.

Gmin: 62.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 46 na 46.

Koła: Kolbuszowa.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Kolbuszowa dziel: 647 tom.: — (K. Kolbuszowa)

Nowa Wieś „ 114 „ — „ „

Powiat Kołomyja.

Ludność: 109.212, z tego Polaków 20·64⁰/₀.

Gmin: 57.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 15 na 71.

Koła: Kołomyja

nadto Koło Gwoździec, założone w roku 1910.

Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i zawodowe:

Zamulińce (kurs języka polsk.) uczni; 28 (K. Kołomyja)

Kursy nauki początkowej: Kołomyja uczni; 30 „ „

Garby ad Kamionka uczni; 18. „ „

Ochronki: Zamulińce wychow.; 30 „ „

Bursy: Kołomyja wychow.; 42 „ „

Domy ludowe: Kołomyja „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Kołomyja-Kuckie dziel: 70 tom.: — (K. Kołomyja)

„ Nadwórniańska „ 95 „ — „ „

„ Sławce „ 80 „ — „ „

„ Wincentówka „ 50 „ — „ „

„ Kułaczkowce „ 133 „ — „ „

Piadyki „ 100 „ — „ „

Podhajczyki „ 49 „ — „ „

Rosohacz „ 100 „ — „ „

Soroki „ 55 „ — „ „

Zahajpol „ 50 „ — „ „

Cieniawa „ 70 „ 80 „ „

Kamionka Mała „ 100 „ — „ „

Garby „ 163 „ — „ „

Kniaźdów	dzieł: 155 tom.: — (K. Kołomyja).
Kołomyja (im. Asnyka)	„ 118 „ — „ „
„ (im. Mickiewicza)	„ 141 „ 517 „ „
„ (w bursie dziew.)	„ 162 „ — „ „
„ (ludowa)	„ 100 „ — „ „
„ (rzemieślnicza)	„ 50 „ — „ „
Turka	„ 185 „ — „ „
Zamulińce	„ 160 „ — „ „
Kołomyja (im. Goldmana)	„ 145 „ — „ „
Kamionka Wielka	„ 50 „ — „ „
Chorosna	„ 50 „ — „ „

Zbiory muzealne:

Kołomyja (muzeum pokuckie) (K. Kołomyja)

Biuro porady prawnej:

Kołomyja (K. Kołomyja)

Powiat Kosów.

Ludność: 84.045, z tego Polaków 4·060/0.

Gmin: 45.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 5 na 39.

Koła: Kosów. Kuty, Żabie.*Szkoły średnie:* Kuty gimnazjum (K. Kuty).*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Pistyn	dzieł: 160 tom.: — (K. Kołomyja)
Szeszory	„ 70 „ — „ „
Żabie	„ 386 „ 448 „ „
Moskałówka	„ — „ — (K. Kosów)

Kraków miasto.

Ludność: 91.323, z tego Polaków 90·850/0.

Gmin: 1.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 26 na 26.

Koła: Kraków I. (męskie), Kraków II. (pań), Kraków III., Kraków IV. (akademickie), Kraków V. (Asnyka) Kraków VI. (Słowackiego).
 Kraków VII. (Kościuszki). Kraków VIII. (uniwersyteckie).

nadto: Kraków IX. (Królowej Jadwigi), założone w r. 1910.

Szkoły średnie:

Seminarium naucz. żeń. im. F. Preisendanza (Zarząd Główny).

Kursy nauki pocztkowej:

Kraków uczn.	3 (K. Kraków Akad.)
„ dla cywilnych	76 (K. Kraków I.)
„ „ wojskowych	224 „ „

Ochronki : Kraków szkoła św. Szczepana (Kraków Słowack.)

Bursy : Kraków (św. Wojciecha) wych. 60 (K. Kraków akad.)

„ (szk. św. Salomei) „ 50 „ „ „

Wypożyczalnie i czytelnie :

Kraków (ul. Lubicz)	dziel :	262	tom. :	—	(K. Kraków III)
Dębniaki	„	300	„	—	„ „ „
Kraków (ul. Rajska)	„	392	„	—	„ „ „
„ (ul. Zielona)	„	150	„	—	„ „ „
„ (ul. Lubicz)	„	380	„	—	„ „ „
„ (ul. Szkolna)	„	255	„	—	(K. Kraków VI.)
„	„	414	„	602	(K. Kraków V.)
„ (szkoła analf.)	„	—	„	—	(K. Kraków I. m.)
„ (zakład ks. Siemaszki)	„	—	„	—	„ „ „
„ (bursa A. Potockiego)	„	—	„	—	„ „ „
„ (szkoła im. Długosza)	„	—	„	—	„ „ „
„ (szkoła im. Kościuszki)	„	—	„	—	„ „ „
„ (szkoła im. św. Kingi)	„	—	„	—	„ „ „
„ (szkoła im. Jachowicza)	„	—	„	—	„ „ „

Biblioteka miejska publiczna :

Kraków dziel ; 9060 tomów : 10500 (Związek okręgowy krak.)

Powiat Kraków.

Ludność : 86.445 z tego Polaków 96.860/0.

Gmin : 107.

Szkół z jęz. wykł. pol. : 61 na 61.

Koła : Czernichów.

Ochronki : Na Grzegórkach : (K. Kraków pań)

Wypożyczalnie i czytelnie :

Bronowice wielkie	dziel :	—	tom. ;	—	(K. Kraków I. męsk.).
Rzaska	„	—	„	—	„ „ „ „ „
Tonie	„	—	„	—	„ „ „ „ „
Bronowice małe	„	—	„	—	(K. Kraków VII.)
Wyciąże	„	—	„	—	„ „ „ „
Zielonki	„	116	„	—	(K. Kraków akad.)
Bielany	„	100	„	—	„ „ „ „
Mydlniki	„	117	„	—	„ „ „ „
Morawica	„	330	„	—	„ „ „ „
Mogiła	„	111	„	—	„ „ „ „
Zwierzyniec	„	—	„	—	„ „ „ „
Grzegórzki	„	—	„	—	„ „ „ „
Grzegórzki	„	459	„	—	(K. Kraków pań)

Trojanowice	dzieł: 390 tom.: —	(K. Kraków pań)
Czarna Wieś	„ 462 „ —	(K. Kraków III.)
Krowodrza	„ 140 „ —	„ „ „
Czarna Wieś	„ — „ —	(K. Kraków Słowackiego)
Czernichów	„ 800 „ 830	(K. Czernichów)
Kosocice	„ 340 „ 370	„ „
Wołowice	„ 249 „ 243	„ „
Liszki	„ 181 „ 181	„ „

Powiat Krosno.

Ludność: 84.480, z tego Polaków 83.38.0/0

Gmin: 84.

Szkół o jęz. wykł. polsk.: 43 na 55.

Koła: Dukla, Krosno, Potok, Suchodół.

Szkoły ludowe: Huta Polańska (K. Krosno).

Kursy nauki początkowej:

Dukla uczn.: 66 (K. Dukla)

Krosno „ 19 (K. Krosno).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Suchodole dzieł: 94 tom.: 114 (K. Suchodół)

Sulistrowo „ — „ — (K. Lwów im. Kościuszki)

Potok „ 124 „ — (K. Potok.

Teodorówka „ — „ — (K. Dukla).

Biblioteka publiczna miejska:

Krosno dzieł: 974 tom. 995 (K. Krosno).

Powiat Limanowa.

Ludność: 75 980, z tego Polaków 100.0/0.

Gmin: 91.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 48 na 48.

Koła: Limanowa, Mszana dolna, Tymbark, Dobra.

Kursy nauki początkowej:

Limanowa uczn.: 25 (K. Limanowa).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Limanowa dzieł: 1360 tom.: 1445 (K. Limanowa)

Młynne „ 93 „ 93 „ „

Łososina górna „ 150 „ 154 „ „

Krasne Łososice „ 248 „ 259 „ „

Młynczyska „ — „ — „ „

Tymbark „ — „ — (K. Tymbark)

Mszana dolna „ — „ — (K. Mszana dolna)

Powiat Lisko.

Ludność: 95.362, z tego Polaków 24·31‰.

Gmin: 154.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 13 na 55.

Koła: Baligród, Lisko, Ustrzyki.

Szkolne kursa przemysłowe:

Lisko (wyrób guzików) (K. Lisko)

Kursy nauki początkowej:

Lisko uczn.: 50 (K. Lisko).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Lisko	dziel: —	tom: —	(K. Lisko)
Glinne	" —	" —	" "
Średnia wieś	" —	" —	" "
Hoczew	" —	" —	" "
Tarnowce	" —	" —	" "
Uherce	" —	" —	" "
Olszanica	" —	" —	" "
Jankowce	" —	" —	" "
Berwichowa	" —	" —	" "
Ustrzyki dolne	" —	" —	(K. Ustrzyki d.)

Biblioteka publiczna miejska: Lisko — (K. Lisko)

Powiat Lwów.

Ludność: 125.931, z tego Polaków 48·43‰.

Gmin: 130.

Szkół z jęz. wykład. polskim: 47 na 117.

Koła: Dublany, Sokolniki, Winniki.

nadto: Kleparów Szczerzec, Zamarstynów założone w r. 1910.

Kursy nauki początkowej: Jabłonów — (K. Lwów im. Jeża).

Ochronki: Dublany wychow.: 40 (K. Dublany).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Dublany	dziel: 641	tom.: 703	(K. Bublany)
Dębica	" 100	" 100	" "
Malechów	" "	" "	" "
Prusy	" 100	" 100	" "
Zboiska	" 133	" 167	" "
Jaryczów Stary	" 128	" —	" "
Żydatycze	" 143	" 148	" "
Wulka	" 400	" —	(K. Lwów A. Mickiew).
Snopków	" 346	" —	(K. Lwów pań)

Zniesienie	dzieł : 700 tom.; — (K. Lwów pań)					
Lewandówka	"	—	"	—	(K. Lwów Kościuszki)	
Maliczkowice	"	—	"	—	"	"
Podbórcze	"	—	"	—	"	"
Pustomyty	"	—	"	—	"	"
Siemiakówka	"	—	"	—	"	"
Sokolniki	"	—	"	—	"	"
Zimna wódka	"	—	"	—	"	"
Mościska przedm.	"	—	"	—	"	"
Basiówka	"	—	"	—	"	"
Biłka królewska	"	—	"	—	"	"
Czyszki	"	—	"	—	"	"
Gańczary	"	—	"	—	"	"
Glinna	"	—	"	—	"	"
Hołosko wielkie	"	—	"	—	"	"
Jaryczów nowy	"	—	"	—	"	"
Kamienopol	"	—	"	—	"	"
Krotoszyn	"	—	"	—	"	"
Sygniówka	"	—	"	—	"	"
Rzęsna polska	"	—	"	—	"	"
Brzuchowice	"	—	"	—	"	"
Kościejów	"	—	"	—	"	"
Zawadów	"	—	"	—	"	"
Zarudce	"	—	"	—	"	"
Zagórze	"	—	"	—	"	"
Milatycze	"	—	"	—	"	"
Żurawniki	"	—	"	—	"	"
Batorówka	"	157	"	—	"	"
Białokorszcza	"	95	"	—	"	"
Edwardówka	"	103	"	—	"	"
Buchajów	"	100	"	—	"	"
Kukizów	"	197	"	200	"	"
Lipniki	"	107	"	—	"	"
Rakowiec	"	200	"	—	"	"
Worków	"	221	"	229	"	"
Biłka szlachecka	"	—	"	—	(K. Lwów akad)	
Dawidów	"	—	"	—	"	"
Jastrzębków	"	—	"	—	"	"
Kowyr	"	—	"	—	"	"

Konopnica	dziel :	—	tom.	—	(K. Lwów akad.)
Kozielniki	„	—	„	—	„
Łany	„	—	„	—	„
Nawarya	„	—	„	—	„
Sichów	„	—	„	—	„
Zaszków	„	—	„	—	„
Zubrza	„	—	„	—	„
Sokolniki	„	171	„	300	(K. Sokolniki)
Mikłaszów	„	—	„	—	(K. Winniki).

Uczelnie : Winniki uczn.: 36 (K. Winniki).

Lwów-miasto.

Ludność : 159.877, z tego Polaków 76·85⁰/₀

Gmin : 1.

Szkół z język. wykł. polsk.: 36 na 37.

Koła: Lwów I. (pań), Lwów II. (im. Asnyka), Lwów III. (akademickie), Lwów IV. (im. Jeża), Lwów V. (techniczne), Lwów VI. (im. Kościuszki), Lwów VII. (im. Goldmana), Lwów VIII. (im. Słowackiego), Lwów IX. (robotnicze), Lwów X. (im. E. Plater), Lwów XI. (im. Mickiewicza), nadto : Lwów XII. (im. Wyspiańskiego), założone w r. 1910.

Szkolne kursy uzupełniające, przemysłowe i zawodowe:

Lwów szkoła im. Żulińskiego uczn.: 132 (K. Lwów pań).

„ dla pracowników krawiec. „ 66 „ „

„ dla murarzy i metalowc „ 26 (K. Lwów Słowack.)

Kursy nauki początkowej:

Lwów uczn : — (K. Lwów Jeża)

„ stow. „Praca“ „ — (K. Lwów Słowackiego).

„ szkoła sług „ 132 (K. Lwów pań)

„ „ 94 (K. Lwów Goldmana)

Bursy: Lwów wychow.: 48 (Lwów Związek Okręg.).

Kursy kierowników czytelní:

Lwów słuchaczy 17 (K. Lwów akademickie).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Lwów dzieł: 1453 tom. 1785 (K. Lwów Goldmana).

„ dla służby „ 926 „ 1050 (K. Lwów Asnyka)

„ im. B. Szwarczego „ 373 „ 397 „ „ „

„ dla robotnic „ 240 „ 256 „ „ „

„ I. „ 615 „ 795 (K. Lwów Słowackiego)

„ II. „ 569 „ 624 „ „ „

„ III. „ 160 „ 208 „ „ „

Lwów na Wólce	dziel:	530	tom.:	642	(K. Lwów Słowackiego).		
" II.	"	—	"	—	"	"	"
" III.	"	—	"	—	"	"	"
" I.	"	912	"	960	"	"	"
" II.	"	421	"	460	"	"	"
" im. Konopnickiej	"	1100	"	—	"	"	"
" im. Staszica	"	938	"	—	"	"	"
" im. Żulińskiego	"	180	"	—	"	"	"
Lwów	"	620	"	800	(K. Lwów im E. Plater)		
" (szkoła Piram)	"	—	"	—	"	"	"
"	"	—	"	—	(K. Lwów techn.)		

Biblioteka publiczna miejska:

Lwów dzieł: 7600 tom.: 9937 (K. Zw. okręg. Lwów)

Uczelnie: Lwów uczniów: (K. Lwów Goldmana)

Powiat Łańcut.

Ludność: 92 691, z tego Polaków 95·69%.

Gmin: 64.

Szkół o jęz. wykł. polsk.: 70 na 71.

Koła: Dornbach, Handzlówka, Leżajsk, Łańcut, Rakszawa, Żołynia, Białobrzegi, Głuchów Grodzisko.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Czarna	dziel:	80	tom.:	80	(K. Rzeszów)		
Rakszawa	"	266	"	278	"	"	"
Chałupki	"	100	"	—	"	"	"
Husów	"	87	"	—	"	"	"
Jastrzębice	"	100	"	—	"	"	"
Przedmieście	"	100	"	—	"	"	"
Wola bliższa	"	200	"	—	"	"	"
Przychojce	"	133	"	139	(K. Leżajsk)		
Jelma	"	213	"	234	(K. Kraków akad.)		
Brzoza Stadnicka	"	96	"	—	"	"	"
Handzlówka	"	250	"	—	(K. Grodzisko)		
Grodzisk (dolny)	"	685	"	825	"	"	"
Laszczyń	"	102	"	102	"	"	"
Budy Łańcuckie	"	200	"	200	"	"	"
Białobrzegi	"	140	"	145	"	"	"
Głuchów	"	—	"	—	(K. Głuchów)		
Dornbach	"	—	"	—	(K. Dornbach)		

Biblioteka publiczna miejska:

Łańcut dzieł: 380 tom.: 215 (K. Łańcut)
Biuro porady prawnej: Łańcut (K. Łańcut)

Powiat Mielec.

Ludność: 75.315, z tego Polaków 98·720/0.

Gmin: 96.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 52 na 52.

Koła: Mielec, Radomyśl.

Kursy nauki początkowej;

Mielec	(dla mężczyzn)	ucz.	8	(K. Mielec)
"	(dla kobiet)	"	8	" "
Padwia Narodowa		"	17	" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Schönanger	dzieł:	—	tom.:	—	(K. Kraków pań)
Młodochów	"	93	"	—	(K. Kraków akad.)
Krzemienica	"	161	"	—	" " "
Mielec	"	153	"	185	(K. Mielec)
Biały Bór	"	—	"	—	" "
Krzemień	"	—	"	—	" "
Goleszów	"	—	"	—	" "
Podleszany	"	—	"	—	" "
Trzciana	"	51	"	—	" "
Trzeźń	"	—	"	—	" "
Wola Pławska	"	78	"	—	" "
Wampierzów	"	44	"	—	" "
Zabrze	"	45	"	—	" "
Wadowice górne	"	124	"	—	" "
Pikołówka	"	—	"	—	" "

Powiat Mościska.

Ludność: 79.184, z tego Polaków 40·680/0.

Gmin: 78.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 26 na 55.

Koła: Mościska, Sądowa Wisznia.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Krysowice	dzieł:	—	tom.:	—	(K. Mościska)
Strzelczyska	"	—	"	—	" "
Krukienice	"	—	"	—	" "
Balice	"	—	"	—	" "

Radochowice	dzieł: — tom.: — (K. Mościska)
Mościska	„ — „ — „ „
Sędowa Wisznia	„ — „ — „ „
Stajańce	„ — „ — „ „
Wołoszków	„ — „ — (K. Lwów tech)
Twierdza	„ — „ — „ „
Zakościele	„ — „ — (K. Lwów Kośc.)

Powiat Myślenice.

Ludność: 88.714, z tego Polaków 97·9⁰/₁₀.

Gmin: 65.

Szkół o jęz. wykł. polsk: 56 na 56.

Koła: Jordanów, Maków. Myślenice.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Tokarnia	dzieł: 45 tom.: — (K. Jordanów)
Toporzysko	„ 50 „ — „ „
Krzeczów	„ 52 „ — „ „
Bystra	„ 75 „ — „ „
Skomielna Biała	„ 28 „ — „ „
Łętownia	„ 75 „ — „ „
Siedzina	„ 70 „ — „ „
Chrobaczew	„ 51 „ — „ „
Jordanów	„ 72 „ — „ „
Skomielna Czarna	„ 60 „ — „ „
Maków	„ — „ — „ „
Przeciszów	„ — „ — (K. Kraków akad.)
Bieńkówka	„ — „ — (K. Kraków Kościuszki)
Sułkowice	„ — „ — (K. Kraków męskie)

Powiat Nadwórna.

Ludność: 79.116, z tego Polaków 10·64⁰/₁₀.

Gmin: 33.

Szkół o jęz. wykł. polsk: 6 na 41.

Koła: Łączyn, Nadwórna,

nadto: Delatyn, Mikuliczyn, założone w r. 1910.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Nadwórna	dzieł: 994 tom.: 1488 (K. Nadwórna)
Pasieczna	„ 100 „ 100 „ „
Rafajłowa	„ 40 „ 50 „ „
Weleśnica leśna	„ 50 „ 50 „ „
Łączyn	„ 200 „ 210 „ „

Starunia	dziel:	—	tom.	—	(K. Stanisławów III.)
Worochta	„	130	„	—	(K. Stanisławów m.)
Przerośl leśny	„	116	„	129	(K. Stanisławów Pań)
Przerośl	„	—	„	—	„
Łomadzyn	„	87	„	—	„
Weleśnica górna	„	79	„	—	„
Wołosów	„	132	„	—	„

Powiat Nisko.

Ludność: 65.301, z tego Polaków 99·19‰.

Gmin: 61.

Szkół o jęz. wykł. polsk: 37 na 37.

Koła: Bojanów, Nisko.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Nisko	dziel:	100	tom.:	—	(K. Nisko)
Raławice	„	60	„	—	„
Pław	„	110	„	112	(K. Rozwadów)
Bojanów	„	—	„	—	(K. Bojanów)

Powiat Nowy Sącz.

Ludność: 119.773, z tego Polaków 85·36‰.

Gmin: 167.

Szkół o jęz. wykł. polsk.: 67 na 89.

Koła: Łącko, Muszyna, Nowy Sącz, Piwniczna, Stary Sącz.

Kursy nauki początkowej:

Nowy Sącz uczn.:	40.	(K. Nowy Sącz)
Miłkowa	„ 35.	„ „ „
Piwniczna	„ 80.	(K. Piwniczna)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Sienna	dziel:	102	tom.:	—	(K. N. Sącz)
Skrzette	„	90	„	—	„
Świerkla	„	102	„	—	„
Świniarsko	„	102	„	—	„
Tegoborza	„	131	„	—	„
Tłoki	„	61	„	—	„
Tropie	„	95	„	—	„
Trzetrzewina	„	81	„	—	„
Trzycieży	„	102	„	—	„
Tylicz	„	130	„	—	„

Wola Kurowska	dzieł: 90	tom.: —	(K. N. Sącz)
Wola Marcinkowska	„ 110	„ —	„ „
Łęka	„ 101	„ —	„ „
Mazunkowice	„ 90	„ —	„ „
Nawojowa	„ 70	„ —	„ „
Niskowa	„ 70	„ —	„ „
Obidza	„ 100	„ —	„ „
Piątkowa	„ 100	„ —	„ „
Podole	„ 107	„ —	„ „
Roszkowice	„ 60	„ —	„ „
Różnów	„ 48	„ —	„ „
Siedlce	„ 193	„ —	„ „
Brzezna	„ 100	„ —	„ „
Czaczów	„ 100	„ —	„ „
Dąbrówka Niem.	„ 71	„ —	„ „
Frycowa	„ 100	„ —	„ „
Gródek n. Dunajcem	„ 110	„ —	„ „
Janczowa	„ 100	„ —	„ „
Januszowa	„ 100	„ —	„ „
Jelna	„ 60	„ —	„ „
Kłęczany	„ 101	„ —	„ „
Kurów	„ 76	„ —	„ „
Librantowa	„ 101	„ —	„ „
Łabowa	„ 93	„ —	„ „
Wronowice	„ 100	„ —	„ „
Wysokie	„ 100	„ —	„ „
Zabelcze	„ 80	„ —	„ „
Chełmiec Polski	„ 96	„ —	„ „
N. Sącz (Magistrat)	„ 900	„ —	„ „
„ (im. Asnyka)	„ 481	„ 561	„ „
Stary Sącz	„ 667	„ —	(K. St. Sącz)
Piwniczna	„ 662	„ —	(K. Piwniczna)
Łącko	„ 266	„ 312	(K. Łącko)
Muszyna	„ —	„ —	(K. Muszyna)

Biblioteka publiczna miejska:

Nowy Sącz dzieł 350 (K. N. Sącz)

Zbiory muzealne:

Nowy Sącz (muzeum ziemi sądeckiej) (K. N. Sącz)

Powiat Nowy Targ.Ludność: 78.995, z tego Polaków 96·94⁰/₁₀₀.

Gmin: 75.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 60 na 62.

Koła: Nowy Targ, Krościenko, Zakopane.*Kursy nauki początkowej*:

Kowaniec uczn. — (K. Kraków Kościuszki)

Nowy Targ I. „ 44 (K. Nowy Targ)

„ „ II. „ 50 „ „ „

Czarny Dunajec „ 7 (K. Czarny Dunajec)

Bursy: Nowy Targ. — (K. Zakopane).*Wypożyczalnie i czytelnie*:

Olesza dzieł 80 tom. — (K. Zakopane)

Kościelisko „ 100 „ — „ „

Poronin „ 70 „ — „ „

Biały Dunajec „ 60 „ — „ „

Witów „ 50 „ — „ „

Koniówka „ 50 „ — „ „

Dzianicz „ 60 „ — „ „

Stara Bystra „ 60 „ — „ „

Nowa Bystra „ 60 „ — „ „

Zakopane „ 835 „ — „ „

Dział „ 98 „ — (K. Nowy Targ)

Chabówka „ 100 „ — „ „ „

Załużne „ 100 „ — „ „ „

Nowy Targ „ 667 „ 846 „ „ „

Ostrowsk „ 66 „ — „ „ „

Kowaniec „ 100 „ — „ „ „

Maruszyna „ — „ — „ „ „

Gronków „ — „ — „ „ „

Klikuszowa „ — „ — „ „ „

Krościenko „ 900 „ 960 (K. Krościenko)

Miętustwo „ — „ — (K. Czarny Dunajec)

Stare Bystre „ 163 „ — „ „ „

Bukowa „ 906 „ — (K. Kraków pań)

Witów „ — „ — (K. Kraków Słowackiego)

Biblioteki ruchome: Poronin (K. Kraków Słowackiego)

Nowy Targ „ „ „

Powiat Peczyński.Ludność: 37.136, z tego Polaków 13·97⁰/₁₀₀.

Gmin: 19.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 2 na 20.

Koła : Peczeniżyn.

Ochronki: Berezów Niżny dzieci 30 (K. Kołomyja)

Wypożyczalnie i czytelnie :

Berezów Niżny dzieł : 35 tom — (K. Kołomyja)

Peczeniżyn „ — „ — (K. Peczeniżyn).

Powiat Pilzno.

Ludność : 50.250, z tego Polaków 99·97⁰/₁₀₀.

Gmin : 61.

Szkół z jęz. wykł. polsk. : 40 na 40.

Koła : Brzostek, Pilzno.

Kursy nauki początkowej: Jazwina — (K. Dębica)

Wypożyczalnie i czytelnie :

Kamienica górna dzieł : 50 tom. — (K. Tarnów)

Jazwiny „ — „ — (K. Dębica)

Siedliska „ — „ — „ „

Zawadka „ 104 „ 120 (K. Brzostek)

Nawsie Brzostockie „ 120 „ 124 „ „

Brzostek „ 107 „ 108 „ „

Klecie „ 104 „ 120 „ „

Pilzno „ — „ — (K. Pilzno)

Powiat Podgórze.

Ludność : 60.066, z tego Polaków 58 02⁰/₁₀₀.

Gmin : 55.

Szkół z jęz. wykł. polsk. : 55 na 55.

Koła : Podgórze II., Skawina,

nadto : Podgórze I. założone powtórnie w r. 1910.

Kursy nauki początkowej: Podgórze ucz. : 26 (K. Kraków).

Ochronki: Podgórze dzieci : 60 (K. Podgórze II.)

Wypożyczalnie i czytelnie :

Podgórze dzieł : 80 tom. — (K. Podgórze II.)

Skawina „ 445 „ 510 (K. Kraków Słowackiego)

Opatkowice „ 147 „ — (K. Kraków Słowackiego)

Podgórze „ 132 „ — (K. Kraków V.)

Kobierzyn „ 126 „ 136 (K. Kraków akadem.)

Kososice „ 100 „ — „ „ „

Radziszów „ 127 „ — „ „ „

Kostrze „ 100 „ — „ „ „

Podgórze „ — „ — (K. Kraków akadem.)

Podgórze „ 1209 „ — (K. Kraków III)

Powiat Podhajce.

Ludność : 83.035. z tego Polaków 37·43%.

Gmin : 65.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 18 na 49.

Koła : Horożanka, Podhajce, Wiśniowczyk.*Kursy nauki początkowej*:

Dryszców uczn.: 10 (K. Horożanka).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Sokołów	dział: 114 tom.	—	(K Podhajce)
Sosnów	„ 218 „	—	„ „
Szwejków	„ 33 „	—	„ „
Siemidkowce	„ 56 „	—	„ „
Toustobaby	„ 96 „	—	„ „
Wiśniowczyk	„ 69 „	—	„ „
Wolica	„ 26 „	—	„ „
Zahajce	„ 61 „	—	„ „
Holendry	„ 43 „	—	„ „
Złotniki	„ 53 „	—	„ „
Michałówka	„ 67 „	—	„ „
Mużyłów	„ 44 „	—	„ „
Nowosiółka	„ 56 „	—	„ „
Panowice	„ 35 „	—	„ „
Podhajce szk. m.	„ 64 „	—	„ „
„ szk. żeńsk.	„ 42 „	—	„ „
„ szpital	„ 31 „	—	„ „
„ czyt. miesz.	„ 95 „	—	„ „
Stare miasto	„ 50 „	—	„ „
Rudniki	„ 31 „	—	„ „
Białkiernica	„ 36 „	—	„ „
Pieniowa	„ 129 „	—	„ „
Boków	„ 30 „	—	„ „
Burkanów	„ 149 „	—	„ „
Dobrowody	„ 48 „	—	„ „
Dryszców	„ 8 „	—	„ „
Gniłowody	„ 78 „	—	„ „
Hnilcze	„ 130 „	—	„ „
Horożanka	„ 30 „	—	„ „
Małowody	„ 78 „	—	„ „
Markowa	„ 81 „	—	„ „
Zawadówka	„ 47 „	—	„ „

Korżowa	dzieł:	48 tom.:	—	(K. Podhajce)
Chatki	"	35	"	— " "
Zasławce	"	44	"	— " "
Siółko	"	78	"	— " "
Wierzbów	"	50	"	— " "
Podhajce	"	606	"	— " "
Horożanka	"	60	"	— (K. Horożanka)
Wiśniowczyk	"	264	"	274 (K. Wiśniowczyk)
Hajworonka	"	30	"	38 " "
Byszów	"	135	"	— (K. Stanisławów męs.)
Siemikowice	"	64	"	65 (K. Tarnopol)
Rosochowan. I.	"	38	"	38 " "
" II.	"	38	"	40 " "

Powiat Przemyśl.

Ludność: 144.875, z tego Polaków 47·06%.

Gmin: 123.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 40 na 96.

Koła: Niżankowice, Przemyśl I., Przemyśl II.

Kursy nauki początkowej:

Przemyśl	uczn.:	100 (K. Przemyśl pań)
Tarnawka	"	14 " " "
Hucisko Nienadowskie	"	— (K. Jarosław).

Bursy: Przemyśl wychow.: 26 (K. Przemyśl pań)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Błóżwia górna	dzieł:	90 tom.	—	(K. Przemyśl pań)
Bachowa	"	91	"	— " " "
Bachorzec	"	153	"	— " " "
Grochowce	"	60	"	— " " "
Wyszatyce	"	56	"	— " " "
Ujkowce	"	91	"	— " " "
Tarnawka	"	120	"	— " " "
Tarnawce	"	92	"	— " " "
Przemyśl	"	500	"	— " " "
" (szk. analfab.)	"	60	"	— " " "
Żurawica	"	130	"	— " " "
Skołoszewo	"	84	"	— " " "
Rzeczpol	"	120	"	— " " "
Pałkowice	"	130	"	— " " "
Medyka	"	—	"	— " " "
Lipniki	"	83	"	— " " "

Przemyśl	dzieł: 172	tom.: 210	(K. Przemyśl II. Sienk.)			
Zalesie	" 33	" —	" "	" "	" "	" "
Szechyńie	" 30	" —	" "	" "	" "	" "
Ostrów	" 60	" 94	" "	" "	" "	" "
Łętownia	" 77	" 87	" "	" "	" "	" "
Ruszelczyce	" 60	" 60	" "	" "	" "	" "
Średnia	" 80	" —	" "	" "	" "	" "
Wola krzywiecka	" 79	" —	" "	" "	" "	" "
Krasiczyn	" 300	" 300	" "	" "	" "	" "
Przekopana	" —	" —	" "	" "	" "	" "
Bolestraszyce	" 34	" —	" "	" "	" "	" "
Niżankowice	" —	" —	(K. Niżankowice)			

Biblioteki Ruchome:

Radyniec	dzieł:	(K. Przemyśl pań)				
Koniów	"	80	"	"	"	"
Reczpol	"		"	"	"	"

Powiat Przemyślany.

Ludność: 77.258 z tego Polaków 36·589/0.

Gmin: 69.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 15 na 65.

Koła: Kurowice, Gliniany, Przemyślany, Świrz.*Kursy nauki początkowej:*

Zaciemne	(K. Przemyślany).				
Łonie	"	"	"	"	"
Dobrzanica	"	"	"	"	"
Dobrzanica kolonia	"	"	"	"	"

Domy ludowe: Gliniany (K. Gliniany).*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Gliniany	dzieł: 868	tom. 940	(K. Gliniany).		
Hanaczów	" 60	" 80	"	"	"
Zeniów	" 80	" 92	"	"	"
Świrz	" —	" —	(K. Świrz)		
Kopań	" —	" —	"	"	"

Powiat Przeworsk.

Ludność: 49.095, z tego Polaków 92·519/0.

Gmin: 43.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 37 na 37.

Koła: Przeworsk.*Kursy nauki początkowej:*

Przeworsk	uczn. 49	(K. Przeworsk).			
-----------	----------	-----------------	--	--	--

Mirocin	uczn.: 29 (K. Przeworsk)
Tarnawka	„ 25 „ „
Kańczuka	„ 29 „ „
Hucisko Jawornickie	„ 65 „ „
Markowa	„ 68 „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Mokra Strona	dziel: 111 tom. 113 (K. Przeworsk.)
Mirocin	„ 109 „ 112 „ „
Nowosielce	„ 77 „ 77 „ „
Tarnawka	„ 100 „ 101 „ „
Maćkowice	„ 106 „ 106 „ „
Zagórze	„ 150 „ 153 „ „
Przeworsk	„ 817 „ 898 „ „
Rozbórz	„ 183 „ 194 „ „
Chalupki	„ 141 „ 147 „ „
Świętoniowa	„ 161 „ 170 „ „
Jagięła	„ 137 „ 145 „ „
Łopuszka Wielka	„ 171 „ 180 „ „
Dębów	„ 175 „ 181 „ „
Ujierzowice	„ 187 „ 191 „ „
Markowa	„ 206 „ 332 „ „
Krzeczowice	„ 124 „ 118 „ „
Grzęska	„ 129 „ 123 „ „
Ubieszyn	„ 100 „ — „ „
Gniewczyzna	„ 64 „ 70 „ „
Sietesz	„ 87 „ 67 „ „

Powiat Rawa Ruska.

Ludność: 105.185, z tego Polaków 28·62⁰/₀.

Gmin: 73.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 12 na 56.

Koła: Niemirów, Rawa Ruska, Uhnów.

Kursy nauki początkowej:

Jasionówka uczn.: 10 (K. Rawa ruska)

Brzeziny „ 3 „ „ „

Szczerzec „ 10 „ „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Rawa ruska	dziel: — tom.: — (K. Rawa Ruska).
Raca	„ — „ — „ „ „
Lubycz	„ — „ — „ „ „
Bełzec	„ — „ — „ „ „

Łąki	dziel: —	tom.: —	(K. Lwów-Kościuszki)
Niemirów	„ 359	„ 370	(K. Niemirów).
Staje	„ —	„ —	(K. Bełz).
Korczów	„ —	„ —	„ „
Wasyłów wielki	„ —	„ —	„ „
Tarnoszyn	„ —	„ —	(K. Uhnów).

Powiat Rohatyn,

Ludność: 108.416, z tego Polaków 26·030/0.

Gmin: 99.

Szkół o jęz. wykł. pol.: 15 na 88.

Koła: Bukaczowce, Bursztyn, Rohatyn,

nadto: Bołszowce, założone w r. 1910.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Podszumlańce	dziel: 90	tom.: —	(K. Rohatyn)
Putiatyńce	„ 80	„ —	„ „
Radwanów	„ 120	„ —	„ „
Swistelniki	„ 80	„ —	„ „
Skomorochy stare	„ 90	„ —	„ „
Żurów	„ 120	„ —	„ „
Zieleniów	„ 70	„ —	„ „
Danilcze	„ 80	„ —	„ „
Firlejów	„ 100	„ —	„ „
Honoratówka	„ 90	„ —	„ „
Hrehorów	„ 30	„ —	„ „
Knihinicze	„ 100	„ —	„ „
Lipica dolna	„ 50	„ —	„ „
Lipica góra	„ 40	„ —	„ „
Łopuszna	„ 120	„ —	„ „
Łukowiec	„ 200	„ —	„ „
Martynów nowy	„ 30	„ —	„ „
Podkamień	„ 80	„ —	„ „
Czerńiów nowy	„ 62	„ 62	(K. Stanisławów męs.)
Bukaczowce	„ —	„ —	„ „
Łukowiec Wisznioski	„ 400	„ —	(K. Lwów-pań)
Nowy Czerniów	„ 315	„ —	„ „
Bukaczowce	„ 134	„ 300	(K. Bukaczowce)

Powiat Ropczyce.

Ludność: 78.480, z tego Polaków 99·700/0.

Gmin: 79.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 47 na 47.

Koła: Dębica, Ropczyce.

Kursy nauki początkowej:

Ropczyce	uczn.:	46	(K. Ropczyce)
Dębica (dla piechoty	"	125	(K. Dębica)
" " konnicy	"		" "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Wolica ługowa	dziel:	98	tom.:	98	(K. Rzeszów)
Brzozówka	"	100	"	102	(K. Ropczyce)
Wolica piachowa	"	100	"	—	" "
Mała	"	100	"	102	" "
Wielopole	"	320	"	—	" "
Ropczyce	"	919	"	956	" "
Podgrodzie	"	—	"	—	(K. Dębica)
Latoszyn	"	—	"	—	" "
Kawęczyn	"	—	"	—	" "
Gawrzyłowa	"	—	"	—	" "
Brzeźnica	"	—	"	—	" "
Paszczyna	"	—	"	—	" "
Dębica	"	272	"	320	" "

Powiat Rudki.

Ludność: 70.440, z tego Polaków 35·18⁰/₀.

Gmin: 73.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 18 na 48.

Koła: Komarno, Rudki.

Kursy nauki początkowej:

Małpa	uczn.:	56	(K. Komarno)
Susułów	"	16	" "
Ostrów Pohorecki	"	15	" "
Szeptyce	"	15	(K. Rudki)
Jaremków	"	20	" "
Wisłowice	"	18	" "
Jatwigi	"	21	" "

Bursy: Komarno wychow: 7 (K. Komarno)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Nowa Wieś	dziel:	64	tom.:	—	(K. Komarno)
Tuligłowy	"	342	"	—	" "
Susułów	"	42	"	—	" "
Rumno	"	142	"	—	" "
Małpa	"	82	"	—	" "
Brzeżec	"	116	"	—	" "

Katarynice	dzieł: 56 tom.: —	(K. Komarno)
Poddoliny	" 66 "	— " "
Andryanowo	" 131 "	— " "
Ostrów Pohorecki	" 96 "	— " "
Buczały	" — "	— (K. Lwów-Kościuszki)
Chłopy	" — "	— " "
Rudki	" — "	— (K. Lwów Goldm)
Koniuszki Siemian.	dzieł: 50 tom.: —	(K. Rudki).
Czernichów	" — "	— " "
Nowosiółki gośdinne	" — "	— " "
Podhajczyki	" — "	— " "
Dołobów	" — "	— " "
Czajkowice	" — "	— " "
Zagórze	" — "	— " "
Michalewice	" — "	— " "
Wistowice	" — "	— " "
Rudki	" — "	— " "
Beńkowa Wisznia	" — "	— " "
Milczyce	" — "	— " "

Powiat Rzeszów.

Ludność: 134.322, z tego Polaków 99·03%

Gmin: 87.

Szkół z jęz. wykł. polsk: 76 na 76.

Koła: Rzeszów.

nadto: Trzciana, założone w r. 1910.

Kursy nauki początkowej:

Rzeszów uczn.: 23 (K. Rzeszów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Babica	dzieł: 203 tom.: 204	(K. Rzeszów)
Biała	" 81 " —	" "
Boguchwała	" 80 " 85	" "
Bratkowice	" 120 " 131	" "
Budziwój	" 80 " 83	" "
Chmielnik	" 100 " 101	" "
Dąbrowa	" 80 " 84	" "
Grzegórzówka	" 110 " 111	" "
Hermanowa	" 200 " 200	" "
Krasne	" 100 " —	" "
Łukawiec I.	" 102 " 111	" "
" II.	" 50 " —	" "

Przybyszówka	dziel:	80	tom.:	—	(K. Rzeszów)
Staromieście	"	140	"	—	" "
Niechobrz	"	200	"	201	" "
Świlcza	"	72	"	—	" "
Trzciana	"	109	"	—	" "
Trzebowniska	"	103	"	—	" "
Wola Zagłobieńska	"	90	"	91	(K. Rzeszów)
Zalesie	"	70	"	78	" "
Zgłobień	"	103	"	110	" "
Malawa	"	93	"	92	" "

Biblioteka publiczna miejska :

Rzeszów dziel: 3983 tom.: 4191 (K. Rzeszów)

Powiat Sambor.

Ludność: 96.215, z tego Polaków 32·92%.

Gmin: 87.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 24 na 85.

Koła: Sambor.

Kursy nauki początkowej:

Sambor uczn.: 20 (K. Sambor)

Oleksięta " 14 " "

Bursy: Sambor wychow.: 56 (K. Sambor)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Kalinów	dziel:	—	tom.:	—	(K. Sambor)
Łanowice	"	—	"	—	" "
Maksymowice	"	—	"	—	" "
Nadydy	"	—	"	—	" "
Nowoszyce	"	—	"	—	" "
Olszanik (wieś)	"	—	"	—	" "
Olszanik (kolonia)	"	—	"	—	" "
Oleksięta	"	—	"	—	" "
Pianowice	"	—	"	—	" "
Radłowice	"	—	"	—	" "
Rakowa	"	—	"	—	" "
Sąsiadowice	"	—	"	—	" "
Strzałkowice	"	—	"	—	" "
Stupnica polska	"	—	"	—	" "
Uherce	"	—	"	—	" "
Wojatycze	"	—	"	—	" "
Wołoszcza	"	—	"	—	" "
Zady	"	—	"	—	" "

Powodowa	dzieł: —	tom.: —	(K. Sambor)		
Sambor (bursa)	„ 80	„ —	„	„	„
Wola Baranowicka	„ —	„ —	„	„	„
Biskupice górne	„ —	„ —	„	„	„
„ dolne	„ —	„ —	„	„	„
Średnia dolna	„ —	„ —	„	„	„
Czukiew	„ —	„ —	„	„	„
Czyszki	„ —	„ —	„	„	„
Dąbrówka	„ —	„ —	„	„	„
Dubłany	„ —	„ —	„	„	„

Biblioteka publiczna miejska:

Sambor dzieł 2475

(K. Sambor).

Powiat Sanok.

Ludność: 103.590, z tego Polaków 49·28⁹/₀.

Gmin: 130.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 38 na 96.

Koła: Bukowsko, Sanok, Zagórz.

Bursy: Sanok

wychow. 12

(K. Sanok)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Poraż	dzieł: 60	tom.: —	(K. Przemyśl pań)		
Nowosielce	„ 37	„ —	(K. Sanok)		
Załuż	„ 26	„ —	„	„	„
Prusiek	„ 32	„ —	„	„	„
Długie	„ 59	„ —	„	„	„
Raczkowa	„ 55	„ —	„	„	„
Płowce	„ 36	„ —	„	„	„
Mrzygłód	„ 226	„ —	„	„	„
Zarszyn	„ 42	„ 50	„	„	„
Pakuszówka	„ 162	„ 168	„	„	„
Tyrawa Wołoska	„ 90	„ 94	„	„	„
Pobiedna	„ 116	„ 116	„	„	„
Głębokie	„ 54	„ —	„	„	„
Bzianka	„ 112	„ —	„	„	„
Strachocina	„ 130	„ 138	„	„	„
Posada Jaćmierska	„ 48	„ 52	„	„	„
Dobra	„ 153	„ —	(K. Sieniawa)		
Zagórz			(K. Zagórz)		

Biblioteka publiczna miejska:

Sanok dzieł: 995

tom.: 1185

(K. Sanok).

Powiat Skałat.

Ludność: 91.763, z tego Polaków 44·70/0.

Gmin: 64.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 28 na 59.

Koła: Grzymałów, Podwołoczyska, Skałat.*Kursy nauki początkowej:*

Grzymałów — uczniów: 40 (K. Grzymałów).

Sorocko „ 70 (K. Tarnopol).

Hałuszczynce „ — (K. Skałat).

Panasówka „ 35 „ „

Zerebki królewskie „ — „ „

Dom ludowy: Grzymałów (K. Grzymałów).*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Kaczanówka dzieł: 180 tom.: 186 (K. Tarnopol).

Skałat „ 520 „ 680 (K. Skałat).

Chmieliska „ 76 „ 80 „ „

Kałszeryńce „ 50 „ 57 „ „

Horodnica „ 70 „ 76 „ „

Iwanówka „ 62 „ 66 „ „

Krzywe „ 94 „ 101 „ „

Kołodziejówka „ 180 „ 157 „ „

Krasne „ 102 „ 112 „ „

Magdalówka „ 83 „ 99 „ „

Mołczanówka „ 89 „ 93 „ „

Mytnica „ 115 „ 122 „ „

Panasówka „ 70 „ 76 „ „

Nowosiółka „ 90 „ 105 „ „

Połupanówka „ 105 „ 110 „ „

Poznanka gniła „ 108 „ 112 „ „

Rożyska „ 27 „ 30 „ „

Stary Skałat „ 62 „ 66 „ „

Stawki „ 75 „ 77 „ „

Tarugruda „ 150 „ 173 „ „

Turówka „ 70 „ 74 „ „

Zerebki królewskie „ 96 „ 100 „ „

Dorotijówka „ 115 „ 136 (K. Podwołoczyska).

Podwołoczyska „ 200 „ 260 „ „

Zadniczkówka „ 180 „ — „ „

Mysłów „ 80 „ 83 „ „

Orzechowice „ 113 „ 124 „ „

Czerniszówka „ 97 „ — „ „

Rosochowacice	dzieł:	105	tom.:	115	(K. Podwołoczyska)
Bogdanówka	"	112	"	115	" "
Eleonorówka	"	50	"	62	(K. Grzymałów).
Hlibów	"	80	"	106	" "
Poznanka	"	40	"	106	" "
Zarubińce	"	50	"	71	" "
Borki małe	"	95	"	110	" "
Nowosiółka	"	50	"	50	" "
Kokoszyńce	"	50	"	55	" "
Bucyki	"	65	"	65	" "
Okno	"	50	"	52	" "
Ostapie	"	62	"	68	" "

Powiat Sokal.

Ludność: 100.155, z tego Polaków 35·92%.

Gmin: 100.

Szkoł z jęz. wykład. polskim: 23 na 97.

Koła: Bełż, Krystonopol, Sokal.

Kursy nauki początkowej: Bełż uczniów: 20 (K. Bełż).

Bursy: Sokal — (K. Sokal)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Prusinów	dzieł:	150	tom.	160	(K. Bełż)
Worochta	"	"	—	"	"
Bełż	"	300	"	—	"
Machnówek	"	200	"	—	"
Zniatyn	"	—	"	—	"
Hulcze	"	—	"	—	"
Sokal	"	—	"	—	(K. Lwów Goldm.)
Madziarki	"	31	"	—	(K. Sokal)
Waręże	"	120	"	—	"
Byszów	"	113	"	130	"
Dobreczyn	"	33	"	—	"
Katowice	"	126	"	—	"
Horodyszcze	"	33	"	—	"
Komorowo	"	237	"	—	"
Konotopy	"	86	"	—	"
Krystynopol	"	554	"	592	"
Leszczków	"	149	"	—	"
Lubowa	"	90	"	—	"
Ostrów	"	165	"	—	"
Parchacz	"	98	"	106	"

Rulikowce	dziel:	84 tom.:	—	(K. Sokal)
Siele	"	90	—	" "
Sokal	"	505	" 540	" "
Sulimów	"	74	—	" "
Tartaków	"	268	" 282	" "
Uhrynów	"	279	—	" "
Wojślawice	"	213	" 345	" "
Zawonie	"	190	" 202	" "
Żabcze murow.	"	50	—	" "

Powiat Stanisławów.

Ludność: 134.100, z tego Polaków 38.690/0.

Gmin: 75.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 20 na 79.

Kota: Stanisławów I. męskie, Stanisławów II. pań, Stanisławów III. Sienkiewicza

Szkolne kursy uzupełniające, przemysłowe i zawodowe:

Delejów (guzikar)	uczn.	18	(K. Stanisławów II. pań)
Drohomirczany	"	8	" "
Wołosowa	"	12	" "
Przerośl	"	8	" "

Kursy nauki początkowej:

Stanisławów uczn.: 18 (K. Stanisławów III. im. Sienkiew.)

Ochronki: Knihinin kolonia wychow.: 82 (K. Stanisławów pań)

Drohomirczany " 48 " "

Domy ludowe: Uhorniki (K. Stanisławów III.).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Stanisławów (szpital) dzieł: 250 tom. — (K. Stanisł. III.)

Uhorniki	"	—	" 169	" "
Strycharka	"	—	" —	" "
Łomadżyn	"	—	" —	" "
Kubajówka	"	—	" —	" "
Stanisławów	"	148	" 596	(K. Stanisł. pań)
Św. Stanisław	"	141	" 142	" "
Drohomirczany	"	76	" 80	" "
Pasieczna	"	426	" 434	" "
Majdan Huta	"	—	" —	" "
Majdan średni	"	87	" —	" "
Bednarów	"	160	" —	(K. Stanisł. m.)
Bryń	"	—	" —	" "
Chorostków	"	41	" —	" "

Delejew	dzieł:	—	tom :	—	(K. Stanisławów m.)
Halicz	"	240	"	300	" "
Jeziorko	"	104	"	—	" "
Knihinin kolonia	"	200	"	—	" "
Kończaki stare	"	151	"	—	" "
Krymidów	"	104	"	—	" "
Łany	"	108	"	—	" "
Maryampol	"	140	"	—	" "
" przedm.	"	200	"	—	" "
Medusze	"	45	"	—	" "
Pobereże	"	114	"	—	" "
Tumisz	"	159	"	—	" "
Uhrynów szlachecki	"	90	"	—	" "
Uzin	"	84	"	—	" "
Wołczyniec	"	110	"	—	" "
Wołchów	"	99	"	—	" "
Jezupol	"	245	"	—	" "
Słobódka leśna	"	—	"	—	(K. Kołomyja)
Św. Stanisław	"	120	"	—	" "
Św. Józef	"	115	"	—	" "

Biblioteka publiczna miejska: Stanisławów (K. Stanisławów III.)

Biuro porady prawnej: Stanisławów (K. Stanisławów męskie)

Powiat Stary Sambor.

Ludność: 56'859, z tego Polaków 15'960/0.

Gmin: 56.

Szkół z jęz. wykł. pols.: 8 na 45

Koła: Posada Chyrowska, Starasól. Stary Sambor.

Kursy nauki początkowej:

Niedzielną uczn.: 18 (K. Stary Sambor.)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Niedzielną dzieł: 103 tom. — (K. Samboor)

Starasól " 259 " 270 (K. Starasól)

Strzyłki-Topolnica " 107 " — (K. St. Sambor)

Niedzielną " 24 " — " "

Koniowo " 98 " — (K. Przemysł Pań)

Powiat Stryj.

Ludność: 116'508, z tego Polaków 22'800/0.

Gmin: 102.

Szkół z języku wykł. polskim: 14 na 95.

Koła: Skole, Stryj.

Kursy nauki początkowej:

Stryj uczniów: 15 (K. Stryj).

Bursy: Stryj wychow.: 32 (K. Stryj).*Wypożyczalnie i czytelnie:*

Stryj	dzieł:	491	tom.	557	(K. Stryj)
„ (bezpłatna)	„	697	„	818	„ „
Żulin	„	69	„	73	„ „
Zawadowo-Rajłowo	„	75	„	76	„ „
Zawadów	„	40	„	—	„ „
Sokołów	„	—	„	—	„ „
Dołhe	„	46	„	—	„ „
Chromohorbie	„	25	„	—	„ „
Miertiuki	„	42	„	—	„ „
Daszów	„	215	„	220	„ „
Synowódzko wyż.	„	150	„	195	„ „
Grabowiec	„	52	„	—	„ „
Dobrowlany	„	—	„	—	„ „
Lubieńce	„	78	„	—	„ „
Skole	„	222	„	—	„ „
Stryj	„	—	„	—	(K. Lwów Goldm.)
Skole	„	—	„	—	„ „

Powiat Strzyżów.

Ludność: 55.993, z tego Polaków 96·890/0.

Gmin: 63.

Szkół z jęz. wykł. pols.: 45 na 48.

Koła: Frysztak, Strzyżów.*Kursy nauki początkowej:*

Frysztak uczn.: 50 (K. Frysztak).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Wyżne	dzieł:	90	tom.	90	(K. Strzyżów)
Jazowa	„	55	„	—	„ „
Grodzisk	„	101	„	—	„ „
Strzyżów	„	217	„	—	„ „
Żarnowa	„	56	„	—	„ „
Gogolów	„	—	„	—	(K. Lwów Kościuszki)
Przybówka	„	67	„	—	(K. Jasło)
Pułanki	„	50	„	50	(K. Frysztak)
Pstrągowce	„	78	„	100	„ „

Powiat Śniatyn:

Ludność: 84·360, z tego Polaków 7·360/0.

Gmin: 41.

Szkół z jęz. wykł. polsk: 3 na 40.

Koła: Śniatyn, Zabłotów.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Różnów dzieł: 84 tom: 1 — (K. Zabłotów)

Trójca „ 113 „ 115 „ „

Zabłotów „ 195 „ 242 „ „

Śniatyn „ 39 „ — (K. Śniatyn)

Potoczek „ — „ — „ „

Wołczkowce „ — „ — „ „

Załucze „ — „ — „ „

Biblioteka publiczna miejska:

Śniatyn dzieł 411 tom: 492 (K. Śniatyn).

Bursa: Śniatyn (im. A. Mickiewicza (K. Śniatyn).

Powiat Tarnobrzeg.

Ludność: 74 088, z tego Polaków 99·630/0.

Gmin: 71.

Szkoła z jęz. wykł. polsk.: 46 na 46.

Koła: Chmielów, Tarnobrzeg, Rozwadów.

nadto: Baranów, założone w r. 1910.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Rozwadów dzieł: 253 tom.: 276 (K. Rozwadów)

Rzeczyca długa „ 79 „ 86 „ „

Charzewice „ 108 „ 112 „ „

Żabno „ 127 „ 131 „ „

Radomyśl „ 190 „ 280 „ „

Powiat Tarnopol.

Ludność: 131.632, z tego Polaków 44·370/0.

Gmin: 82.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 24 na 82.

Koła: Tarnopol, Mikulińce.

Kursa nauki początkowej:

Konopkówka uczn: 25 (K. Tarnopol)

Draganówka „ 38 „ „

Grabowiec „ 11 „ „

Nastasów „ 24 „ „

Poczapińce „ 23 „ „

Tarnopol „ 30 „ „

Bursa: Tarnopol wychow.: 88 (K. Tarnopol)

Dom ludowy: Tarnopol (K. Tarnopol).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Kokutkowce	dziół: 136	tom.: 137	(K. Tarnopol)
Cebrów	„ 125	„ 129	„ „
Petryków	„ —	„ —	„ „
Józefówka	„ 144	„ —	„ „
Ihrowica I.	„ 130	„ 145	„ „
Ihrowica II.	„ 107	„ 116	„ „
Tarnopol (bezpł.)	„ 656	„ 799	„ „
Zastawie	„ 149	„ 169	„ „
Ostrów	„ 202	„ 110	„ „
Kokutkowice II.	„ 92	„ 97	„ „
Smykowce	„ 121	„ 125	„ „
Hłuboczek	„ 197	„ 204	„ „
Obarzance	„ 110	„ 111	„ „
Czernelów Mazow. II.	„ 118	„ —	„ „
Bajkowce	„ 109	„ 119	„ „
Kupczyńce	„ 75	„ —	„ „
Romanówka I.	„ 120	„ 135	„ „
Stupki	„ 180	„ 184	„ „
Kutkowce	„ 60	„ —	„ „
Biała	„ 99	„ 111	„ „
Dyczków	„ 110	„ 121	„ „
Grabowiec I.	„ 98	„ 99	„ „
Jankowce	„ 74	„ 90	„ „
Czołhańszczyzna	„ 94	„ 107	„ „
Tarnopol (dla prel.)	„ 97	„ 101	„ „
Kozówka	„ 76	„ 82	„ „
Zaścianka	„ 83	„ 90	„ „
Konopkówka	„ 65	„ 68	„ „
Seredyńce	„ 89	„ 93	„ „
Gaje Wielkie	„ 43	„ 53	„ „
Dorżanka	„ 219	„ 239	„ „
Chodaczków II.	„ 91	„ 98	„ „
Pokropiwna	„ 66	„ 76	„ „
Suszczyn	„ 85	„ 97	„ „
Skomorochy	„ 76	„ 79	„ „
Krasówka	„ 55	„ 55	„ „
Romanówka II.	„ 68	„ 77	„ „
Maryanka	„ 94	„ —	„ „
Tarnopol	„ 74	„ 78	„ „

Łozowa	dzieł:	98 tom.:	103	(K. Tarnopol)
Denysów	"	55	"	"
Grabowiec II.	"	35	"	25
Romanówka III.	"	35	"	40
Gaje Chodorowskie	"	40	"	40
Baworów II.	"	60	"	—
Stechnikowce	"	46	"	—
Łuka Wielka	"	35	"	—
Chodacków III.	"	29	"	—
Białoskórka	"	86	"	98
Czernelów ruski	"	94	"	96
Baworów	"	114	"	140
Iwaczów dolny	"	92	"	97
Czystylów	"	7	"	107
Seredynki	"	68	"	71
Dubowce	"	130	"	136
Janówka	"	111	"	114
Iwaczów Górny	"	114	"	118
Toustoług	"	93	"	98
Ditkowce	"	79	"	87
Czernelów Mazow.	"	111	"	113
Poczapińce	"	402	"	315
Płotycz	"	267	"	278
Borki Wielkie	"	51	"	55
Berezowica wielka	"	180	"	186
Zabojki	"	296	"	301
Draganówka	"	349	"	359
Bucniów	"	194	"	208
Nastasów	"	65	"	68
Zagrobela	"	368	"	403
Isypowce	"	136	"	141
Czartorya	"	53	"	55 (K. Mikulińce)
Łuka Wielka	"	56	"	64
Ludwikowce	"	82	"	82
Myszkowice	"	40	"	40
Ładyczyn	"	59	"	67
Wola mazowiecka	"	48	"	51

Biblioteki publiczne miejskie:

Tarnopol	dzieł:	3367 tom.:	4175	(K. Tarnopol)
Mikulińce	"	—	"	— (K. Mikulińce)

Zbiory muzealne:

Tarnopol (K. Tarnopol)

Biuro porady prawnej:

Tarnopol (od 4000 do 5000 spraw) (K. Tarnopol)

Powiat Tarnów.

Ludność: 107.470, z tego Polaków 99 360/0.

Gmin: 84.

Szkoł z jęz. wykł. pol: 56 na 56.

Koła: Tarnów, Tuchów, Zalasowa.*Kursy nauki początkowej:*

Tarnów (dla wojskowych) uczn.: 100 (K. Tarnów)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Tuchów	dzieł: 780	tam.: 800	(K. Tuchów)
Bistuszowa	„ 50	„ —	„ „
Burzyn	„ 36	„ —	„ „
Siedliska	„ 30	„ —	„ „
Nowodworze	„ 67	„ —	(K. Tarnów)
Ostrów	„ 100	„ —	„ „
Pawężów	„ 77	„ —	„ „
Podgórska Wola	„ 83	„ 89	„ „
Radlna	„ 100	„ —	„ „
Rzędzin	„ 66	„ —	„ „
Rychwałd	„ 83	„ —	„ „
Ryglice	„ 83	„ —	„ „
Rzuchowa	„ 83	„ —	„ „
Śmigno	„ 80	„ —	„ „
Świerczków	„ 100	„ —	„ „
Klikowa	„ 100	„ —	„ „
Karwodrza	„ 83	„ 89	„ „
Koszyce Wielkie	„ 83	„ 89	„ „
Krzyż	„ 77	„ 84	„ „
Kowalowa	„ 83	„ 89	„ „
Łęg	„ 100	„ —	„ „
Łękawica	„ 81	„ 84	„ „
Lichwin	„ 83	„ 89	„ „
Lisia Góra	„ 50	„ 50	„ „
Lubinka	„ 77	„ 84	„ „
Łukowa	„ 77	„ 84	„ „
Tarnów (huta szkła)	„ 120	„ 145	„ „
Grabówka	„ 150	„ 161	„ „

Zabłocie	dzieł: 460	tom: 530	(K. Tarnów).
Strusina	„ 740	„ 846	„ „
Dąbrówka Infulacka	„ 48	„ —	„ „
Gumniska	„ 77	„ 84	„ „
Łkowice	„ 100	„ —	„ „
Janowice	„ 77	„ 84	„ „
Joniny	„ 83	„ 8S	„ „
Trzemeśna	„ 77	„ 84	„ „
Wola Rzędzińska	„ 200	„ 240	„ „
Zawada	„ 71	„ 52	„ „
Zbylitowska Góra	„ 120	„ 132	„ „
Zgłobice	„ 100	„ —	„ „
Szczepanowice	„ 77	„ 14	„ „
Wróblowice	„ 54	„ 60	„ „
Żukowice Stare	„ 101	„ 120	„ „
Bistusza	„ 83	„ 89	„ „
Tarnowiec	„ —	„ —	„ „
Mikołajowice	„ —	„ —	(K. Kraków Kościusz.)
Meszna Opacka	„ 227	„ 230	(K. Kraków akadem.)
Zalasowa	„ —	„ —	(K. Zalasowa).

Biblioteka publiczna i miejska:

Tarnów dzieł: 3650 tom.: 4800 (K. Tarnów)

Powiat Tłumacz.

Ludność: 105.659, z tego Polaków 21·950/0.

Gmin: 94.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 19 na 62.

Koła: Olesza, Otyńia, Tłumacz, Tyśmienica.

Kursy nauki początkowej:

Bohorydyczyn I.	uczniów: 50	(K. Tłumacz)
„ II.	„ —	„ „
Jacnówka	„ —	„ „
Okuniany	„ 39	„ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Mołodyłów	dzieł: 80	tom: —	(K. Tłumacz)
Hostów	„ 180	„ —	„ „
Lackie Szlacheckie	„ 130	„ —	„ „
Winograd	„ 80	„ —	„ „
Odaje	„ 80	„ —	„ „
Horyhlady	„ 120	„ —	„ „
Tłumacz	„ 868	„ —	„ „

Jachówka	dzieł:	205	tom.:	—	(K. Tłumacz)
Okuniany	„	189	„	—	„
Pilawszczyzna	„	80	„	—	„
Tarnawica polna	„	260	„	—	„
Chocimierz	„	520	„	—	„
Bohorydyczyn	„	200	„	—	„
Nadorożna	„	180	„	—	„
Grabież	„	112	„	—	„
Pszeniczniki	„	53	„	—	„
Tyśmienica	„	1006	„	1026	„
Kostów	„	56	„	60	(K. Kołomyja)
Tłumacz	„	—	„	—	(K. Lwów-Goldm.)
Niżnów	„	—	„	—	(K. Stanisławów-m.)
Głęboka	„	152	„	—	(K. Stanisławów III).
Hołosków	„	—	„	—	„
Ottynia	„	—	„	—	(K. Ottynia)
Olesza	„	—	„	—	(K. Olesza)

3. Powiat Trembowla.

Ludność: 77.212., z tego Polaków 45.990/0.

Gmin: 43.

Szkół z język. wykł. polsk.: 22 na 43.

Koła: Budzanów, Strusów, Trembowla.

Kursy nauki początkowej:

Sławce uczniów; 33 (K. Tarnopol)

Strusów „ 24 (K. Trembowla)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Budzanów	dzieł:	574	tom.:	786	(K. Budzanów)
Mogielnica	„	124	„	—	(K. Trembowla)
Nałuże	„	114	„	—	„
Plebanówka	„	113	„	—	„
Romanówka	„	126	„	—	„
Ruzdwaniany	„	132	„	—	„
Sady Trembowel. I.	„	130	„	—	„
„ „ II.	„	—	„	—	„
Sadyki małe	„	—	„	—	„
Skomorosze	„	—	„	—	„
Słobódka Janowska	„	108	„	—	„
Zubów	„	94	„	—	„
Pantalicha	„	101	„	—	„
Załawie	„	114	„	—	„

Małów	dziel: 97 tom.: — (K. Trembowla)
Semenów	„ 120 „ — „ „
Iwanówka	„ 215 „ — „ „
Janów	„ 205 „ — „ „
Kobyłowlaki	„ 197 „ — „ „
Krowinka	„ 150 „ — „ „
Humniska	„ 97 „ — „ „
Łoszniów	„ 279 „ — „ „
Łozówka	„ 107 „ — „ „
Łaskowce	„ 109 „ — „ „
Młyniska	„ 165 „ — „ „
Słobudka Strusowa	„ 108 „ — „ „
Strusów	„ 274 „ — „ „
Fiutków	„ 117 „ — „ „
Tyczyn nowy	„ 96 „ — „ „
Warwaryńce	„ 127 „ — „ „
Trembowla	„ 340 „ — „ „
Wierzbowiec	„ 141 „ — „ „
Zaćcinocze	„ 92 „ — „ „
Zazdrość	„ 119 „ — „ „
Zniesienie	„ 78 „ — „ „
Bernardówka	„ 157 „ — „ „
Boryczówka	„ 217 „ — „ „
Brykula nowa	„ 94 „ — „ „
Budzanów	„ 320 „ — „ „
Dołhe	„ 90 „ — „ „
Kleszczowa	„ 117 „ — „ „
Dorochów	„ 176 „ — „ „
Sławcze I.	„ 228 „ — „ „
„ II.	„ — „ — „ „

Powiat Turka.

Ludność: 71.056, z tego Polaków 9·500/0.

Gmin: 74.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 2 na 49.

Koła: Borynia, Sianki, Turka.

Kursy nauki początkowej;

Turka I. uczniów: 27

(K. Turka)

„ II. „

„ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Borynia

dziel: 132 tom.: 194 (K. Borynia)

Turka	dziel:	—	tom.:	—	(K. Turka)
Wołcza	„	—	„	—	„ „
Tarnawa Niżna	„	—	„	—	„ „
Sianki	„	—	„	—	„ „
Sokoliki	„	—	„	—	„ „
Jabłonka Niżna	„	—	„	—	„ „

Powiat Wadowice.Ludność: 107.383, z tego Polaków 99·64⁰/₀.

Gmin: 104.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 82 na 82.

Koła: Andrychów, Kalwarya, Wadowice, Zator.*Kursy nauki początkowej*;

Chrzastowice uczn.: — (K. Kraków im. Słowackiego)

Wadowice „ 24 (K. Wadowice)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Wadowice	dziel:	837	tom.:	1074	(K. Wadowice)
Chocznia	„	160	„	174	„ „
Łękawica	„	60	„	71	„ „
Frydrychowice	„	—	„	—	„ „
Brody	„	—	„	—	(K. Kraków VII.)
Przytkowice	„	—	„	—	(K. Kraków akad.)
Łęczany	„	150	„	—	(K. Kraków VI.)
Chrzastowice	„	74	„	—	„ „ „
Kalwarya	„	318	„	481	(K. Kalwarya)
Zator	„	251	„	289	(K. Zator)
Rudka	„	—	„	—	„ „
Podolsze	„	—	„	—	„ „

Powiat Wieliczka.Ludność: 61.922, z tego Polaków 99·99⁰/₀.

Gmin: 110.

Szkół z jęz. wykł. polskim: 69 na 69.

Koła: Dobczyce, Wieliczka.*Kursy nauki początkowej*:

Lipnik uczn.: 13

(K. Dobczyce)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Siersza	dziel:	180	tom.:	—	(K. Kraków Słowackiego)
Sygneczów	95	„	—	„	„ „
Miętniów	130	„	—	„	„ „
Chorągiewca	100	„	—	„	„ „

Ochojna	dzieł: 69 tom.: —	(K. Kraków V.)
Bogucice	" 237 " 295	(K. Kraków akadem)
Czarnochowice	" 336 " 362	" " "
Gorzków	" 100 " 100	" " "
Fałkowice	" — " —	" " "
Zakrzów	" 100 " 105	" " "
Gaik Brzozowy	" — " —	" " "
Zborów	" 124 " 124	" " "
Kunice	" 490 " —	" " "
Lednica Niem.	" 125 " —	" " "
Czasław	" — " —	(K. Kraków III.)
Glichów	" — " —	(K. Dobczyce)
Skrzynka	" — " —	" "
Węglówka	" — " —	" "

Powiat Zaleszczyki.

Ludność: 77.641, z tego Polaków 27·58⁰/₀.

Gmin: 57.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 9 na 52.

Koła; Tłuste, Zaleszczyki.

Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i zawodowe:

Tłuste dziewcząt: 36 (K. Tłuste)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Burakówka	dzieł: 53 tom.: 66	(K. Tłuste)
Capowce	" 30 " 36	" "
Hołowczyńce	" 38 " 44	" "
Lisowce	" 24 " 30	" "
Rożanówka	" 46 " 52	" "
Słobódka Koszyl.	" 50 " 62	" "
Słona	" 26 " 34	" "
Szypowce	" 30 " 38	" "
Tłuste	" 125 " 155	" "
Zaleszczyki	" — " —	(K. Lwów Goldmana)
Uściczko	" — " —	" " "
Berestek	" 25 " —	(K. Zaleszczyki)
Czerwonogród	" 30 " —	" "
Hinkowce	" 30 " —	" "
Latacz	" 30 " —	" "
Nyrków	" 30 " —	" "
Tarskie	" 25 " —	" "
Uściczko	" 15 " —	" "

Błyszczanka	dział: 25 tom.: — (K. Zaleszczyki).
Dupliska	" 25 " — " "
Kasperowce	" 25 " — " "
Kułakowce	" 25 " — " "
Nowosiółka	" 30 " — " "
Szczytowce	" 25 " — " "
Uhrynkowce	" 30 " — " "
Winiatyńce	" 25 " — " "
Gródek	" 25 " — " "

Powiat Zbaraż..

Ludność : 67383, z tego Polaków 36·600⁰/₀.

Gmin : 60.

Szkół z jęz. wykład. pol.: 13 na 74.

Koła : Nowe Sióło, Zbaraż.

Kursy nauki początkowej :

Białoźórka	uczniów: 13	(K. Tarnopol)
Czarnylas	" 16	" "
Czumole	" 14	" "
Głęborzek mały	" 24	" "
Iwask owce	" 22	" "
Kapuścińce	" 26	" "
Kapuścińce (las)	" 14	" "
Netreba	" 28	" "
Nowiki	" 34	" "
Zarudeczko	" 32	" "

Wypożyczalnie i czytelnie :

Stary Zbaraż	dział: 99 tom.: — (K. Zbaraż)
Zbaraż Sadki	" 79 " — " "
" im. Borelowsk.	" 300 " — " "
" Przygródek	" 70 " — " "
Sieniawa	" 127 " — " "
Sieniachówka	" 70 " — " "
Załuże	" 121 " — " "
Dobrowody	" 64 " — " "
Czahary-Zbaraż	" 60 " — " "
Łubianki	" 63 " — " "
Kretowce	" 86 " — " "
Hrycowce	" 59 " — " "
Zarudzie	" 60 " — " "
Ochrymowce	" 50 " — " "

Czernichowce	dziel: 60	tom.: —	(K. Zbaraż)
Werniaki	" 60	" —	" "
Watachówka	" 70	" —	" "
Romanowe Sioło	" 100	" 108	(K. Tarnopol)
Oprytowice	" 97	" 103	" "
Czumale	" 94	" 100	" "
Zarubińce	" 83	" 87	" "
Nowiki	" 79	" 88	" "
Kurniki I.	" 81	" 90	" "
" II.	" 85	" 92	" "
Dobrowody	" 70	" 75	" "
Iwanczany	" 66	" 72	" "
Kobyła I.	" 83	" 87	" "
" II.	" 66	" 73	" "
Iwaszkowce	" 83	" 87	" "
Zarudeczko	" 41	" 53	" "
Zarudzie	" 56	" 56	" "
Czarny Las	" 55	" 55	" "
Kujdańce	" 85	" 85	" "
Dobrowody II.	" 58	" 58	" "
Zbaraż	" 38	" 39	" "
Netreba II.	" 98	" 102	" "
Netreba I.	" 143	" 152	" "
Głęboček Mały	" 119	" 122	" "
Bazarzyńce	" 99	" 104	" "
Maksymówka	" 100	" —	" "
Kapuścińce	" 110	" 122	" "
Hołotki	" 79	" —	" "
Hołoszyńce	" 80	" —	" "
Stryjówka	" 79	" —	" "
Koszlaki	" —	" —	" "
Stryjówka II.	" —	" —	" "
Berezowica Mała	" 132	" 140	" "
Tarasówka	" 63	" 67	" "
Toki	" 111	" 119	(K. Podwołoczyska)
Obodówka	" 68	" 87	" "
Worobijówka	" 96	" 96	" "
Medyna	" 68	" 86	" "
Skoryka	" 78	" 78	" "
Prosowce	" 67	" 84	" "
Jacowce	" 59	" —	(K. Nowe Sioło)

Powiat Zborów.

Ludność: 54 397, z tego Polaków 34 71 0/0.

Gmin: 52.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 8 na 49.

Koła: Pomorzany, Zborów.*Kursy nauki początkowej*:

Prysowce uczniów: 9 (K. Zborów).

Wołczkowce „ 15 „ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Jachowce	dzieł:	45	tom.: —	(K. Zborów).
Jarczowce	„	30	„ —	„ „
Młynowce	„	—	„ —	„ „
Prysowce	„	27	„ —	„ „
Toustogłowy	„	—	„ —	„ „
Wołczkowce	„	—	„ 103	„ „
Zarudzie	„	—	„ —	„ „
Zborów	„	460	„ 473	„ „
Nesterowce	„	120	„ 128	(K. Tarnopol)
Neterpińce	„	99	„ 102	„ „
Jezierna	„	108	„ 122	„ „
Bzowica	„	112	„ 119	„ „
Olejów	„	66	„ 73	„ „
Białokrynica	„	98	„ —	„ „
Białogłowy	„	89	„ 99	„ „
Bohutyn	„	50	„ —	(K. Pomorzany)
Kalne	„	100	„ —	„ „
Rozhadów	„	180	„ —	„ „

Powiat Złoczów.

Ludność: 107.932, z tego Polaków 34 71 0/0.

Gmin: 88.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 27 na 77.

Koła: Bezbrudy, Krasne, Kutkorz, Olesko, Złoczów.*Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe i zawodowe*:

Olesko (guzikarstwo) uczniów: 20 (K. Olesko).

Złoczów	„	„	—	„ „
Stawanowo	„	„	—	„ „
Huta Werchobuzka	„	„	—	„ „
Huta Kołtowska	„	„	—	„ „
Ozydów	„	„	—	„ „
Adamy	„	„	—	„ „

Toporowo	guzikarstwo	uczniów:	—	(K. Olesko).
Bebechy	"	"	—	" "
Przewłóczna	"	"	—	" "
Bułożynowo	"	"	—	" "
Kulików	"	"	—	" "

Kursy nauki początkowej:

Bebechy	uczniów:	10	(K. Olesko).
Złoczów	"	54	(K. Złoczów).
Krasnosielce	"	18	" "
Huta Werchobuska	"	13	" "

Dom ludowy: Olesko (K. Olesko).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Bogdanówka	dzieł:	78	tom:	—	(K. Złoczów).
Hukałowce	"	110	"	—	" "
Nuszcze	"	—	"	—	" "
Bieniów	"	106	"	—	" "
Boniszyn	"	152	"	—	" "
Chmielowa	"	88	"	—	" "
Firlejówka	"	71	"	—	" "
Folwarki	"	100	"	—	" "
Gołogóry	"	131	"	—	" "
Horodyłów	"	73	"	—	" "
Hucisko Oleskie	"	—	"	—	" "
Huta Werchobuzka	"	90	"	—	" "
Jelechowice	"	68	"	—	" "
Kniaże	"	120	"	—	" "
Kondratów	"	106	"	—	" "
Kruhów	"	82	"	—	" "
Majdan	"	—	"	—	" "
Mitulin	"	48	"	—	" "
Nowosiółki	"	—	"	—	" "
Opaki	"	71	"	—	" "
Pietrycze	"	220	"	—	" "
Płuhów	"	162	"	—	" "
Pochorce	"	—	"	—	" "
Podlipce	"	—	"	—	" "
Ruda Kołtowska	"	140	"	—	" "
Sasów	"	50	"	—	" "
Skwarzawa	"	138	"	—	" "
Stadnia	"	102	"	—	" "

Strutyn	dziel:	81	tom.:	—	(K. Złoczów).
Szpikłósy	"	100	"	—	" "
Usznia	"	—	"	—	" "
Wicyń	"	100	"	—	" "
Woroniaki	"	170	"	—	" "
Zalesie	"	129	"	—	" "
Zarwanica	"	166	"	—	" "
Zazule	"	78	"	—	" "
Zaszków	"	47	"	—	" "
Kutkorz	"	—	"	—	(K. Kutkorz).
Rozwał	"	133	"	145	(K. Olesko).
Sokołówka	"	100	"	108	" "
Olesko	"	650	"	690	" "
Biały kamień	"	220	"	236	" "
Usznia	"	150	"	185	" "
Hucisko Oleskie	"	136	"	145	" "
Ożydów	"	100	"	111	" "
Cyków	"	—	"	—	" "
Przewłoczna	"	—	"	—	" "
Bebechy	"	—	"	—	" "
Kuliki	"	164	"	—	(K. Lwów-pań)
Krasne	"	296	"	—	(K. Krasne)
Firlejówka	"	268	"	—	(K. "
Bezbrudy	"	—	"	—	(K. Bezbrudy).
Czyżów	"	—	"	175	(K. Pomorzany).
Krasnosielec	"	—	"	—	" "

Biblioteka publiczna: Złoczów dziel: 338 tom.: — (K. Złoczów).

Biuro prady prawnej: Złoczów (K. Złoczów).

Uczelnie: Olesko (K. Olesko).

Powiat Żółkiew.

Ludność: 90.227, z tego Polaków 26·140/0.

Gmin: 74.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 19 na 72.

Koła: Mosty Wielkie, Żółkiew.

Bursa: Żółkiew wychow; 31 (K. Żółkiew).

Dom ludowy: Skwarzawa Stara. (K. Żółkiew).

Wypożyczalnie i czytelnie:

Batiatycze	dziel;	—	tom.:	—	(K. Kamionka Strum.)
Zubów mosty	"	—	"	—	" " "
Przemiwółki	"	—	"	—	(K. Lwów-techniczne)

Przedrzymichy M. dzieł:	—	tom.:	—	(K. Lwów techniczne)
Mosty Wielkie	„	—	„	(K. Mosty Wielkie).
Wolica	„	—	„	„
Rekliniec	„	—	„	„
Strzemień	„	—	„	„
Kupiczwola	„	—	„	„
Stanisłówka	„	—	„	„
Pieczychwosty	„ 102	„	—	(K. Żółkiew).
Skwarzawa Nowa	„ 52	„	—	„
Skwarzawa Stara	„ 69	„	—	„
Wiązowa	„ 46	„	—	„
Wola Wysocka	„ —	„	—	„
Żółtańce	„ 170	„	230	„
Żerowiec	„ 50	„	—	„
Krechów	„ 60	„	—	„
Żółkiew	„ 707	„	789	„
Błyszczwody	„ 31	„	30	„
Dalnicz	„ —	„	—	„
Dzibułki	„ 57	„	—	„
Glińsk	„ 32	„	—	„
Kłodno	„ 74	„	74	„
Soposzyn	„ 72	„	73	„
Kulików	„ 142	„	162	„
Lipina	„ 40	„	—	„
Opłytna	„ 32	„	—	„
Mosty Wielkie	„ —	„	—	(K. Lwów Goldm.)
Żółkiew	„ —	„	—	„

Uczelnie: Żółkiew (dla gimnazjalistów) (K. Żółkiew i Lwów-Goldm.).

Powiat Żydaczów.

Ludność: 74 158, z tego Polaków 19 540/0.

Gmin: 74.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 12 na 72.

Koła: Mikołajów, Żurawno, Żydaczów.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Derżów	dzieł:	—	tom.:	—	(K. Żydaczów).
Cucułowice	„	—	„	—	„
Zabłotowce	„	—	„	—	„
Żydaczów	„	—	„	—	„
Zurawno	„ 304	„	411	„	„
Lubsza	„	—	„	—	„

Młyniska dzieł: — tom.: — (K. Żydaczów).
 Mikołajów „ — „ — „ „ „
 Rozdół „ — „ — („Gwiazda“ w Rozdole).

Powiat Żywiec.

Ludność: 108.629, z tego Polaków 99·17%.

Gmin: 70.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 45 na 45.

Koła: Milówka, Sucha, Żywiec.

Kursy nauki początkowej:

Żywiec	uczni: 37	(K. Żywiec).
Zabłocie	„ 18	„ „

Wypożyczalnie i czytelnie:

Żywiec	dzieł: — tom.: —	(K. Żywiec)
Cięcina	„ — „ —	„ „
Koszarowa	„ — „ —	„ „
Lipowa	„ — „ —	„ „
Słotwina	„ — „ —	„ „
Sopotnia Mała	„ — „ —	„ „
Zarzecz	„ — „ —	„ „
Zwardoń	„ — „ —	„ „
Żabnica	„ — „ —	„ „
Rycerka dolna	„ — „ —	(K. Milówka)
Milówka	„ 146 „ 193	„ „
Kamesznica	„ — „ —	„ „
Rajcza dolna	„ — „ —	„ „
Sucha	„ — „ —	(K. Sucha)
Błondzonka	„ — „ —	„ „
Zasępnica	„ — „ —	„ „
Rajcza	„ — „ —	(K. Kraków-pań)
Ślemień	„ — „ —	(K. Kraków-Kościuszki)

Śląsk.

Powiat Bielsko.

Ludność: 90·671, z tego Polaków 69·83%.

Gmin: 67.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 55 na 71.

Koła: Bielsko, Dziedzice.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Mikuszowice	dzieł: 243 tom.: 291	(K. Mikuszowice)
Zarzecz	„ 104 „ 112	(K. Kraków-akad)

Szkoły ludowe: Radwanice (K. Kraków l.)
Herzmanice (Zarząd Główny)

Kursy nauki początkowej:

Radwanice	uczn.:	14	(K. Kraków męskie)
Polska Ostrawa	"	13	(K. Polska Ostrawa)
Herzmanice	"	29	(Zarząd Główny)

Wypożyczalnie i czytelnie:

Polska Ostrawa	dziel:	—	tom:	—	(K. Pol. Ostrawa)
Głodniawa	"	—	"	—	" "
Kończyce małe	"	—	"	—	(K. Kończyce małe)

Biblioteka szkolna; Herzmanice (Zarząd Główny)

Morawy.

Powiat Ostrawa Morawska.

Ludność: 87.126, z tego Polaków 16 32 %.

Gmin: 14.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 4.

Koła: Maryańskie Góry, Ostrawa Morawska, Przywóz, Witkowice.

Szkoły ludowe: Witkowice (pod opieką Zarządu Głównego)
Morawska Ostrawa (Zarząd Główny)

Przywóz " "
Maryańskie Góry (K. Kraków l. męskie)

Kursy uzupełniające przemysłowe:

Morawska Ostrawa uczniów: 62 (Zarząd Główny)

Kursy nauki początkowej:

Witkowice	uczn:	15	(K. Witkowice)
Morawska Ostrawa	"	52	(Zarząd Główny)
Przywóz	"	10	" "
Maryańskie Góry	"	25	" "

Ochronki: Maryańskie Góry wychow.: 80 (K. Kraków l. męskie)
Witkowice " 0 " "

Wypożyczalnie i czytelnie:

Witkowice	dziel:	362	tom:	374	(K. Witkowice)
Maryańskie Góry	"	211	"	381	(K. Maryańskie Góry)
Ostrawa Mor.	"	700	"	805	(K. Ostrawa Morawska)
Przywóz	"	238	"	—	(K. Przywóz)

Biblioteka szkolna: Morawska Ostrawa (Zarząd Główny).

Bukowina.

Powiat Czerniowce.

Ludność: 167.060, z tego Polaków 7 75 %.

Gmin: 67.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 1.

Koła: Czerniowce.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Kaliczanka dzieł: — tom.: — (K. Czerniowce)

Sadogóra " — " — " "

Hliboka " — " — " "

Bojany " — " — " "

Biblioteka dla młodzieży: Czerniowce (K. Czerniowce)

Powiat Suczawa.

Ludność: 62 447, z tego Polaków 3·05%.

Gmin: 68.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 0.

Koła: Suczawa.

Czytelnia: Suczawa (K. Suczawa)

Powiat Waszkowce.

Ludność: 43.595, z tego Polaków 9·16%.

Gmin: 30.

Szkół z jęz. wykład. polsk.: 0

Wypożyczalnia i czytelnia: Baniłów ruski (K. Czerniowce)

Powiat Gurahumora.

Ludność: 58.672, z tego Polaków 4·99%

Gmin: 39.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 4 na 44.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Pojana Mikuli dzieł — tom — (K. Czerniowce)

Plesz " — " — " "

Nowy Sołonec " — " — " "

Solka " — " — " "

Paltinossa " — " — " "

Powiat Kimpolung.

Ludność 56.995, z tego Polaków 2·19%

Gmin 46.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 0 na 52.

Wypożyczalnia i czytelnia: Dornawatra (K. Czerniowce).

Powiat Kocmań.

Ludność: 96.384, z tego Polaków 1·75%.

Gmin: 25.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 0 na 26.

Wypożyczalnia i czytelnia: Łużany (K. Czerniowce).

Powiat Radowce.Ludność: 83 243, z tego 1'31⁰/₀.

Gmin: 32.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 0 na 43.

Wypożyczalnie i czytelnie; Radowce (K. Czerniowce)**Powiat Seret.**Ludność: 60'743, z tego Polaków 3'42⁰/₀.

Gmin: 65.

Szkół z jęz. wykł. pol.: 0.

Wypożyczalnie i czytelnie:

Tereblestie dzieł 1155 tom.: 1246 (K. Czerniowce).

Ruda " — " — "

Seret " — " — "

Opryszany " — " — "

Bahrynestic " — " — "

Powiat Storożyniec.Ludność: 82.743, z tego Polaków 3'19⁰/₀.

Gmin: 32.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 2 na 45.

Wypożyczalnie i czytelnie;

Piotrowce dzieł — tom — (K. Czerniowce).

Stara Huta " — " — " "

Karapczyjów " — " — " "

Żadowa " — " — " "

Laurenka " — " — " "

Dunawiec " — " — " "

Storożyniec " — " — " "

Dawideny " — " — " "

Powiat Wyżnica.Ludność: 15168, z tego Polaków 10'24⁰/₀.

Gmin: 28.

Szkół z jęz. wykł. polsk.: 0 na 38.

Koła: Milijów.*Wypożyczalnie i czytelnie*: Milijów (K. Milijów).**Bośnia.***Wypożyczalnie i czytelnie*:

Martinac dzieł: — tom.: — (K. Kraków męskie).

Rakowce " — " — " "

Devetin " — " — " "

Dubrava " — " — " "

J. Szkoły wydziałowe i ludowe. utrzymywane przez Zarząd Główny T. S. L.

Lp.	Szkoła i jej nazwa	Czyn- na w roku	Rodzaj szkoły	Półroczne	Oddziałów czynnych	Ilość nau- czyteli	Ilość zapisanych			Ilość klasyfikow.	
							Chłopców	Dziewcząt	Razem	Chłopców	Dziewcząt
1.	Biała im. Tadeusza Kościuszki	1898	4 klasowa pospolita 3 klasowa wydzia- łowa męska i żeń.	II. półr. 1908/9. I. półr. 1909/10. II. półr. 1908/9. I. półr. 1909/10	9 10 4 5	8 10 8 9	271 287 82 67	190 214 46 44	461 501 128 111	250 273 74 66	179 202 45 43
2.	Leszczyny im. Stanisława Konarskiego	1901	4 klasowa pospolita	II. półr. 1908/9. I. półr. 1909/10.	4 4	4 4	99 102	96 101	195 203	89 95	79 88
3.	Hałcnów im. ks. Kazimierza Żulińskiego	1907	4 klasowa pospolita	II. półr. 1908/9 I. półr. 1909/10	2 3	1 2	64 75	32 42	96 117	58 69	23 38
4.	Morawska Ostrawa im. Maryi Ko- nopnickiej	1902	5 klasowa miesza- na, połączona z wy- działową męską 5 klasowa miesza- na, połączona z wy- działową męską i żeńską	II. półr. 1908/9 I. półr. 1909/10	6 8	7 10	207 227	177 234	384 461	164 205	135 209
5.	Przywóz	1908	1 klasowa mieszana 2 klasowa mieszana	II. półr 1908/9 I. półr. 1909/10	1 ?	1 2	29 56	21 32	50 88	28 55	21 31
6.	Herzmanice	1909	1 klasowa	I. półr. 1909/10	1	1	24	19	43	22	19
											41

[illegible][illegible]

L. p.	K O Ł A	Rok założenia	Liczba człon.			Szkół średnich	Szkół lud. utrzym. przez Koła	Szkół lud. pod opieką Koła	Szkoł. kurs. uzupełn. i zawod.	Kursów nauki początk.	Ochronok	Burs	Uczeln	Wypoczyścił książek	Wypożyczył, połącz. z czyteln.	Czyteln	Bibliotek publicz. miejs.	Bibliotek ruchomych	Kursów dla kierown. czyteln	Domów ludowych	Zbiórów muzealnych	Biur porady prawnej	Odezyt. Pogad.				Ochod. nar. i wieczor. patr.	Koncertów i przedstaw. teatral. dla ludu i młodzieży	Koncert, festywnów, went. i t. p.	Wycieczek ludowych	Wiedzw oświatowych i jzadzów kierownikow czyteln	Obrot kasowy				
			Założycieli	Dożywnich	Wspierających																		Zwyczajnych	K	h	K						h				
																																	Do- chody	Wy- datki		
61	Gorlice	1902	—	—	81	—	—	2	—	—	—	—	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	2	—	—	—	1734	50	1882	18		
62	Gręboszów	1905	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	5	6	4	—	—	—	—	—	42	48	52	—	
63	Grodzisko	1904	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	51	—	—	2	1	—	—	1	811	18	60	8002	85
64	Gródek Jagielloński	1907	—	—	126	—	—	1	—	2	1	—	—	2	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	42	95	28
65	Grybów	1909	—	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	620	91	235	32	
66	Grybów	1903	2	1	61	—	—	—	—	1	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	5	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	Halców	1903	—	—	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
68	Handzlówka	1909	—	—	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
69	Horodenka	1902	—	—	143	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
70	Horodenka	1904	—	—	22	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
71	Husiatyn	1902	—	—	69	—	—	—	—	2	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
72	Istebna	1905	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
73	Janów	1905	—	—	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
74	Jarostaw	1896	—	—	343	—	—	2	—	1	—	—	—	—	50	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
75	Jasło	1896	—	—	178	—	—	—	—	2	—	1	—	46	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
76	Jaworów	1905	—	—	116	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
77	Jaworzno	1908	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
78	Jordanów	1893	—	—	65	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
79	Kalwarya	1908	—	—	54	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
80	Kałuż	1893	—	—	117	—	—	5	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
81	Kamionka Strum.	1903	—	—	73	—	—	2	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
82	Karwina I.	1894	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
83	Karwina II	1903	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
84	Kęty	1908	—	—	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
85	Kolbuszowa	1906	—	—	66	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[illegible]

L. p	K O Ł A	Rok założenia	Liczba człon.			Szkoł średnich	Szkoł lud., utrzym. przez Koła	Szkoł lud. pod opieką Koła	Szkolnych kuts. uzup., przem. handl. i zawod.	Kursów nauki początk.	Ochronek	Burs	Uczeln	Wypożyczal. książek	Wypożycz. połącz. z czyteln.	Czytelń	Bibliotek publicz. miejsk	Bibliotek ruchomych	Kursów dla kierownik. czytelń.	Dziół ludowych	Zbiórów muzealnych	Biur porady prawnej	Odczyt. Pogad.			Obchod. nar. i wieczor. par. koncertow. i przedsta. teatral. dla ludu i młodzieży	Koncert., przedsta., teatr, zab. żartow., festynów, went. i t. d.	Wyścizek ludowych	Wieców oświatowych i zjazdów kierownikow. czytelń	Obrot kasowy		
			Dożywotnich	Wspierających	Zwyczajnych																		K	h	K					h		
																															Do-	Wy-
187		1903	—	—	58	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	3	2	—	—	—	129 18	132 46	
188	Radymno	1903	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	213 04	217 68	
189	Rakszawa	1905	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	405 21	446 12		
190	Rawa ruska	1899	—	—	116	—	—	3	—	3	—	—	—	5	18	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	1	—	—	459 81	430 80	
191	Rohatyn	1903	—	—	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	931 32	968 21	
192	Ropczyce	1893	—	—	123	—	—	—	—	1	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1840 28	1677 86	
193	Roźniatów	1905	—	—	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	234 87	210 67	
194	Rozwadów	1908	—	—	135	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	627 75	584 39	
195	Rudki	1903	—	—	96	—	—	—	—	4	—	—	—	—	12	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1760 51	1786 02	
196	Rzeszów	1892	—	—	371	—	—	—	—	1	—	—	—	24	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14092 28	14082 85	
197	Sambor	1895	—	—	314	—	—	3	—	2	—	—	—	2	27	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1793 57	7723 21	
198	Sanok	1893	—	—	173	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	22	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4156 33	4236 50	
199	Sądowa Wisznia	1908	—	—	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	475 40	296 81	
200	Schodnica	1909	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	197 60	96 27	
201	Sianki	1906	—	—	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
202	Sieniawa	1893	—	—	117	—	—	1	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1056 55	1381 76
203	Siersza	1908	—	—	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	189 20	193 35
204	Skalat	1902	—	—	146	—	—	—	—	3	—	—	—	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	706 27	615 50
205	Skawina	1906	—	—	205	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
206	Skole	1904	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	544 09	450 86	
207	Sokal	1904	—	—	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1037 97	1320 80	
208	Sokolniki	1902	—	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35 70	34 17	
209	Sołotwina	1903	—	—	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1004 85	720 99	
210	Stanisławów I	1893	—	—	4	—	—	5	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 6310 64	6094 74	
211	Stanisławów II, pań	1893	—	—	338	—	—	6	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 5655 89	5416 95	

[illegible]

[illegible][illegible]

Zestawienie ogólne.

KRAJ	Kół	Liczba ozłon.				Szkoł średnich	Szkoł lud., utrzym. przez TSL.	Szkoł lud. pod opieką TSL.	Szkołnych kurs. nuzup. przem. handl. i zawod.	Kursów nauki początk.	Ochronek	Burs	Uczeln	Wypożyczalni książek	Wypożycz. połącz. z czyteln.	Czyteln	Bibliotek publicz. miejsk.	Bibliotek ruchomych	Kursów dla kierownik. czyteln	Domów ludowych	Zbiorów muzealnych	Biur porady prawnej	Odczyt. Pogad.				Obchod. nar. i wieczor. patr.	Koncertów i przedstaw. teatral. dla ludu i młodzieży	Koncert. przedstaw. teatr. zab. taniec, festywnow, weni. i t. d.	Wycieczek ludowych	Wieczór oświatowych i zjazdów kierownikow czyteln
		Założycieli	Dożywnicich	Wspierających	Zwycajnynch																										
Galicja Śląsk Morawy Bukowina Bośnia	24886	176	195	27447	4	4	95	30	140	13	18	7	259	1476	12	20	6	211	3	6	646	3038	76	1300	607	205	330	134	82		
	19	.	.	722	1	2	.	4	2	.	.	4	16	4	16	.	.	.	.	.	19	3	4	8	4	4	19	1	7		
	4	.	.	239	.	4	.	1	4	1	.	.	1	28	.	.	.	.	.	.	8	13	.	14	9	16	22	11			
	3	.	.	180	.	1	.	1	1	.	.	.	1	3	.	.	.	.	.	.	.	.	19	.	1	1	.	1	1		
R a z e m	27486	176	195	28588	5	10	95	31	147	14	18	7	265	1527	12	20	7	211	3	6	673	3078	80	1322	621	225	371	136	101		

L. Bilans Towarzystwa Szkoły Ludo-

Stan czynny.

	Koron	h	Koron	h	Koron	h
1. Lokacja Funduszu żelaznego.						
Depozyt w Filii Banku krajowego w Krakowie:						
40/0 listy zast. Gal. Banku krajowego . . .	46500	—				
40/0 „ „ Gal. Tow. kredyt. ziem.	20000	—				
40/0 „ „ Gal. pożyczki krajowej	1000	—				
40/0 oblig. kolej.	16000	—				
40/0 oblig. komunal	800	—				
30/0 los Austr. zakł. kredyt. ziem.	200	—				
Akcyje Banku ziem. w Poznaniu (Mk. 5000)	5000	—	89500	—		
Książeczka Gal. Kasy Zal. we Lwowie L. 24 .			2000	—		
Dług funduszu bieżącego			44524	66	136024	66
2. Nieruchomości i ruchomości.						
(Po cenie kupna).						
Parcele i budynki szkolne			519905	44		
Domy ludowe			7075	50		
„ kół Tow. Szkoły Ludowej (Tarnopol) . .			66600	—		
„ burs „ „ „ (Zw. Okr. Tarnopol i Lwów)			186239	63		
Inwentarz ruchomy Biura Zarządu Głównego .			13471	82		
Książnice publiczne w Krakowie i Lwowie . .			25108	86		
Zbiory naukowe i inwentarz ruchomy szkół .			38675	16		
Urządzenie Kół, czytelni, kursów nauki początk.,						
ochronek, burs, domów ludowych			29401	12		
Książki w czytelniach Tow. Szkoły Lud. . . .			142777	86	1029255	39
3. Fundusz bieżący Zarządu Głównego.						
Gotówka w kasie 31 grudnia 1909			2826	68		
Depozyt w Urzędzie podatk. w Gorlicach . .			20000	—		
Lokacja Daru Grunwaldzkiego			157204	24		
Dłużnicy:						
Pocztowa Kasa Oszcz., Wiedeń	2481	54				
Koła Tow. Szkoły Lud.	93902	71				
Różni	44618	07	141002	32		
Zapasy książek w Centr. Składnicy			25030	23		
„ nakładów własnych			6980	30		
„ wydawnictw i druków			11766	14		
Przeźrocza w wypożyczalni			6337	37		
Niedobór lat ubiegłych	33445	74				
Niedobór roku sprawozdawczego	153315	45	186761	19	557908	47
					1723188	52

wej z dniem 31. grudnia 1909. r.

Stan bierny

	Koron	h.	Koron	h.	Koron	h
1. Fundusz żelazny.						
Stan funduszu żelaznego w dn 31 grudnia 1909					136024	66
2. Majątek T. S. L. w nieruchomościach i ruchomościach.						
(Po umorzeniu).						
Stan majątku w dniu 31 grudnia 1909			681815	80		
Ciężary hipoteczne i t p			128000	—		
Fundusz na umorzenie majątku			219439	59	1029255	39
3. Fundusz bieżący Zarządu Głównego.						
Fundacje:						
Zapis ś. p. Dra Sysaka	1000	—				
„ „ Neumana	20000	—				
„ „ Klipunowskiego	2000	—				
„ „ Zubrzyckiego	12620	26	35620	26		
Fundusze:						
Fundusz na szkołę w Hałcnowie	36881	76				
„ „ im E. Bandrowskiego	100	—				
„ na dubiosa	10000	—				
„ Seminar. im. Fr. Preisendanza	8593	25				
„ na kresy zachod. im. K. Kostkiewiczza .	5167	96				
„ styp. wieczysty im. St. Wyspiańskiego .	1462	16				
„ styp. im. Wróblewskich	235	18				
„ Daru Grunwaldzkiego	157204	24	219644	55		
Wierzyciele:						
Filia Banku kraj. w Krakowie	71453	—				
Loterya fantowa Tow. Szkoły Lud.	7301	36				
Różni	179364	64				
Fundusz żelazny	44524	66	302643	66	557908	47
					1723188	52

M. Rk wyniku obrotów funduszu bie-
za rok

Niedobór.

	Koron	hal.
1. Przewodnik oświatowy	3024	46
2. Utrzymanie szkół	17338	30
3. Zasilki	32392	60
4. Koszta zarządu i organizacji Towarzystwa	29690	59
5. Przelew do Rku majątku Tow. (dokupno nieruchomości i ruch.)	134359	53
6. Odpis nieściągalnych pozycji z lat ubiegłych	7560	70
7. Komisja kwalifikacyjna	300	—
8. Różne procenta (różnica)	3917	88
9. Wypożyczalnia przeźroczy	277	12
10. Kalendarze T. S. L. na rok 1909	1822	81
11. " " " 1910	1941	93
12. Dotacja funduszu na dubiosa	10000	—
13. Reaktyw. zapisu ś. p. Zubrzyckiego	12620	26
	255246	18

I. Rk Przewodnika

Winien.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Papier, druk, broszurowanie i t. p. dodat- tkowo za 1908 r	2681	63		
"	"	Papier, druk, broszurowanie itp. za 1909 r.	4099	90		
"	"	Honoraria autorskie za 1909 r.	349	99		
"	"	Koszta administracyjne	1642	10		
"	"	Pozycje przejściowe	7135	92	15909	54
					15909	54

II. Rk Książnicy publi-

Winien.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Stycznia	1	Inwentarz w książkach			19161	72
Grudnia	31	Książki nabyte z oprawą	1407	22		
"	"	Obciążenie za wkładki	584	—		
"	"	Koszta administracyjne.	1995	—	3986	22
"	"	Nadwyżka dochodu			1737	28
					24885	22

żącego Zarządu Głównego T. S. L.
1909.

Nadwyżka.

	Koron	hal.
14. Centralna Składnica	5235	85
15. Nakłady własne	1058	—
16. Książnica publiczna przy Zarządzie Głównym	1737	28
17. Wydawnictwa dochodowe	14392	49
18. Dar narodowy Trzeciego maja	44921	31
19. Dary	25491	69
20. Wkładki członków przy Zarządzie Głównym	687	10
21. 25% wkładek członków od Kół	8407	01
22. Niedobór roku sprawozdawczego	153315	45
	255246	18

Oświatowego T. S. L.

Ma.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Wpływ z abonamentu w 1909 r.	1358	24		
"	"	Obciążono Koła T. S. L. za abonament w 1909 r.	797	90		
"	"	Czysty wpływ z inseratów za 1908 r.	1569	52		
"	"	Obciążono inserentów za anonse na 1909 r.	2023	50		
"	"	Pozycje przejściowe	7135	92	12885	08
"	"	Niedobór dodat. za 1908 r.	1112	11		
"	"	Niedobór za 1909 r.	1912	35	3024	46
					15909	54

czej w Krakowie. *)

Ma.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Wpływ z abonamentu	3732	28		
"	"	" z wkładek członków	584	—	4316	28
"	"	Inwentarz			20568	94
					24885	22

*) Książnica publiczna w Krakowie przeszła z dniem 15. października 1909 pod bezpośredni zarząd Związku Okręgowego w Krakowie.

III. Rk Centralnej

Winien.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Stycznia	1	Zapasy książek po cenie kupna			14209	45
Grudnia	31	Książki zakupione (z oprawą)	41790	79		
"	"	Koszta administracyjne	3762	06	45552	85
"	"	N a d w y ż k a dochodu			5235	85
					64998	15

IV. Rk Nakładów wła-

Winien.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Koszta druku, papieru i oprawy	3759	42		
"	"	Honoraria autorskie	3930	—	7689	42
"	"	N a d w y ż k a dochodu			1058	—
					8747	42

V. Rk Wypożyczalni

Winien.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Stycznia	1	Wartość klisz (i ruchomości)			3978	95
Grudnia	31	Klisze zakupione (i ruchomości)	3062	57		
"	"	Koszta administracyjne	1419	89		
"	"	Pozycje przejściowe	1281	52	5763	98
					9742	93

Składnicy książek

Ma.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Książki sprzedane Kołom TSL.	23448	46		
"	"	Książki sprzedane innym odbiorcom	16519	46	39967	92
"	"	Zapasy książek po cenie kupna			25030	23
					64998	15

snych T. S. L.

Ma.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Książki sprzedane			1767	12
"	"	Zapasy książek po cenie kupna			6980	30
					8747	42

Przeźroczy.

Ma.

1909			Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Wpływ z abonamentu			1846	92
"	"	Pozycje przejściowe			1281	5
"	"	Wartość klisz (i ruchomości)	7041	52		
"	"	Umorzenie za 1909 r. (10%)	704	15	6337	37
"	"	Niedobór			277	12
					9742	93

VI. Rk Utrzyma-

Winien.

(z wyłączeniem kosztów zakupu parcel, budowy,

1909		W Y D A T K I	Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Szkoła wydziałowa w Białej			58108	81
"		" pospolita w Leszczynach			11128	39
"		" " w Hałcnowie			5060	60
"		" wydziałowa w Morawskiej Ostrawie			39374	68
"		Gimnazjum i Seminarium w Białej			23355	49
Do przeniesienia					137027	97

nia szkół.

zbiorów naukowych i inwentarza).

Ma.

1909		D O C H O D Y	Kor.	h.	Kor.	h.
Grudnia	31	Szkoła wydziałowa w Białej:				
		a) Subwencja Sejmu krajowego, Lwów	42000			
		b) " Rady powiat., Biała	250			
		c) " Izby handl. przem., Biała	200			
		d) " " Kraków	200			
		e) " Rady szkol. okręg., Biała	200			
		f) Dar Powiat. Kasy Oszcz., Wadowice	50			
		g) " Jana K., Dębica	10			
		h) Pozycje przejściowe	700		43610	
"		Szkoła pospolita w Leszczynach:				
		a) Subwencja Sejmu kraj., Lwów	8000			
		b) Pozycje przejściowe	160		8160	
"		Szkoła pospolita w Hałcnowie:				
		Pobrane czynsze			45	
"		Szkoła wydziałowa w Mor. Ostrawie:				
		a) Subwencja Wydziału kraj. Lwów	6500			
		b) Subwencja Rady miasta Mor. Ostrawa	5000			
		c) Subwencja Wydziału krajowego Lwów				
		(na szkołę przem. uzup.)	200			
		d) Subwencja Izby handl., Lwów (na				
		szkołę przem. uzup.)	50			
		e) Dar Banku zaliczkowego, Lwów	100			
		f) Dar Koła T. S. L. Mor. Ostrawa	50			
		g) Opłata od uczniów szkoły przem.				
		uzup.	28			
		h) Dar gminy Mor. Ostrawa (grosz				
		czynszowy)	90			
		i) Opłaty z kopalń	2824	70		
		k) Dar Jana K., z Dębicy	10			
		l) Dzieci za książki	26	78		
		m) Drobnie	368		15247	48
"		Gimnazjum i Seminarium w Białej				
		a) Subwencja Sejmu kraj., Lwów				
		1) na gimnazjum za 1908 r.	5000			
		2) " " za 1909 r.	5000			
		3) na seminarium za 1908 r.	3500			
		4) " " za 1909 r.	3500			
		b) Dar Koła Pań, Kraków na seminarium	1000			
		c) Dar Pow. Kasy O., Wadowice na sem.	50			
		d) Subwencja Rady miasta, Oświęcim	25			
		e) Dar grona naucz. m. szk. wydz. im.				
		Sienkiewicza, Lwów	5			
		f) Składki za pośrednictwem "Czasu"	3			
		g) Przelew z innych funduszy	63667	65		
		h) Pozycje przejściowe	595	49	82346	14
"		Szkoła pospolita w Przywozie:				
		a) Subwencja gminy Przywóz	300			
		b) Zwrot czynszu	40			
		c) Inne zwroty	30		370	
Do przeniesienia					149778	62

		WYDATKI		Kor.	h.	Kor.	h.
1909		Z przeniesienia . . .				137027	97
Grudnia	31	Szkoła pospolita w Przywozie . . .				4954	01
"		Stypendya wypłacone uczniom Semin. w Białej . . .				1726	—
"		Seminaryum im. Preisendanza w Krakowie				25886	58
"		Inne szkoły . . .				24679	98
"		Remuneracye nauczycielom . . .				5710	—
		Razem . . .				199984	54

		D O C H O D Y		Kor.	h.	Kor.	h.
1909		Z przeniesienia				149778	62
Grudnia	31	Fundusz na stypendya dla uczniów Sem. w Białej:					
"		a) Wydział Rady powiat. Kraków	100				
"		b) " " " Łańcut	100				
"		c) " " " Żywiec	100				
"		d) " " " Cieszanów	100				
"		e) " " " Pilzno	50				
"		f) Rada miasta, Mielec	100				
"		g) " " Tarnów	100				
"		h) " " Bochnia	100				
"		i) " " Drohobycz	100				
"		k) " " Przemyśl	300				
"		l) " " Kraków	300				
"		m) Powiat. Kasa Oszczędn. Tarnobrzeg	50				
"		n) Ucenice zakł. Strzałkowskiej, Lwów	100				
"		o) Prof. O. Bujwid, Kraków	100				
"		p) Koło TSL, Tarnów	15				
"		r) " " Przeworsk	100				
"		s) " " Nowy Sącz	100				
"		t) " " Sambor	100				
"		u) " " im. T. T. Jeża, Lwów	100				
"		w) " " Rzeszów	100				
"		y) " " I. Kraków	100				
"		z) " " VI. "	160				
"		Pozycye przejściowe	10			2485	
"		Seminaryum im. Preisendanza w Krakowie				25924	28
"		Inne szkoły: przychód				4358	34
"		Remuneracye nauczycieli: zwrot				100	
"		Niedobór				17338	30
		Razem				199984	54

VII. Zasiłki udzielone przez Zarząd Główny T. S. L.
w roku 1909.

Koło T. S. L.:	Kor. hal.		Kor. hal.
Buczacz	93 —	Suczawa	8 —
Czerniowce	1420 13	Świrz	7 65
Gródek jagiell.	2119 75	Tarnopol	10000 —
Janów	250 —	Tarnów	11 83
Jordanów	37 —	Witkowice	69 —
Kałuż	13 50	Wojniłów	47 47
Kołomyja	1327 69	Zabłotów	100 —
Kraków I męskie	100 —	Zaborów	20 —
„ IV. akad.	200 —	Zagórz	82 75
„ V. Asnyka	109 —	Zakliczyn	25 —
„ VII. Kościuszki	31 —	Założce	15 —
Lipnik	76 —	Zator	27 75
Lisko	18 50	Zawada	19 17
Lwów I, pań	422 70	Złoczów	450 —
Łanczyn	3500 —	Żółkiew	100 —
Łąki	7 90	Zurawno	118 15
Mikuszowice śl.	241 47	B. Kołu TSL. Wiedeń	307 81
Milówka	4 —	Koło TSL. we Lwowie	1023 20
Morawska Ostrawa	50 —	Związkowi Okr. TSL. Kraków	529 62
Mosty wielkie	91 —	„ „ „ Lwów	534 99
Nadwórna	300 —	„ „ „ Żółkiew	200 —
Nowy Sącz	631 —	Różnym Kołom TSL. w książ.	3643 37
Podgórze	26 75	Instyt i osobom pryw	1132 79
Polska Lutyńia	21 —	Komisji wycieczkowej TSL.	834 42
Potok złoty	150 —	Tow. Bursy w Czerniowcach	500 —
Radziechów	11 —	Na szkołę w Radziejowie	50 —
Rakszawa	104 —	Kołu Macierzy szk. Gruszów	200 —
Sanok	44 28	Polakom w Paranie w książkach	49 37
Sokolniki	16 —	Na dom polski w Lutowiskach	50 —
Sołotwina	71 25	Inne drobne zasiłki	363 20
Stara Sól	50 —	Zasiłki przenies. na inne rach.	2975 52
Stary Sambor	235 50	Razem udzielono	35388 12
Stary Sącz	62 82	Otrzymano ze zwrotów	2995 52
Stonawa	54 27	Zasiłki udzielone w 1909 r.	32392 60
Stryj	1 55		

VIII. Wykaz darów w gotówce otrzymanych przez Zarząd
Główny T. S. L. w r. 1909.

Administracja Czasu, Kraków, zebrane	K	98.—
„ Myśli Wszechpolskiej „	„	2.—
„ Nowej Reformy „	„	1084.33
„ „ „ z puszek	„	13.66
„ Słowa Polskiego zebrane	„	2233.50
Alfus, Kraków z puszek	„	10.—
Augustyn M. ks., Milczyce p. Rudki	„	10.—
Bank krajowy, Kraków, z puszek	„	9.50
Biuro Z. Gł. T. S. L. Kraków z puszek	„	8.52
Bujański W. „ „	„	—.97
Chramiec Dr Zakopane, zebrane	„	70.—
„ „ z puszek	„	100.—
Chybiński W. Nowy Sącz	„	10.—
Cukiernia Frassa. Kraków z puszek	„	8.11
„ Michalika „ „	„	4.79
„ Piaseckiego „ „	„	19.52
„ Rehmana „ „	„	2.77
Czytelnia polska, Leoben	„	20.—
„ w Rybarzowicach	„	10.66
Czyżowski Stanisław, Kraków	„	50.—
Dary w książkach i t. p. od różnych	„	675.50
„ przeniesione na inne rachunki	„	13.846.28
Dobrzański Tadeusz Warszawa	„	10.—
Drobne datki od różnych	„	49.26
Drukarnia „Kornecki i Wojnar“, Kraków	„	3.—
„ Koziańskiego „ z puszek	„	—.97
Dutczyński W. Nowy Sącz	„	13.—
F. M. Kraków	„	5.25
Feldmanówna F. Warszawa	„	62.50
Franczak J. ks. Wierchławice	„	5.—
Frist H. Kraków	K	—.90
Getritz A. Lwów, 5% od bloków rysunkowych	„	448.—
Goldstein, Kraków, z puszek	„	—.97
Hawelka A. „ „	„	2.95
Hildowa A. „ „	„	—.50
Jana K. Dębica	„	10.—

Do przeniesienia K 18.900.41

	Z przeniesienia	K 18.900·41
Jasiński S.	"	10·—
Kancelarya hr. Z. Tarnowskiego, Dzików	"	5·—
Kaufman Dr Kraków	"	4·—
Kasyno urzędnicze, Głogów, z puszek	"	17·—
Klimek Henryk, Pilzno	"	8·53
Klub truskawiecki	"	100·—
Kółko myśliwskie, A. Z. Kraków	"	2·30
" rolnicze "	"	2·76
Koło T. S. L. Bolechów	"	43·—
" Borzęcin	"	13·40
" Głuchów z puszek	"	5·—
" Milówka	"	51·15
" " z puszek	"	34·08
" Przeworsk	"	5·—
" Rzeszów, z puszek	"	30·95
Kowalski Kraków	"	5·—
Kuczmierczyk " z puszek	"	5·48
Kura Antoni, Szczakowa, od Eleuteryi	"	2·12
Landau S. Dr, Bielsko	"	30·—
Łoziński Wiktor i Zoffal, Lwów	"	20·—
Macharski Franciszek, Kraków	"	30·—
Makuch Karol, Ostrawa Mor.	"	80·—
Mięsowicz St. (Dr L. Grzybowski) Czortków	"	10·—
Mleczarnia higien. Kraków, z puszek	"	6 04
N. N. Kraków	"	4·—
Natanson Józio, Kraków	"	10·—
Odpiś dodatkich sald wierzycieli	"	298·—
Ognisko polskie, Praga	"	5·—
Ogólne gal. Stowarz. pensyjne, Lwów	"	5·—
Owsiak Józef, Dora	"	7·—
Pierzchała Franciszek, zebrane	"	5·20
Piotrowski W. Kraków	"	5·—
Poper R. " z puszek	"	10·12
Ramocki Józef ks., Majdan sien.	"	4·—
Rausch J. Kraków, z puszek	K	—·62
Redakcyja „Nowin“ Kraków, zebrane	"	25·—
Rudnicka Eleonora "	"	10·31
Rymar Stanisław "	"	12·—

Do przeniesienia K 19.822·47

	Z przeniesienia	K 19.822.47
Sąd powiatowy, Rawa Ruska	"	2.45
Seinfeld Dr Herman, Kraków	"	30.—
Śliwka Jan ks. Borowa	"	11.—
Spingarn M. Kraków	"	2.80
Stonawski Karol, Lwów	"	38.—
Subwencya Miejskiej Kasy Oszcz. Kraków	"	450.—
" Minist. wojny na kursa nauki poczt.	"	100.—
" Rady szkol. Okręg. Kraków „ (I. Koło)	"	300.—
" Sejmu Kraj. Lwów, na kursa nauki poczt.	"	1000.—
Surowiecki A. Dr Tarnobrzeg	"	8.—
Surwiłło Dr Kraków	"	100.—
Suski „ z puszek	"	3.56
Szkoła zawodowa cechu rzeźników i masarzy, Kraków	"	36.01
Szwedziński Bolesław Wołyń	"	25.20
Towarz. postęp. młodzieży pols. Leodyum	"	9.48
Twardowski Dr Wiedeń	"	5.—
Urząd gminny Jaworzno	"	20.—
" pocztowy Harkłowa	"	2.70
Urzednicy Dyr. kol państw. Kraków, zam. bankietu dla Dyr. Horoszkiewicza	"	360.—
Wawszczak Stan Lubaczów	"	25.52
Wenzel Kraków z puszek	"	6.91
Wodzyński hr. Łódź	"	30.50
Wydział I. Magistratu. Kraków, z puszek	"	4.05
„Wzajemna Pomoc“ Dobczyce	"	20.—
Welanyk Antoni (poczt. 3) Kraków	"	1.04
Zapis śp. B. Wolszczanowej, (częściowo)	"	12.141.77
" L. Konopackiego	"	90.—
" St. Służewskiego	"	4.720.05
Zarucki Stanisław Kraków	"	6.—
Zarząd Sp. Oszcz. i poż. Wola Batorska	"	4.—
		K 39.376.51
Mniej koszt. zbierania (za puszek itp.)	38.54	
oraz dary przeniesione na inne rachunki	13.845.28	" 13.884.82
Razem wpływ z darów		K 25.491.69

N. Zestawienie przychodu i rozchodu Za-

P r z y c h ó d	Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
1. Gotówka z dnia 31 grudnia 1908 r.						
a) W kasie Zarządu Głównego T. S. L. . . .			712	56		
b) W Pocztovej Kasie Oszczędności . . .			15396	26	16108	82
2. Fundusz żelazny						
Przyrost z wkładek członków założycieli . .	30	—			30	—
3. Majątek Tow. w nieruchom. i ruchom.						
Przyrost majątku przez dokupno	134359	53			134359	53
4. Fundusze						
a) Przyrost funduszu na szkołę w Hałcnowie	7498	52				
b) " " styp. im St. Wyspiańsk.			105	—		
c) " " „kresy zachodnie“ im						
K. Kostkiewicza	100	16				
d) " " „Daru Grunwaldzkiego“	116813	49	66252	53		
e) " " na umorzenie majątku .	39943	—				
f) " " na dubiosa	10000	—				
g) Reaktyw. zapisu ś p. Zubrzyckiego . . .	12620	26			253332	96
5. Centralna Składnica książek						
Przychód według szczegółowego zestawienia	39945	92	22	—	39967	92
6. Nakłady własne T. S. L.						
Przychód według szczegółowego zestawienia	1767	12			1767	12
7. Wydawnictwa dochodowe						
Przychód w roku 1909	46639	32			46639	32
8. Kalendarze T. S. L.						
Przychód za kal. na 1909 i 1910 rok . . .	21798	13	392	—	22190	13
9. Książnica publiczna w Krakowie						
Przychód według szczegółowego zestawienia	2871	08	1445	20	4316	28
10. Przewodnik Oświatowy T. S. L.						
Przychód według szczegółowego zestawienia	11559	10	1325	98	12885	08
11. Wypożyczalnia przeźroczy						
Przychód według szczegółowego zestawienia	3089	23	39	21	3128	44
12. Loterya						
Przychód w 1909 r.	224	27	18817	99	19042	26
13. Zasiłki						
Zwroty od-różnych	2875	52	120	—	2995	52
Do przeniesienia	452134	65	104628	73	556763	38

rządu Głównego T. S. L. za rok 1909.

R o z c h ó d	Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
1. Ruchomości biura						
Przyrost przez dokupno	1120	86	19	80	1140	66
2. Dubiosa						
Odpis nieściągalnych wierzytelności . . .	7560	70			7560	70
3. Majątek Tow. w nieruch. i ruch.						
Umorzenie za rok administracyjny	39943	—			39943	—
4. Fundusze						
a) Lokacya „Daru Grunwaldzkiego“	178800	84	4265	18		
b) Dotacya funduszu na dubiosa	10000	—				
c) „reaktyw“ zapisu śp. Zubrzyckiego	12520	26				
d) Przelew z funduszu na szkołę w Landestreu	11	—				
e) „ „ Sem. im. Fr. Preisendanza	883	53			206580	81
5. Centralna Składnica książek						
Rozchód według szczeg. zestawienia . . .	45389	85	163	—	45552	85
6. Nakłady własne						
Rozchód według szczeg. zestawienia . . .	7689	42			7689	42
7. Wydawnictwa dochodowe						
Rozchód w roku 1909	31941	26	373	60	32314	86
8. Kalendarze T. S. L.						
Rozchód za kal. na 1909 i 1910 rok . . .	24702	27	1252	60	25954	87
9. Książnica publiczna w Krakowie						
Rozchód według szczeg. zestawienia . . .	3986	22			3986	22
10. Przewodnik oświatowy T. S. L.						
Rozchód według szczeg. zestawienia . . .	15189	76	719	78	15909	54
11. Wypożyczalnia przeźroczy						
Rozchód według szczeg. zestawienia . . .	5647	93	116	05	5763	98
12. Loterya						
Rozchód w roku 1909	8637	67	7006	97	15644	64
13. Zasiłki						
Rozchód według szczeg. zestawienia . . .	23830	28	11557	84	35388	12
14. Dary						
Zwroty różnym i przeniesienia	13884	82			13884	82
Do przeniesienia	431839	67	25474	82	457314	49

Przychód	Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
Z przeniesienia	452134	65	104628	73	556763	38
14. Dary						
Wpływy według szczegółowego zestawienia	18390	42	20986	09	39376	51
15. Dar narodowy Trzeciego Maja						
Wpływy brutto	15059	66	37874	26	52933	92
16. Odsetki i kupony						
a) Od funduszu żelaznego	5071	56				
b) „ „ bieżącego	145	56			5217	12
17. Wkładki członków przy Zarządzie Gł.						
a) Wpływ od członków zwycz., wspier. i dożyw.	584	—	139	10		
b) „ „ założycieli	430	—			1153	10
18. 25% wkładek członków od Kół						
Obciążenie Kół T. S. L.	9369	30			9369	30
19. Szkoły						
Przychód						
a) na budowę	416	48				
b) na zbiory naukowe i inwentarz	424	79				
c) na utrzymanie (według szczeg. zestaw)	97337	62	85308	62	183487	51
20. Dłużnicy i wierzyciele T. S. L.						
Zarachowano na dobro rach. bież. Dł. i Wierz.	662229	96	223913	65	886143	61
21 Kół T. S. L.						
Zarachowano na dobro rach. bież. Kół	56065	52	51888	68	107954	20
22. Koszta zarządu i organizacyi						
Zwroty z różnych tytułów	24959	41	130	61	25090	02
23. Pocztowa Kasa Oszczędności						
Wpływy w roku 1909	145133	54			145133	54
	1487752	47	524869	74	2012622	21

R o z c h ó d	Dziennik		Kasa		Razem	
	Kor.	h.	Kor.	h.	Kor.	h.
Z przeniesienia	431839	67	25474	82	457314	49
15 Dar narodowy Trzeciego Maja						
Koszta zbierania i t. p.	8012	57		04	8012	61
16. Odsetki i kupony						
Od pożyczek do funduszu bieżącego	8910	—	225	—	9135	—
17. Wkłádki członków przy Zarządzie Gł.						
a) Zwroty wkł. członk. zwyczaj., wspier. i dożyw.	436	—				
b) Przelew wkł. czł. założycieli do fund. żel.	30	—			466	—
18. 25% Wkładek członków od Kół						
Odpisy i zwroty	962	29			962	29
19. Szkoły						
Rozchód						
a) na budowę	87145	26	35996	48		
b) na zbiory naukowe i inwentarz	7320	63	2190	55		
c) na utrzymanie (według szczeg. zestaw.)	56616	63	143367	91	332637	46
20 Dłużnicy i wierzyciele T. S. L.						
Zarachowano na ciężar rach. bież. Dł. i Wierz.	444107	47	267510	39	711617	86
21. Koła T. S. L.						
Zarachowano na ciężar rach. bież. Kół	135390	82	4289	06	139679	88
22. Koszta zarządu i organizacji						
Koszta brutto	14273	34	40507	27	54780	61
23. Pocztowa Kasa Oszczędności						
Wypłaty w roku 1909	158048	26			158048	26
24. Dokupno majątku						
Przelew do rach. majątku Towarzystwa	134359	53			134359	53
25. Komisja kwalifikacyjna						
Zakupno książek	300	—			300	—
26. Gotówka z dniem 31. grudnia 1909 r.						
a) W kasie Zarządu Głównego T. S. L.			2826	68		
b) W Pocztowej Kasie Oszczędności			2481	54	5308	22
	1487752	47	524869	74	2012622	21

O. Budżet Zarządu Głównego Towarzy-
Zatwierdzony na posiedzeniu Zarządu Głó-

D o c h o d y	1910	
	Kor.	Kor.
I. SZKOŁY.		
A) Gimnazjum realne i Seminarium nauczycielskie męskie w Białej.		
I. Na utrzymanie.		
a) Subwencja Sejmiku krajowego na gimnazjum . . .	5000	
b) „ „ „ na seminarium . . .	3500	
c) „ „ „ pow. Kasy Oszcz. Wadowice na sem. . .	50	
d) Towarzystwo dla popierania gimnazjum, Biała . .	—	
e) Koło II Pań T. S. L. w Krakowie na seminarium .	1000	
f) Opłaty szkolne	1132	
g) Dary	100	
h) Na stypendya dla uczniów seminarium	2000	
i) Ekwiwalent czynszu	12000	24782
II. Na budowę.		
Pożyczka hipoteczna		100000
Niedobór		41091
B) Seminarium nauczycielskie żeńskie im. Franciszka Preisendanza w Krakowie.		
a) Subwencja Sejmiku krajowego	2000	
b) „ „ Rady m. Krakowa	1500	
c) Opłaty szkolne	23674	
d) Niedobór do pokrycia z ewent. subwencji	1046	28220
C) Gimnazjum realne im. J. Słowackiego w Orłowej.		
I. Na utrzymanie.		
a) Subwencje	3000	
b) Dary	2000	
c) Udział Macierzy Szkolnej, Cieszyn (50%) . . .	17186	22186
Niedobór		17186
II. Na budowę.		
Udział Macierzy Szkol. Cieszyn (50% niedoboru)		43000
Niedobór		43000
D) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. T. Kościuszki w Białej, połączona z 4-klasową szkołą pospolitą mieszaną.		
a) Subwencja Sejmiku krajowego (K 50000 — K 8000 na Leszczyny)	42000	
b) Rada powiatowa w Białej	250	
Do przeniesienia	42250	319465

stwa Szkoły Ludowej na rok 1910.
wnego w Krakowie dnia 13. marca 1910. r.

W y d a t k i	1910	
	Kor.	Kor.
I. Szkoły.		
A) Gimnazjum realne i Seminarium nauczycielskie męskie w Białej.		
I. Na utrzymanie.		
a) Płace	37958	
b) Utrzymanie	3300	
c) Zbiory naukowe	6679	
d) Inwentarz (I rata z kwoty K 6233)	3116	
e) Stypendya dla uczniów seminarium	2540	
f) Ogród szkolny i boisko	280	
g) Ekwiwalent czynszu	12000	65873
II Na budowę.		
Budowa (część)		100000
B) Seminarium nauczycielskie żeńskie im. Franciszka Preisendanza w Krakowie.		
a) Płace	20980	
b) Utrzymanie	2980	
c) Zbiory naukowe	550	
d) Inwentarz	350	
e) Czynsz	3360	28220
C) Gimnazjum realne im. Słowackiego w Orłowej.		
I. Na utrzymanie.		
a) Płace	22099	
b) Utrzymanie	2388	
c) Zbiory naukowe	6420	
d) Inwentarz	3803	
e) Stypendya dla uczniów	2000	
f) Boisko	50	
g) Czynsz	612	
h) Urządzenie Bursy	2000	39372
II. Na budowę.		
a) Parcele	36000	
b) Budowa (część)	50000	86000
D) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. Kościuszki w Białej, połączona z 4-klasową szkołą pospolitą mieszaną.		
a) Płace (ewent. 45290)	49890	
b) Utrzymanie	4430	
Do przeniesienia	54320	319465

D o c h o d y	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia	42250	319465
c) Rada powiatowa w Wadowicach	50	
d) Ekwiwalent czynszu	10000	52300
Niedobór		16225
E) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. M. Konopnickiej w Morawskiej Ostrawie, połączona z 5-klasową szkołą pospolitą miesz.		
a) Subwencja wydziału krajowego we Lwowie . .	6500	
b) „ Rady miasta w Mor. Ostrawie	5000	
c) „ Rady miasta w Krakowie		
d) Zarządy kopalń	2500	
e) Inne dary (patrz księgę szkół: Fol. 19/09) . .	500	14500
Niedobór		26169
F) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana im. Stanisława Konarskiego w Leszczynach.		
a) Udział w subwencji Sejmu Krajowego	8000	
b) Ekwiwalent czynszu	2000	10000
Niedobór		620
G) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana obecnie 3 klasy) w Przywozie.		
a) Subwencja gminy Przywóz	300	
b) Zarządy kopalń	500	
c) Ekwiwalent czynszu	1000	
d) Inne dochody (z czynszu)	60	1860
Niedobór		7790
H) 4-klasowa szkoła pospolita mieszana (obecnie 2 klasy) im. Kazim. Żulińskiego w Hałcnowie.		
I. Utrzymanie.		
Zapis ś p. Leopolda Krzyżanowskiego		1000
II. Budowa.		
Fundusz im. ks. K. Żulińskiego i składki . . .		20000
Niedobór		6886
Do przeniesienia		476815

W y d a t k i	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia	54320	319465
c) Zbiory naukowe	1290	
d) Inwentarz	300	
e) Konserwacja budynku	1515	
f) Ekwiwalent czynszu	10000	
g) Czynsz dodatkowy	1100	68525
E) Męska i żeńska 3-klasowa szkoła wydziałowa im. M. Konopnickiej w Morawskiej Ostrawie, połączona z 5-klasową szkołą pospolitą miesz.		
a) Płace	29387	
b) Utrzymanie	1610	
c) Zbiory naukowe	800	
d) Inwentarz	600	
e) Czynsz i adaptacje	8272	40669
F) 5-klasowa szkoła pospolita mieszana im. St. Konarskiego w Leszczynach.		
a) Płace	7320	
b) Utrzymanie	1000	
c) Zbiory naukowe	100	
d) Inwentarz	100	
e) Konserwacja budynku	100	
f) Ekwiwalent czynszu	2000	10620
G) 5-cioklasowa szkoła pospolita mieszana (obecnie 3 klasy) w Przywozie.		
a) Płace	6650	
b) Utrzymanie	700	
c) Zbiory naukowe	200	
d) Inwentarz	500	
e) Ekwiwalent czynszu	1000	
f) Czynsz dodatkowy	600	9650
H) 4-klasowa szkoła pospolita mieszana (obecnie 2 klasy) im. Kazim. Żulińskiego w Hałcnowie.		
I. Utrzymanie.		
a) Płace	5576	
b) Utrzymanie	620	
c) Zbiory naukowe	200	
d) Inwentarz	590	
e) Czynsz	800	
f) Podatek od zapisu	100	7886
II. Budowa.		
Część kosztów budowy		20000
Do przeniesienia		476815

D o c h o d y	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia . . .		476815
K) 1-klasowa szkoła pospolita miesz. w Hermanicach.		
a) Subwencja Sejmu śląskiego	800	
b) Zarządy kopalń	150	950
Niedobór		7529
L) 1-klasowa szkoła pospolita mieszana w Radwanicach.		
a) Subwencja Sejmu śląskiego	800	
b) Od Koła I. T. S. L. w Krakowie	6250	7050
Niedobór		2075
Uwaga: Na niedobór składają się następujące pozycje:		
1. Część czynszu K 480		
2. Adaptacje „ 1595		
Razem K 2075		
W razie kupna budynku szkolnego niedobór powyższy powiększy się przypuszczalnie o K 16.000 —		
M) 1-klasowa szkoła pospolita mieszana w Maryańskich Górach.		
Od Koła I. T. S. L. w Krakowie		7430
N) Szkoła jubileuszowa (nowego typu) im. Ernesta Bandrowskiego.		
Fundusz szkoły		100
Niedobór		900
O) Inne szkoły		
Dary		200
Niedobór		5400
P) Szkółki froeblovskie.		
a) Subwencje	—	
b) Od Koła I. T. S. L. w Krakowie na szkołkę w Maryańskich Górach	2250	
c) Od Koła I. T. S. L. w Krakowie na szkołkę w Witkowicach	2450	4700
Niedobór		6540
R) Kursa handlowo-przemysłowe i t. p.		
a) Subwencja Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie na kurs w Białej	200	
b) Subwencja Wydziału Krajowego we Lwowie na kurs w M. Ostrawie	200	400
Niedobór		3620
Do przeniesienia		523709

W y d a t k i	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia		476815
K) 1-klasowa szkoła pospolita mieszana w Hermanicach.		
a) Płace	5200	
b) Utrzymanie	533	
c) Zbiory naukowe	182	
d) Inwentarz	836	
e) Czynsz i adaptacje	1728	8479
L) 1-klasowa szkoła pospolita mieszana w Radwanicach.		
a) Płace	5200	
b) Utrzymanie	330	
c) Zbiory naukowe	200	
d) Inwentarz	600	
e) Czynsz	1200	
f) Adaptacje	1595	9125
M) 1-klasowa szkoła pospolita mieszana w Maryańskich Górach.		
a) Płace	5200	
b) Utrzymanie	430	
c) Zbiory naukowe	200	
d) Inwentarz	600	
e) Czynsz	1000	7430
N) Szkoła jubileuszowa (nowego typu) im. Ernesta Bandrowskiego.		
Na prace przygotowawcze [konkurs itp].		1000
O) Inne szkoły.		
a) Remuneracje nauczycielskie	3000	
b) Ubezpieczenia budynków	300	
c) Konserwacja	1500	
d) Utrzymanie	300	
e) Bezpłatne czytelnie szkolne	500	5600
P) Szkółki froeblovskie.		
a) W Białej	1400	
b) W Morawskiej Ostrawie	2140	
c) W Przywozie	1400	
d) W Polskiej Ostrawie	—	
e) W Maryańskich Górach	2250	
f) W Witkowicach	2450	
g) W Hermanicach	1600	11240
R) Kursa handlowo-przemysłowe itp.		
a) Kurs handlowo-przemysłowy i kurs krawieczyzny w Białej	650	
b) Kurs handlowo-przemysłowy w Morawskiej Ostrawie	2770	
c) Kurs koszykarstwa w Białej	300	
d) Kurs koszykarstwa w Morawskiej Ostrawie	300	4020
Do przeniesienia		523709

D o c h o d y	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia		523709
S) Kursa nauki początkowej dla dorosłych analfabetów.		
a) Subwencja Sejmu Krajowego, Lwów	1000	
b) „ Rady Szkolnej Okręgowej w Białej	200	
c) Od Koła l. T. S. L. w Krakowie	336	1536
Niedobór		46
II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.		
Wpływy od Związków Okręgowych i Kół T. S. L.		
a) Na bursę T. S. L. we Lwowie		
1. Na budowę	200000	
2. Na utrzymanie	21000	
(przez Związek Okręgowy Lwów)		
b) Na utrzymanie bursy T. S. L. w Tarnopolu (przez Koło Tarnopol)	15450	
c) Tytułem 25% od wkładek członków	10000	246450
Niedobór		83000
III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI		
A) Dar Narodowy Trzeciego Maja.		50000
Dochód brutto		
B) Różne dary i składki.		10000
Dochód brutto		
C) Zapisy.		
a) Zapis ś. p. Krzyżanowskiego Leopolda	2000	
b) Zapis ś. p. Gątkiewiczowej (na szkoły śląskie)	1000	3000
D) Wkładki członków.		
a) Założycieli	1000	
b) Zwyczajnych przy Zarządzie Głównym	150	1150
E) Dar Grunwaldzki.		200000
Raty deklaracji i składki		
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI		
Udział poszczególnych przedsiębiorstw w kosztach zarządu (50% od kwoty K 51000.		
a) Centralna Składnica 8%	4080	
b) Wydawnictwa dochodowe 12%	6120	
Do przeniesienia	10200	1118891

W y d a t k i	1909	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia		523709
S) Kursa nauki początkowej dla dorosłych analfabetów		
a) Kurs w Białej	350	
b) „ Morawskiej Ostrawie	336	
c) „ Przywozie	336	
d) „ Maryańskich Górach	336	
e) „ Hermanicach	224	1582
II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.		
Zasiłki dla Związków Okręgowych i Kół T. S. L.		
a) Na bursę T. S. L. we Lwowie:		
1. Na budowę	200000	
2. Na utrzymanie	21000	
(przez Zw. Okr. Lwów)		
b) Na utrzymanie bursy T. S. L. w Tarnopolu (przez Koło Tarnopol)	15450	
c) Zasiłki według wykazu	43000	
d) „ na zakupno gruntów i ryczałty szkolne	50000	329450
III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI.		
A) Dar Narodowy Trzeciego Maja.		
Koszta zbierania:		
a) Druki	900	
b) Portorya	2000	
c) Płace	1500	
d) Kokardki	800	
e) Urządzenie obchodu	500	
f) Koszta zbierania	500	
g) Inne	940	7140
B) Różne dary i składki.		
Koszta zbierania		100
C) Zapisy		
Koszta i podatki		300
D) Wkładki członków		
Dotacja funduszu żelaznego (Wkładki członków założycieli)		1000
E) Dar Grunwaldzki		
Lokacja wpływów w Banku Krajowym i efektach		200000
Nadwyżka		55610
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI.		
a) Lustracja Kół i podróże w sprawach T. S. L.	4500	
b) Płace funkcjonariuszów	26338	
Do przeniesienia	30838	1118891

D o c h o d y	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia	10200	1118891
c) Wypożyczalnia przeźroczy 3%	1530	
d) Przewodnik Oświatowy 4%	2040	
e) Kalendarze T. S. L. 9%	4590	
f) Dar Narodowy Trzeciego Maja 14%	7140	25500
Niedobór		25500
V PRZEDSIĘBIORSTWA ZARZĄDU GŁÓWNEGO T. S. L.		
A) Centralna Składnica.		
a) Za książki dostarczone dla czyteln i t. p.	35000	
b) Subwencja Rady m. Krakowa	200	
c) Subwencja Rady m. Lwowa	300	35500
B) Nakłady książkowe.		
a) Za książki sprzedane	2600	
b) Od Zarządu muzeum w Raperswylu	1400	4000
C) Wydawnictwa dochodowe.		
a) Kartki, marki, telegramy, obrazy, druki i tp.	44620	
b) % od sprzedaży tutek „Promień“ (Elster & Topf)	4000	
c) Od firmy S. W. Niemojowski, Lwów	300	48920
D) Wypożyczalnia Przeźroczy.		
a) Za wypożyczanie klisz i tekstów	2000	
b) Za siatki do lamp	200	2200
E) Przewodnik Oświatowy.		
a) Przedpłata	1400	
b) Inseraty (netto)	2500	3900
Do przeniesienia		1264411

W y d a t k i	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia	30838	1118891
c) Ubezpieczenie funkcjonariuszów	2142	
d) Urządzenie biura	1500	
e) Różne wydatki (K 16-520)		
1. Czyszczenie	3020	
2. Opał i światło	1200	
3. Księgi, formularze, druki	1600	
4. Wydatki kancelaryjne	500	
5. Porto i ekspedycja	3800	
6. Czasopisma, książki	600	
7. Koszta zbierania Daru Trzeciego Maja	5000	
8. Podatki i inne	800	51000
V. PRZEDSIĘBIORSTWA ZARZĄDU GŁÓWNEGO T. S. L.		
A) Centralna Składnica.		
a) Zakupno książek czytelnianych z oprawą:		
1. Dla Centralnej Składnicy	23500	
3. Dla Komisji Kwalifikacyjnej	500	
b) Udział w ogólnych kosztach zarządu 8%	4080	28080
B) Nakłady książkowe.		
Druk, papier, honoraria i t. p. (I. rata z kwoty K 5550)		3500
C) Wydawnictwa dochodowe.		
a) Kartki, marki, telegramy, obrazy, druki i t. p.	18500	
b) Udział w ogólnych kosztach zarządu 12%	6120	
c) Przelew do Daru Trzeciego Maja (zysku z kart illuminacyjnych)	6000	30620
D) Wypożyczalnia Przeźroczy.		
a) Zakupno klisz	3000	
b) Zakupno siatek do lamp	150	
c) Skrzynki do demonstracji	150	
d) Inwentarz	200	
e) Udział w ogólnych kosztach zarządu 3%	1530	5030
E) Przewodnik Oświatowy.		
a) Druk 36 ark. (nr. po K 280) i inseraty (K 500)	3860	
b) Honoraria autorskie	500	
c) Udział w ogólnych kosztach zarządu 4%	2040	6400
Do przeniesienia		1243521

D o c h o d y	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia		1264411
F) Kalendarz T. S. L.		
a) 6000 egzemplarzy po K 2	12000	
b) Inzeraty	9000	
		21000
VI. RÓŻNE DOCHODY I WYDATKI.		
Dochód z papierów wartościowych i t. p.		
Kupony i % płatne w r. 1910	4860	
Niedobór	7691	
		1297962

W y d a t k i	1910	
	Kor.	Kor.
Z przeniesienia		1243521
F) Kalendarz T. S. L.		
a) Różne wydatki (ogółem K 13410)		
1. Druk 24 arkuszy tekstu i wkładek	5000	
3. Druk 9 arkuszy inzeratów	1800	
3. Okładka barwna	300	
4. Robota introligatorska	1440	
5. Rabat księgarski	3600	
6. Honoraria za artykuły i rysunki	570	
7. Klisze	700	
b) Udział w ogólnych kosztach zarządu 9% ogółem K. 4590		
1. Prowizja od inzeratów	2000	
2. Koszta administracyjne i porto	2200	
3. Honoraria za rysunki	240	
4. Książki i pisma	100	
5. Drobne wydatki	50	
Nadwyżka		18000
		23890
VI. RÓŻNE DOCHODY I WYDATKI.		
Różne procenta i amortyzacja pożyczek:		
Wydział Krajowy Lwów 4% pożyczka hipot. Biała lw. 346 K. 50 000	2635	
Bank Krajowy 5% rk otwartego kredytu Nr. 2. — K. 70 000	3500	
Wydział Krajowy Lwów: 1/2% pożyczka hipot. Biała lw. 346 — 30.000	150	
Kasa Oszczędności, Morawska Ostrawa: Poż. hipot. Przywóz — K. 8000	455	
Obcanska Zależna, Morawska Ostrawa: 6% pożyczka hipot. Przywóz K. 2000.	120	
Koło T. S. L. Nowy Sącz. 5% od zapisu ś. p. Zubrzyckiego K. 12.620	631	
Koło T. S. L. Kołomyja, 6% od zapisu ś. p. Sysaka K. 1000	60	
Splaty innych pożyczek	5000	12551
		1297962

Zestawienie budżetu T. S. L. na rok 1910	Dochody	Wydatki
	Kor.	Kor.
I. SZKOŁY		
A) Gimnazjum i seminaryum w Białej	124782	165873
B) Seminaryum w Krakowie	28220	28220
C) „ w Orłowej	65186	125372
D) Szkoła w Białej	52300	68525
E) „ w Morawskiej Ostrawie	14500	40669
F) „ w Leszczynach	10000	10620
G) „ w Przywozie	1860	9650
H) „ w Hałcnowie	21000	27886
K) „ w Hermanicach	950	8479
L) „ w Radwanicach	7050	9125
M) „ w Maryańskich Górach	7430	7430
N) „ im. E. Bandrowskiego	100	1000
O) Inne szkoły	200	5600
P) Szkołki froeblovskie	4700	11240
R) Kursa handl. przemysł. i t. p.	400	4020
S) „ nauki początkowej	1536	1582
	340214	525291
II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.		
Wpływy i zasiłki	246450	329450
III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI		
Wpływy i wydatki	264150	208540
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI		
Zwroty i wydatki	25500	51000
V. PRZEDSIĘBIORSTWA		
Dochody i wydatki	115520	91630
VI. RÓŻNE		
Dochody i wydatki	4860	12551
Niedobór*)	221768	
Ogólna suma dochodów i wydatków	1218462	1218462

*) W razie prawdopodobnej budowy szkoły w Radwanicach niedobór powiększy się o K. 16.000 t. j. wzrośnie do kwoty K. 237.768.

Zestawienie nadwyżek względnie niedoborów poszczególnych działów budżetu T. S. L. na rok 1910.	Nadwyżka	Niedobór
	Kor.	Kor.
I. SZKOŁY.		
A) Gimnazjum i seminaryum w Białej		41091
C) „ w Orłowej		
I. Utrzymanie		17186
II. Budowa		43000
D) Szkoła w Białej		16225
E) „ w Morawskiej Ostrawie		26169
F) „ w Leszczynach		620
G) „ w Przywozie		7790
H) „ w Hałcnowie		6886
K) „ w Hermanicach		7529
L) „ w Radwanicach		2075
N) „ im. E. Bandrowskiego		900
O) Inne szkoły		5400
P) Szkołki froeblovskie		6540
R) Kursa handl. przemysł. i t. p.		3620
S) „ nauki początkowej		46
Niedobór		185077
II. KOŁA I ZWIĄZKI OKRĘGOWE T. S. L.		
Niedobór		83000
III. DARY, SKŁADKI, ZAPISY I WKŁADKI		
Nadwyżka	55610	
IV. KOSZTA ZARZĄDU I ORGANIZACYI		
Niedobór		25000
V. PRZEDSIĘBIORSTWA		
Nadwyżka	23890	
VI. RÓŻNE		
Niedobór		7691
Ogólny niedobór budżetu.	221768	
	301268	301268

Lata	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909
Kół T. S. L.	67	76	105	160	169	202	229	247	258	274
Członków	6397	7445	10346	14326	17664	18964	(22000)	24134	25974	29045
Gimnazjów realnych	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
Seminarjów nauczycielskich	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Szkół utrzym. przez Zarząd Gł.	1	2	3	3	3	3	3	4	5	8
„ „ „ Kola i Związki	9	10	12	13	18	21	25	32	44	2
Szkół pod opieką T. S. L.	13	15	20	75	98	116	(160)	205	54	95
Kursów nauki początkowej	—	—	—	—	—	—	—	—	161	147
Kursów uzupeł. przemysłowych, handlowych i t. p.	—	—	—	—	—	—	—	2	18	31
Ochronek	—	—	—	—	4	4	7	10	18	14
Burs	—	—	—	—	6	10	14	16	16	18
Domów ludowych	—	—	—	—	—	—	2	4	7	9
Czytelni i wypożyczalni	121	182	233	526	888	1137	1319	1496	1792	1824
Bibliotek ruchomych	—	—	—	—	—	—	—	—	13	7
Odczytów	—	138	461	1417	1919	?	2389	3329	4973	5148
Obchodów narodowych	—	—	75	90	?	?	?	?	1080	846
Obróć kasowy Zarządu Gł.	84,710	83,530	177,368	209,677	251,566	332,337	391,848	495,068	608,017	1028,322
Budżet wydatków Zarządu Gł.	—	47,900	49,876	100,752	95,308	177,648	250,800	247,500	447,400	845,085
Dar narodowy 3 Maja } w koron.	—	10,029	12,988	17,406	19,768	24,807	26,238	34,133	43,513	52,933

SPIS RZECZY.

	Str.
A) Wstęp	3
B) Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego T. S. L.	8
I. Zarząd Główny	8
II. Wydział Ścisły	19
III. Sekcja organizacyjna	22
1. Komisya statystyczna	23
2. Komisya prasowa	24
IV. Sekcja prawnicza	25
V. Sekcja szkolna	25
I. Szkoły średnie T. S. L.	26
a) Seminarium nauczycielskie męskie w Białej	26
b) Gimnazjum realne w Białej	30
c) Gimnazjum realne im. J. Słowackiego w Orłowej	32
d) Seminarium nauczycielskie żeńskie im. Fr. Preisendanza	33
II. Szkoły wydziałowe i ludowe T. S. L.	35
VI. Sekcja oświaty pozaszkolnej	42
1. Komisya kwalifikacyjna T. S. L.	43
2. Komisya wydawnicza	45
3. Komisya kalendarzowa	47
4. Komiteł Redakcyjny „Przewodnika Oświatowego“	49
VII. Sekcja skarbowa	51
1. Komisya przedsiębiorstw	52
2. Komisya loteryjna	53
VIII. Komiteł Daru Grunwaldzkiego	54
IX. Biuro Zarządu Głównego	61
1. Oddział administracyjny	63
2. Oddział prawny	64
3. Oddział szkolny	64
4. Oddział oświatowy	65
a) Centralna Składnica książek czytelnianych	66
b) Wypożyczalnia przeźroczy	68
5. Oddział rachunkowy	73
6. Oddział loteryjny	73
C. Sprawozdanie z działalności Związków Okręgowych T. S. L.	74
D. Sprawozdanie z działalności Kół T. S. L.	82
I. Wstęp	82
II. Data założenia Kół	83

	Str.
III. Członkowie	84
IV. Szkoły średnie	84
V. Szkoły wydziałowe i ludowe	85
VI. Szkolne kursy uzupełniające przemysłowe, handlowe i zawodowe	85
VII. Kursy nauki początkowej dla dorosłych analfabetów i młodzieży pozbawionej nauki szkolnej	87
VIII. Ochronki	88
IX. Bursy	89
X. Uczelnie	91
XI. Wypożyczalnie, Wypożyczalnie połączone z Czytelniami, Czytelnie, Biblioteki publiczne miejskie, Biblioteki ruchome, Kursy dla kiero- wników czytelni	90
XII. Domy ludowe	95
XIII. Zbiory muzealne	96
XIV. Biura porady prawnej	96
XV. Odczyty i pogadanki	97
XVI. Obchody narodowe	97
XVII. Koncerty i przedstawienia teatralne, zabawy, rauty, festyny, wenty itp.	99
XVIII. Wycieczki ludowe	99
XIX. Wiece oświatowe i zjazdy kierowników czytelni	100
XX. Inne rodzaje działalności Kół	100
E) Sprawozdanie finansowe Zarządu Głównego	101
F) Sprawozdanie Rady Nadzorczej T. S. L.	109
G) Uchwały Walnego Zjazdu T. S. L. w Kołomyi w dniu 3. i 4. lipca 1909. roku i ich załatwienie	112
H) Lista członków honorowych, założycieli i dożywcotnich T. S. L.	120
I) Terytoryalny obraz działalności T. S. L.	128
J) Szkoły wydziałowe i ludowe, utrzymywane przez Zarząd Główny T. S. L.	197
K) Obraz działalności T. S. L. w roku 1909. wedle Kół, Związków Okręgo- wych i Zarządu Głównego	198
L) Bilans T. S. L. z dniem 31. grudnia 1909. roku	208
M) RK, wyniku obrotów funduszu bieżącego Zarządu Głównego	210
I. RK Przewodnika Oświatowego	210
II. RK Książnicy publicznej w Krakowie	210
III. RK. Centralnej składnicy książek	212
IV. RK. Nakładów własnych	212
V. RK. Wypożyczalni przeźroczny	212
VI. RK. Utrzymania szkół	214
VII. Zasiłki udzielone przez Zarząd Główny w roku 1909.	218
VIII. Wykaz darów w gotówce otrzymanych przez Zarząd Główny T.S.L. w r. 1909.	219
N) Zestawienie przychodu i rozchodu Zarządu Głównego za rok 1909	222
O) Budżet Zarządu Głównego na rok 1910.	226
P) Obraz rozwoju T. S. L. w czasie 1900—1909	340

Spis ilustracyi.

1. Grupa pierwszych uczniów gimnazjum realnego im. J. Słowackiego w Orłowej na Śląsku	5
2. Działka ze szkoły polskiej w Witkowicach	7
3. Działka z ochronki T. S. L. w Witkowicach	12
4. Szkoła polska T. S. L. w Radwanicach na Śląsku	18
5. Gmach polskiego seminarium nauczycielskiego T. S. L. w Białej	28
6. Śp. Zygmunt Grabie Jałbrzykowski	36
7. Boisko do zabaw i ćwiczeń gimnastycznych dla młodzieży T. S. L. w Białej	41
8. Szkoła polska T. S. L. w Maryańskich Górach na Morawach	50
9. Julia Bobrzyna z Prus pod Lwowem	57
10. Dom polski T. S. L. w Mszanie koło Lwowa	71
11. Gmach bursy T. S. L. we Lwowie	78
12. Dom T. S. L. w Kołomyi	86
13. Hr. Bronisława Starzeńska	90
14. Uczestnicy kursu dla kierowników czytelni, urządzonego przez akademickie Koło T. S. L. w Krakowie	94
15. Ratusz w Potoku Złotym	102
16. Śp. Włodzimierz Gniewosz	110
17. Dom polski T. S. L. w Grzymałowie	117
18. Mapa Kół i Związków Okręgowych	

Sprostowanie błędów.

1. Na str. w. 33. 13. od dołu zamiast „aktach“ ma być „faktach“.
2. Na stronie 38. w. 17. od góry zamiast „Krosna“ ma być „Lwowa“.
3. Na str. 102. w. 12 od dołu zamiast „K. S. L.“ ma być „T. S. L.“.
4. Na mapie należy Podhajce podkreślić jako miasto powiatowe.

ODBITO W DRUKARNI
W. POTURAŁSKIEGO
o o W PODGÓRZU. o o